

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

*Katedra pomocných věd historických a archivního
studia*

Rigorózní práce

Mgr. Daniela Coganová

Dějiny městečka Pecka 1848–1990

History of Pecka townlet 1848–1990

Praha 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 26. ledna 2015

.....

Jméno a příjmení

Abstrakt

Práce zachycuje velmi podrobně dějiny městečka od zřízení obecní samosprávy v polovině 19. století, přes její postupný zánik, až po její obrodu v roce 1990. Je rozdělena do tří dějinných epoch, v jejichž rámci autorka popisuje život v městečku – z hlediska správního, hospodářského, stavebního, školského, kulturního, spolkového, sociálního, zdravotního a církevního. První část studie popisuje období let 1848 – 1918, kde je nejvíce prostoru věnováno místním živnostem a spolkům. Druhá část postihuje léta 1918 – 1945, je rozdělena do tří podkapitol: první popisuje počáteční léta v rámci samostatného státu, druhá období hospodářského vzrůstu a následné hospodářské a národnostní krize, třetí se pak zaměřuje na období druhé republiky a Protektorátu. Poslední kapitola poté sleduje poválečný vývoj, vznik místního národního výboru a více než čtyřicet let vývoje obce v rámci totalitního komunistického režimu. Zachycuje nejdůležitější mezníky poválečných československých dějin, jako nastolení komunistického režimu, sovětskou okupaci a události vedoucí k Sametové revoluci.

Vlastní text je doprovázen bohatou fotodokumentací a poznámkovým aparátem, který doplňuje údaje v textu a zároveň informuje o původu uvedených dat. Na konci textu čtenář nalezne soupis starostů a předsedů MNV, graf zachycující demografický vývoj městečka, přehledy použitých pramenů, literatury a zkratk i jmenný rejstřík.

Autorka čerpala data a fotografie z archivních fondů následujících institucí: Státní okresní archiv Jičín a Semily, Státní oblastní archiv v Zámrsku a dále ze spisoven farního úřadu v Pecce a městyse Pecka, ze Sbírky soudobé dokumentace a kopií na hradě Pecka a ze soukromého archivu Matěje Pešty. Použita byla historická literatura s důrazem na region a také regionální a místní tisk.

Abstract (in English)

This work depicts history of Pecka from the earliest time of municipality government in the half of the 19th century throughout the following 20th century, until 1990. To get better oriented, the book has been divided into three parts (according to historical periods). Each of them describes life in the town from administrative, economic, investment, educational, cultural, club, social, health care and religious points of view.

The first part focuses on a period between 1848 and 1918; most of its attention is paid to local trades and clubs. The second chapter specialises in the times after the First World War (1918–1945) and comprises three sub-chapters: the first one shows the earliest years of independent Czechoslovak Republic, the second sub-chapter concentrates on the time of economic growth and successive financial crisis. The third sub-chapter writes about “the second republic“ and the Protectorate. The final part of the book is aimed at after-war situation, municipality changes (into national municipality) and forty years of communistic era. As usual, division of this part follows important events (1948 – start of communistic regime, 1968 – Soviet occupation, 1989 – Velvet Revolution).

The text itself is accompanied by numerous photographs as well as footnotes that complement information and provide with the sources of given data. At the end of the text, the reader also finds a list of mayors with dating, a graph showing the demographics of the local population, lists of abbreviations, sources and literature, indexes. To write this publication, the author used data and photographs from the following archives: Státní okresní archiv Jičín and Semily, Státní oblastní archiv in Zámrsrk, materials of parish office, municipality and castle in Pecka. Private documents of Matěj Pešta complete the list of used archival materials. Other sources include publications on history with regional relevance, varying from books to magazines and newspapers.

Klíčová slova (česky)

[Pecka, obec, městečko, národní výbor, samospráva, dějiny, živnost, průmysl, výstavba, školství, kultura, spolky, farnost]

Klíčová slova (anglicky)

[Pecka, municipality, townlet, national municipality, self-government, history, trade, industry, construction, education, culture, clubs, parish]

OBSAH

ÚVOD	8
1. ČÁST PRVNÍ: 1848–1918	
1.1. Rok 1848 a jeho důsledky	11
1.2. Zrušení poddanství a konec vrchnostenské správy	14
1.3. Územně správní vývoj a snahy o zřízení okresního soudu	16
1.4. Obecní samospráva	18
1.5. Sociální rozvrstvení obyvatelstva	26
1.6. Živnosti a živnostenská společnost	31
1.7. Průmysl	44
1.8. Komunikace	48
1.9. Pošta a peněžní ústav	50
1.10. Zdravotní služba a hygiena	52
1.11. Výstavba	54
1.12. Školství	57
1.13. Farní správa	62
1.14. Spolková činnost	66
1.15. Tělocvičná jednota Sokol	78
1.16. Válečné konflikty a jejich důsledky	87
2. ČÁST DRUHÁ: 1918–1945	
2.1. PRVNÍ LÉTA SAMOSTATNOSTI	
2.1.1 Říjnový převrat 1918	93
2.1.2 Poválečná situace	94
2.1.3 Obecní výbor a ustavení správní komise	96
2.1.4 Obecní volby a vznik obecního zastupitelstva	96
2.1.5 Doprava a snahy o zavedení železnice	99
2.1.6 Přírodní katastrofy	100
2.1.7 Hrad ve vlastnictví obce	101
2.1.8 Harantovská slavnost 1921	102
2.1.9 Obnova spolkové činnosti	105
2.1.10 Krize na radnici	107
2.2. PRVOREPUBLIKOVÁ KONJUNKTURA A NÁSLEDNÉ KRIZE	
2.2.1 Samospráva v zlaté éře první republiky	108
2.2.2 Elektrifikace	111
2.2.3 Obecní vodovod	113
2.2.4 Samospráva v době hospodářské krize	114
2.2.5 Živnosti, služby a obchod	118
2.2.6 Průmysl	128
2.2.7 Výstavba	131
2.2.8 Školství	133
2.2.9 Farnost	136
2.2.10 Místní slavnosti	139
2.2.11 Rozvoj tělocvičných jednot	142
2.2.12 Spolkový život	150

2.2.13	Kulturní a vzdělávací zařízení	154
2.2.14	Samospráva v době ohrožení republiky	156
2.2.15	Září 1938	158
	2.3. DRUHÁ REPUBLIKA A PROTEKTORÁT	
2.3.1	Odstoupení pohraničí a úpravy hranic	161
2.3.2	Život v Pecce v období druhé republiky	162
2.3.3	Samospráva za okupace	164
2.3.4	Investiční akce	166
2.3.5	Vodovod a vodní zdroje	168
2.3.6	Průmysl a živnosti	170
2.3.7	Školství	171
2.3.8	Farnost	174
2.3.9	Spolková a kulturní činnost	175
2.3.10	Židé	179
2.3.11	Odboj	181
2.3.12	Květnové povstání a konec okupace	183
	3. ČÁST TŘETÍ: 1945–1990	
	3.1. PRVNÍ LÉTA SVOBODY	
3.1.1	Cesta k ustavení místního národního výboru	187
3.1.2	Odsun a odliv obyvatelstva do pohraničí	189
3.1.3	Kolaboranti a zrádci	191
3.1.4	Konfiskace a národní správci	193
3.1.5	Parlamentní volby 1946	194
3.1.6	Obec ve dvouletce a Akce 2M	195
3.1.7	Vodní hospodářství	197
3.1.8	Obnova průmyslu a znárodňování	199
3.1.9	Školství	200
3.1.10	Obnova kulturního a spolkového života	201
	3.2. OD ÚNOROVÉHO PŘEVRAU K SRPNOVÉ OKUPACI	
3.2.1	Volby 1948 a očista místního národního výboru	206
3.2.2	Nové správní změny	208
3.2.3	První pětiletka	210
3.2.4	Průmysl	212
3.2.5	Pozemková reforma	213
3.2.6	Zemědělské dodávky a vznik družstva	215
3.2.7	Rušení živností a vznik komunálních služeb	218
3.2.8	Zásahy státu do činnosti spolků	223
3.2.9	Kultura a osvěta	226
3.2.10	Školství	228
3.2.11	Zdravotní péče a vznik zdravotního střediska	230
3.2.12	Farnost	231
3.2.13	První volby do místního národního výboru	233
3.2.14	Rok 1960 a územně správní reforma	235
3.2.15	Události roku 1968 a jeho následky	236
	3.3. NORMALIZACE	
3.3.1	Zklidnění poměrů	239
3.3.2	Slučování obcí a vznik střediskové obce	239
3.3.3	Činnost místního národního výboru	240

3.3.4	Výstavba	244
3.3.5	Vodovod a kanalizace	246
3.3.6	Služby a zásobování	247
3.3.7	Zemědělství	250
3.3.8	Závod Tiba 11 Pecka	252
3.3.9	Zdravotnictví	253
3.3.10	Školství	254
3.3.11	Kulturní a vzdělávací zařízení	256
3.3.12	Složky Národní fronty	257
	3.4. KONEC REŽIMU	
3.4.1	Opozice	264
3.4.2	Rok 1989 a jeho následky	265

PŘÍLOHY

	Přehled starostů a předsedů MNV	269
	Demografický graf a graf výstavby	270
	POZNÁMKY	271
	SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	293
	SEZNAM ZKRATEK	297
	RESUMÉ	299
	RESUME (in English)	301
	JMENNÝ REJSTŘÍK	303

ÚVOD

Pecka je v nejstarších pramenech ze čtrnáctého století označována latinsky jako oppidum, což znamená, že nebyla městem, pro které se tehdy používal termín civitas, ale ani vesnicí, označovanou jako villa. Za oppidum je z odborného hlediska považováno sídliště s určitým typem městského zřízení. Od šestnáctého století se pak v písemnostech ustálilo české označení městečko. V osmnáctém století byla Pecka vzhledem k poněmčování regionu nejčastěji označována německy Städtel či česky městys. Užívání statusu městečka se v Pece opět obnovilo až v druhé polovině devatenáctého století. Po roce 1918 sice přijímá úřední označení městys, ale reálně užívá i nadále titulu městečka. Se vznikem národních výborů po roce 1945 tento její status postupně zaniká a Pecka se stává řadovou obcí, byť od roku 1982 střediskovou. K úřednímu obnovení Pecky jakožto městyse poté dochází až roku 2007. Avšak neoficiálně se Pecka od devadesátých let dvacátého století postupně navrácí k užívání titulu městečko, který nepochybně zůstal nejbližší srdci obyvatel Pecky. Proto byl užit i v názvu práce.

Pecka bývá v literatuře nejčastěji spojována s hradem či s osobností Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic. Samotné městečko poměrně dlouho leželo v jejich stínu mimo jakýkoliv badatelský zájem. Až ve dvacátých letech dvacátého století jeho pramenné bohatství poprvé poodhalil Rafael Engelman, když ve spolupráci s Františkem Čípem a Josefem Jírou vydal publikaci *Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic, pána na Pece*. V ní byl zachycen vývoj městečka od jeho počátků až do konce devatenáctého století. Nejstarší dějiny městečka jsou rovněž podrobně zpracovány v rámci jednotlivých kapitol rozsáhlé publikace s názvem *Novopacko – vlastivědná monografie okresu*, která vyšla v Nové Pace ve třech svazcích na konci dvacátých a počátkem třicátých let dvacátého století. Zpracování obou výše uvedených titulů však nepřekračuje hranice vlastivědně-historické práce a odpovídá odborným možnostem zpracovatelů. Texty obsahují nepodložená data i četné fabulace. Současná odborná veřejnost poukazuje i na jejich celkové nevědecké historické pojetí. Avšak z pohledu tehdejší doby jsou obě práce vnímány jako zcela výjimečný vlastivědný počín, vypovídající o historii městečka i blízkého okolí. Navzdory

nedostatkům je třeba tato díla regionálních nadšenců, pocházejících většinou z řad učitelstva, s patřičnou úctou přehodnotit, pramenně podchytit a na základě pomocněvědních disciplín správně vyhodnotit.

Náplní této práce není přehodnocování a revize nejstarších dějinných dat. Chce čtenáři ukázat Pecku ve světle nové, moderní doby. Doby, která započala epochou prvních výdobytků průmyslové revoluce. Díky telegrafu, telefonu, automobilu, fotografii, filmu, železnici, elektrické síti či novým veřejným službám se rychle začala zvyšovat životní úroveň venkovského i městského obyvatelstva. V reakci na to se společnost proměňovala a vyprošťovala z vazalských pout staré doby. Každý člověk bez rozdílu se tak začal stávat plnoprávným občanem státu.

Autorka se zaměřuje zejména na vývoj svěbytné samosprávné obce, kterou se Pecka stala teprve v polovině devatenáctého století. Tehdy sice byla obecní samospráva ještě v plenkách, ale během jen několika málo let se stala základním pilířem nejen pro zemskou samosprávu, ale i pro veřejnou správu. Kniha zachycuje postupné omezování samosprávy během první republiky a následnou likvidaci během německé okupace. S ustavením národních výborů po válce se objevily snahy o obnovu samosprávy, s nástupem komunistů k moci v roce 1948 byly však tyto samosprávné tendence ukončeny definitivně. Přesto se tento vývoj nakonec obrací dobrým směrem: v roce 1990 dochází k obrodě kdysi zaniklé samosprávy.

Práce obsahuje poznámkový aparát, jenž na jedné straně doplňuje údaje v textu a na straně druhé poskytuje čtenáři informace o původu uvedených dat. Dále je její součástí jmenný rejstřík, přehledy zkratk, použitých pramenů a literatury. Součástí příloh je soupis starostů a předsedů MNV, demografický graf vývoje počtu obyvatelstva a graf výstavby. Uvedená data a fotografie byly čerpány z archivních fondů následujících institucí: Státní okresní archiv Jičín, Státní okresní archiv Semily, Státní oblastní archiv v Zámrsku a dále ze spisoven Římskokatolické farnosti Pecka a městyse Pecka, ze Sbírký soudobé dokumentace a kopií na hradě Pecka a ze soukromého archivu Matěje Pešty. Použita byla historická literatura s důrazem na region a také regionální a místní tisk.

Závěrem nezbyvá než poděkovat těm, kteří přispěli k vypracování této studie. V prvé řadě úřadu městyse Pecka pod vedením paní starostky Hany Štěřbové a zaměstnancům městského úřadu v Nové Pace, neboť na jejich podnět bylo dané téma zpracováno. Za poskytnutí cenných informací i fotografií patří díky kastelánce

hradu paní Věře Kociánové a Státnímu okresnímu archivu v Jičíně, předně jeho řediteli Mgr. Karlu Chutnému za povolení k nahlédnutí do všech vyžádaných fondů včetně těch nezpracovaných a jeho zástupkyni Mgr. Radce Janků za cenné rady. Dále děkuji Michalu Drábkovi za spolupráci při zpracování fotodokumentace. A zvláštní dík patří všem občanům Pecky, kteří ze svých soukromých fondů poskytli fotografie i vzpomínky.

Ach ano, milí braši, stárneme

a vzpomínky čím dál tím čerstvější

a touha po minulosti čím dál tím silnější.

(Úryvek z básně Vánoční dumka od peckovského rodáka Františka Khuna)

1. Část první: 1848–1918

1.1. Rok 1848 a jeho důsledky

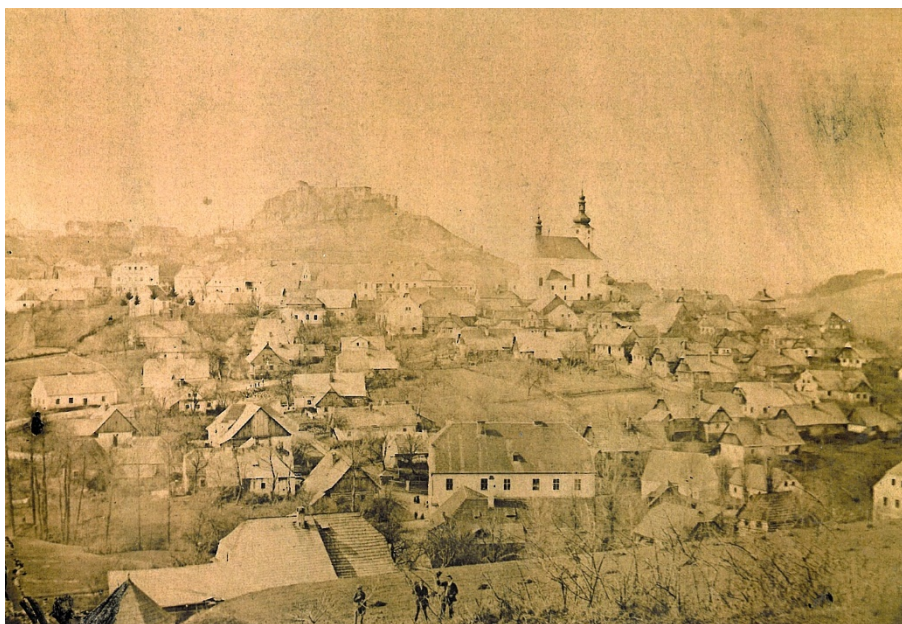
Revoluční hnutí, jež přišlo do rakouského soustátí z Itálie, Německa a Francie, mělo přinést vyřešení národnostní otázky v nesourodé monarchii, vytvoření nového státního aparátu a přerod absolutistické monarchie v konstituční. Směřování k těmto změnám vyvolané revolucí bylo však na počátku padesátých let 19. století potlačeno prosadivším se neoabsolutismem, spojovaným s osobou Alexandra Bacha.

Revoluční rok 1848 odstartoval změny, k jejichž postupnému naplňování docházelo až na konci šedesátých let 19. století. Revoluce ukončila období tzv. předbřeznové monarchie, jež se vyznačovala absolutistickým režimem a chaotickým státním zřízením, v jehož čele stál slabomyslný panovník Ferdinand V. Stát tehdy reálně řídili tři muži: kníže Metternich, hrabě Kolovrat a arcivévoda Ludvík. Nenáviděnou státní institucí byl Nejvyšší policejní a cenzurní úřad, řízený hrabětem Josefem Sedlnickým. Sedlnický společně s Metternichem byl největším předmětem lidového hněvu během revoluce 1848.¹

V polovině března 1848 došlo k povstání ve Vídni a k pádu Metternichova režimu. Byla nastolena svoboda tisku, zrušena cenzura, povoleno zřizování národních gard a připravovalo se vydání ústavy. Konstituční patent z 15. března 1848, který však nikdy nenabyl právní moci, byl přijat obyvatelstvem s nadšením. První slavnosti spojené s jeho vydáním se uskutečnily i v Pecce. Jejich konání připadlo na den svatého Josefa, tj. 19. března. V Pecce se tehdy rozezněly zvony, střílelo se z hmoždířů a na domech zavlály červenobílé prapory. Farní kronika další události popisuje takto: „*Kdekdo měl jakou brokovnici, pušku nebo ručnici, honem je cídil a šel na hon... To bylo střelby po lesích! Z panských zřízenců nikdo jim nepřekážel, báli se ukázat. A dříví a paliva všude dost! Panské lesy pod ranami seker úpěly.*“²

Iniciátorem revolučního hnutí na Novopacku se stal kněz Josef Pravoslav Kordina, který stál i u zrodu novopackého vlasteneckého spolku Slovánská lípa. Před příchodem do Nové Paky působil Kordina jako kaplan v Pecce (společně

s kaplanem Janem Tobiáškem). Oba muži spolupracovali i při revolučních událostech roku 1848. Společně navštěvovali vyhlášené schůze novopacké Slovanské lípy v hostinci U zlatého hroznu, kde debatovali i přednášeli. Tento spolek se stal střediskem obrozeneckého hnutí pro široké okolí. Oba zmiňovaní kromě vlasteneckého působení usilovali i o nápravu církevních poměrů. V tomto snažení však nebyli úspěšní.³

První fotografie Pečky, ještě s kostnicí u kostela, 1869. (SSDK hradu Pecka)

Do konce března byly v Nové Pace i v okolních městečkách sestaveny národní gardy. Tu peckovskou vedl měšťan Jan Dresler. Tyto gardy byly zpočátku primitivně vyzbrojeny, palné zbraně jim zakoupila až obec. Jejich příslušníci nosili *červenobílé stuhy* připevněné na kabátcích. Do gard vstupovali muži ve věku od devatenácti do padesáti let. Výcvik v používání zbraní probíhal na nádvoří hradu nebo v prostorách bývalého dvora. Krom těchto cvičení se gardisté podíleli i na zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti v obci. Informace o revolučním dění v Praze přinášely obyvatelům městečka *Národní noviny*.⁴ Založil a vydával je Karel Havlíček Borovský, jehož učitelem v Borové byl shodou okolností peckovský rodák Antonín Linek.⁵

V březnové Praze vznikl Národní výbor, který se záhy stal českým ústředním vládním i správním politickým orgánem. Podle pražského vzoru začaly vznikat národní výbory i v jiných městech. Jeho existenci v Pece se nepodařilo

pramenně doložit. Dubnová ústava vydaná císařem nesplnila očekávání tehdejších radikálů ani liberálů a následující politické události během dubna a května vyhrotily situaci natolik, že došlo k dalšímu povstání, nejprve ve Vídni a následně 12. června 1848 i v Praze.

K rychlému potlačení tohoto povstání použil generál Alfred Windischgrätz všechny dostupné prostředky. Když nechal dělostřelectvem ostřelovat Prahu, vzbouřil se venkovský lid a na pomoc Praze vyrážely ze všech koutů Čech národní gardy. V úterý po Svatodušních svátcích (13. června) obdrželo i novopacké velitelství obrany list z Jičína, prostřednictvím kterého jičínská a sobotecká stráž vyzývaly ke společnému pochodu na Prahu. Novopačtí poslové pak s touto výzvou vyrazili do Pecky.⁶ Peckovská garda se za velké slávy ještě téhož dne vydala směrem na Novou Paku, kde se spojila s dalšími gardami. Společně vyrazily na Prahu. Ovšem již během cesty se někteří členové peckovské gardy z tažení tajně vytráceli a vraceli se domů. Po výzvě místodržitelství a informacích o vojenských přesunech bylo tažení v Sobotce ukončeno a gardy, spíše jejich zbytky, se potupně vracely zpět do svých domovů.⁷

Pražské povstání bylo potlačeno. Revoluce tímto však v monarchii ještě zdaleka neskočila. Na počátku října 1848 se v samém srdci monarchie (ve Vídni) opět rozhořely pouliční boje. Při těchto bojích povstalci zabili ministra války Theodora Latoura. Císař, dvůr i někteří vládní činitelé byli nuceni opustit Vídeň a uchýlili se do Olomouce. K potlačení povstání byl z Prahy povolán osvědčený generál Alfred Windischgrätz, který ve Vídni zaujal stejný postup jako v případě Prahy. Potlačení tohoto povstání však bylo daleko brutálnější. Dne 2. prosince 1848 se vzdal vlády dosavadní panovník Ferdinand V. ve prospěch teprve osmnáctiletého synovce Františka Josefa I. Od listopadu 1848 sice ještě v Kroměříži zasedal radikální říšský sněm, ale i s ním se nový panovník rychle vypořádal. Již na počátku března 1849 byl rozehán.⁸ Revoluce 1848 sice nenaplnila politická a národnostní očekávání (platnost vydané ústavy byla pozastavena a nevyslyšeny zůstaly i národnostní požadavky), přesto k několika zásadním změnám došlo. Patrně tím nejdůležitějším počinem bylo zrušení poddanství a s ním související postupný zánik vrchnostenské správy. V závislosti na těchto událostech musela být vytvořena nová struktura státní správy a položeny základy územní samosprávy.

1.2. Zrušení poddanství a konec vrchnostenské správy

Po přijetí zákona ze 7. září 1848, kterým byla zrušena poddanská práva i povinnosti, nastaly v obci problémy s výkupem pozemků, které se vlekly ještě následující dvě desetiletí. Polovinu částky za poddané zaplatil šlechtě stát. Poddaní sice odkupovali panské pozemky, ale řada z nich nebyla schopna je splácet a zadlužovali se. Průměrná výkupní cena za jeden hektar půdy byla na kumburském panství 3 zlaté 31 krejcarů.⁹ Rolníků, kteří začali hospodařit na vlastních pozemcích, bylo v Pecce oproti úrodnějším regionům poskrovnu. Jejich počet během druhé poloviny 19. století nepřesáhl padesátku a řada z nich byla vzhledem k chabému výnosu ze svých polností nucena provozovat ještě samostatnou řemeslnou činnost. V Pecce si rolníci většinou přivydělávali jako soustružníci, zedníci, tesaři či nádeníci. Mezi široce zastoupenou chudší vrstvou se řadili i domkaři a výměnkáři. V daleko menší míře se v Pecce vyskytovali poddruhové, nádeníci a čeledí; v polovině 19. století jich bylo kolem tří desítek.¹⁰

Hájovna trauttmansdorffského velkostatku, postavená r. 1872. (SSDK hradu Pecka)

Po roce 1848 zůstal i nadále největším vlastníkem pozemků v Pecce kumburský velkostatek, resp. jeho vlastníci: Ferdinand z Trauttmansdorffu (1803– 859) a poté Karel z Trauttmansdorffu (1845–1921).¹¹ V celých Čechách

představovala ještě na konci 19. století rozloha velkostatků 35 % veškeré pozemkové držby. Se zrušením poddanství a následným vznikem obecní samosprávy přišel dlouhodobě připravovaný zánik vrchnostenské správy. Její pravomoci přešly na obce a stát. S tímto procesem přímo souvisel i nárůst státního úřednického aparátu, který se stal typickým a často kritizovaným jevem druhé poloviny 19. století v Rakousko-Uhersku.¹²

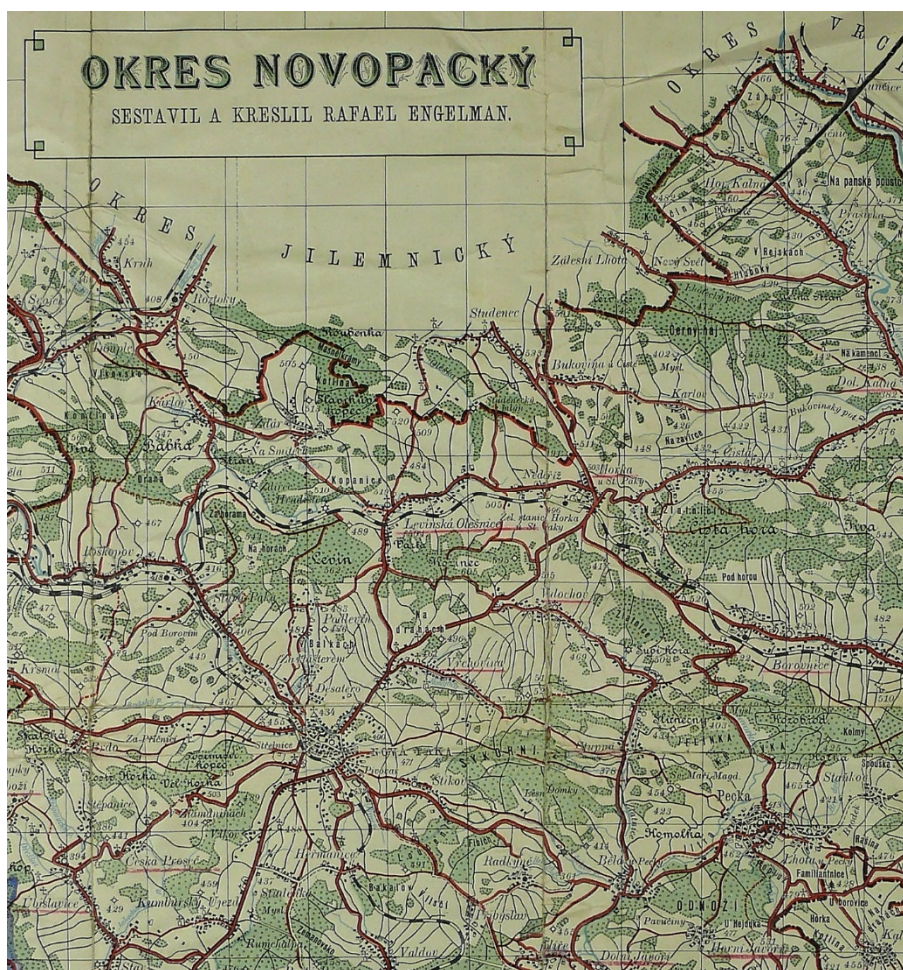
Pro obec zůstal velkostatek ještě v průběhu druhé poloviny 19. století jedním z nevýznamnějších investorů. Přispíval na stavbu a opravy komunikací, církevních objektů a školských zařízení. Od šedesátých let 19. století, tedy po přesídlení Trauttmansdorffů a jejich ústřední správy z Jičína do Horšovského Týna, se vzájemná komunikace mezi obcí a správou velkostatku podstatně zhoršila. V Radimi, později v Dřevěnici, sice i nadále působil lokální správce pro bývalé peckovské panství, ale jen s velmi omezenými správními pravomocemi. Zástupcem velkostatku byl v Pecce lesní správce, který zastával důležitá místa i ve vedoucích orgánech obce, kde samozřejmě prosazoval zájmy svého chlebodáře. Jeho hlavní náplní činnosti byla správa lesů, které tvořily největší pozemkovou držbu velkostatku v Pecce a jejím okolí. Práci knížecího lesního vykonával od roku 1887 Karel Petr, jeho předchůdcem byl František Eckert. Během jeho působení byla roku 1872 vystavěna nová myslivna (čp. 202) při horecké silnici.¹³ Na počátku 20. století se novým lesním správcem stal Arnold Wolf a v držení jeho potomků zůstala myslivna dodnes.

Trauttmansdorffové si ve vlastnictví ponechali peckovský pivovar, který pronajímali soukromým osobám. V jejich správě dále zůstal i starý Bukovinský vodovod, na kterém poté prováděl velkostatek jen nejnútnejší opravy. Obdobná situace panovala i v případě hradu, kde však na opravy velkostatek zcela rezignoval.¹⁴ V roce 1911 byl poprvé zaznamenán pokus o převedení hradu do vlastnictví obce, který obecnímu zastupitelstvu přednesl Bohumil Nyč. Tenkrát byl ze strany obce označen jeho návrh za neproveditelný.¹⁵ Převod byl uskutečněn o deset let později. Část panských objektů převzala ještě během 18. století do svého vlastnictví obec, například vinopalnu, pazdernu či cihelnu. A část od konce 18. století postupně odkupovali i místní obyvatelé do soukromého užívání. Jeden z největších majetkových převodů na soukromé osoby se týkal panského dvora,

jehož objekty i s pozemky byly po ukončení vlády kartuziánů postupně rozprodávány familiantům čili dědičným nájemcům.¹⁶

1.3. Územně správní vývoj a snahy o zřízení okresního soudu

Po nové úpravě veřejné správy, která vstoupila v platnost na počátku roku 1850, se Pecka stala součástí novopackého soudního a berního okresu, jenž patřil k podkraji hořickému a kraji jičínskému. Toto uspořádání však platilo pouze pět let, neboť již v roce 1855 byla uvedena v život nová organizace státní správy a s ní byly opět spojeny i územně správní změny. Na základě této reorganizace byla Pecka ukotvena do politického i soudního obvodu smíšeného novopackého okresu. V roce 1862 byl zrušen krajský úřad a jeho agenda přešla na místodržitelství a okresní úřady.

Výřez z mapy okresu novopackého – autorem Rafael Engelman, nedat. (SOKA Jičín)

Dalším důležitým správním krokem v šedesátých letech 19. století bylo ustavení okresních samospráv roku 1864. Tato nově vzniklá okresní zastupitelstva převzala část pravomocí státní správy, zajišťovala např. správu silnic, zdravotnické, chudinské, honební a požární záležitosti, zřizování peněžních ústavů atd. Pro Pecku se v rámci tohoto samosprávného zřízení stalo druhoinstančním orgánem okresní zastupitelstvo v Nové Pace, které fungovalo i po zrušení smíšeného Okresního úřadu v Nové Pace roku 1868. Pecka do okresního zastupitelstva volila jednoho zástupce.

Nová Paka přestala být politickým okresem v již výše zmíněném roce 1868 a stala se pouze okresem soudním, který byl součástí politického okresu Jičín. Tímto krokem byla na okresní úrovni definitivně oddělena moc politická od moci soudní. Tento model fungoval až do roku 1903, kdy se Nová Paka stala centrem politického i soudního okresu. Pecka poté zůstala jeho součástí až do územně správní reformy roku 1960.¹⁷

Představení městečka Pecky velmi dlouho (od roku 1848 až do konce 19. století) usilovali o zřízení samostatného soudního okresu. Tyto odstředivé tendence byly novopackým okresním úřadem vnímány velmi negativně. Pokládal tyto snahy za naivní, neboť tak malá obec podle něho nebyla schopna financovat zřízení soudního, berního a knihovního úřadu. Navíc novopacký okres v sedmdesátých i osmdesátých letech věnoval nemalé finanční prostředky do výstavby silnic směřujících do Pecky. Proto i on na nejvyšších místech brojil proti plánovanému odtržení. První pokus o zřízení okresního soudu byl zaznamenán již v letech 1848–1849, kdy za tento akt lobboval říšský poslanec Jan Sidon. Sídlem soudu se měl tehdy stát dům Antonína Dreslera. V tomto soupeření s Novou Pakou tehdy Pecka prohrála. V této záležitosti zaslala Pecka v roce 1868 na zemský sněm novou petici, kterou podepsali krom českých obcí v okolí Pecky i ty německé jako Borovnice, Brusnice či Vidochov. Komise, která se zabývala zřizováním soudních okresů, byla Peckou nakloněna, ale návrh smetli ze stolu němečtí poslanci v Českém zemském sněmu: Eduard Herbst a Julius Hanisch. Ti tvrdili, že soud v Pecku by musel být smíšený, což by zvýšilo počet smíšených soudů v Čechách, a to nebylo možné. Protiargument, že německé obce přejdou z novopackého soudního okresu, který se tím stane ryze českým, nebyly vyslyšeny. V roce 1875 byla snaha o zřízení peckovského soudu nejbližše svému naplnění. Příznivě byla vyřízena u vrchního

zemského soudu, ministerstva i zemského výboru. Ve prospěch Pecky se vyslovil i Český zemský sněm, ovšem vše ztroskotalo z důvodu celosvětové finanční i hospodářské krize, která se tehdy odrazila i v hospodaření rakousko-uherské monarchie. Zřízení peckovského soudu bylo odloženo na finančně příznivější dobu, tedy na neurčito. Poslední a opět nenaplněná snaha o jeho zřízení pak přišla ještě v roce 1897, kdy Vrchní zemský soud rozhodoval o zřízení nových soudních okresů. Tehdy kandidovalo třináct měst. O prosazení Pecky tehdy usiloval peckovský rodák František Rumler. Ani jeho lobby, coby prezidenta Vrchního zemského soudu v Praze, Pecke nepomohlo.¹⁸ Opakování stejných snah bylo zaznamenáno ještě v roce 1903, kdy chtěla Pecka vytvořit peckovský soudní okres v rámci nově zřízeného politického okresu novopackého, ale ani tehdy neuspěla. Tyto neúspěšné pokusy byly provázeny marnou snahou o zavedení železnice do městečka. Tento celkový politický neúspěch dalece ovlivnil rozvoj Pecky v budoucnosti.

1.4. Obecní samospráva

Moderní obec v dnešním slova smyslu (jako samosprávná jednotka) vznikla až v polovině 19. století. Předtím se jednalo spíše o společenství osob žijících ve společné lokalitě se společným řádem, které užívaly společných výsad či společné části majetku. Představení obce byli do úřadu dosazováni či potvrzováni vrchnostenským úřadem a bez jeho souhlasu nemohli činit žádná závažnější rozhodnutí. Na základě obecního zřízení vydaného dne 17. března 1849 se Pecka, podobně jako ostatní obce, stala samosprávnou korporací s pevně vymezeným územím, vlastním obyvatelstvem a svébytnou veřejnou obecní mocí. Do praxe bylo zřízení uvedeno až o rok později, po dokončení reformy státní správy. První volby do zastupitelského sboru městečka se uskutečnily po vydání volební instrukce v dubnu 1850. Tato zastupitelstva, vzhledem ke zpátečnickým tendencím Bachova režimu, omezující samosprávu v padesátých letech 19. století, fungovala bez voleb až do počátku šedesátých let.¹⁹ Obecní zastupitelstvo bylo v tomto období označováno jako obecní výbor. Ten ze svého středu volil výkonný orgán, tj. obecní radu, tehdy nazývanou obecní představenstvo, které se skládalo pouze ze starosty

(obecního představeného) a dvou radních. Prvním starostou byl zvolen Jan Dresler; někdy bývá v pramenech označován i jako purkmistr či představený. Na konci padesátých let 19. století byl okresním úřadem dosazen nový starosta – Heřman Munsel. Dalšími členy tehdejšího obecního představenstva byli Václav Jelínek a Josef Poslt.²⁰

V dubnu 1864 bylo pro Čechy vydáno nové obecní zřízení a volební řád, které poté platily až do roku 1919.²¹ Na základě tohoto volebního řádu se volby do obecní samosprávy uskutečňovaly v tříletých intervalech. Volilo se ve třech voličských sborech, které se ustavovaly podle výše odvedených přímých daní bez přírážek.²² První sbor obsazovali zámožnější občané a farář, druhý střední vrstvy a ve třetím sboru byli drobní poplatníci. Přihlíželo se ovšem i ke společenskému postavení bez ohledu na výši odváděných daní, a to v případě duchovních, učitelů či lékařů. Osmnáctičlenné peckovské zastupitelstvo bylo tedy složené ze tří sborů po šesti členech. Mělo funkci usnášecí a dozorčí. Volilo obecní radu i starostu a členy komisí, jmenovalo obecní úředníky a zřízence. Scházelo se vcelku pravidelně – čtyřikrát do roka. Od počátku 20. století bylo toto obecní zastupitelstvo v pramenech většinou označováno jako zastupitelstvo městské.²³ I nadále mělo osmnáct členů, ale jeden virilní hlas patřil zástupci velkostatku Karlu Petrovi.²⁴

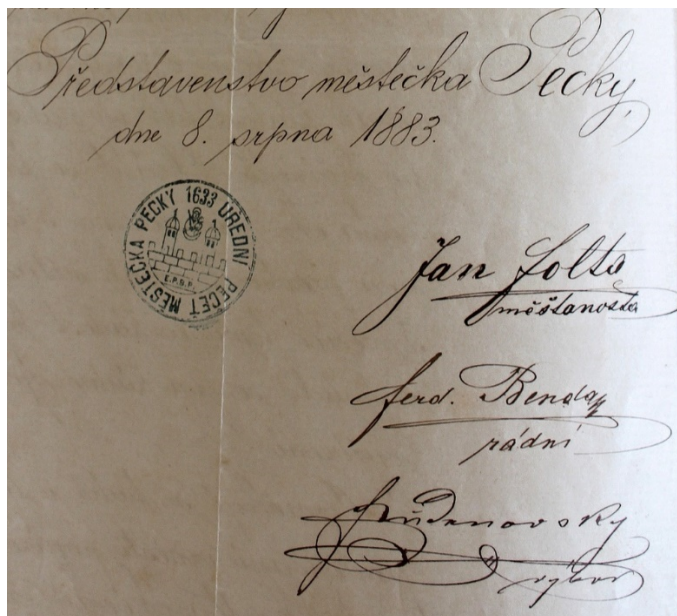
Starostové skládali slib věrnosti císaři do rukou představeného okresního úřadu politické správy. Od roku 1868 byl po třináct let starostou městečka Josef Vincent Šturm a po něm krátce, po dobu necelých dvou let, starostoval August Werner. Nejdéle se na postu starosty udržel Jan Folta: v letech 1883–1900. Na počátku 20. století se pak v rychlém sledu vystřídali v pozici starosty Jan Khun a Karel Fuchs. V roce 1903 nastoupil Václav Bohdanecký, který ve funkci setrval až do roku 1918.

Obecní úřad měl zpočátku celou řadu stálých zaměstnanců, postupně musel jejich počet omezit a většinu z nich si poté najímal na konkrétní úkoly. Ke stálým obecním zaměstnancům patřil výběrčí daní, označovaný též jako důchodní či početvedoucí, kterým byl v padesátých letech 19. století Josef Šturm a od roku 1881 zastával tuto funkci více než čtyřicet let Antonín Šorm. Jeho úkolem byl výběr veškerých obecních i císařských daní i starost o účty chudobince a cihelny.

Stálým pracovníkem byl i obecní písař, z něhož se postupně stal obecní tajemník. Obecním písařem byl od padesátých let 19. století více než dvacet let

učitel Karel Štěpán, poté následovali obecní tajemníci František Koudelka, Josef Engelman, Alois Vondráček a Rafael Engelman, jehož pomocníkem byl od roku 1911 pomocný kancelista Ladislav Langner.

Na základě obecního zřízení vydaného roku 1849 obec ustavila i obecního strážného, kterému kromě stálého ročního platu zajišťovala i stejnokroj a zbraň. Prvním obecním strážníkem byl Josef Štefan.²⁵ Od počátku osmdesátých let 19. století obecní strážník vykonával současně i funkci ponocného, tehdy jím byl Jan Sehnal. Po jeho smrti roku 1902 byl novým strážníkem a ponocným ustanoven Antonín Rejmont z čp. 105. Od roku 1904 byla obnovena samostatná funkce ponocného a stal se jím Josef Dec.²⁶

Úřední razítko městečka Pečky z roku 1883 s podpisy představených obce – Jana Foltý, Ferdinanda Bendy a Františka Kudrnovského. (SOKA Jičín)

Obec zaměstnávala rovněž vodáka, který se staral o obecní studny, kašny, vodovod a další vodní zdroje. Podílel se na opravách panského vodovodu a kontroloval kvalitu vody v obci. V sedmdesátých letech 19. století byl vodákem Josef Rejmont a od počátku 20. století František Rulf (čp. 20). Obec dále vyplácela: obecního zřízence a posla, hajného, mýtného, hrobníka, natahovače věžních hodin a pohodného.²⁷ Finančně přispívala na ubytování a některé úřední výkony místnímu obvodnímu lékaři a kominíkovi.²⁸

Obec měla jak samostatnou působnost, při které byla vázána jen zákonnými ustanoveními, tak i působnost přenesenou, při níž spolupůsobila s orgány státní správy. Do samostatné působnosti obce patřilo především řádné zajištění chodu úřadu, výkon místní policie a správa obecního majetku. Na obci se úřadovalo až do poloviny šedesátých let 19. století německy.²⁹ Po celou druhou polovinu 19. století byla používána dvě úřední razítka. První mělo v otisku německý opis „*STADTLGERICHT PETZKA*“ a druhé český opis „*ÚŘEDNÍ PEČETĚ MĚSTEČKA PECKY 1633*“. Posledně uvedené razítko bylo používáno až do vzniku první republiky. V roce 1896 byly původní tabulky označující katastrální hranice Pecky s názvem Městys Pecka nahrazeny novými s označením Městečko Pecka.

S přijímáním nových zákonů ve druhé polovině 19. století souvisel i nárůst úřední agendy pro obec. Obecní úřad na základě institutu domovského práva vedl různé typy občanských matrik, uděloval domovskou příslušnost a čestná občanství. Prvním čestným občanem městečka Pecky byl jmenován František Rumler.³⁰ Náročnou a finančně zatěžující agendou pro obec byla správa chudinských záležitostí, která měla vlastní fond i rozpočet.³¹

Obec vydávala i vlastní obecní řády a nařízení, z nichž se dochovaly například: domovský, požární, honební, ponocenský a taneční. Tyto vyhlášky a řády byly vyvěšovány společně s rozpočtem na budově radnice, čímž docházelo k porušování fasády. Proto byla v roce 1903 zřízena první vývěsní dřevěná tabule u radnice.³²

Obec vedla vlastní účetnictví a rozpočtové hospodářství. O rozpočtu se jednalo na počátku roku a po svém odsouhlasení byl po dobu čtrnácti dní veřejně vyvěšen, aby se k němu mohla veřejnost vyjádřit. Kromě zisků z obecních podniků vybírala obec obecní dávky a poplatky (vodné, stočné, za propůjčení domovského práva, za prohlídky masa, hřbitovní, za úřední výkony, za užívání veřejných míst atd.) i obecní přirážky (například k přímým či spotřebním daním, za převod nemovitostí, z masa a nápojů, ze zábav, nájemného, přechodného ubytování atd.). Význam obecních přirážek vzhledem ke krizi obecního rozpočtového hospodaření od konce 19. století výrazně stoupal. Čím více investičních akcí obec prováděla, tím vyšší byly přirážky. Do roku 1911 vystoupaly na 80 % a během následujících tří let se ještě navýšily o dalších 45 %. Tímto navyšováním přirážek a zavedením nových dávek se obec snažila udržet vyrovnaný rozpočet. Například v roce 1900

byla zavedena dávka ze psů, ale protože byla špatně odváděna, začala být vybírána s jinými daněmi. Kdo ji nezaplatil, přišel o psa. V roce 1903 pak došlo k zavedení kontroverzní dávky z piva, vína a lihových nápojů na základě zákona č. 97 z roku 1899. Z jednoho hektolitrů piva se vybíraly dvě koruny, z jednoho hektolitrů vína či kořalky čtyři koruny. Proti jejímu zavedení protestovali místní hostinští, ale marně. Další příjmy, jako pokuty za přestupky či poplatky za stavební povolení, směřovaly přímo do chudinského fondu. Obecní účty každoročně kontrolovali dva revizoři účtů.³³ Obec dále vybírala i vlastní silniční mýto a dohlížela na užívání platných měr, vah a jejich cejchování. Pecka měla v tomto období dokonce i vlastní obecní váhy. Do konce 19. století dohlížela na prodej a kvalitu potravin. Později tuto agendu převzaly státní úřady. Soudní řízení v Pecce se konala jednou měsíčně prostřednictvím novopackých úředníků, kterým obec za tuto službu vyplácela náhrady.³⁴

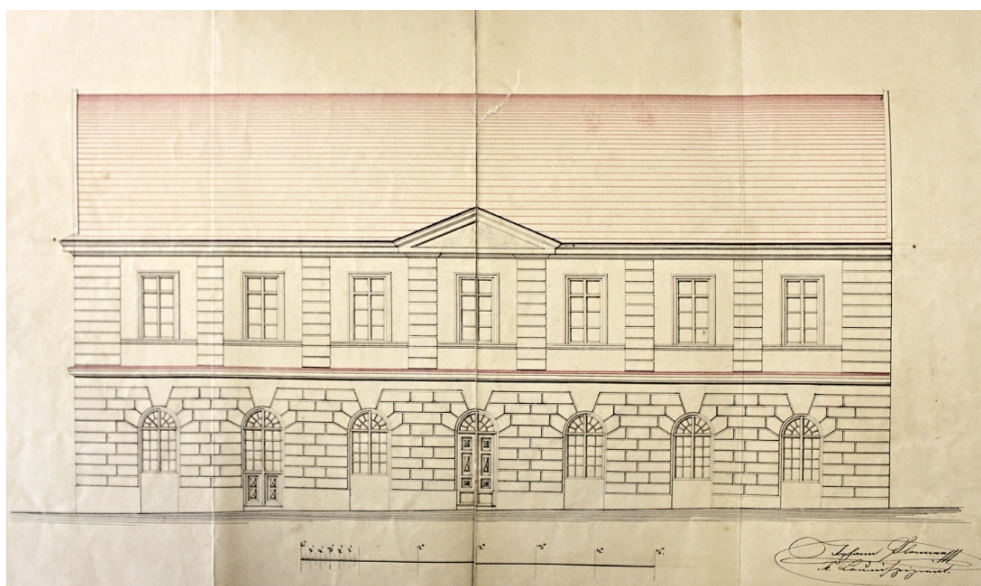
V rámci spolupráce s orgány státní správy vypomáhala obec při sčítání lidu. To první se v Pecce uskutečnilo roku 1857. Druhé, probíhající již podle moderních zásad sčítání lidu, proběhlo v roce 1870. Následná sčítání lidu se poté opakovala v desetiletých intervalech, až do roku 1930.³⁵ Se státní správou obec spolupracovala i při volbách do vyšších orgánů samosprávy či říšské rady, při tvorbě evidenčních seznamů pro vojenské či matriční potřeby a při zavádění pozemkových knih. Státní správa obci povolovala pořádání slavností včetně těch, které byly pořádány na počest císaře.

Omezené pravomoci měla obec v církevních, školských a spolkových záležitostech. V církevních věcech měla většinou jen charitativní působnost a ze spolků podporovala hlavně ty, které se věnovaly všeobecně prospěšné činnosti, např. hasiče či Okrašlovací spolek. Ve školských záležitostech měla hlavní slovo místní školní rada a obec pouze přispívala do školního rozpočtu a na výstavbu školních budov. V oblasti požární se snažila o preventivní opatření, zajišťovala zachování dostatečného množství vodních zdrojů, hasební techniky a náradí.

V rámci své samostatné působnosti zajišťovala obec v první řadě správu obecních budov a podniků. Příjmy z nájmu přinášela obci radniční budova, která byla vystavěna v průběhu padesátých let 19. století. Tehdy se jednalo o největší investiční akci v městečku.³⁶ Svému účelu začala sloužit roku 1859. V přízemních prostorách byl nájemní hostinec, byt a kanceláře obecního úřadu. Horní patro

sloužilo od roku 1873, kdy byla v Pecce zřízena četnická stanice, k potřebám četnictva a také k pronájmu bytů. Z důvodu ubytování četnictva bylo od roku 1881 v radničním hostinci zakázáno pořádání zábav. Na počátku 20. století byl zrušen i taneční sál a na jeho místě vznikly dvě nové kanceláře obecního úřadu. Při této úpravě nechala obec ještě přistavět verandu pro zvýšení kapacity hostince v letních měsících. Na tuto přístavbu přispěl nájemce hostince – novopacký pivovar. Další úpravy týkající se sociálního zařízení a výmalby radnice proběhly v roce 1913.

Značné obecní výdaje směřovaly od roku 1872 na úpravu budovy chudobince, kterou teprve v roce 1893 obec převzala do svého vlastnictví. Jednalo se o charitativní a zároveň ztrátový obecní podnik, který byl jako humánní ústav zproštěn placení daní. V roce 1893 okresní hejtmánství požádalo Pecku o výstavbu nemocnice pro spádové obce, ale obecní zastupitelstvo tento požadavek zamítlo, neboť by obec nebyla schopna tuto stavbu a její následnou správu finančně zvládnout.³⁷

Architektonický návrh na stavbu radnice z pol. 19. stol. (SOka Jičín)

Dalším obecním podnikem byla cihelna, ležící při Hlinovníku, tj. místu, kde se brala hlína potřebná k pálení cihel. Do devadesátých let 19. století ji obec provozovala sama a poté ji i s přilehlým Hlinovníkem pronajímala. Za odebírání hlíny z Hlinovníku či čediče z obecní skály se obci platilo na základě stanovených tax. Provoz obecní cihelny byl ukončen v roce 1903 a objekty, respektive boudy u ní stojící, obec rozprodala.³⁸

Obecní jatka, která stávala ve dvoře za radnicí, byla rovněž výdělečným zařízením obce. Na počátku 20. století zesílila snaha vytlačit páchnoucí jatka za obec, kde by došlo k výstavbě nových, ale z finančních důvodů se tato výstavba neuskutečnila. Řezníci byli tehdy povinni všechn velký dobytek porážet na obecních jatkách, doma porážet nesměli. Obci pak z každé porážky platili poplatek. Obec se tímto opatřením rovněž chránila před nakažlivými nemocemi, neboť každý kus dobytka musel před porážkou projít prohlídkou. Během prvního desetiletí 20. století přešla jatka do soukromého vlastnictví.³⁹

Nemalé výnosy obci přinášely obecní lom a les. Správu lesa obec zajišťovala prostřednictvím vlastního zaměstnance – hajného – a na sázení či kácení stromů si najímala pracovníky. Hajnému, podobně jako strážníkovi, obec zajišťovala stejnokroj a zbraň. Hajnými v Pecce byli: Antonín Vajs, František Svatý, Jan Svatý, Václav Seliger a Jan Rachota. Honitbu v obecním lese pronajímala obec Trauttmansdorffům.

Velká část obecních výdajů směřovala na úpravu místních komunikací, které obec zpevňovala šterkem z obecního lomu. Tak například v roce 1864 byl vybudován kamenný můstek přes Brodek, tj. Lhotecký potok, který byl při budování lhotecké silnice z Pecky do Lhoty roku 1881 nahrazen mostem novým. Za povodně roku 1897 byl tento most spolu s okolní silnicí značně poničen. V roce 1912 byl odkryt nový lom za láznemi a i z něho vydobytý šterk byl používán na zpevňování obecních cest.⁴⁰

Obec dbala i na úpravu veřejných prostranství a památných objektů, které na nich stávaly. Na počátku šedesátých let 19. století uspořádala sbírku na zrestaurování mariánského sousoší na náměstí a opravu věžních hodin. Jejich spolehlivost byla pro místní obyvatele důležitá, neboť se podle nich řídil čas v celém městečku. Sbírkou obec zorganizovala pro nedostatek vlastních financí. Na její náklady byl tehdy také rozvezen kopeček u kostela s kamenným křížem a vyrovnán prostor kolem farního chrámu. Pro lepší přístupnost k němu byly přistavěny schody. Kašna na náměstí prošla opravami v letech 1870, 1890 a 1911.⁴¹ Úpravám se nevyhnulo ani samotné náměstí. V roce 1904 na něm byl postaven první chodník v městečku, na který přispěli i majitelé dotčených domů. Úprava náměstí spojená se změnou povrchu proběhla v letech 1913–1914, kdy bylo náměstí

zbaveno drnů, zapískováno a uválcováno. K plánované výdlažbě však tehdy ještě z finančních důvodů nedošlo.⁴²

Náměstí – pohled k hradu, 80. léta 19. století. (SSDK hradu Pecka)

Náměstí – pohled od hradu, 80. léta 19. století. (SSDK hradu Pecka)

Od počátku století řešila Pecka nedostatek vody v obci a náklady spojené s opravami stávajících vodovodů, panského a obecního, byly nemalé. Kvalita vody

z těchto vodovodů byla velmi špatná a pitnou vodu odebírali obyvatelé raději z obecních či soukromých studní. V roce 1906 problémy s nedostatkem vody v městečku vyvrcholily. Obyvatelé podali stížnost kvůli nefunkčnosti bukovinského panského vodovodu ke správě velkostatku do Dřevěnice. Tehdy se také začalo uvažovat o výstavbě nového vodovodu, ale u úvah nakonec na dlouhou dobu zůstalo. V roce 1913 byla opravena nádrž vodojemu ve dvoře u Rulfů a ztrouchnivělé dřevěné roury byly nahrazeny novými, opět dřevěnými. V roce 1909 vybudoval u lázní malou vodní nádržku Ladislav Vonka a o tři roky později si vlastní vodní nádrž postavil i lesní Arnold Wolf. Přes všechna tato opatření se problémy s nedostatkem vody v městečku každoročně opakovaly a neustaly ani v období první republiky.⁴³

1.5. Sociální rozvrstvení obyvatelstva

Během druhé poloviny 19. století se stavovské uspořádání obyvatelstva pomalu mění směrem k občanské společnosti. Tyto změny ve společnosti spustily události roku 1848. Pokud jde o hospodářské a sociální záležitosti, největší změny zasáhly především střední společenskou vrstvu obyvatelstva, tj. sedláky a samostatné výrobce. Zrušení poddanství a následně i cechů znamenalo na jedné straně zrušení četných omezujících opatření, která však na druhé straně malovýrobce do určité míry chránila. Během druhé poloviny 19. století byly tyto vrstvy vystaveny daleko většímu konkurenčnímu tlaku. Společnost nabízela více možností a obstát bylo stále složitější. V této době do středních vrstev pronikají židovští obchodníci, kteří před rokem 1848 patřili spíše do nižších vrstev společenského žebříčku. Ke střední vrstvě v Pecce patřili obchodníci, sedláci, učitelé, řemeslníci a drobní podnikatelé. Z nich posléze většinou vzešli představitelé moderní inteligence jako právníci, lékaři, středoškolští profesori, ředitelé měšťanských škol, historici a spisovatelé. Příkladem jsou následující peckovské osobnosti:

Bratři Karel (1866–1921) a František (1874–1948) Khunovi pocházeli z rodiny peckovského krejčovského mistra. Oba po absolvování gymnázia v Jičíně pokračovali ve studiu teologie v Hradci Králové a stali se z nich kněží. Oba rovněž

dosáhli děkanského postavení: Karel v Chlumci nad Cidlinou roku 1901 a František ve Světlé nad Sázavou roku 1913. Oba byli i literárně činní. František psal spíše humoresky, povídky a básně a Karel připravoval kulturní historii Chlumce nad Cidlinou, na jejímž posmrtném vydání se jeho bratr František podílel.⁴⁴

I další dva úspěšní bratři, Antonín (1851–1914) a Jan Vítězslav (1866–1933) Krecarovi, pocházeli z peckovských středních vrstev. Narodili se v rodině sedláka Antonína Krecara v domě na náměstí čp. 8. Starší Antonín vystudoval filozofickou fakultu v Praze a vydal se na pedagogickou dráhu. V roce 1911 se po svém více než dvacetiletém pedagogickém působení na gymnáziu ve Slaném stal starostou tohoto města. Sepsal paměti města a vydal i almanach věnovaný dějinám slánského gymnázia. Přispíval do regionálního tisku. Publikoval rovněž odborné pedagogické, filologické a filozofické práce. Jeho mladší bratr Jan absolvoval stejnou fakultu a i on se stal středoškolským pedagogem. Usadil se v Praze, kde působil na smíchovském gymnáziu. Publikoval beletristické, folkloristické, místopisné a etnografické práce. Věnoval se místopisu a studiu lidových pověr, zvyků, přísloví a pořekadel. Své závěry poté publikoval na stránkách tehdejších předních novin a přispíval i do Ottova slovníku naučného.⁴⁵

Spisovatel PhC. Jan Vítězslav Krecar (1866–1933). (SOka Jičín)

Akademickým titulem řádného profesora se mohl pyšnit další peckovský rodák, Msgre. Alois Kudrnovský (1875–1956), který pocházel z rodiny peckovského malíře Františka Kudrnovského. V roce 1901 byl na papežské univerzitě v Římě promován na doktora teologie a téhož roku vysvěcen na kněze. V roce 1905 nostrifikoval doktorát z teologie na české univerzitě a na akademii sv. Tomáše v Římě dosáhl ještě doktorátu z filozofie. Na teologickou fakultu Univerzity Karlovy nastoupil v roce 1919 a řádným profesorem na stoličce fundamentální teologie byl jmenován v roce 1922.⁴⁶

Z učitelského prostředí pocházel Jan Štěpán (1858–1914), který byl synem učitele a městského písaře Karla Štěpána. Po absolvování hradeckého gymnázia a následně i filozofické fakulty, kde vystudoval klasickou filologii a německý jazyk, se rozhodl pro pedagogickou dráhu. Vyučoval na gymnáziu v Brně a poté se usadil v Třebíči. Na třebíčském gymnáziu zastával pozici řádného profesora, později na velmi krátkou dobu i ředitele. Podílel se na vydání rozsáhlé práce Encyklopedický slovník česko-německý a samostatně vydal praktickou příručku Nový kapesní slovník česko-německý a Kolibří slovníček česko-německý a německo-český.⁴⁷

Z rodiny peckovského truhláře Františka Povera pocházel filolog a překladatel František Pover (1862–1943). Po gymnaziálních studiích v nedalekém Jičíně krátce navštěvoval litoměřický seminář. Kněžská studia však záhy opustil a odešel studovat na pražskou univerzitu francouzštinu, italštinu a srbštinu. Studia úspěšně zakončil a živil se jako gymnaziální pedagog – nejprve v pražském Karlíně, později v Jičíně a nakonec zakotvil na pražském gymnáziu v Královských Vinohradech. Jako výborný francouzštinář se podílel na vydávání učebnic a jazykových slovníků. Rovněž přeložil několik divadelních her a povídek z italštiny.⁴⁸

Výrazným a zároveň opomíjeným peckovským rodákem byl František Rumler, svobodný pán z Aichenwehru (1824–1909), syn peckovského učitele Josefa Rumlera. Vystudoval právnickou fakultu v Praze, poté se zaučoval u okresních soudů. Nabídka místa na ministerstvu spravedlnosti ve Vídni roku 1867 nastartovala jeho profesní kariéru. Stal se sekčním, později ministerským radou výše uvedeného ministerstva a roku 1891 prezidentem vrchního zemského soudu v Praze. Dále byl členem panské sněmovny říšské rady, členem nejvyššího státního

soudního dvora a skutečným tajným radou Jeho Veličenstva. Stal se prvním čestným občanem městečka Pecky, neboť ani ve vysoké politice na městečko nezanevřel. Měl zásluhu na prosazení výstavby nové školní budovy a také na povolení zřízení zdejší měšťanské školy. Usiloval i (ač marně) o zřízení peckovského soudního okresu.⁴⁹

Rychnovský advokát JUDr. Jindřich Štemberka (1867–1926) patřil rovněž k významným peckovským osobnostem. Jako jediný z výše uvedených osobností pocházel z chudých tkalcovských poměrů. Měl dar slova a již od gymnazijních let psal poezii i prózu. Vystudoval pražskou právnickou fakultu. Po advokátní praxi pracoval ve Dvoře Králové, odkud odešel roku 1897 do Rychnova nad Kněžnou. Tam si o tři roky později otevřel samostatnou advokátní kancelář. Byl aktivně činný v politice. Již roku 1898 kandidoval na poslance v páté kurii za pokrokový směr strany mladočeské. Později přestoupil ke straně radikálně pokrokové a stal se jejím předsedou pro Království české. Věnoval se rozvoji turistiky v Orlických horách.⁵⁰

Nižší vrstva tvořila v druhé polovině 19. století téměř 80% obyvatel Pecky. Reprezentovali ji především tkalci (ti zde byli zastoupeni nejpočetněji), rolníci, domkaři, výměnkáři, řemeslní tovaryši, kterým se ne vždy podařilo stát se mistry. Většina z nich žila v chudobě, přesto se zpravidla obešla bez podpory. Někteří z nich si přivydělávali další řemeslnou činností. Například tkadlec František Šeps byl i pekářem, tkadlec František Vokatý tesařem, tkadlec Josef Čerovský hudebníkem, domkař František Langner bednářem atd. Některé jejich špatná sociální situace donutila opustit rodnou Pecku a vydat se za prací za hranice Čech. Nejvíce jich směřovalo do Vídně.⁵¹ Ke spodní vrstvě patřilo ještě služebnictvo, tj. služky, sluhové, podomci a kuchařky.

Nejnižší vrstvu populace pak tvořili lidé stojící na okraji společnosti: žebráci, tuláci a cikáni.⁵² Proti přílivu tohoto typu lidí se obec mohla účinně bránit, neboť od roku 1849 na základě Obecního zřízení (zákon č. 170/1849) platil institut domovského práva, který byl na jedné straně závazkem obce vůči svému občanu, ale na straně druhé byl i nástrojem, jak zbavit obec různých nechtěných individuů a poslat je tzv. postrkem do jejich domovské obce na její náklady. Na základě tohoto domovského práva měl každý obecní příslušník, i ten nejchudší, právo na chudinské zaopatření i zaopatření ve stáří. Domovské právo bylo upraveno dvěma říšskými zákony v letech 1863 a 1896. Na základě poslední zákonné úpravy z roku 1896 si

peckovská obec pořídila dvě evidenční knihy: matriku obecních příslušníků a matriku cizích příslušníků. Obec chudým příslušníkům vyplácela sociální podpory a dávala jim oproti cizím příslušníkům přednost při přijímání do zdejšího chudobince. Žebrota byla v městečku na základě zákona z roku 1885 zakázána a byla trestána vězením od osmi dnů až po tři měsíce.

Rázovitá dřevěná stavba chudobince čp. 140. (archiv ÚM Pecka)

Významnou funkci v péči o chudé a nemohoucí měl chudobinec. Budovu pro tyto účely poskytly Alžběta a Marie Čeřovské roku 1872 a samy se zpočátku na jejím chodu podílely. Chudinský fond vznikl již v polovině 19. století a na jeho konto směřovaly dary, část z odvedených obecních dávek a vybraných pokut. Správcem chudinské pokladny byl obecní výběrčí daní.⁵³ Chudobinec povětšinou sloužil starým, práce neschopným a úplně chudým příslušníkům obce. Chudí cestující tam mohli získat přístřeší, stravu a informace o nabízené práci. V roce 1893 byl obecní chudobinec čp. 140 zaknihován jako výhradní majetek obce a jeho správcem byl jmenován Jan Khun. Poté, co přešel chudobinec do správy obce, byl jako humánní ústav zproštěn placení daní. Na počátku 20. století v jeho rámci fungoval i polévkový ústav, jehož předsedou byl místní obvodní lékař MUDr. Josef Hartman.⁵⁴

Do struktury dolní vrstvy společnosti v Pece zasáhla na počátku 20. století průmyslová výroba. Novou sociální vrstvou se stalo dělnictvo, postupně

nejmasovější složka peckovské společnosti. Dělníci však nebyli pouze součástí továrního komplexu, jejich malá část byla zaměstnána v řemeslnických dílnách, většinou ještě před zavedením tovární výroby. V těchto dílnách pracovala i rodina výrobce za pomoci tovaryše a učně.⁵⁵ Negramotnost se na počátku 20. století týkala ještě sto devadesáti jedna obyvatel Pecky, kteří pocházeli právě z nižších sociálních vrstev.⁵⁶

Naopak nejvyšší vrstvou peckovské společnosti byla tzv. honorace. Za ni byli považováni: obecní přestavený čili starosta, farář, řídící učitel, správce pivovaru, panský lesní správce, lékař, úspěšní obchodníci a později i majitelé či správci místních továren. Mezi tyto vrstvy tedy krom movitých osob patřili i lidé s morálním a intelektuálním kreditem. Peckovská honorace pozvedala úroveň celé peckovské společnosti. Její představitelé zakládali místní spolky, šířili osvětu i kulturu. Například Albertina Bendová, narozená roku 1869 v rodině peckovského sládka, měla vzdělání i mravy vyšší společnosti. Jako první z Pecky si pořídila radiopřijímač a fotoaparát. Na konci 19. století zachycovala momentky ze života peckovské vyšší společnosti. Jako jedna z prvních vyzkoušela na zamrzlém pivovarském rybníku brusle a vlastnila rovněž první dámské kolo, jehož nezbytnou součástí tehdy byla síť, která měla zabránit zaplétání dlouhých sukní do kol, a bičků, s nímž tehdejší cyklista odháněl psy. Mimo jiné byla i výborná klavíristka a varhanice při místním kostele sv. Bartoloměje.⁵⁷

1.6. Živnosti a živnostenská společenstva

V první polovině 19. století začaly sílit snahy o sjednocení živnostenského systému, neboť v různých částech monarchie platily odlišné živnostenské předpisy. Navíc nastavený hospodářský systém platný v českých zemích byl velmi nepřehledný, nepružný a v dané době již zcela nevyhovující. Živnosti se tehdy rozdělovaly na výrobní a obchodní. Ty výrobní se dále členily na cechovní a necechovní. Obdržení cechovní živnosti předpokládalo zisk mistrovského práva, které uděloval stát po složení mistrovských zkoušek před cechovním výborem. Necechovní živnosti byly členěny do tří kategorií: svobodné, vázané na koncesi a tovární. Zatímco svobodnou živnost bylo možno provozovat pouze na základě

ohlášení, další dvě jmenované vyžadovaly zvláštní povolení či tovární oprávnění. Na volné a koncesní byly rozděleny i živnosti obchodní. Padesátá léta 19. století postupně přinesla řadu potřebných a neodkladných změn vedoucích k oživení ekonomického liberalismu. Patřilo mezi ně např. zrušení celních hranic s Uhrami a většiny vývozních a dovozních omezení či zřízení obchodních a živnostenských komor.⁵⁸ Nejvýznamnějším opatřením v oblasti hospodářské politiky se ale stal nový živnostenský řád, vyhlášený 20. prosince 1859 a platný od 1. května 1860. Tento nový řád zavedl živnostenskou svobodu, kdy po zaplacení daně měli teoreticky všichni přístup ke všem živnostem vyjma těch, na které se vztahovala koncese jako knihkupec, knihař, výrobce zbraní atd.

Na základě nového zákona vznikala místo cechů živnostenská společenstva, do nichž přecházelo i cechovní jmění. Tento proces přerodu cechů ve společenstva byl v praxi, zejména v menších městech a městečkách, poněkud zdlouhavý.⁵⁹ Přejícné období mnohdy trvalo i více než dvě desetiletí; vzhledem k několik staletí trvající tradici cechů šlo však o zanedbatelnou dobu. K masivnějšímu konstituování živnostenských společenství začalo docházet zejména po novelizaci živnostenského řádu roku 1883, stejně tomu bylo i v případě Pecky.

Do roku 1859, tedy do vydání nového živnostenského řádu, se v městečku udržely následující cechovní organizace: spojená řemesla, pekaři, mlynáři, krejčí, ševci, tkalci a řezníci.⁶⁰ Na jejich tradici navázala tři nově vzniklá živnostenská společenstva: společenstvo různých živností, společenstvo potravní a společenstvo živností oděvních.⁶¹ Tyto veřejnoprávní korporace povinně sdružovaly všechny příslušníky daného živnostenského stavu. Jinými slovy: kdo byl vlastníkem živnostenského listu nebo koncesní listiny, ze zákona se stával členem příslušného živnostenského společenstva, a to i se svými pomocnými pracovníky. Jestliže živnostník provozoval více živností, musel být členem všech společenstev. Úkolem těchto svazů bylo zajištění odborného vzdělání a spořádaných učednických poměrů, vyřizování neshod mezi členy, zřizování ústavů, zabezpečení pomoci členům v nemoci i nouzi a celková podpora veřejné správy v živnostenských záležitostech, tj. zprostředkování práce, zavádění společné strojní výroby, vypracování kolektivních smluv, podporování a zřizování živnostenských škol, pořádání odborných kurzů, výstav, péče o výchovu živnostenského dorostu, podávání dobrozdání či osvědčení apod. Organizaci a správu si živnostenská společenstva

upravovala stanovami, které měly vycházet z vládou vydaného vzoru stanov.⁶² Negativním a zároveň častým a kritizovaným jevem v jejich vnitřní struktuře bylo preferování starých mistrů na úkor nově příchozích členů. Společenstva si po vzoru cechů pořizovala také prapory pro vlastní reprezentaci. V Pecce je však historickými prameny doloženo pouze jediné svěcení praporu živnostenského společenstva, a to z roku 1894. Tehdy se jednalo o společenstvo různých živností.⁶³ Nejstarším peckovským společenstvem bylo prokazatelně společenstvo potravní, které vzniklo již v šedesátých letech 19. století a až do počátku 20. století užívalo označení Živnostenský spolek potravní v Pecce. Sdružovalo pekaře, mlynáře, krupaře, perníkáře, řezníky, hostinské, pivovarníky, holiče, zelináře, hokynáře a obchodníky s potravinami a smíšeným zbožím z Pecky a okolních obcí, tj. Lhoty, Staňkova, Vidonic, Kalu, Bukoviny, Arnoštova, Horního a Dolního Javoří, Uhlířů, Radkyně, Bělé u Pecky a Stupné. Ve stejném územním obvodu působila i další dvě společenstva.⁶⁴ Ve společenstvu různých živností v Pecce byli od sedmdesátých let 19. století evidováni truhláři, zámečníci, koláři, bednáři, soustružníci, sedláři a čalouníci, řezbáři, sítaři, brusiči, malíři a natěrači, pozlacovači, cementáři, cihláři, klempíři a pokrývači, perlaři, lenaři a obchodníci s podobnými produkty.⁶⁵ Podle dochovaných stanov společenstva živností oděvních z roku 1888 byli jeho členy: krejčí, obuvníci, sedláři, kožešníci, koželuzi, barvíři, tkalci, čepičáři, kloboučníci, provazníci, obchodníci se střížním zbožím a jiným textilem. I toto společenstvo po dlouhou dobu užívalo označení Oděvní spolek v Pecce, ačkoliv se řídilo živnostenským, nikoliv spolkovým řádem.⁶⁶

Razítka Společenstva různých živností v Pecce, 1893. (SOkA Jičín)

V roce 1912 se peckovská společenstva stala součástí tzv. Jednoty společenstev novopackého okresu, v níž bylo sdruženo celkem sedmnáct společenstev. Po vzniku obchodních grémií na základě zákona č. 39/1883 ř. z. se část peckovských obchodníků stala členy jičínského grémia. Po zřízení obchodních grémií v Nové Pace a Lázních Bělohradě přešla většina peckovských obchodníků do těchto

dostupnějších organizací.⁶⁷ Peckovské živnostenstvo patřilo od roku 1850 (v rámci Jičínka) pod libereckou živnostenskou komoru, ovládanou Němci. Proto od počátku 20. století podporovalo vytvoření české živnostenské komory pro východní Čechy se sídlem v Jičíně. Pro tento záměr však nezískalo dostatečnou podporu u okolních měst, Nové Paky a Lázní Bělohradu. Nakonec v roce 1910 zahájila činnost Obchodní, živnostenská a průmyslová úřadovna českých interesentů komorního obvodu libereckého se sídlem v Hradci Králové.⁶⁸

Následující část se pokusí o stručný výčet peckovského živnostenstva od druhé poloviny 19. století do roku 1918. Z tohoto soupisu živnostníků je patrné, že například peckovské ženy začínají ve větším měřítku podnikat až počátkem 20. století. Výčet obsahuje živnostníky sepsané na základě evidenčních knih společenstev, živnostenského katastru a matrik obecních příslušníků. Mezi živnosti potravní patřili:

Pekaři: V druhé polovině 19. století byli v Pecce evidováni následující pekaři: Antonín a František Bajerovi,⁶⁹ František Bajer, Alois Baše (i krupař), Josef Brückner, Alois Budina, František Erbert, František Groh,⁷⁰ Josef Grölich, Josef Jelen, Josef Jelínek (i krupař), František Kocourek, Josef John, Petr Komárek, Josef Konejl, Jan Kopecký (i krupař), Jakub Kratochvíl, Josef Kubát,⁷¹ Josef Kubíček, Ignác (Hynek) Langner, Jan Langner, Josef Langner, Antonín Linhart, Josef Luňák, Josef Manych,⁷² Josef Marks, Antonín Matěják, Jan Moser, Heřman Munsel, Josef Nejedlý, Antonín Poslt, Antonín Rachota, Václav Rachota,⁷³ Josef Raimund, Jan Řehořka, František Slavík, František Šeps, František Urban, František Vacek (i krupař), Václav Valeš.⁷⁴ Na počátku 20. století začali s pekařskou živností: František Emlera,⁷⁵ Alois Hák, Antonín Kopecký, František Kovář, Josef Kulhánek, Antonín Langner, Josef a František Laušmanovi, Josef Pavel a od roku 1903 mlynář Antonín Vágner. Jak výčet naznačil, řada pekařů vykonávala zároveň i živnost krupařskou. Samostatnými krupaři byli pouze František a Anna Fidlerovi v čp. 59.⁷⁶

Mlynáři: Vrchnostenský mlýn čp. 72 přešel do soukromých rukou roku 1779, kdy jej od kartuziánů odkoupil Jan Jiří Rucker. V polovině 19. století mlýn vlastnili Jan a Kateřina Kopečtí a v jejich držení zůstal až do roku 1860. Během šedesátých let se jeho majitelé rychle střídali: Anna a Václav Mühlovi (1860–1864), František Bezstarosti (1864–1868) a Jan Nosek (1868–1870). V letech 1870–1885

ho vlastnil Antonín Bímon,⁷⁷ poté velmi krátce František Knap. V letech 1885–1892 se majitelkou stala Marie Nosková a po ní byl vlastníkem mlýna do roku 1901 Jindřich Čeřovský. Za jeho držby byla během povodně roku 1897 zbořena pila při mlýně a již nebyla obnovena. Místo ní byla zřízena výrobná šindelů a pila cirkulárka. Od roku 1901 byl vlastníkem Antonín Vágner, jenž prodal mlýn roku 1912 Václavu Patočkovi. Po jeho odchodu na frontu za první světové války stárkoval ve mlýně Josef Čeřovský. V roce 1918 byl mlýn prodán Josefu a Františce Blahovcovým. Při mlýně byli evidováni i mlynářští pomocníci, označovaní jako „mlynářští“. Držitel mlýna byl povinen na vlastní náklady spravovat i obecní cestu k mlýnu.⁷⁸

Perníkáři: V polovině 19. století byli v Pecce dva perníkáři: Jan Dobeš a Vincent (Čeněk) Nejedlý. Vincent Nejedlý se stal vyhlášeným peckovským perníkářem a cukrářem. Jeho živnost převzal syn Vincent, který roku 1906 společně s Josefem Neuradem zavedl v domě čp. 12 cukrářský závod. V perníkářském řemesle pokračoval i druhý syn Vincenta Nejedlého Josef, po něm se živnosti ujala Josefa Nejedlá.

Hostinští: Od druhé poloviny 19. století až do roku 1918 v Pecce fungovaly následující hostince: Byl to hostinec Radnice v čp. 2, který začal být provozován až po dokončení výstavby radnice na konci padesátých let, přesné datum se nepodařilo zjistit. Prvním skutečně ověřeným nájemcem byl od konce 70. let 19. století novopacký pivovar. Provoz v něm zajišťovali následující hostinští: Jan Bohdanecký, František Mór a Václav Bohdanecký. Jan a Václav Bohdanečtí vykonávali i řeznickou živnost. Akciový novopacký pivovar se jako dlouhodobý nájemce společně s obcí podílel i na stavebních úpravách v radnici. Vnitřní přestavbou radnice roku 1901 zanikl sál ve prospěch dvou nově vzniklých kanceláří. Následně byla při restauraci z projektu stavitele Josefa Jihlavce postavena dřevěná letní veranda.

V čp. 14 na náměstí (dnešní restaurace Koruna) provozovali hostinskou živnost od poloviny 19. století: Antonín Gobl, Václav Vodvárka, Jan Folta, František Klein a v roce 1893 zde převzala hostinskou koncesi Marie Drašarová a po ní Václav a Anna Drašarovi.

V hostinci v čp. 198 byli do sedmdesátých let 19. století následující majitelé: Anna Kneiflová, Mořic Berger, Josef Hlavatý a od roku 1890 Josef Nálevka. Ovšem

v roce 1894 již nebyla hostinská koncese v tomto domě povolena. Důvodem bylo velké množství hostinských zařízení v jeho sousedství a navíc podle tehdejších úředníků tento hostinec „nevynikal žádnou kvalitou, stahovali se tam většinou lidé nejnižší třídy, žádný slušný člověk tam nechodil. Policie místní musí zde velmi často zakročovat“.⁷⁹

Hostinec U lva čp. 159, nedat. (archiv Vladislav Rejmont)

Budova hostince Pod hradem čp. 59 byla původně herberg, tj. cechovní útulek pro vandrovní tovaryše. Postavit jej dal r. 1709 Jan Kleiferstein. Až později se z této budovy stal hostinec. Od poloviny 19. století se v něm vystřídali následující hostinští: Václav Jelínek, Leopold Vonka a František Poslt starší, který při hostinci otevřel na počátku 20. století smíšený obchod. V roce 1911 po otci převzal živnost syn František Poslt mladší.⁸⁰

Hostinec U lázní čp. 189 provozovali patrně od sedmdesátých let 19. století Václav a poté Tekla Gráfovi. V roce 1906 převzal koncesi po své tchyni Ladislav Vonka. Kromě hostinské budovy byly přes silnici ve zvláštních staveních vanové lázně s prostory pro letní ubytování. V roce 1910 začala hostinskou živnost v tomto domě provozovat Anna Nyčová a následujícího roku získal koncesi Bohumil Nyč.

Hostinec U modré hvězdy (čp. 175), bývalou vinopalnu, vlastnil v druhé polovině 19. století Heřman Munsel. Později ho prodal místnímu sládkovi Ferdinandu Bendovi. Ten kromě hostinské koncese vlastnil i právo na výrobu lihových nápojů. Následně tamní hostinskou koncesi převzaly dámy: Anna

Bendová a roku 1913 Albertina Bendová. Ne všichni tito majitelé hostinec přímo provozovali, někteří ho i krátkodobě pronajímali.⁸¹

V čp. 159 pod radnicí stávala v druhé polovině 19. století proslavená vinárna vinařky Anny Čeřovské, do níž se podle Rafaela Engelmana sjížděla honorace z celého okolí. Majitelka pořádala vyhlášené plesy i zábavy.⁸² Později nesl hostinec název U lva a hostinskou živnost v něm provozovali Václav Bohdanecký či Jan Khun, který koncesi získal od okresního úřadu navzdory zamítavému postoji místní městské rady (ta se tímto snažila omezit konkurenci pro hostinec provozovaný v radnici).

Takové štěstí ovšem neměl hostinec v čp. 156, který ke konci 19. století provozoval Josef Koch a po něm Antonie Kochová.⁸³ V roce 1909 byla Antonii i později jejímu synovi Františkovi zamítnuta žádost o udělení hostinské koncese a provoz hostince v tomto domě byl ukončen.

Nejmladším hostincem v Pecce byl hostinec u továrny čp. 210, který vystavěl v roce 1903 Jan Horáček.

Většina hostinců v Pecce měla taneční sály; k jejich osvětlení se při zábavách používaly petrolejové lampy. Od počátku 20. století se v sálech začalo zavádět acetylenové osvětlení. Pořádání zábav v obci bylo úřady i samotnou obcí omezováno. Například v devadesátých letech 19. století bylo na krátkou dobu pořádání zábav zakázáno zcela. V roce 1904 vstoupil v platnost obecní řád, který omezoval jejich pořádání na maximálně dvakrát do měsíce, a to na první a třetí neděli v měsíci. Zároveň zábavy nesměly začínat před osmnáctou hodinou a končit musely nejdéle ve dvě hodiny ráno. Pořádání plesů v pátek a v sobotu bylo zakázáno. Tento zákaz zrušil až okresní úřad v roce 1906. Chlapci a dívky do šestnácti let měli na zábavy vstup zakázán. Obec při zábavách vykonávala policejní dohled, za což si nechávala od hostinských platit.

Sladovníci a pivovarníci: Správcem a sládkem vrchnostenského pivovaru v čp. 71 byl v druhé polovině 19. století Ferdinand Benda, po něm byl vrchností roku 1903 dosazen Otakar Chlistovský.

Řezníci: Tradiční řeznictví bylo u Dobřenských v čp. 36, kde se živnost dědila po tři generace. Od Františka Dobřenského převzal živnost syn Heřman, ten ji roku 1900 postoupil synovi Heřmanovi. Dalšími řezníky od druhé poloviny 19. století do roku 1918 v obci byli: Karel Bažant, Václav Drašar, Josef Ježek,

Ferdinand Kracík, Jan Langner, Jan Luštinec, Josef Marks (koňský řezník), Antonín Mikš, Heřman Mládek, Josef Stuchlík, Josef Šturm a Jan Nálevka, který tuto živnost provozoval dlouhodobě od roku 1898 do roku 1920. Někteří řezníci zároveň vykonávali i hostinskou živnost jako František Klein, Jan a Václav Bohdanečští či Václav Drašar. Ve dvacátém století do jejich řad přibyli: Emanuel Vonka (1904–1942), František Blažek (1909–1920), František Hamáček od roku 1902 a Jan Janák od roku 1909. V Pecece měl od roku 1904 pobočku i koňský řezník Josef Stašek z Nové Paky.

Místní živnostníci v zátiší s peckovským černým pivem – od horní řady zleva: sládek Ferdinand Benda, poštámistr August Werner, četník Zejda, kolář Hynek Ott, zámečnický Jan Veska, truhlář Antonín Rais, sedící: obchodník Josef Raimund, kovář František Hlavatý, hostinský Jan Khun, pekař Josef Manych, dále stojící: obchodník Hloušek, pekař František Bajer, koželuh František Langner, vpředu sedící: krejčí Koch, krejčí Raimund a švec Václav Petr, 70. či 80. léta 19. století. (SSDK hradu Pecka)

Zelináři: František Černý, Jan Eliáš, Antonín Kopecký, Josef Linhart, Františka Linhartová, Josefa Novotná (měla i obchod s jižním ovocem), Anna Posltová, Pavlína Raisová, Rudolf Ulrich a kandlér ovoce Hynek Šorf.

Holiči: Jan Brzák, Josef Kulhánek, Richard Laüer, Josef Spanilý.⁸⁴

Nejvíce peckovských živnostníků bylo součástí společenstva oděvního. V jeho rámci byli nejrozšířenějším výrobním řemeslem tkalci; vzhledem k jejich vysokému počtu i neustálé migraci bylo od jejich výčtu upuštěno. Zpracováním vlny se v druhé polovině 19. století zabývaly pouze dvě místní soukenice: Františka Bergrová a Alžběta Neumanová. Přadleny byly v tomto období zaznamenány také pouze dvě: Anna Kubíčková a Josefa Hermanová. Za jediného výrobce bavlny byl v polovině 19. století označen Markus Popper. Mezi další oděvní živnosti v Pece se řadili:

Obuvníci: Josef Bajer, František Bín, Jan Čeřovský, Jan Haller, Marie Hamáčková, Josef Harcuba, František Holman, František Horáček, Antonín Horáček, Jan Klúz, Prokop Koch, Josef Koudelka, Josef Linhart, Josef Luňák, Vendelín Luňák, Hynek Marks, Josef Mizera, František Nosek, Antonín Pavel,⁸⁵ Václav Petr, Antonín Pohlava, František Pohlava, František Prokop, Jan Purm, Josef Purm, Jan Reisner, Josef Rejmont, Josef Spanilý, Josef Šturm, Josef Tyrichter, Jan Ulrych, Josef Ulrych, Petr Urban, Antonín Vágner, Josef Vokatý. Na počátku 20. století započali živnost tito obuvníci: Josef Koudelka, Václav Lehký, František Podzimek, Jindřich Ulrich, Michal Vokatý.

Krejčí: Josef Bím, František Gaudl, Jan Dlouhý, Josef Holman, Ferdinand Horyna, Josef Horyna, Jan Horyna st.,⁸⁶ Jan Horyna ml., Václav Horyna, Josef Knap, František Kocourek, František Koch, František Koch,⁸⁷ Josef Koch, Josef Koch,⁸⁸ Jindřich Koch, Prokop Koch, Karel Kolman, Jan Kuhn, Antonín Marks, Heřman Pohl, František Rejmont, Jan Rejmont, Dorota Rulfová, Josef Rulf, Josef Rychtera, Jan Stuchlík, Kateřina Stuchlíková, František Šulc, Kateřina Švejgllová. Na počátku 20. století započali živnost tito krejčí: Ludmila Festová, Jan Horyna, Vilém Kobr, Jindřich Koch, Františka Kochová, František Kolman, Cecílie Kuhnová, Petr Langer, Antonín Linhart, Anna Lišková-Krčmaříková, Františka Manychová, Jan Sehnal, Berta Sehnalová, Josef Šimůnek, František Vágner, Josef Zlatník.

Sedláři a čalouníci: František Bohdanecký, Josef Emlera, Josef Konejl, František Konejl (byl i pouzdrař), Leopold Kubíček (byl i kartáčník), Teodor Petera, Vilém Rejč, Jan Špalek, Vincent Vlček.

Uzdaři: František Marks, Heřman Poslt, Jan Šturm, Josef Šturm.

Koželuži: Pavel Hartman, Antonín Langner, František Langner, Václav Matějčíček, Josef Poslt, Hynek Poslt, Jan Vlček.

Kožešníci: Václav Groh, Josef Hrubý, Jan Chmelík, Matouš Smrčina.

Provazníci: Jan Svoboda, zakladatel provaznické živnosti v čp. 169, zemřel roku 1880. Ve stejném oboru pokračovali ještě za jeho života oba jeho synové Jan a Antonín.

Barvíři: Jan Kuhn, Josef Kuhn, Jan Rejmont, Antonín Šturm, Josef Šubrt.

Ve společenstvu různých živností byli sdružováni od poloviny 19. století do roku 1918 následující živnostníci:

Truhláři: Alois Daniel, František Fajman, Antonín Groh, František Koch, Jindřich Koudelka st., Jindřich Koudelka ml., Antonín Linhart, Josef Linhart, Václav Linhart, František Liška (byl i sekýrník), Bohumil Nyč (byl i sekýrník a stavitel mlýnů), Antonín Rais, František Rais, Jan Rais,⁸⁹ Karel Souček, Václav Souček, Hynek Stránský (tesař), Václav Špůrek. Samostatnými sekýrníky v Pecce byli Antonín Nyč a Josef Prokůpek.

Tesaři: Antonín Malý, Hynek Stránský, Antonín Vágner, František Vágner, Josef Vágner, František Vokatý, František Zlatník a šindeláři: Josef a Jan Čerovští.

Řezbáři: K peckovským řezbářům a pozlacovačům patřili: František Štemberka, Josef Pátý, Josef Šulc a Václav Erbert. Vlastní tvorbou pronikl za hranice Peckovska pouze Josef Pátý. Proslavil se především svými polychromovanými figurálními a ornamentálními řezbami. Narodil se v Pecce roku 1827, kde také roku 1894 zemřel. Vyučil se v Broumově a téměř celý život pracoval ve svém domě čp. 98 u peckovského kostela. On sám pak vyučil řadu sochařů, řezbářů a pozlacovačů. Velkou část své práce věnoval výzdobě a rekonstrukci interiéru peckovského kostela. Opravil sousoší na náměstí. Jeho práce zdobí kostely v Mlázovicích, Nové Pace, Smidarech, Novém Bydžově, Kolíně, Hradci Králové, Dolním Bousově, Stupné, Čisté, Levínské Olešnici, Sobčicích, Chotěšovicích, Zálesní Lhotě, Ohnišťanech, Žlunicích atd.⁹⁰

Sochaři a kameníci: Karel Pospíšil, František Tauchman a Jan Kühn. Pouze kameníky byli František a Antonín Bekrovi.

Malíři a natěrači: Jindřich Kubíček, František Kudrnovský, Václav Procházka, Josef Souček.

Kniháři: Václav Čihák, Josef Kocourek, Jan Rejmont, Karel Řehoř.

Bednáři: František Bajer, Josef Bajer, František Langner, Josef Rejč, Anna Stránská, Josef Stránský, Heřman Vrbata.

Koláři: Karel Kolaja, Josef Křeček, Hynek Ott, František Seliger, František Seliger, Jan Seliger, Josef Seliger, Josef Seliger.⁹¹

Kováři: František Hlavatý, Václav Chytrý, Josef Jarý, Václav Kneifl, Josef Machytka, Miloslav Machytka, Josef Matěják st., Josef Matěják ml., Josef Medlík, Josef Schönbora, František Šeps, Jan Škvřina, Jan Veska.

Kovárna čp. 178, nedat. (SSDK hradu Pecka)

Soustružníci: Antonín Bäumelt, František Bäumelt st.,⁹² František Bäumelt ml., Hynek Bäumelt,⁹³ Josef Bäumelt, Karel Bäumelt, Vilém Bäumelt, Josef Brzák, Václav Kracík, Josef Linhart, František Raimund, Antonín Seliger st., Antonín Seliger ml., Jan Sitko.

Zámečníci: Josef Grulich, Robert Herman, František Kracík, Antonín Ledr, Josef Luňák, Josef Sitko, Josef Štefan, Jan Veska, František Vokatý, Antonín Vokrouhlický.

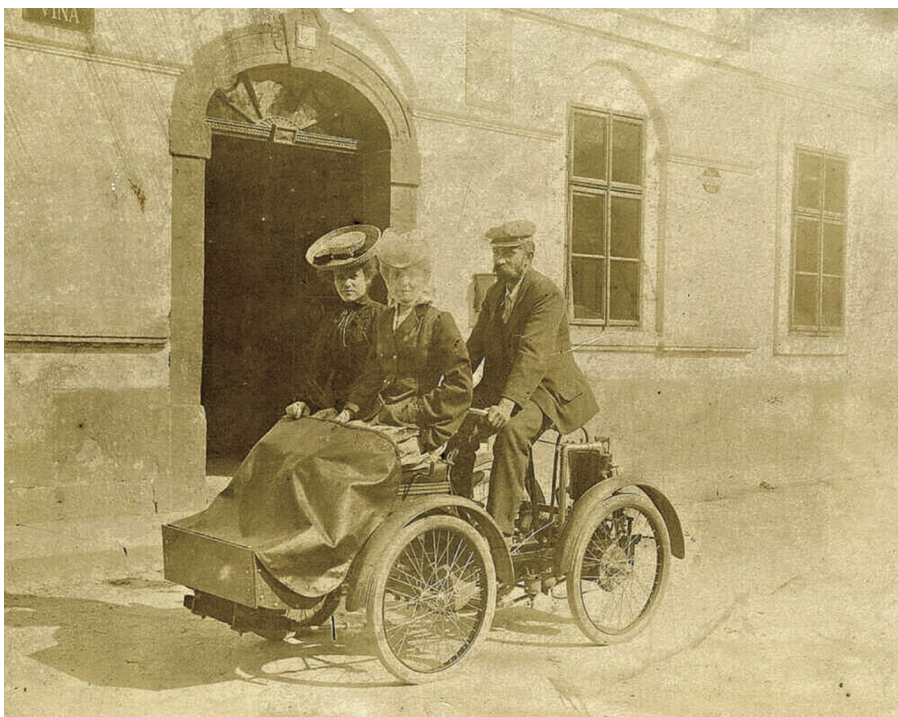
Klempíři a pokrývači: Jan Kessner,⁹⁴ František Kraus, Josef Stárek.

Dráteníci: Josef Bugas, Jiří Hardaik a výrobu i prodej drátěných plátů provozoval v čp. 12. Josef Čeřovský.

Zahradníci: Antonín Kraus, Hynek Rais, Josef Vitoch. Většinou byli zároveň i hrobníky.

Zedníci: Jan Luňák, Josef Luštinec, Jan Tichý a Hynek Veber.

Kočí: Josef Marks, František Nosek, Jan Ruml, Josef Seliger, Antonín Stanislav, Jan Vokatý. Následuje celá řada živností, které byly na malém městečku zastoupeny jen několika málo jedinci, například: *mydláři:* František a Jan Kneiflovi, *hodináři:* Kamil Klika a Josef Marks, *kominíci:* František Moser a Josef Leder, *hrnčíř* Karel Vlček, *cihlář* Jan Doležal, *sklenář* František Železný, *hudebník* Antonín Zlatník, *stavitel* Hynek Poslt a *elektromechanická živnost* Augusta Vacka.⁹⁵

Motorová čtyřkolka elektrotechnického závodu Augusta Vacka, její konstruktér na snímku, poč. 20. stol. (SSDK hradu Pecka)

Co se týká obchodů a obchodníků, v Pecce měly tradici obchody se střížním zbožím, tj. s látkami všeho druhu. Smíšené obchody se v městečku rozvíjely od osmdesátých let 19. století v podobě hokynářství a koloniálů. Hokynářství většinou nabízela základní zboží, zejména potraviny. Koloniály měly zboží všeho

druhu, i speciální artikly, a vznikaly při řemeslných dílnách. Prodejci byli označováni jako hokynáři, kramáři či později materialisté. Většina řemeslníků tehdy prodávala své výrobky přímo v dílnách. Za kupce byli označováni obchodníci, kteří vykupovali zboží od řemeslníků či jiných kupců a rozprodávali ho prostřednictvím dálkového obchodu. Postupně však tato označení obchodníků ztrácela svůj původní význam.

Nejdůležitějším místem všeobecného prodeje zůstávaly až do přelomu 19. a 20. století trhy, které se v Pecce konaly na náměstí. V létě oživovali sobotní trh zelináři. Obilní trhy se soustředily do Jičína a Hořic. Pro tuto dobu byl typický i pouliční neboli podomní prodej, který se udržel přes různá omezení úřadů až do první světové války, kdy ho postupně vytlačily kamenné obchody. Podomní prodej provozovali obchodníci s rozmanitými věcmi jako dráteníci, preclíkáři, octáři, kořalečníci, kořenáři, prodejci vajec, tvarohu, másla, podmáslí, kvasnic, drůbeže, příze, jehel, nití atd. Do vzniku cejchovních úřadů dohlíželi na prohlídku měř a vah v obchodech i na trhu pověření obecní představení a byla jim za tuto službu vyplácena finanční odměna.⁹⁶

V druhé polovině 19. století byli za kupce považováni: Ferdinand Špinar v čp. 47,⁹⁷ František Groh v čp. 97, Theodor a Josef Munslovi v čp. 6, Alois Rais v čp. 102 a Leopold Vonka v čp. 4. Posledně zmiňovaný vedl i obchod s lihovinami, který po něm převzala Anna Vonková. Jako kramáři byli v této době označováni: August Werner v čp. 49, Alois Vondráček v čp. 47, Josef Boch v čp. 6, Anna Bryknerová, Josef Dlouhý v čp. 152 a Jan Müller v čp. 159. Jako obchodníci byli v knihách zapsáni: Jan Dresler v čp. 7, Josef Groh v čp. 156, Ferdinand Horyna, Jan Folta v čp. 10, Karel Fuchs v čp. 48, Marie Kochová v čp. 154 a později čp. 170, Jan Kopecký v čp. 145, Josef Kubát v čp. 10, František Kudrnovský v čp. 13 (po něm byl ve stejném čísle popisném obchodníkem Adolf Popper), Antonie Kulhánková, Karel Poslt v čp. 48, Bedřich Söllner v čp. 203 (po něm obchod převzala Anna Söllnerová), Jan Šimek v čp. 7, František Šimek v čp. 162, Josef Šorm v čp. 44, Marie Šteinbergrová v čp. 99 a Josef Šturm. V Pecce tehdy pobýval i obchodní cestující František Gaudl v čp. 44. Na počátku 20. století k těmto obchodníkům přibyli další: František Emlera v čp. 6, Alois a Anna Hákoví, Marie Chlupáčová, Helena Kopecká v čp. 6, Ladislav Langner v čp. 155, Alois a Josef Meixnerovi, Arnold Neurad v čp. 4, Bohumil Nyč, Antonín Nýdrle, František Poslt

v čp. 59, Pavlína Raisová a Antonín Šorm. Za hokynáře byli na počátku 20. století označeni: zelinářka Anna Posltová v čp. 6, pekař Josef Pavel v čp. 6 a Jan Eliáš v čp. 97.

Na počátku 20. století vedli obchody se střížním zbožím: Karolina Bajerová v čp. 160 (prodávala i hračky), František Boch v čp. 48, Josef Boch v čp. 6, Anna Danielová v čp. 213, Anna Foltová, Anna Hamáčková v čp. 162, Jan Horyna v čp. 7, Josef Koch, Anna Lišková-Krčmaříková, Josef Nosek, Adolf Popper v čp. 13, Josef Raimund v čp. 191 a Františka Vágnerová v čp. 148. Mezi další specializované obchody patřily například: hodinářství – Rudolf Dubenecký z Miletína v čp. 115 a Anna Kliková v čp. 199, obchod s oplatky a cukrovím – Josef Neurad v čp. 12, obchod s koňským masem – Marie Cermanová, Josef Šulc a Karel Bažant, prodej piva v lahvích uzavřených a zboží uzenářského – Karolina Dlouhá v čp. 152, obchod s uzenářským zbožím – Anna Nyčová v čp. 48, obchod s plechovým a galanterním zbožím – Marie Stárková v čp. 99 a Anna Kessnerová v čp. 163, obchod s obrazy – Antonín Pohlava v čp. 11 a mnozí další. Postupně se téměř u každé větší výrobní dílny objevil obchůdek.

Výčet živností a obchodů patrně není vyčerpávající, to ani nebylo jeho cílem. Měl čtenáři ukázat různorodost a množství řemesel a obchodů v Pecce v době jejich největšího rozvoje. Během první republiky se jejich počet ustálil, o nárůstu již nelze hovořit. Tato stagnace byla způsobena rozvojem průmyslu v obci i změnou životního stylu. Podle údajů Rafaela Engelmana mělo být v období těsně před první světovou válkou v Pecce dvanáct obchodů se smíšeným zbožím, dva hokynáři, dělnický konzum, pět pekařů, čtyři řezníci, jeden uzenář, dva cukráři, sedm hostinců s tanečními sály a šest obchodů se střížním zbožím, obchod materiální a několik dalších menších obchůdků.

1.7. Průmysl

Do Pecky pronikal průmysl jen velmi stěží, neboť městečko stálo mimo hlavní obchodní trasy. Silnice, které do městečka vedly, byly v druhé polovině 19. století ve velmi špatném stavu a rovněž úsilí o zřízení železnice z Lázní Bělohradu do Horek přes Pecku vyšlo vniveč. Pokud nebudeme považovat

za průmyslové podniky soustružnickou dílnu pana Antonína Bäumelta či elektrotechnický závod firmy Augusta Vacka, pak v druhé polovině 19. století byl jediným zástupcem průmyslu v městečku panský pivovar. Jeho vlastníky byli od roku 1824 Trauttmansdorffové, kteří ho v druhé polovině 19. století pronajímali peckovské rodině Bendů. Od roku 1903 byl jeho správcem Otakar Chlistovský. V 18. století patřivala k pivovaru ještě chmelnice, která se již v druhé polovině 19. století nevyužívala, a suroviny na výrobu piva se pořizovaly na trzích.

Rázovitá stavba peckovského pivovaru s komínem s věžičkovitým okrajem stávala společně s mlýnem ještě v polovině 19. století na okraji městečka.⁹⁸ Půdorys celého objektu měl tvar obdélníka 45 metrů dlouhého a 22 metrů širokého. Do dlouhého dvora se vjíždělo vraty ze dvou kratších protilehlých stran. Ve dvoře se nacházela budova pivovaru, jejíž průčelí směřovalo k severozápadu. V severovýchodní části objektu byl byt a hospodářské místnosti, v severozápadní části chladírna, v jihozápadní části lednice a v západní části varna.⁹⁹

Ruční výroba piva se v peckovském pivovaru udržela až do jeho zrušení roku 1926 a zdoluhavý ruční proces byl zároveň i jedním z důvodů jeho zániku. Postup výroby peckovského piva byl zachycen v novopacké monografii takto: Zakoupený ječmen se vyčistil na sýpce (tj. půdě). Část určená pro skladování se vysypala otvory v klenutém stropu do velké kádě v rohu humna. Jednalo se o suchou, prostornou, klenutou místnost, která byla podepřená čtyřmi pilíři. Poté se ječmen máčel v kádích s vodou, aby nabobtnal. Vysypaný na hromádkách na dlažbě pak pomalu klíčil, přičemž se občas přehazoval. Přibližně po osmi dnech vypustila ječná zrna kořínky a pírko (tj. zárodek stonku). Když pírko dosáhlo optimální délky, klíčení zeleného sladu se zastavilo rychlým sušením. K sušení sloužil hvozd, charakteristická pivovarská stavba s komínem, ve které se topilo plechovými kamny obloženými kruhovitou zdí s otvory. Nad kamny byly dírkované plechové podlahy, na nichž se slad při teplotě 50 až 70 stupňů upražil a nabyl vůně. Na stupni teploty byla závislá barva piva. Upražený slad se přehazováním zbavil klíčků kořínků a uložil na valečce (tj. suchá půda), kde se občas přehazoval dřevěnými lopatami. Po sladování následovalo samotné vaření piva. Ručně rozemletý slad se dal do varny, což byla prostorná a vysoká místnost sahající až ke střeše. Měla minimum oken. Uprostřed stála dřevěná, povýšená stěrná kád' s ochozem, o objemu cca padesát hektolitřů. V kádi se slad mísil s teplou vodou ručními hřebly. Vzniklá

tekutina se nazývala stírka a přečerpávala se opět ručně do výše položené, dřevěné čtyřhranné pánve kulovitého zavřeného kotle, kde se za stálého míchání zahřívala do varu. Tento proces přečerpávání stírky se ještě dvakrát opakoval, aby škrob zcukernatěl. Tomuto procesu se říkalo trojí rmut. Poté se tekutina nechala půl hodiny odstát. Na dně se usadilo mláto, sladinka převedená do pánve se poté vařila s chmelem. Vzniklá mladinka se rychle zchlazovala na chladicích štokách, kam se převedla ručními pumpami. Štoky po osmnácti hektolitrech byly dva, původně dřevěné. Stavení, kde stávaly, mělo okna kolem dokola a vzniklý průvan při jejich otevření měl rovněž chladicí funkci. Po zchlazení se mladinka vracela zpět do varny, kde prošla chladičem (tj. kádí s mosaznými prohýbanými rourami, jež se obkládaly ledem). Následně se stáčela do dřevěných kádí ve spilce (tj. studené sklepní místnosti), kde se do ní přidávaly kvasnice.

*Sládek Otakar Chlistovský s pivovarskými dělníky, foto A. Bendová.
(SSDK hradu Pecka)*

Kvašení trvalo osm až dvanáct dní, načež se mladé pivo stáčelo do sudů, ve kterých kvasilo ještě tři až šest týdnů, ležák o něco déle – dva až tři měsíce.

Při původním kvašení nebylo třeba ledu, ale rostoucí kvasnice se musely sbírat a úbytek se doléval vodou. Tento způsob kvašení na Pecce zanikl již v roce 1855.

V peckovském pivovaře se vařivalo jednou až dvakrát týdně. Měsíčně to bylo asi šest až sedm várek po třiceti pěti sudech. Várka začínala ve čtyři hodiny ráno. Sládek oznámil várku na berním úřadě, zaplatil daň a dostal potvrzení. Dozorce z oddělení finanční stráže odstranil pečeť před kotlem z předešlé várky a teprve poté se započalo s prací. Finančník dohlížel na várku až do jejího ukončení. Poslední várka se vařila roku 1926.¹⁰⁰

Textilní průmysl měl kořeny v tkalcovských rodinách, z nichž v první polovině 19. století pocházeli i první peckovští faktoři. Jednalo se o obchodníky, kteří tkalcům dodávali bavlněnou či jinou přízi a poté od nich vykupovali utkanou látku. Prvním úspěšným peckovským faktorem se stal již na počátku 19. století tkadlec Josef Dressler, žijící v Pecce v letech 1769–1829. Na peckovském náměstí postavil dům čp. 7, odkud vozili vidoničtí formani plátno od místních tkalců do Vídně.¹⁰¹ Po rozšíření mechanických stavů začal počet domácích tkalců klesat. Někteří odcházeli za prací do vzdálenějších továren a jiní tkali doma a živořili. Před rokem 1860 byl místním faktorem Heřman Munsel. Na konci šedesátých let měla v Pecce vzniknout první velká tkalcovna, Heřman Munsel však pro její výstavbu odmítl poskytnout část svých pozemků. Tato továrna byla nakonec postavena roku 1870 ve Staré Pace.¹⁰²

Další pokus o výstavbu textilní továrny přišel až na samém sklonku 19. století a tentokrát byl úspěšný. Panství i jednotlivci včetně Munselova zete poskytli pozemky pro její výstavbu, která byla zahájena roku 1899. Vlastníkem továrny byla vídeňská firma M. B. Neumann synové, která již od roku 1871 vlastnila textilku ve Dvoře Králové. Prvním ředitelem pobočky v Pecce se stal společník firmy Adolf Popper. Obec mu snížila obecní přírážky z výdělkové daně továrny na dobu deseti let, když se zavázal, že nezřídí konzum ani jiný živnostenský podnik pro dělníky, který by ohrožoval místní živnostníky.¹⁰³ Bavlnářská tkalcovna a šlichtovna byla zkolaudována 24. července 1900. Provoz v závodě byl zahájen na podzim téhož roku na tři sta osmdesáti čtyřech stavech.¹⁰⁴ Výrobky, většinou rezné tkaniny, byly z Pecky odváženy do královédvorské tiskárny k dalšímu zpracování.

Pracovní doba v tkalcovně byla jedenáctihodinová a v roce 1904 bylo povoleno její prodloužení o půl hodiny. Téhož roku vybudovala firma v areálu továrny vlastní studnu. Adolf Popper byl roku 1901 sesazen z ředitelského postu a ve funkci ho nahradil Vilém Pokorný. V roce 1907 byla továrna rozšířena o přístavbu se sto devadesáti dvěma stavy. Součástí továrny bylo i hasičské skladiště s motorovou stříkačkou a mostní váha. Před první světovou válkou vlastnila firma kromě továrních objektů také pozemky o výměře 9,45 hektarů a obytné domy pro zaměstnance, tj. tovární vilu čp. 211 a dále čp. 212, 223 a 224.¹⁰⁵

Tovární komplexy vídeňské firmy M. B. Neumann synové - záhlaví úředního dopisního papíru, nedat. (SOKA Jičín)

Adolf Popper se po získání obchodních a výrobních zkušeností ve firmě M. B. Neumann synové osamostatnil. Nejprve jako faktor ručních tkalců a v roce 1910 si s novým společníkem Ervinem Spitzerem vybudoval menší tkalcovnu v Pecce, kterou postupně rozšířil na sto osmdesát stavů. Kromě tohoto závodu vlastnil ještě výrobu a prodejnu bavlněného zboží v domě čp. 13 na peckovském náměstí.¹⁰⁶

1.8. Komunikace

Pro místní průmysl, obchod a živnosti byl rozvoj dopravní infrastruktury zásadním faktorem. Úroveň komunikační sítě na Peckovsku byla totiž v polovině 19. století velmi nízká. Cesty byly hliněné a lemoval je hliněný val. V období

silných dešťů či při přesunech početných vojenských jednotek se stávaly zcela nesjízdnými, a proto byly první okresní silnice zpevňovány štěrkem. Do základů se dával hrubý štěrk a po jeho uválcování se kladl štěrk jemnější.¹⁰⁷ První taková silnice vedoucí přes Pecku byla vystavěna v letech 1848–1852. Vedla z Horek do Miletína a byla označována jako silnice horecká. Okresní úřad ji do své správy přebral až roku 1865. Z této silnice byla nákladem obcí Vidonice, Kal, Pecka a Lhota vystavěna odbočka do Vidonic a Brusnice. Při povodni v roce 1897 byla v dolní části obce značně poničena. V roce 1905 byla přestavěna její prudká zatáčka u vinopalny.¹⁰⁸

Okresní silnice z Bělé do Pecky, vystavěná v roce 1885. (SSDK hradu Pecka)

Silnici z Pecky do Bělé a Radkyně stavěla ještě kumburská vrchnost v letech 1846–1848, ta se ale nikdy nestala okresní silnicí. Před výstavbou okresní silnice z Nové Paky do Lázní Bělohradu, která probíhala v roce 1872, tak neexistovalo přímé spojení Pecky s Bělohradem. Do Lázní Bělohradu jezdili formani přes Horka a Novou Paku. Odbočka k této silnici vedoucí z Bělé do Pecky byla vybudována okresním hejtmanstvím dokonce až v roce 1885. Stálé automobilové spojení Pecky s okolními městy bylo zavedeno až po první světové válce.¹⁰⁹ Roku 1910 bylo povoleno Adolfu Popperovi přeložení silnice ke Lhotě kvůli výstavbě nové

továrny.¹¹⁰ Od konce 19. století byly při nejfrekventovanějších komunikacích v obci zřizovány veřejné petrolejové lampy. Kromě toho se obec starala o údržbu obecních komunikací, na jejichž úpravu používala štěrk z obecního lomu.

Během druhé poloviny 19. století představitelé obce usilovali o zavedení železniční trati přes Pecku, ale jejich lobby nebylo příliš účinné a Pecka zůstala bez železničního spojení, což zbrzdilo její další růst. V roce 1910 usilovalo městečko o přeložení trati z Bělohradu do Nové Paky přes Bělou, ale ani tato snaha nebyla úřady vyslyšena. Další aktivity Pecky poté směřovaly alespoň k podpoře zavedení stálých železničních zastávek v Borovnici a Horní Nové Vsi a ty se podařilo prosadit.¹¹¹

1.9. Pošta a peněžní ústav

Poštovní úřad v Pecce vznikl 1. února 1852 a prvním poštovním výpravčím (expedientem) byl ustanoven Theodor Munsel. K poštovnímu obvodu tehdy patřily následující obce: Pecka, Lhota, Staňkov, Bělá, Brusnice, Bukovina, Arnoštov, Velká a Malá Borovnice, Horní a Dolní Javoří, Kal, Uhlíře, Radkyně, Stupná a Vidonice. Poštovní spojení s Novou Pakou zajišťoval jednou denně pěší posel. Nástupcem pana Munsela se stal roku 1867 August Werner. Za jeho vedení bylo poštovní spojení s Novou Pakou roku 1872 přerušeno a zavedeno nové na Horka, které zajišťoval posel na koni. Po rezignaci Wenera vstoupil do místních poštovních služeb roku 1887 František Těšínský, který na žádost peckovských obchodníků roku 1892 obnovil předchozí poštovní spojení s Novou Pakou. Toto spojení bylo udržováno denně prostřednictvím jednoho pěšího posla a jednokoňskou jízdou. Po přeložení Těšínského nastoupil roku 1894 známý peckovský poštovní mistr Josef Procházka, který v úřadě setrval dlouhých pětadvacet let.¹¹²

Po dokončení rakouské severozápadní dráhy (Velký Osek – Stará Paka – Trutnov) v roce 1871 se od peckovské pošty odštěpily Radkyně, Uhlíře, Velká a Malá Borovnice. Na počátku 20. století zahrnoval peckovský poštovní obvod jen tyto obce: Arnoštov, Bukovinu, Bělou, Horní a Dolní Javoří, Kal, Lhotu, Staňkov, Stupnou a Vidonice.¹¹³ Poštovním poslem byl v té době Josef Fišera a úřadovalo se

pouze dopoledne do jedenácti hodin. Poštovní úřad sídlil na náměstí v čp. 47. V roce 1904 bylo na poště zřízeno telefonní a telegrafické spojení s Novou Pakou. Jednalo se o ústřednu s šesti abonenty, z nichž jeden byl v Bělé.¹¹⁴

Dům čp. 47 na náměstí – původní sídlo pošty i záložny, nedat. (SOKA Jičín)

Prvním peněžním ústavem v Pecce se stala Občanská záložna. Byla založena roku 1865 a zpočátku sídlila v čp. 47 a později v čp. 10 na náměstí. Po výstavbě nové měšťanské školy pod náměstím roku 1910 se přestěhovala do opuštěné školní budovy u kostela. Obec jí budovu odprodala, neboť neměla dostatek finančních prostředků na správu dvou školních budov.¹¹⁵ Občanská záložna finančně podporovala většinu místních investičních akcí. Její valné hromady se konaly do roku 1910 v radničních prostorách. Roku 1882 se stala členem Okresní hospodářské záložny se sídlem v Nové Pace. Předsedou místní záložny byl v sedmdesátých letech 19. století Ferdinand Benda, dlouhodobým pokladníkem byl Ferdinand Špinar a po něm Jan Folta. Od počátku 20. století stál v jejím čele František Langner. Tehdy měla záložna více než 550 členů a spravovala jak vlastní, tak vložené jmění.¹¹⁶

1.10. Zdravotní služba a hygiena

V polovině 19. století byli v Pecce dva lékaři: tím prvním byl diplomovaný lékař František Petrs a druhým Jan Čeřovský.¹¹⁷ Na konci padesátých let 19. století přišel do Pecky vysloužilý vojenský diplomovaný podlékař Bedřich Söllner a své povolání vykonával až do počátku 20. století. Současně s ním provozovali praxi lékaři: Josef Biegr, který však roku 1875 přesídlil do Železnice; MUDr. Josef Mohr, který po dvou letech přesídlil do Tanvaldu; MUDr. Antonín Hrubý, který se později přestěhoval do Jilemnice. Prvním obvodním lékařem pro Pecku a okolní obce se roku 1893 stal MUDr. Vladimír Prokop. Instituce obvodních lékařů vznikla na základě ř. z. č. 9/1888. Výše zmiňovaný Bedřich Söllner se však obvodním lékařem nikdy nestal, a to zřejmě na základě posudku, který zaslali peckovští radní roku 1896 okresnímu výboru v Nové Pace a ve kterém se k jeho kandidatuře vyjadřovali následujícími slovy: *„K lékaři nemá místní obyvatelstvo důvěru a k horším případům povolává lékaře z Nové Paky. On maso z nemocného zvířete uznává jako dobré a leckdy bývá v nepřičetném stavu, proto jeho jmenování obec nedoporučuje.“*¹¹⁸

Po doktoru Prokopovi převzal obvod roku 1896 MUDr. Josef Hartman. V této funkci setrval až do roku 1917. Při své lékařské praxi v čp. 4 vedl i domácí lékárnu. Do jeho obvodu náležely tyto obce: Pecka, Lhota, Staňkov, Bělá, Bukovina, Arnoštov, Horní a Dolní Javoří, Uhlíře, Radkyně, Stupná, Borovnice a Kal.¹¹⁹ Obec J. Hartmanovi přispívala na ubytování.

Lékař zastával v obci i funkci zvěrolékaře, dohlížel na chod místního chudobince a v jeho kompetenci byl také dohled nad hygienou v obci, zejména kontroloval kvalitu vody v obecních studních a kvalitu masa na jatkách. Na základě nově přijatého jatečního řádu vedl od roku 1903 evidenci nakaženého dobytka, konal pravidelné kontroly u jatečních živnostníků, tj. řezníků, uzenářů a hostinských (majitelé drobného zvířectva určeného pro domácí spotřebu byli těchto prohlídek zproštěni). Každá porážka musela být dopředu nahlášena a byla o ní sepsána zpráva. Maso vyvážené do jiných obcí muselo mít patřičný certifikát.¹²⁰ V této době také obec zavedla přísné sankce za vylévání výkalů a močůvky na ulici v centru obce.

Všechna tato opatření, včetně zrušení starého hřbitova roku 1866, byla zavedena z důvodu prevence. Obec se snažila vyhnout se epidemiím, které ji zasáhly ve válečném roce 1866. Tehdy v městečku propukla nejprve cholera, která se šířila během letních měsíců a do konce září na ni zemřelo třicet mužů a třicet devět žen. Poté následovala epidemie tyfu. Z celé peckovské farnosti při ní tehdy zemřelo šedesát osob.

Úroveň zdravotní péče v obci se na počátku 20. století zlepšila. MUDr. Josef Hartman poskytoval základní zdravotní péči, prováděl i občasně preventivní prohlídky, zejména u školních dětí. Těžší případy posílal do nedaleké novopacké nemocnice, fungující od roku 1875. S péčí o rodičky a následnou novorozeneckou péčí mu vypomáhaly místní porodní báby. Na počátku 20. století to byly: Anna Bäumeltová, Karolina Dlouhá a Marie Ulrichová.¹²¹

Peckovské lázně, nedat. (SSDK hradu Pecka)

Do oblasti péče o zdraví patří i lázeňství, jehož tradici v Pecce započala výstavba lázní roku 1798. Tyto lázně stávaly na okraji obce naproti bývalému hostinci čp. 189. Nechal je vystavět peckovský měšťan František Raisner. V první polovině 19. století přešly do majetku lékaře Jana Čerovského a v druhé polovině

19. století patřily Tekle a Václavu Gráfovým. Od roku 1910 byl jejich majitelem Ladislav Vonka. Tehdy měly osm kabin s dvanácti vanami.¹²²

1.11. Výstavba

Na základě studia městských knih lze potvrdit logickou skutečnost, že nárůst výstavby přicházel pravidelně v období po požárech či živelních katastrofách, které byly tehdy poměrně časté. V druhé polovině 19. století byly zaregistrovány v peckovské pamětní knize následující požáry: roku 1856 – stavení čp. 57; roku 1861 – stodola a chlév čp. 72; roku 1875 – domy čp. 80, čp. 81, čp. 82; roku 1876 – Bucharova stodola; roku 1877 – stavení Františka Štefana a šesti domů na náměstí čp. 8–13; roku 1881 – stavení čp. 191, čp. 86 a ve dvoře čp. 20 a čp. 201; roku 1894 – hospodářské budovy u čp. 175; roku 1896 – dům čp. 84; roku 1903 – stavení čp. 156, čp. 103, čp. 104, čp. 102 a čp. 99; roku 1909 – dům čp. 12, čp. 210, čp. 15; roku 1913 – čp. 25; roku 1914 – čp. 161. Velká vichřice poškodila roku 1891 dům čp. 43 na náměstí. Povodeň roku 1897 zase zničila domek čp. 118 a poškodila hospodářské budovy vinopalny i blízký most a mlýn.¹²³

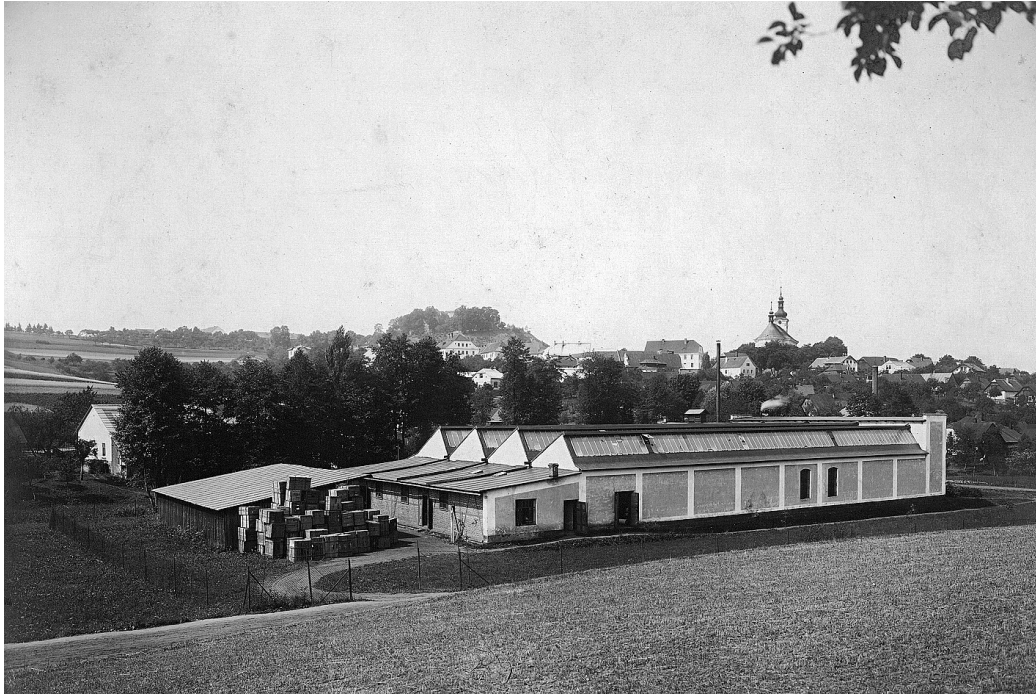
Požár do základů ničil zejména dřevěné budovy, jichž byla v této době ještě v Pecce většina. Na místo nich pak vznikaly budovy zděné. Cihly se vyráběly v obecní cihlárně a hlína na jejich výrobu se získávala z místa označovaného jako Hlinovník, který se nacházel poblíž Prachovníku, tj. dnešního prostoru koupaliště, blíže k obci. Cihlárně vlastníla obec a pronajímala ji cihlářům. Za povolení ke stavbě se platila obcí stanovená taxa do chudinské pokladny. Při výstavbě byla majitelům nemovitosti snížena či zcela prominuta platba obecních dávek i domovní daně. Tyto úlevy někdy platily i několik let po výstavbě. Veškeré stavební záležitosti upravoval stavební řád z roku 1889.

Po rozsáhlém požáru náměstí v roce 1877 bylo na místě některých budov po dlouhou dobu spáleniště, například dům čp. 9 Antonína Krečara byl znovu vystavěn roku 1885 či dům čp. 12 Františky Čerovské, zvaný U Kolářů, až roku 1902. Při sčítání lidu a domů v roce 1901 bylo v městečku dvě stě sedm domů, z toho jedenáct shořelých.¹²⁴

Během druhé poloviny 19. století byly postaveny dvě zásadní budovy, díky nimž došlo k posílení městského statusu Pecky. Předně se jednalo o budovu radnice, jejíž výstavba byla ukončena na sklonku padesátých let 19. století. Tou druhou byla budova školy čp. 51, dokončená roku 1878. Této stavbě musela ustoupit stará škola z roku 1794, budova kostnice z roku 1760 a hřbitovní zeď. Na výstavbu školy si nechala obec vypálit cihly z hlíny na Prachovníku, který tehdy patřil Janu Šturmovi z čp. 9, neboť cihly z obecního Hlinovníku směřovaly na stavbu budov vyhořelých téhož roku na náměstí. Jejím stavitelem byl František Wolf starší z Nové Paky, který v obci již roku 1864 postavil kamenný můstek u vinopalny přes Lhotecký potok. V roce 1866 byl vystavěn současný hřbitov a ten starý u kostela byl zrušen.¹²⁵

Významným faktorem, který ovlivnil výstavbu v městečku na počátku 20. století, byl průmysl. Tovární komplex textilního závodu firmy M. B. Neumann synové se s rozvojem výroby neustále rozrůstal o budovy skladiště, konírny s bytem pro kočího, ohřívárny atd. Vedení továrny finančně podpořilo v roce 1901 výstavbu zdejší opatrovny (čp. 208), kam poté mohli chudí zaměstnanci odkládat své předškolní děti. Na její provoz přispívala i obec dvěma sty korunami ročně. Záhy po dostavbě továrny se v jejím okolí započalo s výstavbou domů. V roce 1903 byl postaven Horáčkův hostinec (čp. 210) a obytný dům Bohumila Nyče (čp. 211).¹²⁶ Jan Horáček musel tehdy do pokladnice chudých složit za výstavbu hostinského zařízení sto korun.¹²⁷ V roce 1911 vyrostla ve městě další mechanická tkalcovna (čp. 222). Jejími vlastníky byli Adolf Popper a Ervin Spitzer. Se stavbou začali na konci srpna 1910 a dokončili ji v srpnu následujícího roku.

Řadu veřejných zakázek na počátku 20. století vyhrál v rámci výběrových řízení, tzv. ofert, hradecký stavitel Josef Jihlavec. Mezi jeho první stavitelské počiny v obci patřily umrlčí komora na hřbitově a dřevěná veranda při radnici, zbudované roku 1901. Vystavěl také soukromý dům pro Františku Čeřovskou (čp. 12). Jeho největší zakázkou se stala výstavba školní budovy roku 1910. Na postup stavebních prací dohlížela speciální komise, která stavitele kritizovala především za to, že nedodával práci místním řemeslníkům, což byla jedna z podmínek při zadávání obecních zakázek. Obec se touto formou snažila podpořit místní řemeslníky. Peckovským stavitelem byl od konce 19. století Hynek Poslt. V letech 1909–1910 si vystavěl vlastní vilku (čp. 218).

Textilka firmy Popper & Spitzer čp. 222, vystavěná v letech 1910–1911.

V dané době se v obci začala rychle rozrůstat i soukromá zástavba. Dřevěné domky procházely přestavbou na zděné. Například domy čp. 68, čp. 87, čp. 98, čp. 186, čp. 103, čp. 104, čp. 156, čp. 162 a další. Od počátku století do roku 1913 bylo na tzv. zelené louce vystavěno osmnáct domů od čp. 208 po čp. 225. Jejich přehled: 1901 – čp. 208, opatrovna; 1903 – čp. 209, Josef Hartman, čp. 210, Jan Horáček, čp. 211, Bohumil Nyč, čp. 212, M. B. Neumann, čp. 213, Alois Daniel; 1904 – čp. 214, Jan Čeřovský, čp. 215, Antonín Vágner; 1905 – čp. 216, hájovna velkostatku; 1909 – čp. 217, Josef Píč, čp. 218, Hynek Poslt; 1910 – čp. 219, Anna Háková, čp. 220, Josef Vitoch, čp. 221, Bedřich a Julie Věchtovi; 1911 – čp. 222, tkalcovna Popper & Spitzer; 1912 – čp. 223 a 224, dvojdomek; 1913 – čp. 225, Josef Urban. V období první světové války se v obci oficiálně nestavělo. Vznikla pouze jedna novostavba po požáru. Jednalo se o dům čp. 161 truhláře Antonína Raise.¹²⁸ Zajímavostí je, že na žádost skupiny občanů byla v roce 1914 skupina domků za rybníkem pojmenována Žižkov.¹²⁹

1.12. Školství

Do poloviny 19. století se základní školství řídilo zákoníkem z roku 1805, vydaným pod názvem Politické zřízení školské. Na vesnicích převládal triviální typ škol, v nichž se vyučovalo pouze čtení, psaní a počítání. Školy i výuka byly podřízeny církevnímu dohledu a nejbližším nadřízeným učitelem byl kněz. Pod povinnou školní docházkou spadaly děti od šesti do dvanácti let, v době sezonních prací byla však jejich docházka velmi sporadická.

Příjmy peckovského učitele tvořil poplatek za vyučování, tzv. sobotáles, příjmy z koled a štoly. Učitel si přivydělával hraním v místní kapele při církevních obřadech i při zábavách. Vypomáhal v kostele jako zvoník, na obci a v cechovních organizacích jako písař. Z těchto příjmů musel platit i svého pomocníka. Na fungování peckovské školy přispívala vrchnost většinou prostřednictvím naturálií. Dále přispívaly přiškolené osady, fara, městečko a něco málo peněz přicházelo i z bělohradské renty, darů a z prodeje farního dřeva.¹³⁰ Patronát nad místní školou držel od roku 1824 kníže Ferdinand z Trauttmansdorffu, vlastník peckovského panství. V roce 1864 byla dle nového zákona patronátní práva přenesena na obce a roku 1869 i na stát.¹³¹

Zpočátku se školní obvod kryl s obvodem farním, od osmdesátých let 18. století se však jednotlivé obce od Pecky postupně odškolovaly. Nejvíce samostatných škol vzniklo v průběhu devatenáctého století. V roce 1800 byla založena škola v Kalu a Uhlířích, roku 1808 v Bukovině a Vidonicích, roku 1827 ve Stupné, roku 1875 v Bělé. Vidonice k peckovské škole ještě krátce patřily (v letech 1838–1843, 1860–1863), ale poté se na dlouhou dobu odpojily. K peckovské škole se roku 1884 přiškolilo Horní Javoří.¹³²

Trend posilování vlivu církve ve školství, zahájený přijetím konkordátu roku 1855, ukončil „Hasnerův zákon“ v květnu 1869, který zásadně upravil dosavadní rakouské školství. Po jeho přijetí převzal řízení a dozor nad školstvím stát. Církve zajišťovaly pouze výuku náboženství a náboženská cvičení. V rámci tohoto zákona byla deklarována svoboda vědy a vyučování a v českých zemích byla ve výuce zrovnoprávněna čeština s němčinou.¹³³ Zákon nařizoval ustanovení místní školní rady (MŠR) v každé školní obci. Tato rada byla volena na tři roky. Jejím předsedou byl většinou starosta městečka a stálými členy byl i farář a řídící učitel.

Další dva (později tři) zástupce vysílalo městečko a po jednom Lhota, Staňkov a od roku 1884 i Horní Javoří. V MŠR měl od roku 1906 virilní zastoupení i Vilém Pokorný, ředitel místní pobočky firmy M. B. Neumann synové.¹³⁴ Učitel se stal státním zaměstnancem a získal stálý plat. Zákon také zavedl osmiletou povinnou školní docházku a školství rozdělil do dvou stupňů. Zřídil osmileté obecné školy a osmileté měšťanské školy. Měšťanky bývaly i tříleté, pokud navazovaly na obecné pětileté školy. Tak tomu bylo i v případě Pecky od roku 1906, kdy byla v městečku zřízena měšťanská škola.

Po přijetí zákona se radikálně změnily i poměry v peckovském školství. Dosavadní dvoutřídní farní škola se stala školou obecnou. Na místo učitele byl ustaven řídící učitel a na místo pomocníka podučitel. Prvním řídícím učitelem v Pecece byl jmenován Karel Štěpán, působící na zdejší škole již od roku 1843. Prvním podučitelem byl Josef Kopecký. Nástupcem Karla Štěpána se roku 1888 stal Jan Crha, řídící učitel z nedaleké Chotče. Počet učitelů a podučitelů s přibývajícím množstvím tříd rostl.¹³⁵

Do roku 1877 docházeli žáci do dřevěné dvoutřídní školní budovy z roku 1794, která se nacházela proti kostnici. Po zřízení třetí třídy v roce 1871 a čtvrté třídy v roce 1876 se žáci první třídy učili v sále paní Čerovské (čp. 159) a žáci druhé třídy u Josefa Pátého (čp. 98), neboť školní prostory byly nedostačující. Z tohoto důvodu bylo roku 1877 přikročeno ke stavbě nové školní budovy.¹³⁶ Pětitřídní kamenná škola vznikla na místě bývalé školy, přičemž muselo dojít i ke zbourání tehdejší kostnice a hřbitovní zdi. Budova stojí dodnes, jedná se o dům bývalé občanské záložny naproti kostelu. Stavba školy vyšla celkově na 18 700 zlatých 41 krejcarů a obec na ni přispěla částkou 4 701 zlatých. Vystavěna byla novopackým stavitelem Františkem Wolfem starším. Vyučování v nové škole bylo zahájeno v září roku 1878.¹³⁷

V této době již na škole začala převažovat čeština, němčina byla od roku 1877 nepovinným předmětem. Industriální výuka ženských prací byla zavedena roku 1874 a první industriální učitelkou byla Františka Štěpánová z Pecky. Ke cvičení žáci využívali obecní pozemek za domy čp. 99, 101 a 102. V zimním období vařili učitelé, zejména pro přespolní děti, teplé polévky. Po přiškolení Horního Javoří byla roku 1886 peckovská škola rozšířena o pátou třídu.¹³⁸ V roce 1904 byla zřízena pobočná čtvrtá třída pro dívky, a to v bytě, jenž byl do té doby

vyhrazen pro řídícího učitele. O úklid a topení se po odstěhování pana řídícího staral školník. Prvním školníkem byl krejčí Josef Horyna. Na jaře roku 1905, po náhlé smrti pana řídícího Jana Crhy, byl do Pecky dosazen z Vidonic nový správce školy – Rafael Engelman. Ten zprvu pobýval na náměstí v domě čp. 7, později se přestěhoval k Františce Čeřovské do čp. 12. Po výstavbě nové školní budovy roku 1910 přesídlil do bytových prostor školy.¹³⁹

Dům čp. 51, vystavěný v letech 1877–1878 jako školní budova. (SSDK hradu Pecka)

V červenci roku 1906 byla c. k. zemskou radou a zemským výborem povolena v Pecce měšťanská škola chlapecká s vyučovacím jazykem českým. Správa obecné a měšťanské školy byla společná, podle zákona však byl redukován počet tříd. Byly do ní přijímány i děti z okolních obecných škol. Podmínkou jejího zřízení bylo i postavení nové školní budovy. Na škole se téhož roku započalo také s výukou evangelického náboženství. V roce 1909 byla škola označena jako „Jubilejní obecná a měšťanská škola Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I. na Pecce“. Roku 1913 zavedl František Brykner ve škole nepovinnou výuku francouzského jazyka.¹⁴⁰ Počet dětí se po otevření měšťanské školy v Pecce zvýšil během dvou let z původních tří set žáků na více než tři sta padesát.

S výstavbou nové školy se započalo na podzim roku 1908, veškeré činnosti řídil stavbyvedoucí Jan Fejfar z Pecky. Nová budova byla postavena na zahradě a poli Františka Ulrycha a na místě domu čp. 38. Jejím stavitelem se stal na základě

výběrového řízení Josef Jihlavec z Hradce Králové. Autorem projektu školní budovy byl František Neterda z Hůrky u Nevrklova. Odborný dozor nad stavbou držel novopacký stavitel František Wolf. Budova byla zkolaudována 24. září 1910 a o čtyři dny později se konalo její slavnostní vysvěcení. Náklad na její výstavbu dosáhl výše sto padesáti tisíc korun. Při slavnosti vysvěcení bylo vyzdobeno celé město, před radnicí proběhlo slavnostní uvítání hostů starostou městečka. Slavnostní průvod se tehdy ubíral od kostela ke škole a byl doprovázen místní kapelou Antonína Zlatníka. Poté byl v radnici uspořádán slavnostní banket a následovala i vycházka na nedaleký hrad.¹⁴¹ Měšťanská škola se stala jednou z dominant městečka.

Budova Obecné a měšťanské školy v Pecce, vystavěná r. 1910. (SOKA Jičín)

Vnitřní vybavení školy bylo doplňováno postupně. V roce 1911 došlo k zařízením tělocvičny náradím a ještě téhož roku ji pronajali tělocvičné jednotě Sokol. Do prostor nové školy se záhy nastěhovalo muzeum i obecní knihovna. Mnoho práce bylo věnováno i úpravám jejího okolí. Schodiště u nové školy navrhl profesor Antonín Mára z hořické sochařské školy. Vstupní portál školy byl ozdoben bystou Jana Amose Komenského a Tomáše Štítného ze Štítného. Ve schodišti před budovou byla roku 1921 zasazena pamětní deska Kryštofa Haranta z Polžic

a Bezdržic. V roce 1912 byly dokončeny dvě dřevěné besídky, jejichž výstavbu financoval z vlastních peněz Rafael Engelman. Došlo také na vysazení stromků a zapískování letního cvičiště. Téhož roku bylo měšťanské škole chlapecké povoleno přijímat na dobu tří let i dívky, s čímž souviselo i zavedení vyučování ručních prací.

Po vypuknutí války v roce 1914 narukovali i místní učitelé. Mezi první odvedence patřili Jan Vlček a František Bílek, později k nim přibyli: Josef Okrouhlický, František Brykner a Josef Novotný. Učitelství sbor se během války zapojil do charitativní činnosti, pořádal především válečné sbírky na ochranu dětí a péči o mládež.¹⁴²

Pod ředitelství měšťanské školy později spadala i šicí škola a opatrovna, které vznikly na počátku 20. století. Základní peněžní vklad na zřízení opatrovny pocházel od místního řezbáře a pozlacovače Josefa Pátého, který ve své závěti odkázal domek se zahradou a polem ke zřízení opatrovny pro malé děti. Tento domek byl však pro opatrovnu nevhodný. A tak řezbářova příbuzná Josefa Gaudlová pořádala sbírkové akce k jejímu zřízení. V této činnosti ji podpořil obchodník Antonín Šorm, který založil Spolek pro zřízení opatrovny v Pecce, poskytl pozemky pro její výstavbu a stal se také autorem stavebního plánu. Vybrané peníze ani peníze z prodeje domku čp. 98 Josefa Pátého však na výstavbu nestačily, a tak místní záložna zapůjčila obci šest tisíc zlatých na deset let bez úroků. Budova čp. 208 byla postavena na podzim roku 1901 a 26. června 1902 byla opatrovna otevřena. V přízemí domu byla učebna (opatrovna) a kuchyň. V prvním poschodí se nacházely prostory pro šicí školu, ložnice sester a hostinský pokoj. K domu přiléhala zahrádka s pumpou a hřiště pro děti. V budově nebyly až do třicátých let 20. století provedeny žádné zásadní stavební úpravy. V roce 1902 převzala správu budovy kongregace Školských sester de Notre Dame. Kromě opatrování dětí bylo jejich povinností zajišťovat palivo, úklid a opravy domu. Na chod opatrovny přispívala jak obec, tak místní tkalcovna M. B. Neumann synové. V šicí škole se začalo vyučovat roku 1903 a do kurzu se přihlásilo třicet dívek.¹⁴³ Již před první světovou válkou se někteří Peckovští snažili o založení pokračovací hospodářské školy; kvůli liknavému přístupu místních společenstev zůstalo pouze u snah.

Děti z opatrovny s jeptiškou, nedat. (SSDK hradu Pecka)

1.13. Farní správa

Březnová oktrojovaná ústava vydaná na počátku revolučních změn roku 1848 zaručovala církvi a státem uznaným náboženským společnostem právo na samostatnou správu ve vlastních záležitostech. Část nižšího kléru viděla v nastalých změnách příležitost nápravy církevních poměrů. Tehdy měl zejména nižší klér v katolické církvi neutěšené sociální i organizační postavení. Například kaplani při farnostech byli odkázáni na nedůstojné vymáhání poplatků za služební výkony a faráři na ně často převáděli většinu svých povinností, sami pak vykonávali jen nejnnutnější bohoslužebné úkony. Proto v revolučním roce 1848 iniciovala část kaplanů z okolních vikariátů petici, v níž žádali stálý plat pro kněží, spravedlivější rozdělení povinností mezi kaplany a faráře, zrušení práva patronů na obsazování far a změny v systému církevní správy.¹⁴⁴ Obsah petice však popudil vyšší klér a po odeznění revolučních událostí byli autoři i podporovatelé této petice perzekvováni. Jičínský kaplan Jan Tobiášek byl přesazen z jičínského kaplanství na malou radimskou faru a Josef Pravoslav Kordina se vyhnul zatčení úprkem do Pruska, kde konvertoval k luteránství.¹⁴⁵ Peckovský první kaplan Antonín Hrubý, který se rovněž připojil k petici, nebyl po uvolnění fary jmenován farářem. Místo něho byl peckovským farářem jmenován Václav Jelínek a Hrubý daný post získal až roku 1873.¹⁴⁶

Po nastolení Bachova neoabsolutismu v padesátých letech 19. století si katolická církev upevnila své postavení ve státě, které bylo stvrzeno konkordátem mezi Apoštolskou stolicí a habsburskou monarchií roku 1855. Církev převzala znovu dohled nad školstvím, který vykonávala až do roku 1869, kdy se s novým zákonem začalo rodit státní školství.¹⁴⁷ V městečku převzala dohled nad školskými záležitostmi místní školní rada a farář se stal jedním z jejích stálých členů. Výuku náboženství na školách v rámci farnosti zajišťovali peckovští kaplani. Květnové zákony z roku 1874 uvrhly katolickou církev definitivně do závislosti na státu.

Propojenost katolické církve s vládnoucími Habsburky a její odmítání všeho nového, co do obce přicházelo, postupně vzdalovaly duchovní správce od peckovské veřejnosti. Na počátku 20. století vystupovali zdejší duchovní horlivě proti místní sokolské jednotě. Odmítali zapojení školních dětí i žen do cvičení, vedli polemiky se vzdělávacím odborem Sokola ohledně odkazu mistra Jana Husa a snažili se neúspěšně o zákaz Husových slavností v Pecce. Postupně se tak dostali do sporu s dalšími peckovskými spolky i se samotnou obecní samosprávou. Nejvíce se situace vyostřila roku 1909, kdy se měl do Pecky na svaté biřmování dostavit královéhradecký biskup Josef Doubrava.¹⁴⁸ Tuto velkou církevní slavnost se představení obce rozhodli bojkotovat svou neúčastí při jeho uvítání. Důvodem této formy protestu byla štvavá kampaň klerikálního tisku proti peckovským obyvatelům a nespokojenost s působením místního duchovenstva.¹⁴⁹

Napjaté vztahy mezi oběma tábory se zklidnily až roku 1913, po odchodu faráře Antonína Boukala na trvalý odpočinek do Nového Bydžova. Po jeho odchodu se na půl roku stal administrátorem Jan Pospíšil. Novým farářem byl následně ustanoven František Salfický, kaplan z Nové Paky. Avšak znechucení obyvatelstva z chování peckovských duchovních v uplynulém období se odrazilo na jejich přístupu ke katolické víře. Po roce 1918 byl zaznamenán hromadný odliv z řad katolických věřících.

V roce 1901 při sčítání lidu byl v Pecce pouze jeden evangelík augšpurského vyznání a deset židů.¹⁵⁰ Všichni ostatní se hlásili ke katolictví. O dvacet let později se počet katolíků v městečku snížil téměř o třetinu. Ti, kteří se odklonili od katolické víry, byli nejčastěji uváděni jako bez vyznání čili bezvěrci nebo se hlásili k nově vzniklým církvím.¹⁵¹

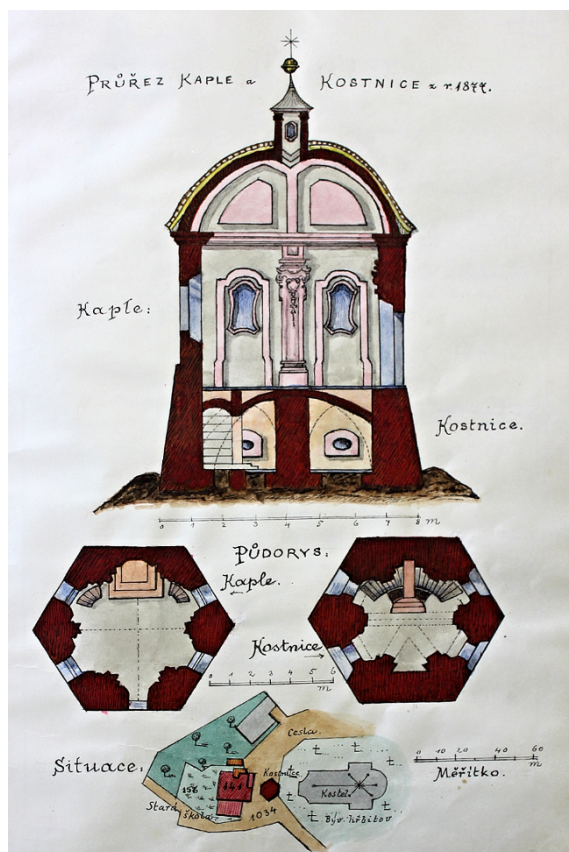
Peckovská farnost byla po celé období let 1848–1918 součástí jičínského vikariátu pod hlavičkou hradecké biskupské diecéze. Pod její duchovní správu patřily následující obce: Lhota, Staňkov, Bělá, Radkyně, Uhlíře, Horní i Dolní Javoří, Arnoštov, Bukovina, Kal, Stupná a Vidonice s filiálními kostely.¹⁵² Farnost byla obsazována jedním farářem a dvěma kaplany. Na druhé kaplanství přispívala faře obec. Na počátku 20. století byly každou neděli slouženy v Pecce tři mše, jedna německy pro farníky ze Stupné.¹⁵³ Faráři vykonávali církevní obřady, vedli matriky, starali se o farní nemovitosti, tj. o údržbu a opravy kostelů a církevních objektů, o správu rozsáhlého farního lesa. Faráři zakládali či podporovali různé nadační spolky typu: Mariánská jednota, Mariánský spolek lásky či spolek Filomének. Stáli též u základů tzv. Leopoldinského ústavu v Pecce založeného roku 1829, který byl patrně charitativním ústavem pro chudé a nemocné.¹⁵⁴

Kostel sv. Bartoloměje, nedat. (archiv ÚM Pecka)

Současný peckovský farní kostel byl vybudován v letech 1751–1753 a v roce 1757 byl chrám zasvěcen sv. Bartoloměji a vymalován Václavem Kramolínem. Při kostele byla roku 1760 postavena jednopatrová kaple s kostnicí na způsob sedlecké kostnice u Kutné Hory. Uvnitř, uprostřed síně, stála hranice z kostí a rámy obrazů na stěnách byly vytvořeny z hnátů.¹⁵⁵ Tato kaple byla se souhlasem hradecké konzistoře roku 1877 zbourána. Byl však zhotoven její nákres,

a tak se její přesná podoba dochovala dodnes. Velký křížifix z ní byl i s oltářem přenesen do nynějšího kostela. Při demoličních pracích byla rovněž rozebrána hřbitovní zeď a do ní zasazená křížová cesta (z roku 1772) se stala součástí vnější výzdoby kostela. V roce 1914 prošla nákladem Anny Bínové zásadní restaurací a 1. června téhož roku byla znovuvysvěcena. Vlastní práce tehdy provedl František Kudrnovský.¹⁵⁶

Kopie náčrtu kostnice z roku 1760, vytvořeného před jejím zbouráním roku 1877. (SOKA Jičín)

Hřbitov byl na Svatojánský kopec přemístěn ve válečném roce 1866. Kopec nesl název podle sochy sv. Jana Nepomuckého, která tam původně stávala. Ta byla před výstavbou hřbitova přenesena k mostu u Bergmanových.¹⁵⁷ Na hřbitově byla roku 1901 postavena umrlčí komora, na jejíž výstavbu uvolnila obec 522 zlatých 92 krejcarů. V případě vypuknutí nákazy v obci měla sloužit jako

infekční místnost. Na její stavbu musely přispět všechny obce, které na tamním hřbitově pohřbívaly své příslušníky. Za faráře Salfického v roce 1915 byl hřbitov rozšířen

Největší úpravy interiéru a exteriéru kostela probíhaly v osmdesátých letech 19. století, kdy byla na přání faráře Antonína Boukala původně šedomodrá výzdoba kostela přeměněna na hnědočervenou a barevné sochy i ostatní ozdoby byly řezbářem Josefem Pátým pozlaceny.¹⁵⁸ Josef Pátý pro kostel rovněž vyřezal kříž, sochy sv. Petra a Pavla, Boží hrob a Betlém. Opravy výmalby byly provedeny patrně v roce 1833 a tehdy byl zřejmě ve stropní části vítězného oblouku vymalován znak patrona kostela, tj. Trauttmansdorffů. Podle restaurátorské zprávy bylo na tomto místě původně vyobrazeno Boží oko.¹⁵⁹ V roce 1888 došlo k pokrytí

podlahy kostela asfaltovou dlažbou a v roce 1895 byly do kostela pořízeny nové varhany a malovaná okna.¹⁶⁰ Roku 1906 se uskutečnila náročná oprava věžních hodin kostela, kterou provedl místní řemeslník Antonín Rais. Celou akci financovala obec.

Do roku 1916 visely ve věži peckovského kostela tři zvony, z toho dva, velký z roku 1458 a malý z roku 1614, byly roku 1886 přelity zvoníkem z České Skalice Vilémem Stefanem. Třetí, prostřední z roku 1623, zůstal původní.¹⁶¹ Dne 15. září 1916 došlo v Pecce k rekvírování zvonů. Velký zvon byl rozbit a po kusech vyházen z věže kostela pod dohledem vojenského zmocněnce. Stejný osud postihl na jaře roku 1917 i zvon z roku 1623.¹⁶²

Současná farní budova pochází z let 1834–1835. Během její výstavby našel farář azyl u Dreslerů v čp. 44. Původní budova fary s dřevěným patrem vyhořela v roce 1830.

1.14. Spolková činnost

Stadionova ústava z března 1848 deklarovala spolčovací a shromažďovací právo, byl vydán i patent upravující výkon tohoto práva. Avšak tato ústava nenabyla nikdy účinnosti. Definitivně byla zrušena roku 1851 Silvestrovskými patenty, které ukončily období zdánlivé ústavnosti. S ní zanikla i všechna základní občanská práva včetně práva spolčovacího.¹⁶³ Nový spolčovací zákon z listopadu 1852 tento fakt pouze zlegalizoval. O založení spolků opět rozhodoval pouze císař, ministerstvo vnitra nebo zemský politický úřad. Všechny typy spolků tímto spadaly pod dozor státní správy, která schvalovala spolkové stanovy a sledovala jejich činnost. Spolčovací, shromažďovací a petiční právo bylo zaručeno až tzv. Prosincovou ústavou z roku 1867. Jeho reálný výkon byl upraven spolčovacím zákonem z listopadu téhož roku, který společně s některými ustanoveními zákona z roku 1852 zůstal v platnosti i po zřízení samostatného československého státu v roce 1918.¹⁶⁴

Peckovské spolky vzniklé v letech 1867–1918

Název spolku	Datum založení
Spolek vojenských vysloužilců	11. srpen 1877
Divadelní ochotnický spolek Tyl	29. březen 1881
Hasičský sbor v Pecce	5. srpen 1881
Obecní knihovna pro lid	21. únor 1883
Místní odbor Národní jednoty severočeské	12. srpen 1886
Mládenecký spolek Harant	4. únor 1896
Tělocvičná jednota Sokol	17. květen 1900
Místní odbor Ústřední Matice školské pro Pecku a okolí	5. březen 1906
Lidový spolek křesťansko-sociální	28. září 1907
Spolek pro okrašlování a ochranu domoviny	17. srpen 1908
Místní odbor Spolku Komenský ve Vídni	2. září 1909
Místní odbočka Všeodborového sdružení katolického dělnictva	12. leden 1914

(Pozn.: Data vzniku spolků byla čerpána ze spolkového katastru okresního úřadu. Podle tehdejšího zákona spolek vznikl až po odsouhlasení stanov spolku okresním hejtmanstvím, které bylo spojeno se zápisem do spolkového katastru. Viz SOkA Jičín, OÚ Nová Paka, Spolkový katastr, kn. č. 297, inv. č. 1234.)

Po vydání tohoto zákona nastal v českých zemích rozvoj v zakládání různých, hlavně českých spolků. Konzervativní společenské prostředí na malém městečku ovlivňované názory faráře a místního učitelstva reagovalo na tyto změny poněkud obezřetněji. Snad právě proto se první spolkovou organizací v městečku stal na konci sedmdesátých let 19. století Spolek vojenských vysloužilců. Jednalo se o vojensko-sociální spolek loajální vůči monarchii, který měl především charitativní funkci, tj. zajišťování pohřbů nemajetných členů a podporu vdov a sirotků. Při slavnostech v obci jeho členové svými uniformami obohacovali

slavnostní průvody a pro své spoluobčany pořádali plesové i jiné zábavy. Obecně vzato, nijak ve své činnosti nevybočoval z šedi tehdejšího života v monarchii.¹⁶⁵

Spolek vojenských vysloužilců, 1911. (SSDK hradu Pecka)

Divadelní činnost v Pece se rozvíjela dlouho před vznikem samotného spolku. První doložené pokusy o divadlo v Pece spadají do čtyřicátých let 19. století. Tehdy se pro myšlenku zrození ochotnického divadla v Pece nadchli dva místní živnostníci: truhlář Václav Souček a kominík Jan Moser. První jednoaktovka, nazvaná Kašpárek dostává za vyučenou, se odehrála roku 1842 v nově vystavěném hostinci U koruny. Po úspěchu tohoto představení se několik nadšenců rozhodlo postavit vlastní jeviště. Pro tento účel bylo dokonce ustaveno komitě, jehož vůdčí osobností se stal kaplan Jan Tobiášek. Tento milovník hudby i divadla přišel do Pecky roku 1839 z radimské farnosti. Skládal hudbu k písním a staral se o hudební doprovod divadelních představení.¹⁶⁶ Na jeviště tehdy finančně přispěli Josef a Heřman Munslovi a Jan Dresler. Plátno a dřevo dodal Václav Štefan a truhlářskou práci za stravu obstaral Václav Souček. Dekorace vymaloval semilský malíř Vincent Švejma. Původní jeviště mělo šest dekorací na třech oponách. Na přední oponě byla vyobrazena Pecka a po stranách na přístavcích byly podobizny Přemysla Otakara II. a Prokopa Holého. Místo nich později malíř František Kudrnovský starší vymaloval anděly.

Sál U koruny byl malý a jeviště zabralo téměř polovinu prostoru. Před jevištěm seděli hudebníci, pak následovaly dvě řady lavic a zbytek prostoru byl vyhrazen pro stojící diváky. První řada lavic byla vyčleněna pro místní honoraci, za místo v druhé řadě se platilo deset krejcarů a za stání tři krejcare. Zpočátku se hrály pouze jednoaktovky, první dvouaktovka Sládcí byla uvedena na podzim roku 1843. Jednalo se o veselohru se zpěvy z dílny miletínského rodáka K. J. Erbena. Toto představení dosáhlo osmi repríz během půl roku. Z výtěžku byly pořízeny knihy a kostýmy. Část garderoby získávali ochotníci darem od movitější občanů, například selské kroje, vojenské pláště, kabáty i výzbroj. Pozvánky se psaly ručně. Ty větší vyhotovoval školní pomocník František Hejtman a ty menší psaly většinou školní děti. Poté byly pozvánky roznášeny po domech. Na podzim roku 1844 bylo jeviště přeneseno do hostince U modré hvězdy.

Ve skutečný ochotnický spolek se podle pamětníků toto sdružení proměnilo v roce 1877.¹⁶⁷ Ovšem spolkový katastr i zprávy o činnosti spolku jako datum založení uvádějí 29. březen 1881.¹⁶⁸ Stanovy, ač vypracovány s dobrým úmyslem, měly za následek vnitřní rozpory mezi jednotlivými členy. Jejich Achillovou patou bylo nepřesné rozdělení vedoucích kompetencí, kdy nebylo jasné, zda spolek řídí protektor, či ředitel. Vedení spolku se tehdy ujal šestičlenný spolkový výbor, ředitelem spolku se stal učitel Antonín Rachota a protektorem Hynek Munsel.

Spolkové výnosy získávali ochotníci podobně jako jiné spolky z členských příspěvků, darů, divadelních představení, plesů a zábav. Část výnosů spolek dával na dobročinné účely ve prospěch místních chudých dětí a na vznik obecní knihovny. Spolkovou místností zůstal i nadále hostinec U modré hvězdy, ve kterém se ochotníci scházeli již v minulosti. Během prvního roku oficiální činnosti odehrál spolek šest představení. Tím prvním byla hra s názvem Město a vesnice. Ochotníci také pořádali zábavy a výlety do okolí, kterých se účastnili zástupci vysloužilců i hasičů. Řádné valné hromady spolku se konaly jednou v roce a během nich byli přijímáni noví členové. Spolek, jak tomu bylo zvykem u všech tehdejších spolků, se také účastnil místních i regionálních slavností. Od roku 1883 začala jeho činnost pozvolna upadat, klesal počet představení a v letech 1887–1890 se nehrálo vůbec. Důvodem byla slabá návštěvnost a rozepře uvnitř i vně spolku. Během těchto let ochotníci půjčovali jeviště jiným spolkovým organizacím v městečku. Největší zásluhu na znovuoživení ochotnické činnosti měl v roce 1890 talentovaný herec

Alois Vondráček, obchodník z Dolní Kalné. Pod jeho vedením byla nastudována nová hra, která přinesla uspokojivý výnos dvacet zlatých. Počet členů spolku se tehdy pohyboval těsně pod čtyřicítkou. V atmosféře vyhrocené osobními spory byla svolána mimořádná valná hromada, na níž byl odvolán nefunkční výbor a čestného členství byl zbaven August Werner.

Avšak ani novému výboru pod vedením ředitele Aloise Vondráčka a protektora Ferdinanda Bendy se nepodařilo situaci zklidnit. Přesto zásluhou nových funkcionářů došlo k zaktivizování činnosti spolku. Pořádili nové dekorace, nápovědní budku, vlásenky, líčidla a skříň na šaty, uspořádali ples a konečně připravili i tolik potřebnou změnu stanov, na jejichž základě byl do čela spolku postaven ředitel. Protektor byl zbaven členství ve výboru a stal se více méně patronem či sponzorem spolku. Počet členů výboru však zůstal stejný, neboť do výboru přibyla funkce knihovníka. Spolek přijal nový název Ochotnický a divadelní spolek Tyl. Kvůli neustálým třenicím nakonec ředitel Alois Vondráček a režisér František Rais spolek opustili. Ti, kteří usilovali o jejich odchod (Jan Krecar, Matěj Smrčina a Hynek Bäumelt), však nebyli schopni spolek řádně spravovat, což se odrazilo v činnosti, spíše v nečinnosti spolku. Do vedení byli nakonec roku 1892 znovu povoláni pánové Alois Vondráček a František Rais. Během následujícího roku spolek uspořádal devět divadelních představení a výlet na Odnož.

V polovině devadesátých let se v čele spolku vystřídali Josef Engelman a František Kudrnovský. V srpnu 1897 oslavili ochotníci dvacáté výročí svého trvání divadelním představením, koncertem a zábavou, které se zúčastnila veškerá místní elita. Od toho roku byl spolkový výbor volen na tři roky. V roce 1899 vystřídal Kudrnovského ve funkci ředitele MUDr. Josef Hartman. Za jeho vedení se hrály ročně v průměru čtyři představení a každý rok se v srpnu pořádala (společně s mládeneckým spolkem Harant) v zahradě hostince U modré hvězdy zahradní slavnost. V této době došlo také k opravě jeviště i kulis malířem Františkem Kudrnovským. Činnost spolku začala znovu upadat po vytvoření divadelního odboru Sokola. Navíc téměř každá organizace v městečku se snažila více či méně úspěšně předvádět divadelní představení, což pro ochotníky znamenalo snížení poptávky po jejich produkci.¹⁶⁹

Na počátku osmdesátých let 19. století vznikl v Pecce spolek, jehož tradice se udržela až do dnešních dnů. Jednalo se o Sbor dobrovolných hasičů. Vznik tohoto druhu spolku byl tehdy módní i praktickou záležitostí a v letech následujících se stal součástí života téměř každé vesnice. Rozhodnutí několika místních občanů o jeho zřízení kvitovala zejména obec, která doposud zajišťovala veškerá protipožární opatření sama.

Obec vydávala ohnivý neboli požární řád, jímž se obyvatelé městečka museli v případě požáru řídit.¹⁷⁰ Byl vypracován podle čísel popisných a každý občan v něm měl přesně vytyčené povinnosti. Tři občané měli povinnost poskytnout koně pro zapřažení stříkačky a troubení, dalších pět mělo na starost stříkačku. Ostatních pětatřicet obyvatel městečka zapsaných k pumpování stříkačky bylo rozděleno do dvou družstev, která se v pumpování střídala. Třináct dalších bylo pověřeno přenášením žebříků na potřebná místa. Dále bylo přesně určeno, kdo zajišťuje sekery, motyky či další nářadí. Nejvíce občanů nosilo vodu, neboť zpočátku se ještě hadice nepoužívaly. Dotčení obyvatelé následně tvořili lidský řetěz od zdroje vody až k požáru. Na místě dohlížel obecní policista na dodržování požárního řádu, kontroloval, zda nedochází k rabování. Přesně stanovené instrukce platily i pro údržbu a používání stříkačky. Motivací pro občany byly vypsání odměny pro toho, kdo první ohlásí požár, kdo se první přihlásí k hasičským pracím, kdo první poskytne koně atd. Organizace takového množství lidí při požáru musela být velmi náročná, a proto zřízení spolku, který by toto břímě převzal, bylo představiteli obce přijato s povděkem. Obec se při této příležitosti zavázala všemožně spolku vypomáhat a skutečně toto předsevzetí v každé době dodržovala.

První přípravná schůzka k ustavení sboru se konala již v září 1880 v hostinci U koruny. Do jeho řad se tehdy přihlásilo padesát dva občanů. Do konce roku byly prozatímním výborem vypracovány stanovy. Místodržitelstvím potvrzené stanovy spolek obdržel v únoru roku 1881. Ještě téhož měsíce byla svolána valná hromada tehdy již téměř sedmdesáticenného spolku. Byl zvolen stálý devíticenný výbor na dobu dvou let. Velitelem sboru se stal místní sládek Ferdinand Benda a jeho zástupcem obchodník Jan Khun. Oba patřili k zakladatelům spolku. U kolébky tohoto spolku dále stáli obchodníci František Kudrnovský, Jan Folta, Ferdinand Špinar a August Werner, děkan Antonín Hrubý, krejčí Jan Stuchlík a hostinský

Václav Vodvárka. Spolkovou místností se stal nejprve hostinec U modré hvězdy a od roku 1902 hostinec Jana Khuna.

Hasičské cvičení na náměstí v Pecce, kolem roku 1904. (archiv ÚM Pecka)

Zpočátku zastával nejvyšší funkci ve spolku velitel, který řídil činnost celé organizace včetně výcviku. Po přijetí stanov Zemské ústřední hasičské jednoty Království českého v roce 1902 měl velitel na starost pouze výcvik a vybavení sboru. Stal se druhým mužem spolku po starostovi. Členové byli rozděleni podobně jako u jiných spolků na zakládající, přispívající a činné. Činní členové platili nejmenší příspěvky. V rámci sboru byli pak členové rozděleni do tří základních skupin dle výkonnosti. První skupinu tvořili lezci, kteří měli při požáru zachraňovat osoby a majetek. Další byli strážci, kteří měli tento majetek chránit. A poslední skupinou byli stříkači, kteří obsluhovali stříkačku a organizovali lidský řetěz z místních obyvatel, který pomocí džberů plnil stříkačku.

V prvopočátcích sboru bylo nutné zajistit dobré vybavení. Bylo opatřeno: 75 přilbic, 64 opasků, 64 náprsních šňůr, 11 lezeckých opasků s kapsami a karabinami, 11 lezeckých provazů s malými karabinami, 11 náprsních šňůr a píšálky, tesařské sekery, menší sekerky, krumpáč, lopaty, kopáče, vidle a žebříky. Pro potřeby velitele spolek pořídil dvě velitelské trubky a další dvě trubky byly určeny pro trubače. K zlepšení výcviku lezců byla pořízena lezecká

stěna ve dvoře poblíž hradu. Ovšem největší náklad byl spojen s nákupem velké stříkačky od firmy Kraust z Vídně. Na její pořízení přispěla místní záložna, okresní úřad, obec i ochotnický spolek. Pro její uskladnění hasiči vystavěli roku 1884 dřevěnou kůlnu. Další, tentokrát čtyřkolovou stříkačku si pořídili až v roce 1906. Pro zlepšení finanční situace hasiči pořádali každoročně jednu taneční zábavu. Hasičské stejnokroje byly pro členy opatřeny až v roce 1901.

Spolek se stal nejprve členem jičínské župy a od roku 1897, po vzniku župy novopacké, přešel pod křídla této organizace. V roce 1894 se místní sbor ujal pořadatelsví župního sjezdu, kterého se zúčastnilo dvacet sborů a na téměř tři sta hasičů. Další župní sjezd se v Pecce konal o deset let později. Do činnosti spolku pozitivně zasáhl příchod Rafaela Engelmana, učitele z Vidonic, z něhož se stal nadšený podporovatel rozvoje hasičství v regionu. Jako okresní hasičský inspektor vycvičil v novopackém okrese dvacet pět nových sborů. Pětadvacet let působil jako přisedící, pokladník a kontrolor v Ústředním výboru zemské hasičské jednoty a byl zemským hasičským dozorcem pro severní Čechy, předsedou Hasičské záložny v Praze a předsedou dozorčího výboru Hasičské pohřební pokladny v Poděbradech. Jako starosta hasičské župy v novopackém okrese se staral o čtyřicet dva sbory. Vydal i několik publikací o hasičském sportu.¹⁷¹

V roce 1896 získali peckovští hasiči vlastní prapor, který nechali 25. května téhož roku slavnostně vysvětit.¹⁷² Jeho kmotrou se stala manželka peckovského sládka Anna Bendová a prvním praporečným byl Antonín Bäumelt. Protektorem praporu neboli jeho finančním mecenášem se stal Jan Folta.

Výčet peckovských požárů je zachycen v kapitole nazvané Výstavba. Peckovští hasiči bojovali s ohněm od samotného založení spolku: v roce 1881 zachvátil požár domy čp. 191 Františka Bäumelta a čp. 86 Františka Vokatého. Za nejzrozsáhlejší požár druhé poloviny 19. století v Pecce byl však považován oheň, který vypukl v dubnu 1877 ve stodole domu čp. 9. Tento požár následně zachvátil celou řadu domů na východní straně náměstí: čp. 8 Antonína Krecara, čp. 10 Josefa Poslta, čp. 11 Antonína Langnera, čp. 12 i s kovárnou Josefa Čerovského a čp. 13 Františka Šimka. Oharky z místa požáru létaly po celé obci podobně jako při požáru v roce 1830. Avšak vzhledem k připravenosti obyvatelstva již oheň jinde nepropukl. Peckovští hasiči pomáhali lidem i při živelních katastrofách. Například při povodni v Pecce roku 1897 hasiči zachránili koláře Františka Seligera s rodinou, bratry

Hájkovy z domu čp. 88, který byl téměř celý zatopen. Tato povodeň si vyžádala i dva lidské životy: Františky Hájkové a Josefa Luštince.

Pro případ smrti či zranění členů sboru byla zřízena v Pecce i hasičská pohřební pokladna, do které se však zpočátku přihlásilo pouze devět členů. Osvětová činnost spojená s teoretickým školením hasičů se začala ve sboru rozvíjet teprve od roku 1905 zásluhou dvou mužů: MUDr. Josefa Hartmana a Rafaela Engelmana. V této době sbor zavedl i preventivní prohlídky domů z hlediska požární bezpečnosti.

Lícová strana praporu Sboru dobrovolných hasičův Pecce. (foto Michal Drábek)

Po vypuknutí války v roce 1914 byla velká část členstva (zhruba čtyřicet pět mužů) povolána na frontu. Sbor v reakci na tuto skutečnost okamžitě ustavil dvacetičlenný ženský odbor. Ženy byly seznámeny s obsluhou stříkačky, aby v případě požáru byly schopné ji použít. Během války probíhal i výcvik dorostu, jehož odbor vznikl těsně před vypuknutím války. Ti hasiči, kteří nemuseli narukovat, se pravidelně střídali při nočním hlídkování v obci. Ve válce padlo deset peckovských hasičů a tři se vrátili ze zajetí: František Raimund, Josef Jerie a Josef Mindl.¹⁷³

Dalším apolitickým spolkem, který byl založen se záměrem podporovat ryze české aktivity na severu Čech, byla Národní jednota severočeská (NJS). Úkolem peckovského odboru bylo podpořit založení muzea, obecní knihovny a opatrovny, dále pořádat národní slavnosti, výstavy, divadelní představení a zábavy. Jelikož v Pecce nebyl před první světovou válkou zřízen Klub český turistů, prováděl odbor i turistickou činnost spočívající ve značkování cest a pořádání výletů. V rámci charity přispíval na péči o chudé. A konečně, podporoval i zřizování českých peněžních ústavů, živností a průmyslových podniků.

U zrodu tohoto spolku stál peckovský rodák Jan Vítězslav Krecar. Vznik NJS v roce 1886 obohatil spolkový život v Pecce o organizaci, která jako první vůbec propagovala městečko v rámci cestovního ruchu. V roce 1897 totiž nechala s tímto záměrem vytvořit dva tisíce kusů pohlednic Pecky, na nichž byl zachycen celkový pohled na městečko, hrad, kostel, školu a myslivnu. Místo znaku městečka byl na pohlednici umístěn ještě portrét Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic. Jejich prodej zajišťovali v místních obchodech členové jednoty, prodávány byly i při různých slavnostních událostech. Veškeré výnosy poté směřovaly do pokladnice odboru.

Ve spolkové místnosti, jíž byl hostinec v radnici, pořádala jednota každoroční únorový ples, josefskou a silvestrovskou zábavu, letní národní slavnost a divadelní představení či koncerty. Součástí NJS byly od počátku dvacátého století dva kroužky: divadelní a pěvecký. Zrodu pěveckého kroužku v rámci odboru předcházelo působení hudebního kvarteta. Program zábav mělo na starosti zábavní komité. Odbor podpořil i vznik jediné studentské noclehárny v městečku, a to v prostorách radnice.

Vzdělávací činnost jednoty byla poměrně rozsáhlá. Na konci 19. století pořádala mlékárenské kurzy, na kterých vysvětlovala možnosti zpracování mléka a tvorby mléčných výrobků. Tyto kurzy byly hojně navštěvovány hospodynkami z celého novopackého okresu. Odbor NJS od počátku podporoval spolek Obecní knihovna pro lid, respektive rozvoj jeho knihovního fondu, který se stal pozdějším základem peckovské obecní knihovny. Tento spolek, vzniklý již roku 1883, měl samostatné vedení. V jeho čele stál ředitel a knihovnu spravoval knihovník. Úkolem spolku bylo šíření osvěty a vzdělání. Spolek půjčoval knihy veřejnosti a pro umístění knihovny využil později místnost v nově postavené měšťanské škole.

Odbor NJS přispěl nemalou měrou i k zřízení místní opatrovny a muzea. Společně se Sokolem pořádal v městečku nejvíce odborných přednášek a besed. Od roku 1898, kdy se stal členem okresního hospodářského spolku, připravoval přednášky z oboru zemědělství či chovu dobytka. V roce 1902 získal právo volitelnosti do zemědělské rady Království českého a jeho prvním delegátem se stal Rafael Engelman.

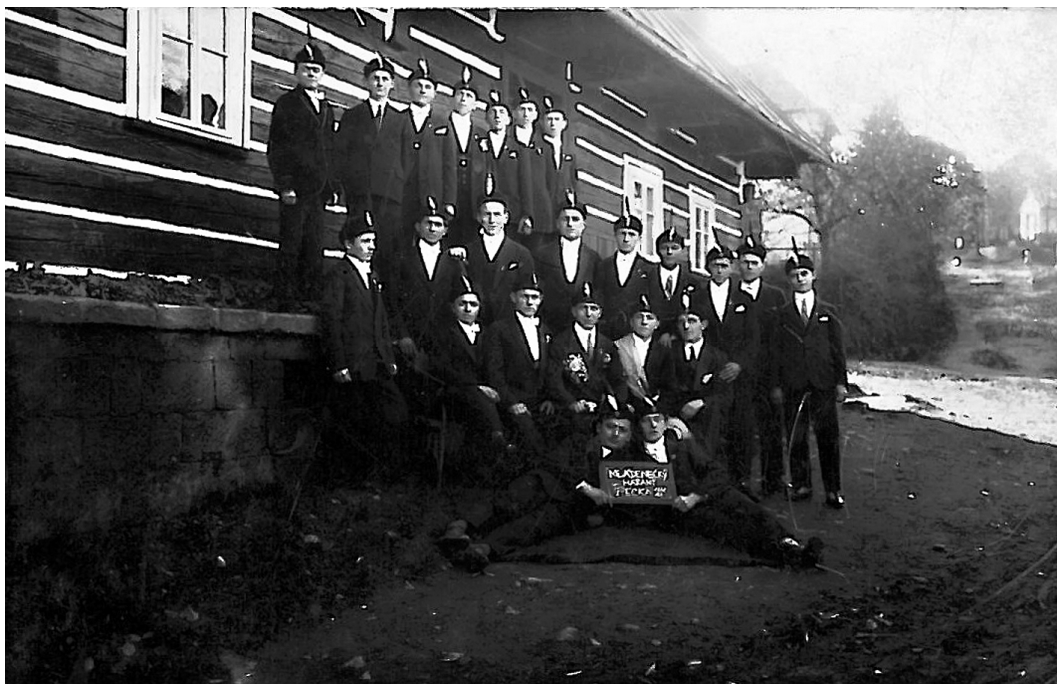
Pro zvýšení jmění odboru založil spolek roku 1892 na obecním pozemku u potoka vrbovnu, kde pěstoval vrbové proutí. Zpočátku je prodával syrové na okolních trzích, ale později se vyplatilo vrbové proutky oloupat a vysušit a prodávat je přímo košíkářům. Výnos z nich se tím zvýšil. Vrbovnu odbor využíval do konce prvního desetiletí 20. století. Další příjmy spolku pramenily z darů. Odbor si do místních hostinců postavil na pevně ukotvené pokladničky, do nichž návštěvníci házeli drobné.

Od konce devadesátých let 19. století až do propuknutí první světové války měl odbor NJS v průměru kolem sedmdesáti členů. Jeho členy byly i dva místní spolky: ochotníci a sokolové. Ve válečné době jeho činnost utichla.¹⁷⁴

Místní odbor Národní jednoty severočeské podporoval místní Okrašlovací spolek zejména v jeho úsilí o zřízení peckovského muzea. Z činnosti samotného Okrašlovacího spolku se příliš pramenů nedochovalo. U jeho zrodu v roce 1908 stál řídící učitel Rafael Engelman, který byl posléze i hlavním iniciátorem myšlenky na zřízení peckovského muzea. Pro tento účel v rámci Okrašlovacího spolku ustavil Muzejní odbor pro Pecku a okolí, jehož první schůze se konala 22. května 1911 v hostinci Radnice. Jeho členskou základnu tvořili převážně místní učitelé, kteří zorganizovali sbírkovou akci pro muzeum. Získané předměty byly poté umístěny do výstavních skříní ve školní učebně. O jejich evidenci se staral František Brykner. Veřejnost měla možnost si je prohlédnout o víkend, kdy bylo muzeum otevřeno.¹⁷⁵ Stísněné prostory muzea ve škole vedly zřizovatele k myšlence přenést muzeum do prostor hradu, ale před první světovou válkou byl hrad v tak tristním stavu, že bez patřičných stavebních zásahů nebyl přesun možný, a majitel do jeho oprav nehodlal investovat. Od této myšlenky bylo tak na dlouhou dobu upuštěno.

V devadesátých letech 19. století vznikl další, pro Pecku první poloviny 20. století charakteristický spolek. Jednalo se o mládenecký spolek, který přijal přídomek Harant. Mělo se jednat o připomínku nejslavnější peckovské osobnosti.

Hlavní poslání spolku bylo zakotveno ve stanovách: „*pěstovati ušlechtilou zábavu a vlastenecké smýšlení členstva*“.¹⁷⁶ Toho chtěl spolek docílit pořádáním pěveckých a žertovných přednášek, besedami, tanečními zábavami a společnými výlety. Jeho členové nesměli hrát karty ani jiné hazardní hry a ani vést politické či náboženské diskuze. Tyto body stanov byly v praxi velmi často porušovány.

Mladenecký spolek Harant, nedat. (SSDK hradu Pecka)

Členem se mohl stát pouze svobodný muž a zápisné tehdy činilo padesát krejcarů. Národní smýšlení členstva vedlo zpočátku k perzekuci spolku ze strany úřadů. Například v roce 1896 mu okresní úřad zakázal nosit spolkové odznaky a nepovolil mu ani výlet na nedaleký Kumburk. Spolkovou místností mládenců byl hostinec U modré hvězdy. Spolek se stal součástí mládenecké župy. Na počátku století vydával dokonce oběžník nazvaný *List k mládencům*. Dochovalo se pouze několik rukopisných čísel.¹⁷⁷ V této době také velmi často pořádal přednášky. Od roku 1903 usiloval o vytvoření pomníku či pamětní desky Kryštofa Haranta na hradě, dokonce přispěl na tento podnik částkou sto korun. Peckovský sochař Jan Kühn spolku za tímto účelem daroval podstavec znázorňující lva. Projekt se nakonec neuskutečnil. Podobně dopadla i snaha o výstavbu pomníku mistra Jana Husa. Poté se činnost spolku omezila na pořádání zábav a účast na slavnostech.¹⁷⁸

Mezi spolky zaměřené na národnostní a sociální problematiku v Pecce patřil místní odbor Spolku Komenský ve Vídni, místní odbor Matice školské a Lidový křesťansko-sociální spolek. Posledně zmiňovaný byl podporován místním farářem, jeho spolková místnost byla v hostinci U Horáčků. Před první světovou válkou se předsedou stal František Kudrnovský. Lidový křesťansko-sociální spolek položil základy ke vzniku strany lidové a Orla v Pecce.¹⁷⁹

O dva roky později vznikl v malém městečku odbor Spolku Komenský ve Vídni. Jednalo se více méně o charitativní spolek, jehož hlavní náplní bylo zajistit co nejvíce finančních prostředků na podporu českých krajanů a českých škol ve Vídni. Peckovský odbor spolku vznikl v roce 1909 jako čtvrtý v Čechách (po Praze, Nové a Staré Pace). Jeho prvním starostou byl zvolen MUDr. Josef Hartman. Zpočátku měl spolek přes čtyřicet členů a jeho činnost se omezovala na vybírání příspěvků. Tyto příspěvky byly následně odesílány do Vídně. Později mu v jeho činnosti vypomáhali sokolové i Národní jednota severočeská. Po desetiletém trvání spolku se uvažovalo o jeho splynutí s Ústřední Maticí školskou; k této fúzi nakonec nedošlo. Dohromady spolek Komenský vydržoval v Dolních Rakousích pět obecných škol, jednu školu pokračovací, tři opatrovny, šest jazykových škol a besed. Ve válečných letech 1914–1918 se počet členů pohyboval kolem třiceti. Vybrané příspěvky byly i nadále zasílány do Vídně, valné hromady se již nekonaly.¹⁸⁰ První světová válka utlumila spolkovou činnost v městečku, neboť mnoho spolkových činovníků odešlo na frontu.

1.15. Tělocvičná jednota Sokol

Až do první světové války byl jedinou tělocvičnou organizací v městečku Sokol. První snaha o založení tělocvičného spolku v Pecce panem Františkem Posltem starším v roce 1868 narazila na nepřízeň rakouských úřadů, které jeho vznik nepovolily. Rakouská vláda se obávala masivního vzniku sokolských tělocvičných spolků, neboť si byla vědoma, jakou sílu tyto organizace mohou představovat. Měla totiž zářný příklad ze sousedního Německa, kde se tělocvičné spolky nazývané Turnvereiny postupně radikalizovaly a militarizovaly, staly se baštami německého nacionalismu a sehrály hlavní úlohu při revolučních událostech

roku 1848 v Německu. V této nepříznivé době podala peckovským sokolům pomocnou ruku novopacká sokolská jednota, jež v Pecce zřídila svou pobočku (a na tu nebylo třeba povolení úřadů). Podobně novopačtí sokolové pomohli sokolům z Vysokého Veselí, Lázní Bělohradu a Mlázovic. Tyto pobočky (tzv. filiálky) odváděly poté do pokladny novopackého Sokola polovinu ze svých členských příspěvků. Většina těchto filiálek velmi brzy zanikla.¹⁸¹

Pod křídly novopacké jednoty vytvořili Peckované tělocvičnu na hradě a nakoupili nářadí jako hrazdu, kruhy, žebříky a bradla. Díky vzájemné spolupráci mohla novopacká jednota při slavnosti položení základního kamene Národního divadla vložit do základů divadelní budovy kámen z hradu Pecka.¹⁸² V červnu 1869 se peckovští sokolové zúčastnili tábora lidu na Zvičině. Následné vyšetřování a uvěznění některých účastníků způsobilo přerušení činnosti peckovské pobočky Sokola. Další pokus o opětovné založení spolku, tentokrát pod křídly hořické sokolské jednoty, učinil roku 1892 František Slavík, ale ani on nebyl úspěšný. Se záměrem nastřádání jmění pro vznik peckovského Sokola začal svou činnost roku 1896 mládenecký spolek Harant. Ovšem sokolská myšlenka z jeho řad velmi záhy vyprchala.

Založení místního Sokola získalo reálné rysy teprve 18. března 1900, kdy bylo určeno datum ustavující schůze: 1. duben 1900. Tato schůze se nakonec konala v prostorách hostince U koruny a k navození sokolské atmosféry přispěla i účast novopackých a miletínských sokolů v krojích. Václav Manych sepsal stanovy spolku, které byly zaslány místodržitelství a 17. května byly tímto úřadem potvrzeny. Dne 25. května se konala první valná hromada, přítomno bylo jednadvacet sokolských bratrů: František Slavík, Bohumil Nyč, František Plašil, Adolf Popper, Josef Popper, Otakar Zedník, Ladislav Vonka, Bedřich Věchet, Václav Drašar, Václav Manych, Václav Haman, Josef Havelka, Josef Zlatník, Ferdinand Baumelt, Antonín Purma, Josef Vokatý, Josef Dlouhý, Jindřich Kubíček, Josef Janoušek, Vilém Kobr a Karel Štěrba.¹⁸³ Do konce roku se jednota rozrostla o dalších třicet dva členů.

Prvním starostou peckovského Sokola byl zvolen Adolf Popper, jeho náměstkem Bohumil Nyč a náčelníkem Otakar Zedník. Starostové se až do roku 1918 ve funkcích velmi často střídali. Dvanáctičlenný výbor Sokola vykonával ročně v průměru kolem deseti schůzí. V této době byly také ustaveny správní funkce

v rámci Sokola. Byl zvolen jednatel, pokladník, knihovník, dva hospodářští správci a dva kontroloři účtů. Delegátem do České obce sokolské se stal František Plašil. V následujících letech byly zřízeny také funkce trubače, poslíčka a správce, který měl na starost úklid spolkových prostor.

Přehled starostů peckovského Sokola 1900–1918

Adolf Popper	1900–1902
Václav Drašar	1902 (jeden měsíc)
Bohumil Nyč	1902–1903
František Hamáček	1903 (pět měsíců)
Václav Bohdanecký	1903–1906
Bohumil Nyč	1906–1908
Hynek Poslt	1909–1912
Josef Manych	1912–1916
Josef Smolík	1916–1918

(Pozn. Čerpáno in: SOkA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Stručný přehled událostí ze života TJ Sokol Pecka 1900–1925, nefol.)

První veřejnou akcí Sokola byla slavnost u příležitosti jeho založení, uspořádaná 12. srpna 1900. Zorganizoval ji zábavní výbor pod vedením Otakara Zedníka. Avšak slavnost provázelo nepříznivé počasí. Ranní budíček v šest hodin sice ještě proběhl, ale od slavnostního vítání hostů muselo být upuštěno. V půl dvanácté vyšel průvod jednoty od hostince U modré hvězdy na náměstí a zastavil se před spolkovou místností u Drašarů (tj. U koruny), kde všechny krátce přivítal starosta Adolf Popper. Odpoledne se průvod přesunul na hrad, kde sokolové předvedli sólové výstupy a připravili tombolu. Poté byla slavnost ukončena. Zábavní výbor v tomto roce uspořádal ještě mikulášskou zábavu a silvestrovský večer. Výnosy z těchto tanečních a společenských akcí byly jedním z nezbytných příjmů Sokola i v následujících letech, kdy se počet těchto podniků ještě rozrostl o únorový sokolský ples, posvícenské, pout'ové zábavy a taneční či cvičební besedy. Jejich organizaci zajišťoval pětičlenný zábavní výbor.

Ke cvičení peckovští sokolové nejprve využívali sál u Drašarů. Tam cvičili dvakrát týdně a byla to i jejich první spolková místnost. Prostory jim Václav Drašar pronajímal zdarma. Jednota platila pouze za topení a světlo. Později Drašar zpřístupnil

podmínky pro užívání sálu; ty se týkaly úklidu, používání žíněnky a nošení vhodné cvičební obuvi. V roce 1902 si jednota pořídila ceduli se sokolským znakem, kterou umístila na hostinec. Brzy se však ukázalo, že Drašarův sál při cvičení vzhledem k nízkému a špatnému stropu nevyhovuje. Cvičení se tak nakrátko přesunulo k Plecháčům, avšak tato nová místnost vyžadovala stavební úpravy. Během jejich provádění přišlo na jednotu udání a policejní úřad užívání nevyhovujících prostor zakázal. Sokolové našli opět azyl u Václava Drašara. Odtud se záhy přemístili do nového Horáčkova hostince. V roce 1905 se definitivním sídlem peckovských sokolů stala místnost v hostinci Pod hradem u Posltů. Po dostavbě měšťanské školy se veškerá, zejména zimní cvičení sokolů odehrávala ve školní tělocvičně.

Během prvního roku fungování jednoty byly pořízeny první sokolské odznaky i legitimace a zakoupila se i náčelnická trubka, nezbytná pro cvičení a výlety. Následně si jednota pořídila třináct sokolských krojů. Mezi první cvičební nářadí patřila hrazda. Pro pořadová cvičení bylo pořízeno patnáct dřevěných tyčí a hořická jednota darovala Peckovským bradla. V prvních třech letech existence si jednota postupně opatřila trubku pro trubače, odrazový můstek, kozu, činky a pušku.

Od prvopočátku v peckovském Sokole cvičili dorostenci. Cvičení vedl náčelník, který záhy tuto činnost předal bratru Kochovi, ale ten byl povolán k vojsku. Cvičení tak nakrátko ustalo. Peckovští sokolové se již v červnu roku 1900 účastnili prvního okrskového cvičení ve Studenci. V následujícím roce pět bratrů zastupovalo peckovskou jednotu na všesokolském sletu v Praze a deset se zúčastnilo veřejného cvičení v Nové Pace. Na konci roku 1901 se vzdal funkce dosavadní náčelník, neboť zanedbával cvičení. Na jeho místo nastoupil Ladislav Vonka, který zvýšil počet cvičebních dnů na tři v týdnu. Průměrná návštěvnost na cvičení se pohybovala kolem šesti bratrů. Jednota se pravidelně účastnila okrskových cvičení a župních sletů. Při okrskovém cvičení ve Staré Pace v roce 1904 již cvičilo jedno peckovské družstvo na hrazdě v plném cvičebním úboru. Předtím v září 1903 peckovští sokolové uspořádali první pochodové cvičení. Zúčastnilo se ho devět bratrů v krojích a tři dorostenci.

V prvních letech své činnosti se jednota potýkala s nepochopením části místních občanů, kteří jí všemožně škodili. Nejčastějším jevem byla udání, na jejichž základě musela jednota platit pokuty, což ji ekonomicky zatěžovalo

a omezovalo její rozvoj. Záměrem bylo poškozování dobré pověsti spolku. K prvnímu konfliktu došlo záhy po ustavení spolku mezi místním farářem a jednotou. Faráři byly trnem v oku sokolské přednášky, na nichž zástupci jednoty kladně hodnotili život a dílo mistra Jana Husa. Při jedné z nich dokonce farář řečníky častoval nevybíravými urážkami a nakonec přednášku rozzlobeně opustil. Místní kaplan Arnošt Šternberský v roce 1907 založil i místní křesťanský spolek jako opozici vůči sokolům. Faráři vadila snaha sokolů získat do cvičení žactvo a brojil i proti konání každoročních Husových slavností. Toto chování faráře a jeho přívrženců posilovalo u sokolů odpor ke katolické církvi, který vyvrcholil ve dvacátých letech 20. století. Sokol byl od počátku nábožensky velmi pluralitní. Panovala v něm úplná svoboda vyznání, čehož byla důkazem i volba prvního starosty Adolfa Poppera, jenž vyznával židovské náboženství.

Pokud jde o spolupráci Sokola s ostatními spolky v městečku, nejdružnější vztahy pěstoval s mládeneckým spolkem Harant a bělohradskou sokolskou jednotou, která v roce 1901 sehrála v sále U modré hvězdy první divadelní představení pořádané peckovskými sokoly. Sokolskou jednotu v jejích aktivitách podporovali i hasiči a ochotníci. Na činnost jí přispíval i místní odbor Národní jednoty severočeské. Jediným spolkem v obci, se kterým jednota neudržovala dobré vztahy, a dokonce žádný sokol nesměl být ani jeho členem, byl Spolek vojenských vysloužilců, neboť jeho členové podporovali monarchii. Co se obyvatelstva týká, podporu zpočátku Sokol nacházel spíše u nižších vrstev peckovského obyvatelstva. Místní inteligence a honoreci sokolské podniky vesměs ignorovala.

Peněžní prostředky získané z členských příspěvků, zábav, slavností a darů ukládali sokolové u místní občanské záložny. Sokolům na činnost přispívalo i tovární dělnictvo, z jehož řad pocházelo nejvíce členů. Vzhledem k špatné ekonomické situaci spolku, která se projevovala hlavně v prvních letech fungování, bylo přijato velmi radikální opatření; každý člen neplacící příspěvky měl být okamžitě vyloučen. Špatnou finanční situaci spolku zatěžovalo i neustálé vyplácení pokut za nedodržování úředních předpisů. Například v roce 1902 byla jednota pokutována jilemnickým hejtmanstvím za neokolkování oznámení výletu.¹⁸⁴ V roce 1904 pak jednota založila stavební fond na vystavění vlastní tělocvičny, pokladnička měla tvar sokolovny. Tento záměr však nebyl nikdy naplněn.

Peckovští sokolové se účastnili okrskových i župních výletů, ale sami v prvních dvou letech výlety neorganizovali. Navštěvovali také okolní slavnosti, na něž byli sousedními jednotami pozváni, například v roce 1900 slavnost odhalení pomníku mistra Jana Husa v Lomnici nad Popelkou či v roce 1901 slavnost odhalení pomníku K. J. Erbena v Miletíně. Povož na tyto slavnosti, vzdálenější výlety či cvičení zapůjčoval Adolf Popper. První tajný výlet uspořádala místní jednota v roce 1903 za účasti pouhých devíti bratrů.¹⁸⁵

Téhož roku pod záštitou obecního zastupitelstva zorganizovali sokolové první Husovu slavnost. Na tuto akci byla objednána peckovská hudba. Jednota zajistila vypůjčení lampiónů a pochodní a uspořádala na hradě ohňostroj. Slavnosti se zúčastnily i ostatní peckovské spolky: Sbor dobrovolných hasičů, mládenecký spolek Harant, Spolek různých řemesel a Ochotnický spolek Tyl. Husovy slavnosti se poté každoročně opakovaly a jejich tradice se udržovala i během první republiky. S organizací sokolům vypomáhali hasiči a mládenci. Peckovští sokolové podnikali také charitativní večírky pro místní chudé děti a na konci masopustu připravovali každoročně maškarní ples, který však ještě v tomto období nenazývali šibřinkami, jak to bylo obvyklé v jiných jednotách. Pro tento účel zdobili sál, půjčovali si masky a hostům na místě prodávali papírové čepičky. Většina účastníků přicházela v maskách, neboť měli levnější vstupné. Někteří členové si půjčovali masky od divadelního spolku.

V roce 1904 se konal okrskový výlet do Pecky, kterého se zúčastnily všechny jednoty novopackého okrsku. Cíl pochodu byl ve spolkové místnosti u Horáčků čp. 210, odkud se téměř stovka sokolů pod vedením okrskového náčelníka Eduarda Kaizla a za hlaholu trubek a bubnů přesunula na nádvoří hradu. Tam sokolové předvedli prostná cvičení na připravovaný župní slet. Toto ukončení okrskového výletu, při kterém se sokolská organizace předvedla peckovské veřejnosti v celé své kráse, bylo zlomovým okamžikem. Od té doby byla sokolská organizace v obci vnímána pozitivněji. Na úspěch sokolského cvičení při okrskovém výletu mělo navázat první okrskové cvičení pořádané v Pece 6. srpna 1905. Počasí sokolům ale nepřálo. Do Pecky dorazili sokolové z Čisté, Staré Paky, Nové Paky, Studence a Kalné. Větší část programu však z důvodu bezpečnosti cvičenců odpadla a cvičila se pouze prostná. Jako cvičiště posloužilo hradní nádvoří, kde se poté po dlouhou dobu uskutečňovala veškerá veřejná cvičení

peckovských sokolů. Vynaložené finanční náklady na toto cvičení sokolům částečně pokryla večerní zábava u Drašarů.

V roce 1905 se spolkovou místností peckovských sokolů stal hostinec Pod hradem Františka Poslta, který byl od počátku tohoto roku náčelníkem jednoty a zároveň jejím největším mecenášem (společně se sládkem Otakarem Chlistovským).¹⁸⁶ Například v roce 1907 nechal Poslt na vlastní náklady zhotovit spolkový štít, který umístil na hostinec, a Chlistovský tehdy poskytl kožený žok po chmelu na výrobu zíněnky.

Za náčelnictví Františka Poslta byl v roce 1906 založen ženský odbor. Ženy však v Sokole působily ještě před jeho založením. Většinou pomáhaly při organizaci zábav a zajištění občerstvení na veřejná cvičení. Tato funkce jim zůstala, navíc začaly i cvičit. První veřejné vystoupení předvedlo v srpnu 1907 šestnáct žen. Jednota jim pořídila kroje. Téhož roku se veřejného cvičení prvně zúčastnilo i žactvo. Avšak z finančních důvodů se na V. všesokolský slet vydaly pouze čtyři sestry a osmnáct bratrů, z nichž pouze čtyři nakonec cvičili. S rozvojem sokolské činnosti přibývalo i členů. Ve sletovém roce 1907 měla jednota již 83 členů a o rok později 102 členy.

Veřejné cvičení Sokola, 1913. (SSDK hradu Pecka)

Rozšiřování členské základny peckovského Sokola a posilování jeho pozice v obci vytvářelo jednotě nové odpůrce. V roce 1907 Sokol podpořil zaměstnance místní textilky, mezi nimiž byli i jeho členové, v dělnickém odporu proti germanizačním snahám vedení závodu M. B. Neumann synové. Reakce vedení závodu však na sebe nenechala dlouho čekat a nespokojení dělníci byli ředitelem Vilémem Pokorným propuštěni. Proti tomuto počínání podala jednota stížnosti k vedení firmy do Vídně, na Českou obec sokolskou i k vedení obce. Známy zůstal pouze postoj obce, která se za dělníky nepostavila, neboť nechtěla zpřetrhat dobré vztahy s vedením továrny.

Zásadní událostí v dějinách místní jednoty bylo založení divadelního odboru v červenci 1908. Avšak kvůli jeho vzniku se zhoršily vztahy Sokola a Ochotnického spolku, který v jeho zřízení zcela oprávněně viděl novou konkurenci. Odbor si zvolil vlastní komitě pro výběr a obstarávání her. Prvním režisérem byl zvolen stavitel Hynek Poslt a zástupcem Josef Kulhánek. Hostinský František Poslt obstaral vlastním nákladem jeviště od jilemnické jednoty za 540 korun. Prvním představením divadelního odboru byla v roce 1908 divadelní hra Maryša. Výnosy z divadelních představení zpočátku směřovaly na humanitární účely pro nemocné či sociálně slabé členy. Během roku 1909 již odbor sehrál šest her.

Cvičitel Sokola Josef Manych s žactvem, nedat. (archiv Jiří Manych)

V roce desetiletého výročí trvání spolku byla místní sokolská organizace již poměrně početná, měla téměř sto padesát členů. I průměr cvičenců v rámci cvičební hodiny se navýšil oproti počátečním letům na dvacet čtyři cvičenců. Cvičitelství sbor cvičil v počtu pěti bratří. Od roku 1908 se v jednotě trénoval i šerm. V roce 1911 byl zřízen odbor dorostu a lyžařský odbor. Ten druhý měl již o dva roky později jednadvacet členů, kteří se účastnili okolních závodů. V této době se rozbíhala první jednání o koupi pozemků pro sokolské hřiště. Zimní cvičení se po dostavbě školní tělocvičny přeneslo do měšťanské školy, kde se sokolové připravovali na poslední všesokolský slet před první světovou válkou. Pražského sletu v roce 1912 se zúčastnilo třicet krojovaných bratrů, z nichž se aktivního cvičení zúčastnilo pouze dvanáct cvičenců. Na slet odjely i čtyři ženy. Vzhledem k tomu, že v té době měla jednota 157 členů, jeví se toto číslo jako velmi nízké. V srpnu téhož roku byla peckovská jednota pořadatelem župního dne dorostu, ale zastupovali ji pouze čtyři dorostenci. Ke konci roku 1912 byl ustaven první cvičitelský sbor žactva. Tělocvičná činnost dospělých v tomto období ochabla, posílil dorost a žactvo. Sokol roku 1912 rovněž založil soukromou Tělocvičnou školu pro mládež národních škol obojího pohlaví. Jejím zřizovatelem byla c. k. zemská školní rada pro Království české. Její činnost již nebyla po válce obnovena.

Po roce 1912 jednotu opustili členové křesťansko-sociální strany. Klesl i počet divadelních představení. Odbor začal ve spolupráci s hořickými ochotníky s hraním loutkového divadla. Jednalo se většinou o dětská představení.

Na počátku první světové války bylo do rakouské armády odvedeno třicet peckovských bratrů včetně náčelníka Arnošta Hyšmana. Postiženým rodinám se snažila jednota všemožně vypomoci. Pořádala sbírky, divadelní představení a distribuovala potraviny potřebným. V roce 1916 zřídila podpůrný fond pro sirotky a vojíny neschopné práce. Sokolská cvičení se ve válečných letech zaměřila především na výchovu dorostu a žactva. Sokolové společně s hasiči také vykonávali pravidelné noční hlídky. V polovině roku 1915 přestali cvičit muži a v červnu 1916 i žáci. V tělocvičně zůstala pouze dvě družstva žen a dorostenek a jeden oddíl dorostu. Na počátku roku 1916 odešli do války členové sokolského výboru včetně starosty Josefa Manycha. Husovy oslavy byly toho roku zakázány a okresní správa politická zabavila sokolům jednací knihy a korespondenci. Novému starostovi

Josefu Smolíkovi pohrozila rozpuštěním jednoty, nebude-li její činnost odpovídat stanovám.¹⁸⁷

Na bojišti padli tito peckovští sokolové: Josef Erutera, František Liška, Josef Rachota, Jan Rolf a Jan Nálevka. V zajetí zemřeli František Nosek, Karel Nýdrle, Josef Plecháč a Josef Tauchman. Nezvěstným zůstal Václav Špůrek. Ze zajetí se vrátili: Vilém Šacler, Josef Bydžovský, Josef Pekárek, Jan Vlček a Josef Jerie. Dva z nich bojovali v řadách legionářů: Josef Bydžovský a Josef Jerie.¹⁸⁸

1.16. Válečné konflikty a jejich důsledky

Každá válka zanechala stopy v životě místního obyvatelstva i v hospodaření obce. A vždy si vyžádala lidské i materiální oběti. Válečné konflikty odehrávající se v blízkosti městečka, spojené s ubytováním vojska či průchodem vojenských jednotek, byly o to nepříjemnější. Když se v roce 1850 (na základě hrozícího válečného konfliktu s Pruskem) usadila v Pecce a jejím okolí část rakouské armády, zajišťovala obec v součinnosti s krajskou vládou v Jičíně její zásobování. Vojáci této vojenské jednotky, většinou Maďaři, byli ubytováni po jednotlivých domech. Tento výjimečný stav trval asi měsíc. Po zklidnění situace (díky diplomatickému zásahu) bylo vojsko z Pecky staženo.¹⁸⁹

I přes velmi napjaté vztahy mezi Rakouskem a Pruskem v padesátých letech došlo nakonec k válečnému střetu dvou monarchií až v roce 1866. Válečný stav byl obyvatelstvu oznámen prostřednictvím císařského manifestu vydaného 17. června 1866. Jeho text přečetl shromážděnému lidu starosta městečka a následně byl tento dokument vyvěšen na budově radnice. Již po několika dnech projela Peckou první eskadrona rakouských husarů. Nedlouho po ní dorazila směrem od Vidonic do městečka i rakouská pěchota, za ní směrem od Miletína další pěchota i jízda. Veškeré vojsko se usadilo na polích za současným hřbitovem.

V den bitvy u Trutnova, 27. června 1866, bylo v městečku slyšet hřmění děl. Bitvu sice rakouské vojsko vyhrálo, ale boje o další hraniční průsmyky podcenilo a bylo nuceno ustupovat do pohraničí. S ním migrovalo i tamní obyvatelstvo. Uprchlíci na žebříniácích naložených peřinami, zavazadly a potravinami či s ranci

na zádech přicházeli do Pecky většinou od Hostinného a pokračovali dále do vnitrozemí.

Další rakouské jednotky dorazily do Pecky 29. června, po zprávách o ústupu rakouské armády od Trutnova odtáhly zpět k Miletínu. V městečku poté zůstala pouze setnina rakouské pěchoty, která se opevnila u farního kostela, aby v případě potřeby zdržela nepřítele. Pruské vojsko se však Pecce vyhnulo, neboť táhlo přímo ke Dvoru Králové, kde se odehrála další důležitá bitva. Rakouská armáda v ní prohrála a utrpěla značné ztráty. V průběhu bitvy byly v Pecce i tentokrát slyšet výbuchy děl. Podle pamětníků se otřásala země natolik, že drnčela okna peckovských domů. Postupně střelba od Dvora Králové ustávala a nová od Jičína sílila. V sedm hodin večer se změnila v nepřetržitý rachot, který trval až do jedenácti hodin v noci. Místní obyvatelé ze zvědavosti vybíhali na hrad i místní kopce, ale směrem od Jičína byl vidět jen dým a kouř, který se blížil k městu. O půlnoci ustala i drobná střelba, nebo za Jičínem bylo osvětlené od hořících vesnic. Rakouské vojsko se stáhlo.

Dne 30. června opustila rakouská setnina Pecku a na místo ní přitáhlo již následující den pruské vojsko a usadilo se na náměstí. Část peckovských obyvatel před ním tehdy uprchla a část Prusům ze strachu sloužila. Do městečka však přijížděly i jiné pruské oddíly, především z ležení u Horní Brusnice, a žádaly výpalné v podobě ovsa, slámy, dobytka, chleba a jiných potravin. Tyto jednotky však naštěstí po necelých dvou dnech opustily Pecku i její okolí a odtáhly k Hradci Králové, kde se 3. července 1866 odehrála slavná bitva. V městečku byla tehdy opět slyšet střelba, při níž se chvěla zem. Hřmění ustalo až k večeru. Rakouské vojsko opět prohrálo a dalo se na ústup. Někteří Peckovaní se podle tvrzení Rafaela Engelmana vydávali na místo bitvy, odkud si odnášeli různé předměty jako upomínku na tuto válku.

Po uzavření prozatímního míru v Mikulově 26. července 1866 se Prusové začali stahovat z Čech a cestou zabavovali, na co přišli, zejména koně. Po válce někteří obyvatelé žádali o válečné náhrady. Jejich vyřizování se však protahovalo až do první poloviny sedmdesátých let 19. století. V této válce padli dva peckovští vojáci.¹⁹⁰

Prohrané války s Němci se snažila využít česká politická reprezentace ve prospěch česko-německého narovnání, ale bohužel nenašla v té době

dostatečnou podporu ve vládních kruzích ani u vlivné české buržoazie. Na místo toho došlo roku 1867, necelý rok po bojích, k rakousko-uherskému narovnání: z rakouského císařství tak vzniklo Rakousko-Uhersko. K česko-německému narovnání již nedošlo. Po neúspěšných pokusech o prosazení svébytného postavení českého království se česká politická reprezentace, představovaná tehdy staročechy, zcela stáhla z politického kolbiště. Její představitelé se přestali zúčastňovat jednání říšského sněmu a uchýlili se k politice tzv. pasivní rezistence, ve které setrvali až do roku 1878. Tento typ politiky však stranu rozštěpil. Její mladší a radikálnější členové vytvořili Národní stranu svobodomyslnou a označovali se jako mladočeši. Prosazovali tzv. drobečkovou politiku; to v praxi znamenalo, že se snažili za cenu drobných ústupků dospět až k autonomii českého království. Ani oni nebyli úspěšní.

Napříč celou českou politickou scénou se v poslední třetině 19. století promítal názorový souboj příslušníků těchto dvou politických uskupení. O jejich působení v Pecce či o příklonu peckovských vyšších a středních vrstev k té či oné straně a jejich vzájemných půtkách se však nedochovaly žádné zprávy. Písemné prameny z období první republiky pouze potvrzují existenci politických stran v Pecce v prvním desetiletí 20. století.

V českých zemích byly do konce devadesátých let 19. století založeny následující politické strany: Národní strana svobodomyslná (později Československá národní strana), Rolnická strana (později Československá strana republikánská), Křesťansko-sociální strana (později Československá strana lidová), Sociálně demokratická strana (později Československá sociální demokracie), Národně-sociální strana (později Československá strana národně socialistická). Tyto strany se staly základním pilířem prvorepublikové politické scény.¹⁹¹

Rakousko-uherská monarchie se v poslední čtvrtině 19. století stala součástí tzv. Trojspolku, který byl paktem Německa, Rakousko-Uherska a Itálie. Tento vojenský spolek se vyhraňoval zejména vlivem Německa proti Rusku. Rusko naopak našlo spojence ve Francii a Velké Británii a vytvořilo druhý vojenský spolek známý jako Dohoda. Toto mocenské rozložení velmocí, usilujících o nové rozdělení světa, napjatě očekávalo jiskřičku, která by zažehla válečný konflikt. Ta přišla 28. června 1914 v podobě atentátu na následníka habsburského trůnu Františka Ferdinanda d'Este. Na základě této události Rakousko-Uhersko,

podporované agresivním Německem, vyhlásilo válku Srbsku. Tím odstartovalo obrovský válečný konflikt, o jehož rozsahu nemělo zpočátku ani tušení. Postupně se do něho zapojila většina evropských států, koloniální državy, Japonsko i Spojené státy americké.¹⁹²

Válečný stav ovlivnil život i na jinak poklidném maloměstě. Dne 3. července 1914 se v Pecce konala zádušní mše za zemřelého arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este za účasti místních spolků. Dne 28. července do Pecky dorazil v pořadí již druhý válečný manifest císaře Františka Josefa I., v němž svým národům oznámil vyhlášení válečného stavu. Na konci července byla nařízena všeobecná mobilizace, která se původně týkala pouze ročníků 1877 až 1892. Později však byla ještě několikrát rozšířena. Během čtyř let do této tzv. Velké války, jak byla současníky označována, odešlo sto dvacet dva peckovských mužů a padesát tři jich v této válce padlo. Pro rodiny, které zůstaly bez živitele, byly v těchto časech pořádány pravidelné dobročinné sbírky. Ženy přebraly po mužích vedení živností a hospodářství.

Již v říjnu 1914 následkem ruského vpádu do Haliče se v Pecce objevili první uprchlíci z této oblasti. Jednalo se o jednatřicet osob z Krakova a Podgórze, které byly ubytovány ve volných bytech. Děti uprchlíků začaly docházet i do místní školy. V lednu 1915 byli převezeni do barákového tábora u Chocně. V Pecce jich zůstalo pouze osm. K nim na jaře téhož roku přibyli polští židovští uprchlíci.¹⁹³

Správa obce fungovala ve válečném období podobně jako v letech předešlých. Postupně však přicházela nezbytná válečná opatření. Ve snaze zabránit epidemiím bylo nařízeno přeočkování školních dětí. Byla prováděna dezinfekce uzavřených veřejných prostor. Od roku 1915 docházelo k postupnému snižování či rušení obecních dávek, aby se ulevilo především místním živnostníkům. Z nařízení okresního hejtmantství byly prováděny soupisy zásob v měšťanských domech i u rolníků. Poté se čtyřikrát do roka konaly jejich prohlídky. Tato činnost patřila k hlavním aktivitám zásobovacího sboru, ustaveného na počátku roku 1915. Jeho kompetence převzala v srpnu 1915 nově ustavená chlebová komise. Její představitelé (Rafael Engelman a Josef Číp) i nadále vykonávali veškeré úkony zcela zdarma, ačkoliv v jiných obcích se jednalo o práce placené. Komise potírala lichvu, černý obchod a kontrolovala i kvalitu potravin. Na bezpečnost v městečku

dohlížely od počátku války hasičské hlídky. Od poloviny roku 1915 tento dohled převzal ponocný a občanské hlídky.¹⁹⁴

Po celé válečné období byla zesílena státní propaganda, která se zaměřila na císaře Františka Josefa I., symbol mnohonárodnostní monarchie. Vláda se zcela oprávněně obávala, že některé národy mohou válečného stavu využít k odštěpení od monarchie. Proto byly pořádány slavnosti a oslavy pod záštitou panovníka či oslavující jeho osobu a příslušníky habsburského rodu.

Vedení městečka bylo v letech 1914–1917 dle pramenných dokladů zcela jasně promonarchistické. Aktivně se podílelo na výše uvedených oslavách, a dokonce některé i samo organizovalo. Jednou z největších akcí, kterou uspořádalo, byla slavnostní schůze označená jako Hold obyvatelstva městečka Pecky i okolních obcí Jeho Veličenstvu Františku Josefovi I. Konala se 3. října 1915 v tělocvičně měšťanské školy a její jedinou náplní bylo svolání věrnosti císaři. Této schůze se zúčastnili okresní hejtman Oldřich Kozlanský, okresní školní inspektor Alois Nermut a profesor novopackého gymnázia Karel Matoušek.¹⁹⁵ Velmi loajální vůči monarchii zůstalo obecní zastupitelstvo i po smrti císaře, který zemřel 21. listopadu 1916. V obci probíhaly zádušní mše za zemřelého císaře, a obecní zastupitelstvo dokonce zaslalo hold neochvějně věrnosti novému císaři Karlu I. na okresní hejtmanství. Většinu těchto akcí organizoval Rafael Engelman.¹⁹⁶

Vládní represe, které se roce 1917 stupňovaly, omezování spolkové svobody, rekvírování zvonů, vojenské odvody, zpřísnění cenzury atd., spolu s úplným kolapsem hospodářství, odrážejícím se v nedostatku potravin a všudypřítomné bídě, zapříčinily postupný odpor k monarchii a všemu, co představovala. Odboj domácí i zahraniční, o kterém Peckované neměli vzhledem k cenzuře ani ponětí, mezitím vybudoval základ pro ustavení nového státu. Podporu zbídačeného českého venkova toužícího po jakémkoliv změně si tak rychle získal.

Hoj! Vzlétni opět Sokole! Povznes se v mračn klín!

Ostříhej hradu „Haranta“ a krouží údolím!

Kde stojí Pecka staříčká, obetkaná vískami,

ty tmavé hvozdy severu Strážnými horami.

Zalétni sobě k Zvičině i na kumburské zdi.

Dolet' i sobě na Húru a nade vším nám bdi...

Až nepřítel zas vetře se – k obraně povstat kaž!

Co spáry Tvoje nezmohou – rozdrť naše paž!

(Autorem básně Hynek Postl)

Pohled na městečko v prvním desetiletí 20. století. (archiv ÚM Pecka)

2. Část druhá: 1918–1945

2.1. PRVNÍ LÉTA SAMOSTATNOSTI

2.1.1 Říjnový převrat 1918

Dne 28. října 1918, v době, kdy první světová válka ještě neskončila, ale o jejím konci bylo již rozhodnuto, byl v Praze vyhlášen samostatný Československý stát. Převrat, který vedl k jeho vyhlášení, byl podporován lidem a plně koordinován „muži 28. října“: Antonínem Švehlou, Aloisem Rašínem, Jiřím Stříbrným a Františkem Soukupem. Šířil se z Prahy jako lavina do všech oblastí Čech, Moravy a Slezska. V sídlech okresů byly zřizovány okresní národní výbory, které měly dohlížet na činnost okresního hejtmánství.¹⁹⁷ Pecka byla tehdy součástí novopackého okresu, v jehož čele stál hejtman Oldřich Kozlanský. Onoho památného dne se v Pecce žádné shromáždění lidu na rozdíl od jiných okolních měst nekonalo. Důvod byl prostý, informaci o vzniku samostatného státu Čechů a Slováků nikdo nevěřil. Následující den vyvěsil poštovník Josef Procházka na poště telegram v tomto znění: „*Ode dneška jste ve svém vlastním státě. Zachovávejte klid a řiďte se pokyny Národního výboru jako vašeho představitele.*“¹⁹⁸ Život v městečku se okamžitě rozproudil. Ti, kteří této zprávě nedůvěřovali, se vydali do Nové Paky, aby si ji ověřili. Jiní naopak začali pod vedením obecního strážníka Antonína Rejmonta odstraňovat symboly monarchie z veřejných budov. Vojáci, kteří pobývali doma na zotavenou, strhávali z čepic jablíčka s monogramem posledního císaře Karla a sokolové vyvěsili na zřícenině hradu prapor v národních barvách.

Slavnost vzniku republiky se konala 30. října 1918. Začala průvodem občanů a dětí v národních krojích. Průvod směřoval od měšťanské školy k pivovaru a pokračoval po silnici ke Lhotě, pak odbočil k náměstí. V jeho čele šla hudba pod vedením peckovského kapelníka Antonína Zlatníka. Na náměstí z balkonu domu čp. 12 promluvili k občanům městečka starosta Václav Bohdanecký, učitel František Brykner a ředitel školy Rafael Engelman.¹⁹⁹

Schůze ustavujícího Národního výboru v Pecce se konala téhož dne večer v radničním hostinci. Výbor tvořilo patnáct zástupců různých stran, kteří následně zvolili předsedou ředitele školy Rafaela Engelmana a místopředsedou Josefa Manycha. Národní výbor plnil až do svého zrušení na počátku roku 1919 některé úkoly veřejné správy. Předně se snažil zajistit pořádek v obci ve spolupráci se sokolskou tělocvičnou jednotou, která zřídila tzv. branné čety. Dále převzal i organizaci zásobování, které pod vedením obecního úřadu vázlo. Dne 16. listopadu se z podnětu učitelského sboru konalo slavnostní zasazení Lípy svobody před kostelem sv. Bartoloměje za účasti školní mládeže a učitelstva. Slavnost byla provázena průvodem žáků a slavnostním projevem Rafaela Engelmana.²⁰⁰

Titulní list Pamětní knihy obecné a měšťanské školy, 1918.

2.1.2 Poválečná situace

Prvopočáteční nadšení ze vzniku Československa se postupně vytrácelo, neboť se začaly projevovat negativní důsledky války. První velkou ranou, jež městečko zasáhla záhy po válce, byla pandemie tzv. španělské chřipky, která se tehdy rozšířila po celé střední Evropě. V Pecce na ni podle pamětní knihy zemřelo

několik místních obyvatel. V té době do městečka dojížděl lékař z Lázní Bělohradu, neboť městečko nemělo od roku 1917 po smrti Josefa Hartmana vlastního lékaře.²⁰¹ Nový obvodní lékař František Večeřík se přistěhoval z Prahy až v roce 1919. Zázemí našel v domě čp. 4 Arnolda Neurada, který mu pronajal byt o čtyřech, později o pěti místnostech.²⁰² Jeho práce v poválečném období nebyla jednoduchá. Po seznámení se s místními poměry usiloval lékař o zřízení zdravotní komise, což se mu ještě v témže roce podařilo. Osmičlenná zdravotní komise byla ustavena na tři roky a v jejím čele stál starosta či náměstek obce. Jejím úkolem bylo dohlížet na hygienu v obci, v níž doposud neexistovala kanalizace. Komise rovněž podporovala zlepšení úrovně bydlení některých peckovských rodin. Její členové pomáhali obvodnímu lékaři s evidencí dětí pro preventivní zdravotní prohlídky. V roce 1920, kdy již poválečná krize ustupovala, se v Pecce hojně vyskytovala tuberkulóza a zaznamenán byl i výskyt černých neštovic v domě čp. 12. Z tohoto důvodu došlo tehdy k plošnému očkování obyvatel.²⁰³

Na špatném zdravotním stavu obyvatelstva se velkou měrou podepsalo nedostatečné zásobování a poválečná hospodářská krize spojená s nezaměstnaností a inflací, která (i přes stagnující mzdy) způsobila prudký nárůst cen. Z těchto důvodů propukaly v lednu 1919 na mnoha místech republiky tzv. „hladové bouře“. Rašínova měnová reforma v únoru 1919, díky níž se oddělila měna nového státu od devalvující staré rakouské měny, inflaci zmírnila. Přesto následovala další finanční opatření s tvrdými sankcemi, která opět vyvolala vlnu sociálních bouří.²⁰⁴ Také peckovské továrny byly po zastavení válečné výroby nuceny propouštět. Propouštění však patrně nebylo tak masivní jako v jiných regionech – soudě podle toho, že nebyly zaznamenány žádné protestní akce. Dopady krize v Pecce zmírňoval i další aspekt: někteří tovární dělníci krom práce v továrně vedli vlastní hospodářství či živnost. K dalšímu zvýšení nezaměstnanosti v obci došlo po návratu vojáků z války.

Zásobování obce do konce roku 1918 poněkud vázlo. Situace se zlepšila až poté, co se vedení zásobování ujal obchodník Josef Boch. Po volbách v roce 1919 byla při obecním zastupitelstvu ustavena nová zásobovací neboli chlebová komise, která navázala na činnost válečného zásobovacího sboru. Kontrolovala a poukazovala na špatné zásobování a nekvalitní potraviny, zejména mouku. Místní obyvatelé si však přesto stěžovali na její nedostatečnou činnost.²⁰⁵

2.1.3 Obecní výbor a ustavení správní komise

Ve vedení obce po převratu i nadále zůstalo obecní zastupitelstvo vedené starostou Václavem Bohdaneckým, na jehož činnost dohlížel Národní výbor, jenž přebral část úkonů veřejné správy. Krize ve vedení obce nastala ke konci roku 1918, kdy se na funkci starosty rozhodl rezignovat výše zmiňovaný Václav Bohdanecký. Oficiálním důvodem jeho rezignace byly jeho zdravotní problémy a velká pracovní vytíženost. Avšak podle tehdejší situace v obecním výboru lze soudit, že ho k rezignaci přinutila spíše malá podpora ze strany zastupitelstva.²⁰⁶ Vzhledem k tomu, že nikdo z radních nechtěl starostu ve funkci nahradit, rezignovalo celé zastupitelstvo.²⁰⁷ Okresní hejtmanství v Nové Pace namísto něho ustavilo správní komisi pod předsednictvím Rafaela Engelmana a Josefa Manycha coby náměstka, která měla dovést obec k červnovým volbám. Komise měla dalších třináct přisedících. Všichni členové museli složit přísahu věrnosti Československé republice. Předseda komise úřadoval na radnici denně od 11 do 12 hodin, někdy dle potřeby i celý den. V době jeho nepřítomnosti jej zastupoval náměstek. S úřadováním vypomáhal i bývalý starosta Václav Bohdanecký, který měl také poradní hlas v radě správní komise. Tato rada měla sedm stálých členů; kromě předsedy a náměstka v ní zasedali: hospodářský referent Jan Šturm, Josef Koch, Antonín Šturm, František Poslt a Václav Krčmařík.²⁰⁸

2.1.4 Obecní volby a vznik obecního zastupitelstva

Do obecních voleb v roce 1919 byla vládnoucí stranou v Pecce národní demokracie. Do předvolebního boje však v těchto volbách vstoupily nově vzniklé politické strany, stojící na základech starších politických organizací. Jednalo se o Československou stranu národně socialistickou, Republikánskou stranu zemědělského a malorolnického lidu, Československou stranu lidovou, Československou národně demokratickou stranu a Československou živnostensko-obchodnickou stranu středostavovskou.²⁰⁹ Obecní volby probíhaly podle nového volebního řádu, který ve své době patřil mezi nejdemokratičtější v Evropě a na jeho základě mohly prvně volit i ženy. Volby se uskutečnily v neděli 15. června 1919

v tělocvičně měšťanské školy. V době konání voleb platila v obci prohibice. Volební účast byla vysoká, pohybovala se kolem devadesáti procent. Ze sedmi set devadesáti voličů odevzdalo svůj hlas sedm set devět občanů.²¹⁰

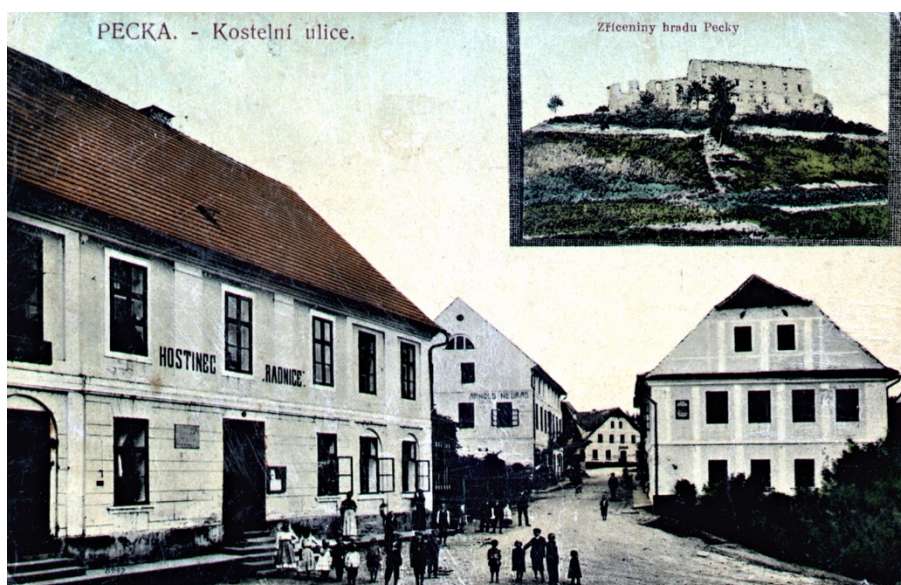
Z těchto voleb vzešlo čtyřadvacetičlenné obecní zastupitelstvo. Vítěznou politickou stranou v obci se stali národní socialisté pod vedením Josefa Manycha, čímž získali jedenáct míst v zastupitelstvu. Strana lidová pod vedením obchodníka Josefa Bocha získala pět zastupitelských křesel, strana živnostensko-obchodní čtyři a po dvou zastupitelích obsadila strana agrární a národně-demokratická. Volba starosty se však zdramatizovala. Kandidátem na starostu byl vítěznou stranou nominován Josef Manych a jako protikandidát se přihlásil František Poslt z téže strany. Poslt nerespektoval rozhodnutí vlastní strany a při volbě se nechal podpořit zastupiteli tří politických stran – živnostenské, lidové a agrární. Oba kandidáti nakonec získali stejný počet hlasů, a tak se volba dvakrát opakovala se stejným výsledkem. Nakonec ve prospěch Františka Poslta rozhodl los.²¹¹ Prvním náměstkem byl poté zvolen rolník Jan Šturm a druhým náměstkem hostinský Bohumil Nyč. Nový starosta velmi často úřadoval místo v radnici ve svém hostinci, což mu bylo opozicí i některými občany vytýkáno.

Zasedání zastupitelstva se konalo v úřední místnosti v patře radnice nad hostincem. V nově ustavené osmičlenné obecní radě měli socialisté překvapivě pouze dva zástupce. Na první schůzi obecního zastupitelstva 24. července 1919 byla také zvolena obecní finanční komise skládající se z deseti členů, z nichž polovinu volilo obecní zastupitelstvo, a druhou polovinu jmenoval okresní úřad.²¹² Během roku 1919 byla ještě ustavena z popudu místního lékaře zdravotní komise a v následujícím roce 1920 i místní školní rada. Vzhledem ke špatné bytové situaci v obci, způsobené nedostatkem bytů, byla zřízena i bytová komise ze zástupců všech politických stran. Post obecního tajemníka obsadil s ročním platem šest set korun Ladislav Langner. V roce 1920 převzal po rezignaci Antonína Šorma i funkci výběrčího daní.²¹³

Mezi další obecní zaměstnance kromě tajemníka patřil policejní komisař. Tím byl ustaven Josef Dec, který po dobu předchozích šestnácti let zastával místo ponocného. Vzhledem k pokročilému věku byl však velmi záhy vystřídán Antonínem Rejmontem. Funkci ponocného tehdy zastával hrobník Josef Lang, kterému v této činnosti vypomáhala ponocná hlídka, tvořená jedním hasičem

a jedním sousedem. Peckovští občané se v rámci těchto hlídek měli střídat po číslech popisných, ale někteří tuto činnost zanedbávali, a proto zastupitelstvo schválilo sankci za neplnění této povinnosti ve výši dvaceti korun.²¹⁴ Na místo obecního strážníka byl dosazen Jan Sehnal a o rok později jej nahradil František Marks.²¹⁵

Nové zastupitelstvo během roku 1919 nejprve řešilo správu objektů ve vlastnictví obce. Byla opravena střecha chudobince a drobné úpravy proběhly i v opatrovně. Nájemcem radničního hostince byl bez řádného výběrového řízení ustanoven novopacký pivovar až do září 1920, kdy proběhla řádná oferta. Na jejím základě byl hostinec v radnici pronajat řezníkovi Františku Stuchlíkovi z Kalu na šest let.²¹⁶ V budově krom hostince a bytů sídlilo i četnictvo.

Ulice k náměstí, počátek 20. století. (archiv Vladislav Rejmont)

Obec po válce potřebovala navýšit příjmy, proto zvýšila obecní přírážky k přímým daním a firmě M. B. Neumann synové navýšila daně, které jí byly během války sníženy. Naopak snížila dávku z vína a lihovin na předválečnou úroveň. Obecní rozpočet krom nutných výdajů na školství a správu obecního majetku zatěžovaly i nemalé výdaje na tzv. soudní dny v Pecce.²¹⁷ Přesto se Pecka nechtěla jejich konání vzdát a donutila okolní obce, aby na jejich provoz přispívaly.

V únoru 1921 se v Pecce uskutečnilo sčítání lidu a domů. Sčítacím komisařem byl ustanoven Rafael Engelman, ale vlastní sčítání prováděli obecní tajemník Ladislav Langner a radní Josef Koch. Výsledkem tohoto sčítání bylo

zjištění značného poklesu počtu obyvatelstva o téměř tři sta obyvatel oproti předchozímu sčítání v roce 1910.²¹⁸ Klesající tendence v počtu obyvatel Pecky byly zaznamenány i v době první republiky, ale již mírnějšího charakteru. Tehdy došlo ke snížení stavu zhruba o stovku obyvatel.

Zastupitelstvo v roce 1921 řešilo ještě další dvě velmi zásadní události. Tou první bylo převedení hradu a přilehlých nemovitostí z majetku velkostatku do vlastnictví obce a druhou byly přípravy na velkolepou slavnost uspořádanou k třístému výročí poprav peckovského pána Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic. Těmto událostem jsou věnovány samostatné kapitoly.

2.1.5 Doprava a snahy o zavedení železnice

Ve válečném roce 1918 opět ožily snahy představitelů obce o zavedení železničního spojení do Pecky. Jednalo se o vytvoření železničního koridoru z Prahy přes Jičín, Novou Paku, Pecku do Trutnova a dále do Polska. Tento záměr obecního výboru našel podporu nejen u místních podnikatelů, ale i představitelů města Trutnova či místodržitelského rady v Jičíně. Na projekt trati Nová Paka – Chotěvice, který vypracoval Václav Šťastný z Jičína, se uskutečnila v Pece veřejná sbírka. Plánovaná trať měla vést z novopackého nádraží přes Loučení, Přibyslav, Štikov, obloukem přes Radkyni a odtud po stráni směrem k Bělé nad vilu mlynáře Šmída. V Bělé měla přejít pomocí vysokého viaduktu přes silnici a potok Javorku až na protější stráň za Knapův mlýn. Zříceninu hradu měla obíhat z jižní strany a vycházet měla na plošné rovince východně od Pecky nad obcí Lhota, kde mělo být nádraží. Železnice měla pokračovat mezi obcemi Vidonice a Brusnice do Mostku a u Chotěvic se měla napojit na trať Hostinné – Trutnov.²¹⁹ Vypracováním projektu a jeho odevzdáním na ministerstvo železnic byla však snaha o výstavbu této regionální trati na dlouhou dobu ukončena.

V roce 1923 Pecka žádala, aby železniční zastávka ve Velké Borovnici nesla název Velká Borovnice – Pecka. Tento návrh ředitelství státních drah zamítlo. V témže roce rovněž proběhla v Praze další jednání ohledně trati Jičín – Pecka – Trutnov s poslanci a senátory z regionu. Bez valného výsledku.²²⁰ O dva roky později byl zaznamenán další pokus o prosazení této trati. Do Prahy za ministrem

Jiřím Střibným se tentokrát vypravila deputace ve složení: František Bílek, Adolf Popper a Karel Knap. Opět neuspěla, a tak se alespoň zúčastnila jednání parlamentu.²²¹ Naděje na výstavbu trati ožily ještě ve třicátých letech, ale vzhledem k nastalé hospodářské krizi se projekt nepodařilo finančně zajistit.

Nejbližší železniční zastávkou pro Pecku proto nadále zůstala Borovnice, vzdálená od městečka necelou hodinu pěší chůze. Od října 1920 byla vytvořena pravidelná automobilová linka do Jičína, která zajišťovala jak dopravu, tak poštovní služby. Pro automobil byla v Pece postavena garáž při radnici. První zkušební jízda poštovního automobilu do Pecky se uskutečnila již 9. září 1920. Cesta do Nové Paky touto dopravou stála jednu osobu sedm korun.²²² Zpočátku jezdila dvakrát denně ráno a navečer. Od podzimu 1923 pak třikrát denně. Autobusového spojení do Dvora Králové se Pecka dočkala teprve v listopadu 1930. Tato linka vedla z Lázní Bělohradu přes Pecku do Dvora Králové.²²³ Vzhledem k tomu, že občané jejích služeb nevyužívali, byla po dvou letech trvání zrušena.

2.1.6 Přírodní katastrofy

Na počátku dvacátých let 20. století postihly Pecku hned dvě velké katastrofy. Tou první byla průtrž mračen se silným větrem, která se strhla na konci května 1920. Zanechala za sebou poničené lesy i stavení. Potoky Lhotecký (tehdy nazývaný Brodek) a Lázeňský se při ní rozvodnily tak, že voda zatopila domky, zahrady i silnici. U mlýnského rybníka se voda převalila přes hráz a poničila jak samotnou hráz, tak i mlýn. Celé údolí od lázní až do Bělé se podobalo jednomu velkému jezeru. Celkové následky povodně však nemusely být tak veliké, kdyby se velkostatek řádně staral o udržování mlýnského rybníka. Při povodni se zjistilo, že rybník byl značně zanešený a šrouby u stavidla zrezivělé tak, že nešly při velké vodě povolit. Panství bylo na základě těchto skutečností nuceno uhradit část škod způsobených povodní, především mlynáři Antonínu Podzimkovi. Na jejich náklady byla rovněž vyspravena hráz. Obec následně zajistila vyčištění potoka od vinopalny až po rybník.²²⁴ Ještě v červnu 1923 prošla Peckou další průtrž mračen, ale ta, mj. i vzhledem k předchozím opatřením, nebyla tak ničivá. Způsobila pouze škody na polích a lukách v údolí, kam se naplavilo bahno z okolních kopců.²²⁵

Druhá katastrofa přišla v roce 1922 v podobě nadměrného výskytu noční můry bekyně mnišky, jejíž housenky způsobily kalamitní holožírny v lesích kolem Pecky. Potok Javůrek protékající lesem byl černý právě od této můry. Housenky mnišky, které ožírají jehličí či rašící pupeny na stromech, se dostaly i do místních zahrad a sadů. Nařízená opatření proti nim neměla žádný účinek.²²⁶ Mniškou zpustošené lesy byly vykáceny teprve v roce 1924. Dříví zakoupila dřevařská společnost. V Pecece byly na odklizení dřeva zaměstnání a ubytování drvoštěpové z Podkarpatské Rusi. I pro mnoho místních lidí byly tyto práce slušným přivýdělkem.²²⁷

Hráz pivovarského rybníka – v pozadí mlýn a pivovar, nedat. (SSDK hradu Pecka)

2.1.7 Hrad ve vlastnictví obce

Na počátku roku 1921 byl požádán Zemský památkový úřad, aby podpořil záchranu hradu. Úřad za tímto účelem vyslal do Pecky komisi v čele s architektem Josefem Karlem Říhou a konzervátorem prof. Emilem Dufkem z Hořic, která došla k závěru, že hrad je třeba zabezpečit, aby nedocházelo k jeho dalšímu ničení.²²⁸

Tehdejší majitel hradu Karel z Trauttmansdorffu si byl vědom finančních nákladů spojených s opravou a zabezpečením hradu, a proto se rozhodl převést ho do vlastnictví obce. Tento akt se uskutečnil 13. června 1921. Na jeho obnovu panství přispělo částkou ve výši 15 979 korun a 12 haléřů. Dohled nad schvalováním hradních rekonstrukcí si podržela obec a správu zajišťovala hradní komise sestavená převážně z členů okrašlovacího spolku.²²⁹ V roce 1922 bylo ustaveno desetičlenné hradní komitě, v němž zasedli čtyři představitelé obce, tři zástupci okrašlovacího spolku a tři zástupci Harantova sdružení. Komitě dohlíželo na rozpočet hradu, jeho opravy a správu. Záhy po převzetí hradu do vlastnictví obce byl také ustaven hradní vrátný a průvodce v jedné osobě, Antonín Rychtera. Jeho úkolem bylo vybírat vstupné a provádět návštěvníky po hradě. V roce 1922 začaly první práce na hradě pod vedením místního stavitele Hynka Poslta. Byla opravena klenba u vchodu do hradu, zeď a okno směrem k lesu Odnoží a část hradu u mostu. Do oprav se zapojil i hostinský František Poslt, který dokonce vytvořil dobrovolný oddíl na vyklízení nádvoří, místností i sklepení. Díky němu byly objeveny nové vchody, klenby i část původní omítky s malbou na nádvoří vedle kulaté věže.²³⁰ Na opravy hradu získala obec finance od Ministerstva školství a národní osvěty v hodnotě 65 000 korun i od Sdružení k uctění Harantovy památky.²³¹ Obec po získání hradu do svého vlastnictví začala vykupovat pozemky kolem hradu pro rozšíření sadu a parku. Výkup odstartovala v roce 1924 zakoupením pozemku u hradu pod skálou od Anny Danielové za osm set korun.²³² Ve výkupu pozemků kolem hradu pokračovala obec po celý zbytek dvacátých let. Hrad v majetku obce byl lépe udržován a výdaje na jeho správu a rekonstrukci byly každoroční součástí obecního rozpočtu.

2.1.8 Harantovská slavnost 1921

Oslava, která se uskutečnila u příležitosti třístého výročí poprav Kryštofa Haranta na Staroměstském náměstí, byla jednou z největších prvorepublikových peckovských slavností. S přípravami se započalo již roku 1920. K tomuto účelu vzniklo Sdružení k uctění Harantovy památky na Pecce, v němž byli zastoupeni členové nejvýznamnějších spolků v městečku. Jeho přípravný výbor se hlavní

měrou zasloužil o organizaci slavnosti; předsedal mu Rafael Engelman. Třináctičlenný výbor se scházel v hostinci radnice nebo ve vinopalně. Pro zefektivnění přípravných prací ustavil kompetentní odbory: pořadatelský, zábavní, ubytovací a stravovací.²³³

*Slavnostní odhalení pomníku Kryštofa Haranta, 26. června 1921.
(SSDK hradu Pecka)*

Městečko se rozhodlo při této příležitosti nechat postavit památník Kryštofu Harantovi z Polžic a Bezdržic na rampě před měšťanskou školou. Pro tento záměr byl osloven prof. Antonín Mára, působící na hořické kamenické škole. Profesor vypracoval náčrty i model památníku. Vytesán byl sochařem Františkem Bílkem z Vojic z tvrdého bílého pískovce, pocházejícího z lomu v osadě Skála u obce Boháňka. Odtud byl po kusech převezen do Pecky a zde sestaven. Jeho celkový náklad činil 25 710 korun. Pod záštitou učitelské jednoty Budeč v Nové Pace byla k tomuto výročí vydána doposud jediná podrobná monografie, mapující dějiny hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic. Jejím autorem byl Rafael Engelman, který ji sestavil za pomoci Josefa Jíry a Františka Čípa. Propagace oslav se uskutečňovala prostřednictvím tisku, plakátů a pozvánek. Pro propagační účely byla vydána i edice pohlednic.

Před slavností nechala obec opravit všechny cesty a ulice. Obnovila ulici vedoucí z náměstí za stájem Václava Drašara (vedle Koruny) přímo k hradu.

Obyvatelé sami z vlastního přičinění opravovali a bílili obydlí. Na přístupových cestách do městečka byly postaveny brány. Jedna stála u pivovaru, druhá u vinopalny a třetí v ohybu silnice u hradu. V předvečer slavnosti se konala hudebně-pěvecká beseda a přednáška Rafaela Engelmana.²³⁴

Slavnostní událost začala v neděli 26. června hudebním budíčkem. Davy lidí proudící do města si u bran kupovaly lísky na ranní koncert, který se konal na náměstí. V deset hodin dopoledne vyrazil z Popluží slavnostní průvod na náměstí. Průvodu se zúčastnilo jízdní banderium ze Svatojanského Újezda, jičínské skauti, legionáři, sokolové, hasiči a veřejnost. Doprovázely ho alegorické vozy představující Bílou horu a popravu sedmadvaceti českých pánů. Na náměstí z balkonu domu čp. 12 přednesl projev Josef Hubka, člen Národní rady. Poté se průvod přesunul ke škole, kde u památníku promluvil Ferdinand Tomek, ředitel novopackého gymnázia. Slavnosti se zúčastnily i další významné osobnosti, jako spisovatel Karel Václav Rais či historik Zdeněk Nejedlý. Na hradě se konal odpolední koncert a po celý den tamtéž probíhaly organizované prohlídky. Celkově se této slavnostní události zúčastnilo kolem třiceti tisíc lidí a celkový výnos byl vyčíslen na 27 703 korun.²³⁵

Sdružení k uctění Harantovy památky na Pecce ukončilo svou činnost v srpnu 1922. Veškerý jeho majetek byl převeden na obec i s přesnými pokyny, jak s ním má být naloženo. Část měla být použita na nákup pozemku pana Langnera u hradu, část na úpravu pomníků v městečku a největší díl měl směřovat na údržbu a opravy hradu.²³⁶

Pamětní odznak vyrobený k příležitosti odhalení pomníku Kryštofa Haranta, 1921. (archiv Ivana Holubová)

2.1.9 Obnova spolkové činnosti

Po vzniku republiky byl v obci zaznamenán nárůst hospodářsko-sociálních spolků, které byly v podstatě odborářskými organizacemi. Již v roce 1919 bylo založeno Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců a o rok později Odbočka Československého svazu dělnictva textilního a Odbor Spolku strojmistrů a zřízenců průmyslu textilního v Náchodě se sídlem v Pecce. V roce 1921 pak ještě vznikla Skupina Sdružení textilní mládeže.²³⁷ Hospodářský spolek navázal na svou předchozí činnost a v době poválečné krize usiloval o zefektivnění zásobovacího systému. Všechny tyto organizace v městečku fungovaly po celé meziválečné období.²³⁸

Mezi další spolky, které po válce obnovily svoji činnost, patřily: Sbor dobrovolných hasičů, Mladenecký spolek Harant, Tělocvičná jednota Sokol, Divadelní a ochotnický spolek Tyl, Lidový spolek křesťansko-sociální, Okrašlovací spolek a místní odbory Národní jednoty severočeské, Matice školské a Spolku Komenský. K obnovení jejich aktivit většinou docházelo až od počátku roku 1919 a většina z nich byla z důvodu revize spolkového katastru nucena na počátku dvacátých let přizpůsobit své stanovy poměrům v nové republice.

Omezení spolků ze strany státu se dotklo zejména vojenských veteránských spolků, které se musely na základě výnosu ministerstva vnitra z roku 1919 přeměnit na spolky podpůrné. Některé tak učinily a jiné zanikly. Důvodem tohoto omezení byla jejich předchozí podpora rakouské vojenské politiky a obecně kladný vztah jejich členstva k monarchii a císaři. Peckovský spolek vojenských vysloužilců tak zanikl v roce 1921 a většina jeho členů již od ledna 1920 vstupovala do podpůrného spolku Družiny československých válečných invalidů. V té době rovněž sílily proticírkevní nálady v celé republice a v Pecce v roce 1921 vedly k ustavení Sdružení Volné myšlenky, které usilovalo o liberalizaci náboženského života a zasazovalo se o prosazení odluky církve od státu.²³⁹

Významnou roli při formování mladého československého státu sehráli sokolové. Ti peckovští se sešli poprvé po třech letech 1. prosince 1918 na valné schůzi. Tam zvolili nový spolkový výbor v čele s Josefem Manychem. Od počátku roku 1919 postupně obnovovali cvičební činnost pod vedením náčelníka Františka Poslta a Julie Věchtové, která se stala první náčelnicí v dějinách peckovského

Sokola. Vzhledem k nepokojům, které vypukly v českoněmeckém pohraničí, byla okamžitě ustavena při místní jednotě branná četa a několik členů bylo posláno na cvičební kurzy, včetně výcviku zbraní. Tyto nepokoje u peckovských sokolů vyvolaly silnou protiněmeckou náladu. Po vpádu vojsk Maďarské sovětské republiky na Slovensko v květnu 1919 začal místní Sokol organizovat sokolské odvody po vzoru okolních jednot. Aktivizována byla na pomoc československé armádě na Slovensku i branná četa. Věc byla brána velmi vážně. Ti členové, kteří se k odvodu nedostavili či odmítli nastoupit do branné čety, byli následně z jednoty vyloučeni. V Pecce se jednalo o dva bratry: Františka Blažka a Josefa Dreslera. Po uklidnění poměrů na Slovensku byly branné čety zrušeny a jejich příslušníci museli odevzdat zbraně státu. Do těchto čet vstupovali i někteří právě se navrátilí legionáři, vyjma ruských, kteří v té době ještě dleli v Rusku či byli na cestě domů.²⁴⁰

*Josef Manych (1877–1962), starosta peckovského Sokola v letech 1919–1953.
(archiv Jiří Manych)*

Do Pecky se vrátilo osm ruských legionářů (Jaroslav Fidrmuc, Josef Jerie, Jan Štěrba, Josef Puš, František Kracík, Josef Bydžovský, Josef Špůr, Karel Nýdrle), jeden italský (Josef Mindl) a čtyři francouzští (František Raimund, Karel Fikar, Karel Bažant, Jindřich Kračmar). Řada z nich však po návratu z legií Pecku opustila. Malý počet legionářů na Peckovsku neumožnil vytvoření místní odbočky

Československé obce legionářské. Ti, kteří na Peckovsku po návratu z legií zůstali, se stali příslušníky novopacké legionářské organizace.²⁴¹ Legionáři a sokolové se následně zasloužili o odhalení slavnostního tabla věnovaného obětem první světové války, které bylo vystaveno u opatrovny 2. listopadu 1919.²⁴²

2.1.10 Krize na radnici

Starosta František Poslt se potýkal s problémy ihned po nástupu do úřadu. Jeho spolustraníci mu nemohli odpustit, že při volbě starosty nerespektoval rozhodnutí strany. Postupně se osobní roztržky v zastupitelstvu vyhroutil a Poslt ztratil i podporu velké části veřejnosti. Posledním impulsem, který nakonec vedl k jeho rezignaci v únoru 1922, byl spor o obsazení místní školní rady, v níž si František Poslt zcela právem nárokoval členství. Ovšem zastupitelstvo bylo proti. V reakci na toto dění Poslt odstoupil a vedením obce pověřil Jana Šturma, coby prvního náměstka, který po odkladech nakonec tuto funkci v dubnu 1922 přijal.²⁴³ Jeho prvním náměstkem se stal učitel František Bílek. Odstoupivší starosta František Poslt se poté stáhl z politického života. Začal se věnovat vlastní živnosti, budování svého soukromého muzea, spolkové činnosti a pracím na rekonstrukci hradu.

Během roku 1922 městská rada řešila obsazení místa policejního komisaře, a to po rezignaci Antonína Rejmonta. Nakonec bylo místo komisaře zrušeno a jeho funkce převzal strážník František Marks. Téhož roku ještě proběhly stavební úpravy v radnici a byla zpevněna cesta do Stupné vedoucí kolem kostelíka sv. Maří Magdalény. Budování kanalizace podél okresní silnice bylo plně v režii okresního úřadu. Obecní výdaje směřovaly každoročně i na lokální úpravy vodovodu, studní a obecních cest.²⁴⁴ Krize na radnici vyvolaná v roce 1922 byla definitivně ukončena obecními volbami na podzim 1923.

2.2 PRVOREPUBLIKOVÁ KONJUNKTURA A NÁSLEDNÉ KRIZE

2.2.1 Samospráva ve zlaté éře první republiky

V obecních volbách v roce 1923 zvítězili opět národní socialisté se ziskem osmi mandátů. Vysoký počet mandátů v zastupitelstvu si poté dokázali udržet po celé meziválečné období. Tento „úspěch“ však významně snižuje skutečnost, že ve třicátých letech se v Pecce žádné obecní volby neuskutečnily. Místní zastupitelstvo totiž využilo § 27 zák. č. 75/1919 Sb. a dohodlo se pomocí pouze jedné kandidátní listiny na rozložení mandátů v zastupitelstvu bez všeobecných voleb.

Poválečné snížení počtu obyvatel v Pecce pod hranici patnácti set obyvatel vedlo na základě nového volebního řádu ke snížení počtu zastupitelů ze čtyřadvaceti na osmnáct a počet radních klesl na šest. Strana lidová tehdy získala čtyři mandáty, živnostenská strana tři, agrární strana dva a národní demokraté pouze jeden mandát. Starosta Jan Šturm i první náměstek František Bílek obhájili své posty. Funkci hospodářského správce v radě zastával František Bílek, policejním radou byl Jan Sehnal a dohledem nad chudinskými záležitostmi byl pověřen radní Josef Koch. Zbylá dvě místa v radě obsadil farář František Salfický a dílovedoucí Václav Krčmařík. Ustaveno bylo šest komisí: finanční, zdravotní, stavební, odhadní, osvětová a letopisecká.²⁴⁵

Po volbách obecní úřad pokračoval v započatých náročných investičních akcích. Jednalo se o elektrifikaci obce a zřízení nového vodovodu, kvůli nimž byla obec nucena se i zadlužit. Zároveň však musela řešit i průběžnou údržbu obecních komunikací, což nebylo právě jednoduché, neboť tehdy veškeré komunikace v obci (včetně okresní silnice) ještě neměly pevný povrch. Cesty byly většinou zpevňovány kamenem a štěrkem z místního lomu. Podél cest byly hloubeny příkopy a částečně zaváděna i kanalizace. Tato opatření měla odvést vodu z komunikací tak, aby nenarušovala jejich pevnost. Ke zpevňování cest přispívalo i vysazování stromových alejí. Například v roce 1924 obec vysázela řadu topolů při obecní cestě vedoucí od silnice na Popluží k hradu.²⁴⁶ Téhož roku překročila k opravě důležité spojnice mezi Peckou a Lhotou, kterou byl most za vinopalnou,

poničený předchozími povodněmi. Na jaře 1926 byla nákladem okresního úřadu uvalčována silnice z Nové Paky do Bělé a v létě téhož roku z Bělé do Pecky. Při úpravě této silnice bylo přerušeno autobusové spojení s Peckou.²⁴⁷

Po volbách v říjnu 1927 do čela obce usedl nový starosta František Bílek a jeho náměstkem byl zvolen Jan Tichý. Policejním radou se stal opět Jan Sehnal, hospodářským radou nově František Poslt, radním pro chudinství František Kudrnovský a šestým radním byl Břetislav Vejvoda. Počet komisí byl navýšen na osm. Obecní výdaje tehdy dosahovaly osmdesáti tisíc, schodek obecního rozpočtu činil osm tisíc a obecní dluhy dosahovaly 367 382 korun.²⁴⁸ Vzhledem k deficitnímu stavu rozpočtu zastupitelstvo rozhodlo o zavedení daně z karet. Od roku 1928 obecní výdaje zatížil nově přijatý zákon, na jehož základě byla domovská obec povinná postarat se o nemocné a nemajetné obecní příslušníky a hradit dvacet procent jejich léčebných nákladů.²⁴⁹ Pecka se snažila zvyšovat obecní příjmy kromě výběru daní a dávek i prodejem písku z obecního lomu a dřeva z obecních lesů.

*František Bílek (1886–1976), učitel, kronikář a starosta městečka v letech 1927–1938.
(SOKA Jičín)*

Obec ve dvacátých letech budovala infrastrukturu a podporovala spolkovou činnost jako doposud nikdy předtím. Přesto neunikla kritice některých místních občanů. Nejvíce stížností směřovalo na obecní jatka, ze kterých se zejména v letních měsících linul odporný zápach. Obec proto v této době uvažovala o postavení nových obecních jatek za městečkem u rybníka Tešnov. Dokonce nechala za tímto účelem vypracovat i plán. Pro nedostatek finančních prostředků k jejich výstavbě však nikdy nedošlo. Obec pouze zpřísnila hygienická pravidla a zlepšila kanalizaci přímo u jatek.²⁵⁰

Na konci dvacátých let se vedení obce pustilo do oprav veřejných budov a prostranství. V roce 1928 byla nově omítnuta zrekonstruovaná radnice a opatřena novými okny. Na budovu byly poté umístěny dvě nové tabule s nápisy: „Městský úřad“ a „Četnická stanice“. Rekonstrukce vyšla obec na více než třiatřicet tisíc korun. Dále byla opravena budova chudobince a opatrovny, rozšířeno a upraveno bylo smetiště na Chmelnici. Nemalé částky vynakládala obec na údržbu obecné a měšťanské školy. Nad hospodařením vzdělávacího ústavu bděla místní školní rada.²⁵¹

Peckovský městský úřad po pozemkové reformě spravoval i všechny místní rybníky. Vzhledem k nákladům s touto správou spojeným hrozilo mlýnskému rybníku již na konci dvacátých let zrušení, ale nakonec se obec rozhodla pro jeho prodej. Hlavním zájemcem o odkoupení byl mlynář Antonín Podzimek, ale s podmínkou, že hráz bude udržovat obec, což zastupitelstvo zamítlo. Po vleklých sporech o údržbu rybníka nakonec Podzimek rybník a přilehlé parcely odkoupil a převzal i veškeré závazky spojené s těmito pozemky bez výhrad. Rybník Tešnov v Dolcích, který měl chovnou funkci, obec pronajímala, ale i nadále hradila jeho čištění a opravy. V roce 1935 opravila hráz tohoto rybníka z důvodu hrozícího protržení.²⁵²

V roce 1928 bylo Danielovo pole pod hradem osázeno třešněmi. Sad byl nazván Masarykův, ale obecně se mu říkalo Třešňovka. Obec ho odkoupila od Aloise Wernera za čtyři tisíce korun i s cestou, po které se chodilo ke skále a na hrad. Od poloviny třicátých let obec tento sad pronajímala.²⁵³ K dalším pozemkovým změnám přispěl ke konci dvacátých let prodej obecního pozemku zvaného Prachovník sokolům, kteří na něm plánovali výstavbu koupaliště, na niž

obec také přispěla. Finančně podpořila i realizaci památníku padlým a také hasiče při zakoupení motorové stříkačky.²⁵⁴

Po celá dvacátá a třicátá léta byl obecním tajemníkem Ladislav Langner. A to i přesto, že s jeho službami nebyla obec dlouhodobě spokojena. Již od počátku dvacátých let předkládal závěrečné účty se zpožděním a měl problémy i při sestavování rozpočtu. V polovině dvacátých let byl dokonce nařčen ze špatného vedení úřadu a chaosu v úředních dokumentech a byl vyzván k rezignaci. Funkci však dobrovolně neopustil a ani obec ho neodvolala. A tak zůstal tajemníkem až do konce března 1939, kdy odešel do penze.²⁵⁵

Dalším stálým obecním zaměstnancem byl hajný, který se staral o obecní les. Nejprve jím byl Jan Hruška, poté Jan Vích a od roku 1932 Josef Špūr. Pořádek v obci po celá dvacátá léta zabezpečoval obecní strážník František Marks. Ten byl proslulý svým kladným vztahem k alkoholu.²⁵⁶ Společně s ním zajišťoval bezpečnost i ponocný. Obecním vodákem, který se staral o údržbu vodovodu a obecních studní, byl František Rulf. Tito zaměstnanci byli placeni z obecních peněz.

2.2.2 Elektrifikace

První pokus o zavedení elektrického osvětlení do Pecky se objevil již roku 1913. Nejprve měla být síť přivedena z Jeřic za Trutnovem, poté chtěl okresní výbor v Nové Pace vystavět vlastní elektrárnu, která by zásobovala i Pecku. Ale ani jedna z variant nebyla uskutečněna. S ohledem na to, že během války i těsně po ní místní obyvatelé zápasili s nedostatkem petroleje a jiných osvětlovacích potřeb, byla elektrifikace velkým tématem obyvatel. K zavedení elektrické sítě do Pecky došlo až v souvislosti s budováním elektrického vedení z Nové Paky do Lázní Bělohradu v roce 1923. Elektrifikaci obce schválilo zastupitelstvo těsně před obecními volbami hlasy dvaceti tří z dvaceti čtyř zastupitelů.

Městečko se záhy stalo členem Svazu okresů, obcí, hospodářských družstev a jiných konzumentů energie elektrické v Hradci Králové. V rámci obce byla ustavena elektrárenská komise, jejímž předsedou se stal Jan Šturm, starosta města. Dozor nad stavbou převzal Zemský výbor. Jeho zástupce Ing. Rudolf Sejkora

zmapoval městečko a načrtl plán rozvodu. Pro samotnou výstavbu rozvodné sítě bylo vyhlášeno výběrové řízení, do kterého se přihlásilo osm uchazečů. Vítězem se stala firma Aloise Dudy z Prahy. Na prvopočáteční elektrickou síť si obec vypůjčila čtvrt milionu korun.²⁵⁷ Úkolem členů elektrárenské komise Františka Bílka, Josefa Manycha a Jana Šturma bylo sepsat počet žárovek a motorů u jednotlivých čísel popisných, které se připojí k síti. Za vývod na žárovku se platilo dvacet korun. Taxa z motorů o výkonu do deseti koňských sil činila sto korun. Celkem bylo sepsáno pět set padesát žárovek a osm motorů, ale jejich počet se v průběhu roku ještě navýšil. Transformační stanici vystavěl místní stavitel Hynek Poslt. Dvacet procent celkových nákladů na síť uhradil obci okres. Přípojky k jednotlivým domům si hradil každý majitel sám. Majitelé odlehlých nemovitostí na katastru městečka (Arnold Wolf – zástupce panství, Bohumil Nyč – majitel lázní a Božena Raisová – hostinská) žádali o připojení k síti za stejných podmínek, které měli obyvatelé žijící přímo v městečku, ale jejich žádost byla zamítnuta. Proud byl k jejich nemovitostem doveden o několik měsíců později, ale za příplatek 6 800 korun. V případě myslivny uhradil vzniklé náklady velkostatek.²⁵⁸

Transformátor pod hradem, vystavěný Hynkem Posltem r. 1923.

(archiv Vladislav Rejmont)

Mezi první objekty, do kterých byl zaveden elektrický proud, patřila radnice a škola. V předvečer oslav 28. října 1923 došlo k prvnímu osvětlení města elektrickým světlem. Celá elektrická síť však v této době nebyla ještě dokončena. V den slavnosti byl uspořádán obvyklý slavnostní průvod od měšťanské školy do náměstí, kde hrála místní kapela. Večerní divadelní představení proběhlo v režii tělocvičné jednoty Sokol. Na hradě zazněla salva z pušek a byl připraven i ohňostroj.²⁵⁹

Celkové náklady spojené s elektrifikací se vyšplhaly na 361 000 korun. Veřejné osvětlení bylo hrazeno obecními přírážkami. Aby obec ušetřila, nechávala v letních měsících veřejné osvětlení vypnuté. I po rekolaudaci elektrické sítě v roce 1925 pokračovala činnost elektrárenské komise, jejímž úkolem bylo dohlížet na hospodaření místního elektrárenského družstva.²⁶⁰ Na konci dvacátých let rozšířila veřejné osvětlení k občanské záložně, ke studni u vinopalny a na most u skály. Zavedení elektrické energie do městečka přispělo ke zlepšení životní úrovně jednotlivých rodin a řadě živnostníků pomohlo k zefektivnění práce pomocí strojů na elektrický pohon.

2.2.3 Obecní vodovod

Městečko se několik let po první světové válce potýkalo s nedostatkem pitné vody a její častou závadností, z níž pramenily zdravotní problémy části obyvatel. Do Pecky přicházely dva vodovody. První od Bukoviny z takzvané Marksovy studny a druhý z rokle pod lesem Hejdukem. První byl ve správě velkostatku, která jej však zanedbávala. Dřevěné potrubí bylo ztrouchnivělé a voda z něho po cestě do Pecky unikala. Pramen z rokle byl úplně nepoužitelný, neboť byl silně znečištěn povrchovou vodou.²⁶¹ Proto na konci roku 1922 oslovil František Bílek zastupitelstvo s návrhem na zřízení nového vodovodu a jeho návrh byl schválen.²⁶²

O rok později navštívil Pecku zástupce zemědělské rady Ing. Šulc, aby posoudil stav vodovodů. Na základě jeho šetření byly odhaleny vady stávajícího vodovodu a bylo shledáno, že bukovinský pramen pro zásobování města pitnou vodou nepostačuje. Jako nejvydatnější a nejkvalitnější pramen byl tehdy vyhodnocen pramen lázeňský. Problém byl ale s jeho komplikovaným a nákladným

rozvodem. Ing. Šulc navrhl plán vodovodu, který měl vést samospádem od obecní skály železobetonovými rourami v délce asi 1 200 metrů do dolní části města, kde měl být zřízen na zahradě čp. 121 zemní vodojem, z něhož by se voda elektrickým pohonem přečerpávala do zásobovacího vodojemu umístěného pod hradem a odtud by byla následně pitná voda rozváděna po celém městě. Pramen měl zásobit vodou nejen Pecku, ale i Lhotu. Vypracování projektu vodovodu od lázní bylo zadáno na základě výběrového řízení pražské firmě V. F. Zadražila. Následně byl tento projekt po menších úpravách schválen zemědělskou radou.²⁶³

Na výkup pozemků pro vodojem a věcných břemen pro vodovod si obec vypůjčila dvanáct tisíc korun. Avšak právě na výkupu pozemků nakonec celá akce ztroskotala. Někteří majitelé dotčených pozemků požadovali za výkup příliš vysoké částky či úmyslně řízení prodlužovali. Veřejně proti výstavbě vodovodu při prvním vodoprávním řízení v květnu 1924 vystoupili mlynář Antonín Podzimek a Ferdinand Baumelt. V dalších letech obstrukce ohledně vodovodu pokračovaly a jeho výstavba se ocitla na mrtvém bodě.²⁶⁴

Ve třicátých letech obec usilovala alespoň o rekonstrukci starého vodovodu, ke které se přikláněli i někteří odpůrci výstavby nového vedení. Na to však centrální státní úřady odmítly poskytnout finanční prostředky, neboť podle jejich stanoviska pouhá rekonstrukce stávajícího vodovodu neřešila nedostatek pitné vody pro obec. V roce 1933 Ing. František Uher z Peček vypracoval zdarma nový projekt pro peckovský vodovod, ale ani ten nebyl uskutečněn.²⁶⁵ Po celé období první republiky tak obec vynakládala finanční prostředky jen na opravy starého vodovodu, reálně nahrazovala staré dřevěné roury novými, rovněž dřevěnými. Byl také zřízen vodovodní fond, do kterého každoročně přispívala občanská záložna. Hlavním zdrojem pitné vody tedy zůstaly i nadále studny.

2.2.4 Samospráva v době hospodářské krize

Hospodářská krize zasáhla Pecku mnohem dříve než ostatní obce v okolí. Důvodem byl postupný zánik či snížení výroby místních průmyslových podniků. Již v polovině dvacátých let ukončil činnost místní pivovar. Jeho likvidace však nesouvisela s hospodářskou krizí. Klasickou obětí krize se na konci dvacátých let

stala až Popperova textilka, která byla pro nedostatek odbytu nucena ukončit provoz. Ve třicátých letech pak omezila výrobu i místní tkalcovna firmy M. B. Neumann synové. Sociální poměry nebyly jednoduché. Nezaměstnaní dostávali státní příděl v podobě jednoho stravovacího lístku na týden, jehož hodnota byla deset korun. Za tento lístek si mohl nezaměstnaný v kterémkoliv obchodě nakoupit potraviny. Početnější rodiny dostávaly větší příděl. Nezaměstnaní žádající podporu se museli na úřadě hlásit třikrát v týdnu. V této nelehké době poskytovaly postiženým rodinám solidární podporu i místní spolky, firmy či jednotlivci. Nezaměstnanost v Pecce byla citelná, ale na republikové poměry spíše podprůměrná. Obec se snažila snižovat počet nezaměstnaných jejich zařazením do veřejných prací, které byly sice špatně, ale alespoň částečně placeny. Obec najímala místní občany na práce v obecním lese a zapojovala je i do právě probíhajících investiční akcí, jako byla úprava silnice ke Lhotě či regulace Lhoteckého potoka. Zlepšení sociálních poměrů, zejména u továrního dělnictva, nastalo v roce 1936, kdy místní továrna M. B. Neumann synové plně obnovila provoz. Celkový počet nezaměstnaných se tím snížil na čtyřicet osob.²⁶⁶

Ke snižování nezaměstnanosti přispěly i investiční akce městečka. Například regulace místních vodních toků, s jejímiž přípravami se začalo ihned po povodních na počátku dvacátých let. Obec se za tímto účelem stala členem bělohorského vodovodního družstva, kterému pravidelně zasílala finanční příspěvky na úpravu a regulaci Javoroky.²⁶⁷ Teprve na počátku třicátých let započaly vlastní regulační práce, které pokračovaly po celá třicátá léta. První zásadní úprava se týkala klenutého mostu přes Lhotský potok za hostincem U modré hvězdy a pokračovala směrem k Popperově továrně.²⁶⁸ Druhá fáze regulace byla započata v roce 1934 a směřovala od již zmíněného mostu k bývalému pivovarskému rybníku. Tato část regulace byla mnohem náročnější. Došlo k narovnání i rozšíření koryta a přes potok byly nově vystavěny betonové lávky. Nově byl opraven i most na silnici k lázním. U Kracíkových čp. 239 stál železobetonový most, za kterým býval brod. Most byl ponechán, ale brod byl zrušen a na jeho místě vyrostl dřevěný most. V této části obce také ústil do potoka otevřený příkop vedoucí od obecního kanálu z náměstí. Příkop značně zapáchal, a proto byl při regulaci částečně zatrubněn ve své spodní části a vyveden přímo do potoka. Celé okolí tak získalo čistší a upravenější vzhled.²⁶⁹ V roce 1937 byla zregulována Javoroka od mlýnského

rybníka až k ústí továrního potoka. Do prací bylo zapojeno dvacet dělníků z Pecky.²⁷⁰

V roce 1934 se obec pustila i do opravy břehů rybníka Tešnov, z něhož unikala voda. Jeho zachování však bylo nutné, neboť krom chovné funkce sloužil jako požární nádrž.²⁷¹ Po ukončení sporu obce s mlynářem Antonínem Podzimkem v roce 1935 o správu pivovarského rybníka mlynář rybník vyčistil a opravil jeho splav a stěny. Obec v návaznosti na to zpevnila cestu na hrázi tohoto rybníka, zrekonstruovala most nad splavem a opatřila ho zábradlím.

Nemalé finanční prostředky vynaložilo městečko na počátku třicátých let na nákup lesa Odnože. Tato investice se obci v dlouhodobějším horizontu vyplatila. Součástí lesa byl i lom, z něhož byl použit kámen na zpevnění břehů a úpravu koryta potoka. Avšak v době hospodářské krize byl nákup podroben kritice některých občanů, kteří poukazovali na silné zadlužení městečka. Prvně se vedení obce pokusilo o získání tohoto lesa již v roce 1920 za starosty Františka Poslta, ale neúspěšně. Znovu se touto záležitostí začal zabývat až starosta František Bílek. Zpočátku se obec pokoušela prokázat, že les byl původně vlastnictvím obce, ale pro toto tvrzení obec nenalezla potřebné písemné podklady. Prodej panského lesa byl vyřešen teprve roku 1930. Les byl rozdělen na tři části. Městys obdržel les Odnož v rozsahu 131 hektarů, hořický invalidní fond Sýkornici o rozloze 171 hektarů a celý komplex lesů 239 hektarů na sever od Pecky získal bývalý panský lesní správce Arnold Wolf. Na základě prvotního rozhodnutí pozemkového úřadu městečko k lesu obdrželo ještě peckovský kostel a faru, ale obec odmítla převzít správu těchto církevních objektů, neboť náklady na údržbu a správu těchto nemovitostí by značně převýšily příjmy z lesa. Po dlouhých jednáních s pozemkovým úřadem v Praze, za podpory senátora Josefa Dreslera z Valdova, a zejména díky osobní intervenci Františka Poslta u viceprezidenta pozemkového úřadu Josefa Noska, byla nakonec dohodnuta koupě lesa bez kostela a fary. Do majetku městečka byl předán 1. ledna 1931. Les byl ve velmi špatném stavu. Prioritou obce se stalo jeho vyčištění a založení lesní školky. Na dobu šesti let ustavila honební výbor. V roce 1932 si obec najala lesního hlídače s ročním platem pět tisíc korun a vydala zákaz tahání dřeva a roští z lesa.²⁷²

Práce na čištění a výsadbě lesa trvaly téměř dva roky a pomohly obci při snižování nezaměstnanosti. Během jednoho roku bylo v Odnoži vysázeno

šedesát pět tisíc stromků. V roce 1933 došlo k vyměření obecního lesa a jeho hranice byly vytyčeny bíle natřenými mezníky.²⁷³ Kvalitní dřevo prodávala obec truhlářům a kolářům a zbytek prostřednictvím dražby. V zimním období měla příjem z prodeje vánočních stromků. V červenci 1933 část obecního lesa poškodila silná vichřice. Krupobití pak poškodilo úrodu zejména na polích. Kromě lesa vichřice zasáhla i městečko, kde poškodila střechy a okna řady domů v centru obce i na hradě. Kvůli této pohromě navštívil městečko v srpnu 1933 ministr zemědělství Bohumír Bradáč.²⁷⁴

Z důvodu ušetření finančních prostředků, které byly následně použity na umoření dluhu vzniklého nákupem lesa Odnože, se obecní volby v obci v roce 1931 neuskutečnily. Místní politická uskupení se dohodla na rozdělení mandátů v zastupitelstvu bez voleb. Tato dohoda politických stran nejvíce posílila národní socialisty, kteří získali v osmnáctičlenném zastupitelstvu devět mandátů. Post starosty na ustavující schůzi zastupitelstva obhájil František Bílek a jeho náměstkem se stal František Kudrnovský, který byl zároveň ustaven i radním pro chudinské záležitosti. Ve vedení obce dále usedli: policejní radní Jan Sehnal, radní pro lesní správu Břetislav Vejvoda, radní pro dopravu a komunikace Antonín Podzimek a radní pro vodohospodářskou správu Jan Tichý. Počet komisí zůstal obdobný jako v předchozím volebním období. Jejich členové byli zvoleni na základě poměrného zastoupení. Nově byl v rámci hradební komise vytvořen muzejní a turistický sbor.²⁷⁵

Finanční situace obce byla po dobu krize velmi napjatá. V první polovině třicátých let dosahoval schodek obecního rozpočtu téměř čtyřiceti tisíc. Ačkoliv byly dluhy velmi rychle umořovány, starosta František Bílek neustále čelil (zejména ze strany opozice) nařčení ze zadlužování obce. Schodek rozpočtu se obec snažila pokrývat zvyšováním obecních přírážek a daní. Příjmy do obecní kasy přinášel i prodej kamene, nejvíce ho směřovalo na výstavbu silnice z Uhlířů do Valdova.²⁷⁶

Před druhou světovou válkou neměla žádná komunikace v Pecce pevný povrch. V zimě se silnice nijak neudržovaly a po Pecce se jezdilo na saních či na lyžích.²⁷⁷ Jediným chodníkem v obci byl i nadále chodník na náměstí od tehdejší pošty (čp. 47) k drogerii pana Tichého (čp. 44). Cesty byly zpevňovány lámaným kamenem a šterkem z místních lomů. Na údržbu a výstavbu nových komunikací

v obci byli během hospodářské krize najímáni nezaměstnaní. V roce 1932 obec žádala o opravu okresní silnice vedoucí obcí. Okresní cestmistr namísto toho vyměřil novou silnici, která měla procházet dolní částí obce přes Lhotu a Staňkov do Vidonic, čímž by se okresní komunikace zcela vyhnula centru obce. Tímto řešením by však byli poškozeni peckovští obchodníci, a proto městská rada tento návrh odmítla. Od roku 1935 se začalo připravovat vydláždění silnice přes Pecku. Celkový náklad byl odhadován na milion korun.²⁷⁸

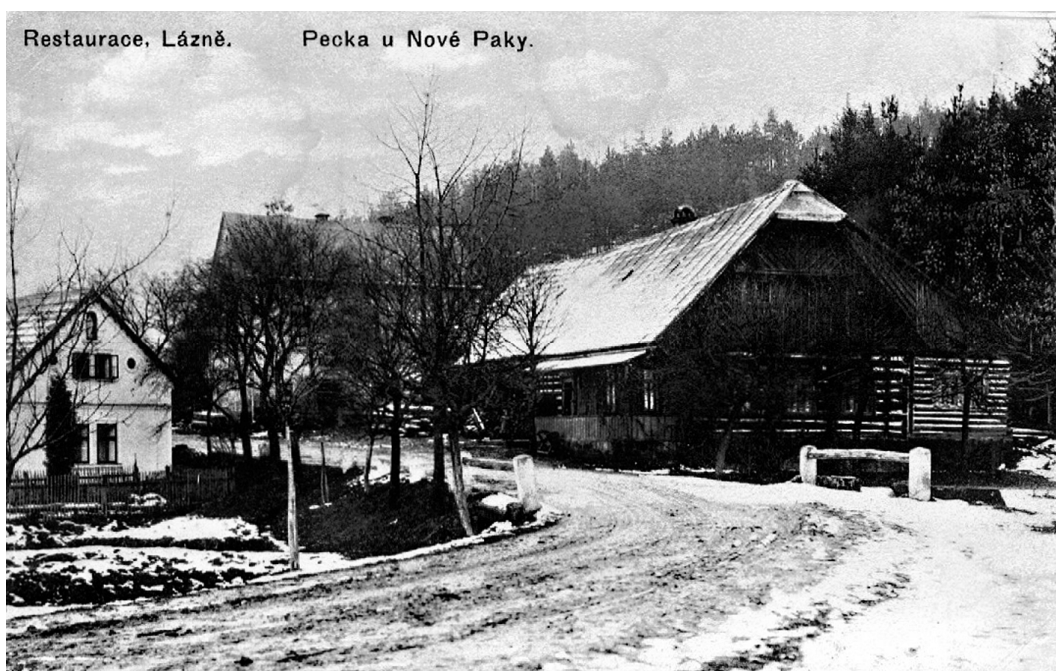
Ve třicátých letech vedení městečka zažilo i jeden z největších skandálů. Odehrál se v roce 1932 a jeho hlavním aktérem byl radní a mlynář Antonín Podzimek, který byl přistižen dozorcem sítě a četnictvem při neoprávněném odběru elektrického proudu z městské sítě. Celá věc skončila u soudu. Mlynáři Podzimekovi byla uložena pokuta pět tisíc korun za motorový proud, který vůbec nevykazoval, a dva tisíce pět set korun za světelný proud. Antonín Podzimek okamžitě rezignoval na členství v radě i v obecním zastupitelstvu.²⁷⁹

Z hospodářské krize nejvíce těžily extremistické strany propagující fašismus a komunismus. Vzhledem k tomu, že krize nejdéle sužovala pohraniční oblasti republiky, staly se právě tyto oblasti jejich základnami. Preference těchto stran začaly stoupat i v Pecce, kde ve dvacátých letech měly téměř nulovou podporu.²⁸⁰ Komunistická strana byla v Pecce založena Rudolfem Vorlem v roce 1933. V čele místní organizace setrval Vorel až do jejího rozpuštění v roce 1938. V období první republiky byla činnost komunistické strany značně omezována. Většinu jejích veřejných shromáždění či přednášek okresní úřad zakázal, neboť se domníval, že jejich hlavním účelem je podněcování obyvatelstva k obecné nespokojenosti.²⁸¹ Ohrožení republiky a demokracie však nakonec přišlo ze západu, kde se zformoval silný fašistický stát.

2.2.5 Živnosti, služby a obchod

Poválečná krize na počátku dvacátých let 20. století způsobila v Pecce problémy se zásobováním, které se promítly v nedostatku základních potravin. Typickým jevem byly tehdy dlouhé fronty před obchody.²⁸² Řada peckovských mužů se z války již nevrátila a živnosti převzaly jejich ženy. Po překonání tohoto

nelehkého období vstoupili místní živnostníci do fáze konjunktury. Jejich rozmach přicházel ruku v ruce s rozvojem turismu a lázeňství, který se projevoval především v letních měsících, kdy do Pecky proudili turisté a lázeňští hosté. Během sezóny se na konci dvacátých let vystřídalo v městečku na dvě stě pobytových hostů. Rozvoj místního obchodu a živností rovněž velkou měrou ovlivnila spádovost městečka. Největší obchodní ruch v Pecece se odehrával v neděli, kdy do místního kostela směřovali věřící z okolních obcí k nedělní bohoslužbě. A využívali této cesty i k nákupům v peckovských obchodech a na trhu, čemuž se přizpůsobili i místní obchodníci. Pokus zemské politické správy v roce 1925 o zavedení nedělního klidu tak v Pecece narazil na silný odpor místních obchodníků a živnostníků a obecní samospráva jeho zavedení striktně zamítla.²⁸³ Značným hendikepem pro místní obchod i průmysl byla absence železničního spojení.

Klimatické a vanové lázně, nedat. (SSDK hradu Pecka)

K místním turistickým lákadlům kromě hradu patřily i klimatické lázně, které byly zejména ve dvacátých letech hojně navštěvovány. Letní hosté byli ubytováni v místních hostincích. Lázně se nacházely asi čtvrt hodiny pěší chůze od městečka. Jejich poválečným provozovatelem byl Bohumil Nyč, který u lázní vlastnil dům čp. 190 a hostinec čp. 189.²⁸⁴ Krom toho tam stávala vlastní budova lázní s velkými dřevěnými vanami, kde si mohl kdokoliv o víkendu zakoupit

koupel.²⁸⁵ Na konci dvacátých let ztratilo ministerstvo zdravotnictví zájem o tyto objekty a obec je nabídla soukromým podnikatelům. V roce 1934 získal v dražbě dům čp. 190 s lázeňskou budovou a přílehlými pozemky Josef Nosek z Kalu za 61 000 korun.²⁸⁶ Obec měla zájem pouze o část lázeňského pozemku, kde vyvěral lázeňský pramen, se kterým bylo počítáno pro případný obecní vodovod. U lázní stával také hostinec čp. 189, který byl oblíbeným výletním místem a cílem nedělních procházek peckovských rodin. Ve třicátých letech se v něm scházeli fotbalisté, kteří hrávali fotbal na nedalekém hřišti před hájovnou či na louce pod hrází rybníka Krakůvky (Wolfův rybník). Ve dvacátých letech hostinec vlastnili nejprve Nyčovi, po nich Božena Raisová a od roku 1932 paní Marie Jindráková. Ta v něm provozovala hostinskou živnost až do padesátých let dvacátého století.

Z rozvoje cestovního ruchu v Pecce nejvíce profitovali hostinští. Během dvacátých let bylo v obci registrováno šest těchto živností a v polovině třicátých let se jejich počet zvýšil na sedm.²⁸⁷ Někteří kromě pohostinství poskytovali i ubytovací služby. Hostinec Koruna v čp. 14 stával na náměstí na stejném místě jako dnes. Po válce byl jeho majitelem Václav Drašar. Kromě pohostinství měl Drašar i řeznickou živnost. V roce 1925 se novým majitelem hostince stal Jaroslav Sollar z Hradce Králové.²⁸⁸ V jeho držení byl však pouhé tři roky a poté se jeho majitelem stal František Fejfar, řezník z Roztok u Jilemnice.²⁸⁹ Fejfarovi poskytovali pohostinství i ubytování a provozovali řeznictví. Korunu vlastnili až do padesátých let 20. století.

Hostinec U koruny čp. 14, 30. léta 20. století. (archiv Vladislav Rejmont)

Prostory pro provoz hostince poskytovala i obec v přízemí radnice. První poválečný nájemce, hostinský František Stuchlík, obnovil v radnici též řeznickou živnost. A obec se poté rozhodla pro opětovné zprovoznění obecních jatek, které stávaly za radnicí. Vedle hostince bývala také venkovní restaurace s nádhernými kaštany a kulečnickem. Na jejím místě stojí dnes hasičská zbrojnice. Po panu Stuchlíkovi převzal krátce provoz řeznictví v radnici František Blažek, který však již roku 1926 zakoupil od Albertiny Bendové hostinec U modré hvězdy včetně k němu přilehlých nemovitostí.²⁹⁰ Dalším nájemcem obecních hostinských místností byl v letech 1926 až 1932 čistecký pivovar. Do obecní kasy směřovalo z tohoto pronájmu každoročně šest tisíc korun. Po pivovaru převzal provoz hostince roku 1932 František Roubal, který spravoval i obecní jatka.²⁹¹ V přízemí radnice měl k dispozici jednu výčepní místnost s verandou, kuchyň a pokoj, dále pak řeznický krám s dílnou a udírnou. Užívat mohl i dva sklepy, dva pokoje v prvním patře a část půdy. Na dvoře za radnicí patřily k restauraci ještě lednice, konírna a kůlna. Když se v roce 1935 F. Roubal přestěhoval do nově postaveného hotelu, stal se novým nájemcem radniční restaurace řezník Karel Bäumelt. Hostinci se však v nastalé konkurenci snižovaly zisky. Aby obec zachovala jeho provoz, byla nucena každoročně snižovat panu Bäumeltovi nájem.²⁹² Fungování hostince poté obec udržela ještě v době okupace a teprve po ní byl hostinec zrušen.

Jediný hotel v Pecce byl vystavěn panem Františkem Roubalem na náměstí v domě čp. 7. Bývalý obchodní dům zakoupil od paní Koubové, která dům zdělila po své tetě, paní Albíně Brožové, rozené Šimkové, a přestavěl ho na hotel. Povolení na jeho výstavbu dostal od místního zastupitelstva v roce 1933 a současně mu byla tehdy udělena i hostinská a výčepní koncese. Povolení na prodej lihových nápojů však nezískal. Zachoval si však provoz řeznictví.²⁹³ Po přestavbě bylo v prvním patře zřízeno třináct pokojů, balkon a terasa. V podkroví se nacházelo dalších šest pokojů, noclehárna a sociální zařízení. Přízemí bylo upraveno pro restauraci a řeznictví.²⁹⁴ Hotel se tak stal silnou konkurencí pro radniční hostinec.

Těsně za radnicí se v čp. 159 nacházel další hostinec, nazývaný U Iva. Od roku 1920 v jeho prostorách provozovala hostinskou živnost Františka Khunová, později provdaná Víchová.²⁹⁵ Na zahradě hostince stával kuželník, využívaný hlavně v letním období. Později se zde lidově říkalo U Víchů. Provoz hostince ukončila paní Víchová na konci čtyřicátých let 20. století.

Hotel Roubal před přestavbou a po ní v roce 1935. (archiv Vladislav Rejmont)

Dalším restauračním zařízením v obci s dlouholetou tradicí byl hostinec U modré hvězdy. Z držení rodiny Bendovy přešel v roce 1926 do vlastnictví rodiny Blažkovy, v němž setrval až do padesátých let 20. století. Místními starousedlíky býval označován jako vinopalna a později se zde říkalo U Blažků. Majitel v prostorách hostince poskytoval zázemí peckovskému ochotnickému spolku Tyl. V budově hostince měl ve třicátých letech malý kupecký krámk pan Patočka a ve dvoře v prostorách bývalých chlévů provozoval nástrojářskou živnost Jan Chládek.²⁹⁶

Při hlavní silnici směrem do Bělé stávaly dva hostince, jeden u školy, nazývaný Pod hradem, a druhý u továrny. V hostinci Pod hradem vykonával

hostinskou živnost František Poslt, kterému bylo od roku 1919 povoleno provozovat ještě koželužství.²⁹⁷ V jeho hostinci čp. 59 se scházela ke spolkovým schůzím tělocvičná jednota Sokol. Z jejího podnětu nechal František Poslt v roce 1925 rozšířit sál v prvním patře pro jeviště. V následujícím roce začal s přístavbou místnosti pro promítací stroj za sálem.²⁹⁸ Od roku 1927 sloužil sál ke kinematografickým účelům, ke kterým byl poté využíván až do konce 20. století. František Poslt si ve vlastním domě čp. 58 naproti hostinci vybudoval soukromé muzeum peckovských památek. V témže domě pronajímal prostory holiči a kadeřníkovi Jaroslavu Valešovi.²⁹⁹

Hostinec Pod hradem, nedat. (archiv Vladislav Rejmont)

Dále od centra obce (u továrny) stával hostinec čp. 210, kde se říkalo U Horáčků, později U Žáků či Hofmanů. Jeho názvy se odvíjely od jmen majitelů. Horáčkoví hostinec vlastnili do roku 1925. Jan Horáček zemřel během první světové války a po ní hostinec vedla jeho žena Anna Horáčková, která ho prodala Emanuelu Švecovi ze Dvora Králové. Za dva roky po něm hostinskou koncesi získal pan Plecháč. Po požáru hostince v roce 1928 a následných nutných opravách ho zakoupil v roce 1929 František Žák ze Zlaté Olešnice.³⁰⁰ Omezené pohostinské služby poskytovala i cukrárna u Kolářů v domě čp. 12 a bufet na sokolském

koupališti, který rovněž provozoval František Kolář. V roce 1938 cukrárnu čp. 12 na náměstí převzal Jiří Jůza.

Spádovost městečka pro obyvatele okolních obcí spočívala v zajištění základních služeb. Pecka byla sídlem fary, četnictva, lékaře provozujícího i domácí lékárnou, kominíka, poštovního úřadu, občanské záložny, pohřební služby, obecné a měšťanské školy. Měla vlastní sociální instituce jako opatrovnu a chudobinec i kulturní zařízení v podobě obecní knihovny a muzea.

Pošta stávala v meziválečném období na náměstí v čp. 47. Dlouholetý poštovník Josef Procházka odešel roku 1919 do důchodu a jeho nástupcem se stal pan Němeček. Převratnou událostí roku 1924 bylo zavedení nového telefonního spojení z Nové Paky přes Pecku, Lhotu, Vidonice a Mostka směrem k Hostinnému.³⁰¹

Kominický peckovský obvod spravoval od roku 1918 kominík František Vambera, dosazený do Pecky okresním hejtmánstvím. Od roku 1920 pak tuto činnost vykonával Josef Ledr, který se již v roce 1922 přestěhoval do Nové Paky. Správu peckovského obvodu si však ponechal. Obvod v roce 1930 zahrnoval celkem jedenáct obcí, ale samostatnost již nezískal, byl spravován v rámci novopackého kominického obvodu.³⁰²

Pohřební služby krátce po válce zajišťoval pohřební ústav pana Josefa Bocha.³⁰³ Již v roce 1920 získal koncesi na tuto živnost i Antonín Čapek sídlící v čp. 99 u kostela a vykonával ji po celé meziválečné období. O provozování této služby uvažovala jednu dobu i obec Pecka, ale nakonec tento záměr neuskutečnila.

Na základě sčítání lidu z roku 1921 lze celkem dobře sestavit přehled tehdejších peckovských živností a obchodů.³⁰⁴ Nejpočetněji byli v obci zastoupeni obuvníci a krejčí. Obuvníků bylo celkem deset: Josef Luňák, František Podzimek, Michal Vokatý, Antonín Vágner, Josef Bílek, František Minks, Václav Valenta, Václav Lehký, František Šeps a Marie Koudelková. Stejný počet byl i krejčích. Čtyři z nich byly ženy (Berta Brzová, Františka Kochová, Julie Kochová, Josefa Čiháková) a šest mužů (Antonín Linhart, Jan Sehnal, Antonín Laušman, Josef Horyna, Josef Zlatník a Jan Horyna). Ostatní živnosti byly zastoupeny takto: čtyři truhláři (František Fajman, Antonín Rais, Jindřich Koudelka, Václav Linhart), tři řezníci (František Blažek, Emanuel Vonka, Jan Nálévka), dva holiči (Jan Brzák, Josef Spanilý), dva malíři a natěrači (Jindřich Kubíček, Václav Vodochodský), dva

soustružníci a výrobci člunků (Karel a Josef Bäumeltovi),³⁰⁵ dva kováři (Josef Machytka, Josef Medlík) a dále: porodní bába Anna Bäumeltová, klempíř Jan Kessner,³⁰⁶ zámečník Alois Janoušek, sedlář Vilém Rejč, kolář František Seliger,³⁰⁷ řezbář a sochař František Šteinberger, kamenář František Tauchman, stavitel Hynek Poslt, sekýrník a výrobce mlýnských kol Bohumil Nyč, fotograf Vedral v čp. 2, hudebník Josef Stuchlík v čp. 108, hodinář Rudolf Hylmar,³⁰⁸ mlynář Antonín Podzimek, sládek Otakar Chlistovský, cukrář Vincent (Čeněk) Nejedlý, výrobce bavlněných popruhů Václav Patera a lékař František Večeřík v čp. 4. Jediné zahradnictví na Peckovsku provozoval Josef Vitoch za splavem na Žižkově u čp. 220.³⁰⁹ K nejvýznamnějším peckovským živnostem patřil elektrotechnický závod Augusta Vacka, který se zaměřoval na opravu automobilů a motocyklů.³¹⁰

Co se obchodů týká, v roce 1920 bylo nejvíce krámků v Pecce se střížním zbožím – celkem pět. Jejich vlastníky byli: Josef Koch z čp. 158, Anna Danielová z čp. 213, Josef Boch z čp. 5, Josef Raimund z čp. 46 a Josef Nosek z čp. 7.³¹¹ V městečku se nacházela čtyři pekařství: u Kulhánků v čp. 49, u Horynů v čp. 168, u Manychů v čp. 204 a u Pavlů v čp. 6. Většina pekařství nabízela krom pečiva i prodej různého smíšeného zboží. Samostatné krámky se smíšeným zbožím se nacházely u Langnerů v čp. 155, u Nydrků v čp. 198 a u Maixnerů v čp. 47. Tehdy ještě jedinou drogerii v městečku vedl Josef Pátý v čp. 157. Zelinářství provozovala Františka Linhartová a prodejem hliněných hrnců v čp. 9 se živila Anna Hrabová.

Největší nárůst obchodů a drobných živností v Pecce byl zaznamenán ve dvacátých letech v období tzv. konjunktury. Z těch významnějších, které v té době zahájily činnost, je třeba zmínit strojní zámečnictví Františka Kracíka, který se zabýval opravou hospodářských strojů. Stárkovo klempířství, ve kterém Josef Stárek za první republiky vyráběl kuchyňské nádoby, vany a drátěné zboží, nabízelo i klempířské a pokrývačské práce. Proslulou se v té době stala také Chládkova nástrojářská dílna či Raimundovo člunkářství a soustružnictví.³¹² Nejznámějším peckovským autodopravcem se ve dvacátých letech stal Ladislav Stuchlík, který vlastnil naproti domu čp. 155 garáž s automobilem. Od roku 1936 provozoval autodopravu i Josef Pátý z čp. 213.³¹³ Místním povozníkem byl rolník Antonín Langner z čp. 118, který si navíc přivydělával i lámáním obecní skály, jež stála těsně za jeho domem. Z nalámaného čediče vyráběl štěrk, nejprve ručně a později

pomocí drtiče. Tento štěrk se nejčastěji používal na zpevnění prašných silnic. Umělecké malbě se v městečku věnovali bratři Karel a Jan Raimundovi.

Specifickou a ojedinělou živností bylo mlynářství. Mlýn čp. 72 provozovali od roku 1919 Františka a Antonín Podzimkovi. Zakoupili ho od Josefa Blahovce. Objekt byl na počátku dvacátých let značně poškozen při povodních. Náklady spojené s jeho opravou tehdy uhradil z větší části velkostatek, coby vlastník špatně udržovaného mlýnského rybníka. Na konci dvacátých let k mlýnu Antonín Podzimek přikoupil již zmíněný rybník.

Medicinální drogerie a koloniál Jana Tichého na peckovském náměstí.

(SSD hradu Pecka)

Na ukázkou budiž uvedeno několik drobných živností, které byly založeny ve dvacátých a třicátých letech. Patřili mezi ně řezníci: František Fejfar, František Roubal, Karel Bäumelt, Jaroslav Sollar a František Rais;³¹⁴ obuvníci: Jan Klúz, Forman, Josef Šmíd, Josef Urban a Jan Pavlíček; truhláři: Jindřich Borůvka, Antonín Pech, František Koch, Václav Souček, Bohumil Stárek, Josef Rais a Bedřich Stuchlík; holiči: Truneček, Jaroslav Valeš a Jiří Bílek; krejčí a švadleny: František Střihavka v čp. 138, František Plecháč v čp. 228, Josef Ruml, Berta Kochová, Marie Tauchmanová, Anna Linhartová, Anna Rejmontová, Žofie Pazderková, Vlasta Věchtová, Ludmila Stuchlíková, Žofie Štěrbová, Vlasta Vondrová a Marie Háková; malíři a natěrači: František Kudrnovský, František

Cerman a Vladimír Stuchlík; kovář František Pazderka; sedláři a čalouníci: Ladislav Bezstarosti, Antonín Špůr a Karel Šafář; zámečníci: Petr Holman a Alois Daniel, oba v čp. 213; stavební podnikatel Emil Vokatý; klempíř Bedřich Prášek; knihař Jindřich Paďour; porodní bába Anna Laušmanová a mnozí další.³¹⁵

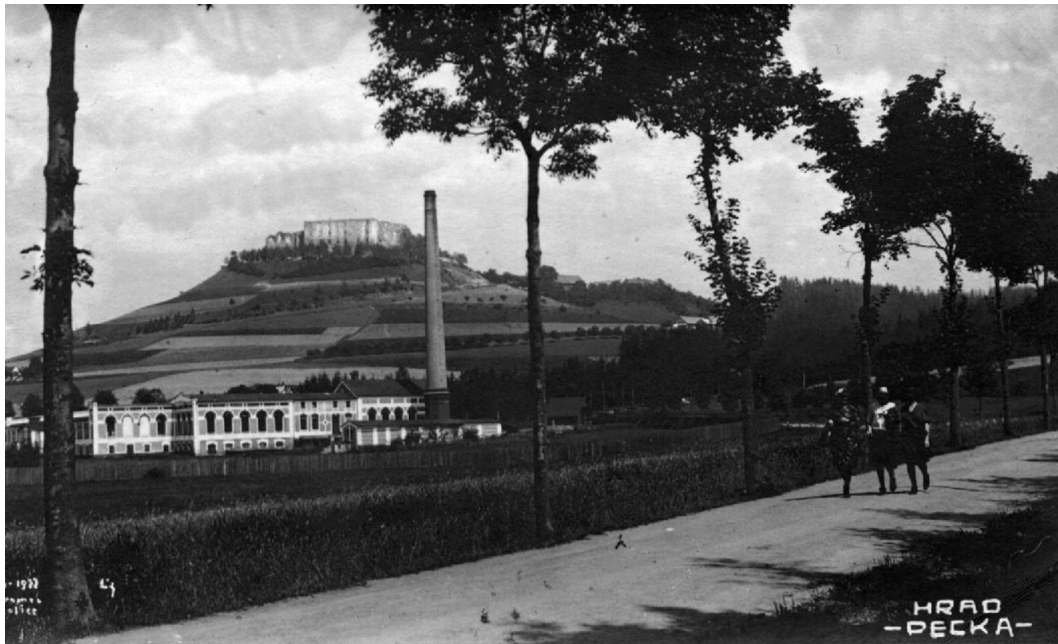
Jan Vagenknecht v publikaci o Pecce vydané na konci dvacátých let uvádí, že v městečku bylo tehdy dvanáct obchodů se smíšeným zbožím, šest s textilním zbožím a dvě drogerie. Jedna z nich stávala na náměstí v čp. 44 a jejím majitelem byl Jan Tichý. Kromě drogistického zboží nabízela nepřeborné množství dalšího sortimentu. Měla tedy charakter spíše obchodního střediska.³¹⁶ Její majitel navíc obsluhoval i nedaleko stojící benzinovou pumpu, postavenou v roce 1930. Druhá drogerie byla u Pátých pod kostelem v domě čp. 157. Její majitel vyvolával na zakázku fotografie a v jeho obchodě se prodávaly i pohlednice pro turisty. Papírnictví v Pecce vedl Josef Havelka v čp. 11. Mezi nejznámější textilní obchody patřil obchod u Popperů, Bochů, Krčmaříků v čp. 48, Bucharů v čp. 80, kde se prodávaly potřeby pro švadleny a krejčí, a sklad látek Anny Křečkové, která zajišťovala i jejich potisk.

Ve třicátých letech si na náměstí v domě pana Chramosty čp. 199 zřídila provozovnu firma Baťa, což byla velká rána pro místní obuvníky. Vedoucím prodejny se stal Josef Buchar. V Chramostově domě bylo i holičství Josefa Spanilého. V roce 1935 vzniklo také nové pekařství u Lánských. Peckovské obchody se smíšeným zbožím se zaměřovaly na určitý sortiment, v němž neměly v obci konkurenci. Například v koloniálu u Neuradů čp. 4 byla nabízena keramika, čerstvě pražená káva a oves. V obchodě u Manychů čp. 204 bylo možné zakoupit uhlí a dřevo.³¹⁷ Smíšený obchod u Vítků měl spíše charakter železářství a smíšený obchod Františky Vodochodské nabízel hlavně prodej peří. Jako hokynáři byli označováni: Vilma Berková v čp. 57, František Kracík v čp. 88 a František Žitka v čp. 147. V obci již za první republiky fungoval Konzum, jednalo se o pobočku královéhradeckého družstva, jejímž provozovatelem byl pan Petr. Zelinářství bylo provozováno u Raisů čp. 161, Danielů čp. 213 a později i u Marků. V roce 1925 byla postavena první trafika na obecním pozemku naproti domu čp. 166. Jejím provozovatelem byl válečný invalida Karel Štěrba. Koncese mu byla udělena na deset let a obci odevzdával každoročně symbolických patnáct korun z prodeje.³¹⁸

2.2.6 Průmysl

Téměř polovina obyvatel Pecky v produktivním věku na počátku dvacátých let 20. století pracovala v průmyslu, necelá třetina pak v zemědělství a zbylou třetinu tvořili živnostníci, obchodníci, úředníci a další specifické profese.³¹⁹ Peckovský průmysl v meziválečném období byl zaměřen především na textilní produkci. Domácí tkalcovská výroba postupně zanikla. Na vině byla mechanizace tkalcovských stavů.

Největším textilním závodem v meziválečném období byla mechanická tkalcovna M. B. Neumann synové čp. 212, založená na samém sklonku 19. století. Do obchodního rejstříku byla zapsána 30. března 1920. V roce 1924 přistoupil k firmě komandista Emil Raumann s vkladem půl milionu korun a firma se stala komanditní společností. V červenci 1925 byla původní firma v důsledku fúze se společností M. B. Union, akciová společnost pro průmysl textilní a tiskárny látek v Praze vymazána z rejstříku. Tkalcovna pokračovala v činnosti pod novým názvem M. B. Neumann synové – Union. Podle inventáře majetku firmy byla součástí závodu strojozna s transformátorem, parním strojem a generátorem, zámečnická a truhlářská dílna, kotelna, přípravná, krepovna a šlichtovna. V tkalcovně se nacházelo 440 listovkových stavů, 24 hedvábnických stavů, 64 stavů s jednostrannou člunkovou záměnou a 48 automatických stavů. Ve skladišti byly umístěny čtyři vozy, troje sáně, kočár, rohačky, pluhy, brány, válec, řezačka a mlátička. Kromě továrních budov vlastnila firma i obytné domy pro své zaměstnance. V domě čp. 211, který měl charakter vilky, bydlel většinou ředitel továrny. Na počátku dvacátých let v ní žil Vilém Pokorný s manželkou a schovankou. S domácností jim pomáhaly dvě služebné. V domě čp. 212 zase bydlíval firemní kočí s rodinou. K továrně patřily také objekty čp. 223, 224, 233 a 234.³²⁰ Podobně jako ostatní textilní závody postihla hospodářská krize i místní tkalcovnu. Vedení textilky v reakci na tuto skutečnost snížilo výrobu na jednu směnu a začalo propouštět. Krizi továrna překonala až v roce 1936, kdy byl obnoven dvousměnný provoz. O rok později již měla stejný stav zaměstnanců jako před krizí a navíc přibrala ještě více než dvě desítky tkalců z Bělé pod Bezdězem. Počet zaměstnanců tehdy dosahoval pěti set.

Textilní továrna M. B. Neumann synové. (SSDK hradu Pecka)

Hospodářské krizi ve třicátých letech zcela podlehla Popperova tkalcovna, která byla od roku 1919 členem Družstva textilních závodů. V jejích prostorách bylo ještě ve dvacátých letech umístěno kolem sto osmdesáti tkalcovských stavů, na nichž se vyráběly: kalika, sycky, kanafasy, perličky, modré barchety, šifony, prostěradla, krisety, damašky, spodkové prádlo, kapesníky, obuvnické podšívky, papírové látky a další. Hlavním důvodem jejího zániku byl nedostatek odbytu způsobený hospodářskou krizí. Nedlouho po ukončení výroby zemřel i její zakladatel Adolf Popper. Zařízení závodu bylo na počátku třicátých let rozprodáno a budova byla pronajata Hospodářskému družstvu se sídlem v Lázních Bělohradě, které v prostorách továrny zřídilo zemědělské skladiště.³²¹

Ve dvacátých letech fungovaly v městečku ještě další dvě malé mechanické tkalcovny: jedna v čp. 214 Víta Jiříčky a druhá větší v domě čp. 54 Václava Stuchlíka. Stuchlíkův podnik měl kolem osmi stavů, přesto udržel výrobu až do roku 1946. Na konci dvacátých let začal s výstavbou tovární budovy Josef Kracík. Umístil ji v zahradě patřící k domu čp. 88 při silnici ke Lhotě. K její kolaudaci došlo v roce 1930 pod číslem popisným 239.³²² Vyráběly se v ní kravaty, různé typy vázanek, šál a kapesníčků. Josef Kracík v rámci svého podniku provozoval i faktorství, když zadával část práce domácím švadlenám.

Pohled do pivovarského dvora, kolem roku 1925. (SOka Jičín)

Již v polovině dvacátých let ukončil činnost peckovský panský pivovar, jehož tradice sahala do patnáctého století. Podlehl trendu rušení panských pivovarů, který byl odrazem probíhající pozemkové reformy. Kumburský velkostatek, podobně jako i jiné velkostatky v Čechách, neměl v této době finanční prostředky na nákup nových pivovarnických zařízení, bez kterých již nebyl peckovský pivovar schopný konkurovat ostatním pivovarům v okolí, zejména pak tomu novopackému. V roce 1925 prodal Karel Josef z Trauttmansdorffu pivovar čp. 71 i s přílehlými pozemky a rybníkem dosavadnímu nájemci Otakaru Chlistovskému.³²³ Ale i on byl velmi záhy donucen pro nedostatek financí na obnovu vnitřního vybavení pivovar prodat novopackému pivovaru.³²⁴ Ten již pivovar neprovozoval, jeho vnitřní vybavení odvezl do Nové Paky a objekty i s přílehlými nemovitostmi prodal několika vlastníkům: Arnoštu Hyšmanovi, Josefu Samkovi, Františku Grohovi a Janu Víchovi, a to za sedmdesát pět tisíc korun. O několik let později vyrostly na pivovarském pozemku nové dvojdomky.³²⁵

2.2.7 Výstavba

Během první republiky se rozšířila výstavba rodinných domků v Pecce za mlýnský rybník, do části nazývané Žižkov. Dominantou této čtvrti se stala Langnerova vila čp. 226, vystavěná v letech 1922–1923.³²⁶ Zvýšený stavební ruch byl v Pecce zaznamenán zejména od poloviny dvacátých let a během třicátých let, kdy vznikla řada soukromých objektů v rozmezí čísel popisných 227 až 242, mezi které se řadily dvojdomky vystavěné na pozemcích bývalého pivovaru s čísly popisnými 235 až 238 a drobné vilky jako čp. 229, 230 či 241.³²⁷

V tomto období byla řada starých budov zbourána a na jejich místě vyrostly nové zděné přízemní domky. Tímto způsobem Pecka získala ráz prvorepublikového městečka. Těmto kompletním přestavbám podlely například domy: Františka Kudrnovského čp. 170, obuvníka Františka Vágnera čp. 31, Josefa Štěrby čp. 173, Jana Pecha čp. 131, Františka Pazderky čp. 41, Bedřicha Čeřovského čp. 85, Chramostových čp. 199, domky čp. 65, 134 a mnohé další.

Výstavbu v Pecce částečně ovlivňovali i místní stavitelé. Prvním poválečným stavitelem byl Hynek Poslt, který vlastnil vilku čp. 218 nad náměstím. Byl autorem návrhu na zastřešení hradu, vystavěl první transformátor a pracoval na drobných veřejných i soukromých zakázkách v obci i mimo ni. Z jeho dílny pocházel dům Josefa Noska čp. 227 proti opatrovně, stojící v sousedství domu čp. 228 Josefa Manycha, přestavěného v téže době.³²⁸

Dalším peckovským stavitelem byl Jan Šmída, který provedl přestavbu Neuradova domu čp. 4 a podepsal se i na kompletní přestavbě domu Chramostových čp. 199 na náměstí. Jan Šmída si převedl do Pecky stavitelskou koncesi v roce 1931.³²⁹ Na základě jeho návrhu byl původní Chramostův dům zcela zbourán a nový byl připojen k domu čp. 12, čímž získal charakter měšťanského domu. V jeho prostorách byl následně zřízen krám a filiálka firmy Baťa.

Zdaleka se však v této době nejednalo o jedinou změnu na náměstí. K domu čp. 48 si nechal ředitel továrny Václav Krčmařík přistavět verandu a garáž. Opraven a opatřen výkladní skříní byl i dům čp. 11, který zakoupil roku 1931 Jan Horyna. Dalšími drobnými stavebními úpravami prošly v druhé polovině třicátých let domy čp. 9 Jana Pelzella, čp. 44 Jana Tichého, Popperův dům čp. 13 a dům čp. 8, ke kterému byla přistavěna veranda směrem do náměstí. Ovšem nejradikálnějším

zásahem do dispozice prvorepublikového náměstí byla výstavba benzinové pumpy v roce 1930 a přestavba domu čp. 7 roku 1935. Mnozí občané s výstavbou benzinové pumpy v centru obce nesouhlasili, neboť v ní spatřovali velké bezpečnostní riziko. Pumpa byla umístěna při silnici naproti domu čp. 11 na obecním pozemku. Z pozemku směřoval do obecních příjmů každoroční nájem v hodnotě sto korun. Podzemní nádrž pod náměstím byla umístěna na rozloze 4,10 x 2,50 metrů. Stavitelem čerpací stanice firmy Vacuum byl pan Arnošt Hyšman. Jak již bylo zmíněno, pumpu obsluhoval drogist Jan Tichý. Další benzinová pumpa firmy Bratři Zikmundové byla postavena o rok později u domu Arnolda Neurada čp. 4. Podzemní nádrž byla vybudována při pravé straně domu na obecním pozemku, nájem z ní placený byl ve stejné výši jako u pumpy na náměstí.³³⁰

*Langnerova vila čp. 226 u pivovarského rybníka, vystavěná v letech 1922–1923, nedat.
(SSDK hradu Pecka)*

Za první republiky vznikaly v Pecce první rekreační objekty. Naproti myslivně postavil v roce 1931 srubový dům tyrolského stylu čp. 240 novopacký továrník František Schnabel. Tento letní dům byl podsklepen, měl otevřenou verandu, předsíň, loveckou místnost, kuchyň, lázeňskou kabinu a dva pokoje, z toho

jeden v podkroví. Na pozemcích Arnolda Wolfa nedaleko hájenky si na pokraji lesa vystavěl chatu v roce 1935 další packý obchodník: pan Čížek.³³¹ Velká pozornost byla v meziválečném období věnována úpravě jednotlivých domů. Téměř kompletní opravou včetně fasád tehdy prošla většina soukromých domů i veřejných budov v centru obce.

2.2.8 Školství

Po roce 1918 byla peckovská škola označena jako škola Kryštofa Haranta. Počet tříd na obecné a měšťanské škole se odvíjel podle počtu dětí, podobně jako dnes. Obecná škola byla až do roku 1941 pětitřídní, pouze v letech 1927–1930 byl snížen počet tříd na čtyři. Měšťanská škola chlapecká byla trojtřídní. V roce 1923 byla změněna ve školu smíšenou. Až do poloviny dvacátých let počet žáků na obou školách přesahoval hranici tří set. Poté se jejich počet začal rapidně snižovat, přičemž nejméně dětí navštěvovalo peckovskou školu v letech 1926–1927. Tehdy do školních lavic zasedlo pouze 226 žáků. Obecná a měšťanská škola byla národnostně česká. V druhé polovině dvacátých let se na obecné škole pohybovalo v průměru kolem dvanácti německých žáků a na měšťance kolem dvaceti. Vyučování probíhalo krom středy a neděle každý den od osmi do dvanácti hodin a odpoledne od jedné do čtyř hodin, pouze sobotní odpolední výuka odpadala. Výuka cizích jazyků byla zaměřena na němčinu a francouzštinu. Na obecné škole vyučovalo devět učitelů a industriální učitelka, zatímco na měšťance pouze čtyři. Učitelé navíc vykonávali dozor v kostele při mši svaté a starali se o fungování polévkového ústavu.³³²

Na počátku dvacátých let probíhala ve školách celorepubliková protikatolická kampaň, označovaná jako snímání křížů. Nevyhnula se ani peckovské škole. Na interní učitelské poradě bez vědomí místní školní rady bylo stanoveno, že záleží zcela na vyučujících, jak s kříži ve třídách naloží. Jejich snímání probíhalo pod vedením učitele Karla Fikara. Proti tomuto počínání se ohradilo několik občanů městečka společně s farářem a podalo stížnost k místní školní radě, která však počínání vedené K. Fikarem podpořila, a to i přesto, že katolicky založených žáků byla v té době na škole většina.³³³ Postupem let však

počet jinověrců i bezvěrců ve školních lavicích narůstal. Proto byla od roku 1922 zavedena na peckovské škole i výuka československého a nepravidelně také československého náboženství. Římskokatolické náboženství vyučoval místní farář, kaplan či představená opatrovny. Na výuku československého náboženství zpočátku dojížděl farář z Nové Paky a ve třicátých letech jej zajišťovala výpomocná učitelka Božena Mikysková.

Po celou dobu první republiky se na obecné i měšťanské škole platilo školné, od něhož byli osvobozeni jen velmi chudí žáci. Tito žáci měli zdarma i stravu, kterou představovaly polévky připravované učiteli. Ostatní školáci dostávali polévky za drobný poplatek. Tyto stravovací, tzv. polévkové akce byly finančně podporovány státem. Navíc byla pro sociálně slabé žáky pořádána každoroční vánoční nadílka v rámci vánoční besídky, při které tyto děti dostávaly jablka, obnošenou obuv, šatstvo a látku na šaty či košile z místních textílek. Na podporu těchto dětí byla rovněž v roce 1924 po smrti pana řídícího Rafaela Engelmana zřízena tzv. Engelmanova nadace pro chudé žáky.³³⁴ Tento fond vznikl z popudu učitelského sboru a mezi jeho pravidelné přispěvatele patřila obec, občanská záložna a místní spolky.

Školské záležitosti spojené s hospodařením školy a personálním obsazením sboru řešila místní školní rada. První poválečná rada byla ustavena až po obecních volbách v roce 1919, kdy čítala devět členů. Měla čtyřletý mandát a skládala se ze členů zastupitelstva a zástupců školní obce. Další organizací, která vznikla na půdě peckovské školy, bylo rodičovské sdružení založené v listopadu 1931. Skládalo se ze zástupců rodičů, příznivců školy i pedagogického sboru. Scházelo se pětkrát do roka, jeho členové mj. připravovali i divadelní představení a podporovali mimoškolní aktivity žáků.

Obecná a měšťanská škola se účastnila většiny místních slavností a sama každoročně pořádala pro rodiče i příznivce školy vánoční besídku a také dětský den, který se odehrával v červnu na nádvoří hradu, nebo za nepříznivého počasí ve školní tělocvičně. Žáci při něm předváděli krátká divadelní, recitační a pěvecká představení, cvičební vložky či závody. Škola také využívala spolupráce s místním Sokolem, který si pro svá cvičení pronajímal školní tělocvičnu. Na oplátku si škola od sokolů zapůjčovala jeviště či radiopřijímač pro poslech projevů a výchovných programů. Po zřízení sokolského kina navštěvovali žáci i vybraná filmová

představení. Budova školy byla udržována drobnými opravami. Zásadní rekonstrukcí prošla v roce 1923, kdy došlo k opravě střechy a oken, vymalování tříd, úpravě tarasu před školou a zavedení elektřiny.

Budova obecné a měšťanské školy, 1937. (SOkA Jičín)

Od poloviny dvacátých let vykonával peckovský obvodní lékař MUDr. František Večeřík pravidelné preventivní prohlídky školních dětí a zavedl jejich evidenci. S následným rozvojem zdravotní péče přišla ve třicátých letech i první plošná očkování. Dalším pokrokem bylo zavádění zubních preventivních prohlídek u školních dětí. První taková zaznamenaná prohlídka proběhla na peckovské škole v roce 1937 a provedla ji dentistka z Nové Paky Anna Lorencová-Kosmáčková.³³⁵

V roce 1936 byly k peckovské škole přiškoleny obce Staňkov a Horní Javoří. V návaznosti na tento akt měla v následujícím roce vzniknout v Pece újezdní obecná a měšťanská škola. K jejímu vzniku však došlo až 1. září 1938 na základě výnosu Zemské školní rady ze dne 22. června 1938 a jejím zřizovatelem se stalo ministerstvo školství a národní osvěty. Do obvodu újezdní měšťanské školy v Pece patřily obce: Horní Javoří, Lhota, Staňkov, Bělá, Bukovina, Radkyně, Uhlíře, Vidonice, Stupná, Borovnice a Kal. Jednotlivé obce na své žáky peckovské

škole povinně přispívaly. Obecná pětiletá škola měla tehdy kolem sto dvaceti dětí a stejným počtem se mohla pochlubit i měšťanka. Na reálné gymnázium do Nové Paky dojíždělo pouze dvanáct studentů. Ustavující schůze újezdní školní rady se konala 22. září 1938.³³⁶

Předškolní péči za první republiky zajišťovala v Pecce opatrovna. Jejích služeb využívaly pracující matky všech vyznání, a proto se na jejím financování z velké části podílela obec. O děti se staraly dvě jeptišky, které navíc pro kostel praly prádlo a pekly hostie. Opatrovnu navštěvovalo průměrně kolem třiceti dětí. Od 1. září 1930 byla její správkyní M. P. Houdková. Na fungování opatrovny dohlíželo kuratorium, jehož předsedou byl farář František Macek, pokladníkem Antonín Šorm a přísedícím starosta František Bílek. V opatrovně byly také pořádány slavnosti jako dětský ples a divadelní představení. O Vánocích při slavnosti vánočního stromu tam byly obdarovávány nejchudší děti, které dostávaly jablka, ořechy a vánočky.³³⁷

Od roku 1921 bylo jednáno o zřízení živnostenské pokračovací školy v Pecce, ale uskutečnění tohoto projektu tehdy naráželo na odpor ředitele měšťanské a obecné školy Rafaela Engelmana a na nesvornost jednotlivých peckovských živnostenských společenstev, pro něž měla být zřízena. K jejímu ustavení došlo proto teprve roku 1923 po dohodě peckovského živnostenstva a společenstev, která na její provoz poté přispívala každoročně dvěma sty korunami podobně jako obec. Místnost na výuku poskytla škole obec v prostorách obecné a měšťanské školy. Správcem byl jmenován Břetislav Vejvoda, zástupcem František Bílek a do čela školního výboru usedl starosta obce.³³⁸ Stejně vedení měla i Lidová hospodářská škola pokračovací, která vznikla v témže roce péčí republikánské strany a s podporou obce.³³⁹

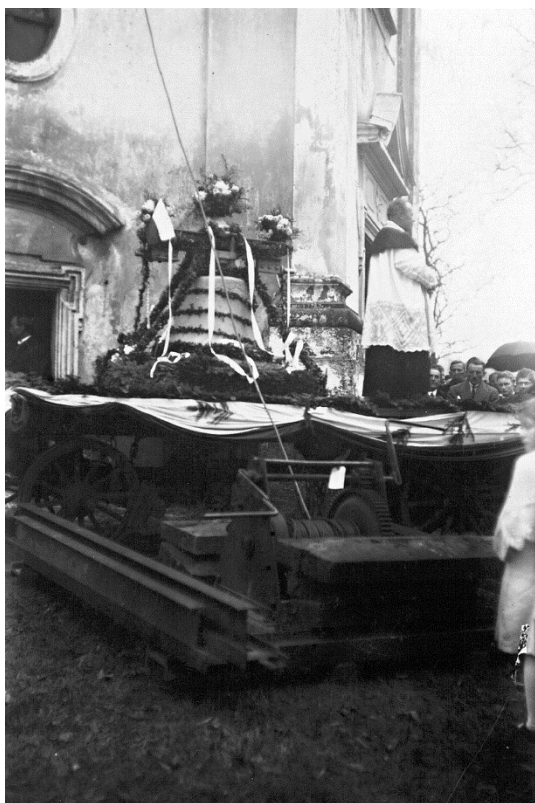
2.2.9 Farnost

V období první republiky přímý vliv církve, respektive v daném případě faráře, na dění v obci oproti předválečné době výrazně klesl. Faráři se však přizpůsobili novým poměrům ve státě a aktivně se zapojili do politického i kulturního života. Peckovský farář kandidoval za stranu lidovou v obecních

volbách. Nejprve se stal členem správní komise a následně zasedl i v první poválečné městské radě. Po celé meziválečné období byl stabilním členem obecního zastupitelstva, komisí a místní školní rady. Ve všech těchto institucích krom zájmů občanů zastával i zájmy církve. Působil rovněž jako garant sociální politiky v obci. Předně byl předsedou kuratoria řídícího chodu obecní opatrovny. Z této pozice předkládal každoročně obecnímu zastupitelstvu zprávy o její činnosti. A rovněž nepřímě dohlížel na chod obecního chudobince. Podporoval místní katolické spolky a poskytoval jim na faře stálé zázemí.

Od druhé poloviny dvacátých let 20. století vykonával společně s farářem církevní službu pouze jeden kaplan, druhé kaplanství již nebylo obsazeno. Do farnosti spadaly kromě Pecky obce: Vidonice a Stupná s vlastními filiálními kostely a hřbitovy, osady Lhota, Staňkov, Bukovina s vlastním hřbitovem, Arnoštov, Dolní a Horní Javoří, Uhlíře, Radkyně, Bělá a Kal.³⁴⁰ V roce 1921 se v Pece hlásilo k římskokatolické víře 940 obyvatel, k církvi československé 162, židovské 10, evangelické 7 a 127 lidí bylo bez vyznání.³⁴¹

Prvním poválečným peckovským farářem byl František Salfický, který byl do Pecky ustanoven v roce 1914. Za jeho správy byl prvním kaplanem František Macek, který se po náhlé smrti Salfického v lednu 1926 stal nejprve peckovským administrátorem a o rok později farářem. V Pece poté setrval až do své smrti v roce 1936.³⁴² Farář František Salfický se zasloužil především o obnovu peckovských zvonů, které byly ve válečném období zrekvírovány a použity na válečné účely. Nové zvony byly slavnostně umístěny do věže kostela v roce 1923 a prostředky na jejich pořízení získal farář z veřejné sbírky, kterou za tímto účelem v roce 1922 uspořádal. Navzdory nedostatku financí byly opraveny i kostelní varhany, které byly opatřeny novými píšťalami.³⁴³ Při bohoslužbách zastupovali faráře dva kaplani. Prvním byl František Macek a druhým Msgre. Jan Kuhn. Ještě za faráře Salfického bylo do místního kostela v roce 1925 zavedeno elektrické osvětlení. Významnou církevní událostí za jeho správy bylo vysvěcení misijního kříže v roce 1924, kterého se zúčastnili pražští jezuité.

*Svěcení zvonu farářem Františkem Salfickým v roce 1923.
(SSDK hradu Pecka)*

Farář František Macek, který nastoupil po F. Salfickém, byl aktivní a společensky velmi oblíbený. Krom veřejných a spolkových funkcí v obci zasedal i v dozorčí radě občanské záložny. V roce 1929 zajišťoval kompletní rekonstrukci věže kostela sv. Bartoloměje, na které se podíleli místní řemeslníci, truhlář František Fajman a klempíř Josef Stárek.³⁴⁴ Za Mackovy správy došlo v roce 1935 ke změně patrona peckovského kostela, kterým se namísto Karla z Trauttmansdorffu, majitele panství Kumburk – Radim, stala Země česká. Roční náklad na patronát peckovského kostela v letech 1924–1933 činil v průměru osm set osm korun. Ze zádušních pozemků farář oficiálně nevykazoval žádné příjmy, krom pravidelných každoročních dodávek dřeva ze zádušního lesa. V polovině třicátých let tento les dosahoval rozlohy dvaceti osmi hektarů a další dva hektary tvořily louky. Čisté jmění peckovského benefícia činilo dvaadvacet tisíc korun. Většina tohoto jmění byla uložena v cenných papírech. Majetkové poměry peckovského kostela byly rovněž dobré. Na účtu spořitelny dosahovaly částky téměř sto tisíc. Návrh na převzetí peckovského kostela do správy Země české prosazoval monsignor Alois Kudrnovský na půdě zemského zastupitelstva.³⁴⁵ Záměr se nakonec podařilo prosadit v rámci pozemkové reformy probíhající na trauttmansdorffském panství, kdy na sebe Země česká krom koupě polesí

Syřenov převedla i práva a povinnosti patronátní ke kostelům v Libštátě, Košťálově a Pecce.³⁴⁶ Změna patrona byla v roce 1937 zachycena při restaurování výmalby kostela, kdy namísto trauttmansdorffského znaku ve vítězném oblouku z druhé poloviny 19. století byl vymalován znak nového patrona, Země české.³⁴⁷

Po smrti Františka Macka začala jím připravená rozsáhlá rekonstrukce farního kostela. Nejprve proběhla v letních měsících roku 1936 oprava vnější omítky, kterou provedl Zdeněk Michalec z Prahy. Obě věže kostela byly pobity plechem, natřeny a došlo i na opravu střechy samotného kostela. Náklady se nakonec vyšplhaly na 61 000 korun. Část byla uhrazena sbírkou faráře Macka, kterou pro tento účel zřídil. A další část uhradila Země česká a Karel z Trauttmansdorffu. Na restaurování vnitřní výmalby dohlížel ministerský rada a referent Státního památkového úřadu doktor Václav Wagner. Restaurátorem byl akademický malíř Rudolf Adámek a s ním spolupracovali místní malíři pod vedením Františka Kudrnovského. Nejprve byly odstraněny veškeré přemalby z figurální malby na klenbách a poté následovala oprava Kramolínovy fresky. Renovovány byly nakonec i oltářní obrazy. Tyto práce vyšly na téměř padesát čtyři tisíc korun a donátory tehdy byli: Karel Kudrnovský, ředitel pražské továrny, občanská záložna, obecní úřad a živnostník Eugen (Evžen) Vacek.³⁴⁸ Vysvěcením chrámu byl poté hradeckou konzistoří pověřen monsignor Alois Kudrnovský. Slavnost se konala 18. září 1937 za přítomnosti orlů z Nové Paky. V následujícím létě byl ještě opraven a pozlacen hlavní oltář i některé sochy, vyměněna podlaha v lavicích a nově vloženy vnitřní dveře.³⁴⁹

2.2.10 Místní slavnosti

Prvorepublikové vedení obce ve spolupráci s místními spolky pořádalo pravidelně několik slavností. Jednalo se například o májové oslavy 1. května, Husovy oslavy 6. července, peckovskou bartolomějskou pouť, oslavy vzniku republiky 28. října či rozsvěcení vánočního stromku. Slavnosti pod záštitou městečka se odehrávaly i při životních jubileích místních významných rodáků či osobností, které se významně zasloužily o stát. Pompézní byly hlavně oslavy narozenin prezidenta Tomáše G. Masaryka. Peckovský sbor dobrovolných hasičů

každoročně v tento den 7. března zapaloval Masarykovu vatru na Popluží a na přípravě masarykovských slavností se podílel i místní Sokol. V roce 1930 v předvečer osmdesátých narozenin T. G. Masaryka byl prvně osvětlen hrad elektrickým světlem a na jeho severní straně svítil nápis T. G. M. Barevnými žárovkami byla tehdy ozdobena i lípa Svobody.³⁵⁰ Podobných velkolepých poct se již žádnému dalšímu prezidentovi nedostalo.

Oznámení o úmrtí T. G. Masaryka 14. září 1937 zahalilo Pecku do smutku. Na téměř všech budovách v centru obce byly vyvěšeny černé prapory a ještě téhož dne večer se konala smuteční schůze městské rady. Již následující den proběhla v tělocvičně místní školy tryzna za zemřelého prezidenta v přítomnosti obecního zastupitelstva a za účasti všeho občanstva. V den prezidentova pohřbu 21. září se v dílnách ani v továrně nepracovalo a nevyučovalo se ani ve škole. Na státní pohřeb do Prahy se vydalo padesát Peckovanů. Dne 26. září uspořádala městská rada ve spolupráci s osvětovou komisí další tryznu na náměstí, které se zúčastnilo mnoho obyvatel z okolních obcí. Na náměstí byl postaven kenotaf s černou deskou, na níž byl nápis *T. G. Masaryk se zasloužil o stát*. Pod deskou byl položen veliký věnec s bílými a červenými květy. Po stranách vlály černé prapory a na vysokých sloupech plály řecké ohně. Tryznu zahájil proslovem peckovský radní František Kudrnovský. Okázalost těchto smutečních oslav svědčila o oblibě, kterou měl zemřelý prezident mezi místními lidmi.³⁵¹

Ale i pohřby uznávaných peckovských osobností byly za první republiky provázeny smutečními slavnostmi, při kterých se scházela široká peckovská veřejnost, zástupci obce i spolků. Mezi ty největší patřilo poslední rozloučení s panem řídícím Rafaelem Engelmanem v roce 1924. Pohřební slavnost se uskutečnila 29. září a zúčastnilo se jí přes čtyři sta hasičů a množství lidí z Pecky i okolí. V čele smutečního průvodu šla školní mládež a před školou se s ním krátkými projevy rozloučili okresní školní inspektor Antonín Šturm a zástupce ředitele Karel Fikar. U jeho hrobu poté promluvili za učitelskou jednotu Budeč František Číp, starosta města Jan Šturm a za hasičskou župu František Těšínský.³⁵²

Každoroční oslavy výročí založení republiky provázal v předvečer 28. října lampionový průvod k lípě Svobody, který byl ukončen hradební salvou a ohňostrojem. V den národního svátku byly obchody ve městečku zavřené, na veřejných budovách visely prapory a centrum obce zdobily praporky v národních

barvách. Součástí oslav byl i tradiční koncert na náměstí a slavnostní průvod, ve kterém byly zastoupeny místní spolky. Projevy při těchto slavnostních událostech se odehrávaly na náměstí a byly pronášeny z balkonu domu čp. 12. Nejhonosnější oslava tohoto národního svátku proběhla při desátém výročí vzniku republiky. Slavnost tehdy začala ranním budíčkem, pokračovala koncertem na náměstí a pochodem městem. Při této slavnostní příležitosti byl také položen základní kámen k pomníku padlých v sadě pod hradem.³⁵³

Pomník na místě hromadného pohřebiště vojáků ze sedmileté války, odhalený 26. května 1929. (SOkA Jičín)

Pomník padlým v první světové válce odhalený 26. června 1930. (SOkA Jičín)

Za první republiky bylo odhalování pomníků a pamětních desek na domech místních rodáků rovněž spjato s veřejnými oslavami. První taková slavnost se uskutečnila 26. května 1929 u příležitosti zasazení pamětní desky obrozeneckému učiteli Antonínu Linkovi na jeho rodném domku čp. 181 a zorganizoval ji místní odbor Klubu český turistů. Současně byl při této slávě odhalen i pomník z araukaritů, vystavěný patrně na místě hromadného pohřebiště vojáků ze sedmileté války.³⁵⁴ O několik dní později, 7. července 1929, byla na budově měšťanské školy

odhalena další pamětní deska, tentokrát věnovaná řídícímu učiteli a hasičskému funkcionáři Rafaelu Engelmanovi. Deska pocházela z dílny jihočeského sochaře Jana Vítězslava Duška. Byla odhalena při slavnosti předání motorové stříkačky místnímu hasičskému sboru, které se zúčastnilo třiatdvacet hasičských sborů z okolí a také župní předsednictvo. Slavnost rovněž provázelo cvičení hasičských sborů ve dvoře pod hradem.³⁵⁵

O rok později byla odkryta pamětní deska JUDr. Jindřichu Štemberkovi na jeho rodném domě čp. 136.³⁵⁶ Slavnost spojená s tímto aktem se konala 1. června a nedlouho po ní 26. června byl slavnostně odhalen pomník padlým ve světové válce. O prosazení jeho výstavby usiloval starosta a příslušné komitě dlouhé dva roky. Návrh pomníku pocházel z pera profesora Antonína Máry, působícího na sochařské škole v Hořicích. Použitý kámen pocházel z lomu pana Holečka, který ležel na katastru osady Skála při obci Boháňka. Navržený Mářův reliéf do něho vytesal sochař František Bílek z Vojic. Na pomník bylo vyryto padesát tři jmen osob, které ve válce padly nebo následkem válečných útrap zemřely.³⁵⁷

2.2.11 Rozvoj tělocvičných jednot

Nejpočetnější tělocvičnou jednotou v obci byl Sokol. Během první poloviny dvacátých se ustálila jeho organizační struktura. Kromě tradičních funkcí starosty, náčelníka, náčelnice, jednatele, vzdělavatele, matrikáře a pokladníka nově vznikl post archiváře, knihovníka, novináře, správce pro tělocvičnu, garderobu a koupaliště. Volby těchto činovníků probíhaly každoročně. Cvičitelství sbor se k cvičení scházel jednou týdně, v úterý. Pro cvičební účely využíval spolek v zimním období tělocvičnu ve školní budově a v létě cvičil na přilehlých loukách, například u hradu, na Hlinovníku (u dnešního koupaliště) či na Šturmově louce u mlýna. V roce 1938 si sokolové navíc zřídili župní tábořiště na pozemcích lesního Arnolda Wolfa. Spolkové schůze se uskutečňovaly i nadále ve spolkové místnosti v hostinci Pod hradem u Posltů. Ve třicátých letech vznikly s rozšířením činnosti jednoty i nové funkce: zdravotník, vedoucí lyžařů a brannosti. Po celé období byl starostou sokolů Josef Manych.

Cvičení v peckovské jednotě bylo obnoveno během zimních měsíců roku 1919 a jako poslední se v dubnu do cvičení zapojili žáci pod vedením učitele Karla Fikara. V létě téhož roku již vystupovali společně s dorostem na veřejných vystoupeních a účastnili se okrskových cvičení. První veřejné cvičení sokolů v Pecce po válce se uskutečnilo v září 1919 a bylo spojeno s okrskovým výletem. Cvičební povinnost měli tehdy všichni členové do třiceti let. V roce 1922 byla tato věková hranice snížena na šestadvacet let.

Rok 1920 byl spojen s přípravami na VII. všesokolský slet. Pro tuto událost si nechali někteří movitější členové místního Sokola ušít nové kroje. Každý člen jednoty musel tehdy odevzdat na společné sletové stravování kilo mouky, krup nebo rýže. Sletu se zúčastnilo šedesát bratrů a devět sester z celkového počtu 138 členů.

V roce 1922 se peckovští sokolové poprvé od války stali pořadateli okrskového cvičení novopackého okrsku. Uskutečnilo se na Šturmově louce pod hrází mlýnského rybníka. Jednotu tehdy reprezentovalo jedenáct bratrů v prostných cvicích, sedm na bradlech a třináctičlenné družstvo dorostenců. Cvičení se aktivně účastnilo i žactvo, které jinak během prázdnin necvičilo. Celkovým úspěchem bylo druhé místo bratra Vokatého. Další okrsková cvičení se v Pecce konala ještě v letech 1927 a 1938. V roce 1927 získalo peckovské družstvo mužů na okrskovém cvičení druhé místo a mezi jednotlivci exceloval peckovský borec, bratr Čerovský. V roce 1938 peckovští sokolové usilovali o pořadatelství okrskového cvičení, dokonce hrozili, že vystoupí z novopackého okrsku a vstoupí do okrsku studeneckého, pokud pořadatelství nezískají. Okrskové cvičení, které bylo přípravou na chystaný všesokolský slet, nakonec v Pecce proběhlo na svatodušní svátky 6. června 1938.³⁵⁸ Cvičilo se opět na pozemcích pana Šturma a mlynáře Antonína Podzimka.

Pro zlepšení kvality cvičení jednota neváhala investovat nemalé prostředky do nákupu cvičebního nářadí a náčiní. Do místní školní tělocvičny pořídila v roce 1927 kruhy a kolovadlo. Byli to také sokolové, kteří nechali na vlastní náklady nainstalovat do tělocvičny v roce 1923 elektrické osvětlení.

Neodmyslitelnou součástí sokolského spolkového života se staly výlety. Vesměs se jednalo o společenskou událost, při které sokolové ve stejnokrojích za doprovodu hudby a pod praporem jednoty navštěvovali významná místa v okolí.

Jejich náplň bývala cvičební i poznávací. Pro sokoly byly také typické tajné výlety, které mnohdy končily v pozdních večerních či ranních hodinách.

Peckovští sokolové kolem r. 1935 – sedící zleva: Karel Lédr, Karel Hruška, Jan Horyna, Jan Podlipný; před nimi: Jaroslav Stárek, J. Gébl a cvičitel František Trejbal; v podřepu: Bohumil Stárek; ležící: Bedřich Nosek a František Stárek. (archiv Eva Machková)

Život v Sokole byl od počátku dvacátých let 20. století silně ovlivňován celospolečenským i politickým děním. Významný vliv v peckovské jednotě měli národní socialisté, kteří byli známí svými antiklerikálními postoji. Sokolové podporovali akci snímání křížů v místní škole, pořádali přednášky zaměřené na odkaz mistra Jana Husa a ateismus. Sokolský výbor dokonce zakazoval členům účast na plesech lidové strany. Tyto spory postupně přerůstaly ve spory osobní, kvůli kterým opustil jednotu v roce 1922 stavitel Hynek Poslt. Nadstandardní vztahy naopak jednota udržovala s hasiči a legionáři.

V roce 1920 byl v rámci jednoty znovu ustaven dramatický odbor, který měl vlastní řád, financování i knihovnu. Členem tohoto odboru se mohl stát pouze člen Sokola. Pro zlepšení kvality představení byli někteří členové vysíláni do divadelní školy Československé obce sokolské. Odbor každoročně sehrál několik divadelních představení a od počátku třicátých let se pravidelně účastnil i divadelního festivalu

Jiráskův Hronov. Pro členy i širokou veřejnost připravoval silvestrovské večery a vánoční nadílky pro sokolské děti s loutkovým představením bratra Bäumelta. Od roku 1922 se do divadelního odboru zapojil i dorost. Předsedou odboru byl od roku 1927 učitel Břetislav Vejvoda a zůstal jím až do jeho zrušení v roce 1942. Divadlo hráli sokolové na vlastním jevišti, které postupem let rekonstruovali a vylepšovali. Zásadním krokem bylo pořízení osvětlovací rampy s devětadvaceti tělesy. Jeviště za úplatu půjčovali i jiným spolkům v městečku. Divadelní rekvizity ukládali v tělocvičně, neboť u Posltů by kvůli vysoké vlhkosti kostýmy i další rekvizity trpěly. Po zahájení provozu kina roku 1927 intenzita divadelní činnosti odboru zásadně ochabla. Od počátku třicátých let se odbor stal pořadatelem každoročních sokolských šibřinek.³⁵⁹ O znovuoživení divadelní činnosti se v druhé polovině třicátých let zasloužil Břetislav Vejvoda. Od roku 1937 se ročně odehrávalo kolem jedenácti představení.

Dramatický odbor Sokola, 1928 – nejvýše stojí František Poslt a zcela vpředu sedí Jindřich Popper. (archiv ÚM Pecka)

Po celé meziválečné období žila jednota rušným společenským a vzdělávacím životem. Byla organizátorem či účastníkem řady pravidelných oslav v městečku i mimo něj. Při slavnostech obohacovala průvody svými kroji, praporem a většinou se prezentovala i ukázkou cvičení či dramatickým představením.³⁶⁰ Její vzdělávací činnost spočívala především v přednáškách, besedách či v pořádání

vzdělávací školy pro nově přistoupivší členy. Vedla si vlastní spolkovou knihovnu a z jejího podnětu byl v roce 1922 také vydán Stručný průvodce hradem Pecka z pera Karla Fikara. Jednota podporovala rozvoj cestovního ruchu v obci. Podílela se na opravách hradu a finančně podpořila vydání edice pohlednic městečka Pecky.

Ve druhé polovině dvacátých let se sokolská činnost zaměřila na výstavbu koupaliště a zřízení sokolského kina. V roce 1926 odkoupila jednota pozemky pro zřízení koupaliště na tzv. Prachovníku. Koupí dohodli s vlastníky pozemků zástupci jednoty Josef Manych a František Bílek. Dotčené pozemky vyšly jednotu na tisíc korun. Stavební práce se rozběhly následujícího roku a jejich vedením byl pověřen Břetislav Vejvoda. Každý člen jednoty byl povinen odpracovat na koupališti nejméně třicet hodin ročně. Práce trvaly dlouhé tři roky a jednota je prováděla ve vlastní režii.³⁶¹ Vodní plocha koupaliště byla čtyřicet osm krát padesát metrů a výměra přilehlých pozemků osmdesát pět arů. Hloubka bazénu se pohybovala od třiceti centimetrů až po dvě stě osmdesát centimetrů u skokanského prkna. Kvůli bahnu bylo jeho dno betonové a stěny byly zpočátku obloženy drny. Později pro zlepšení čistoty vody byly stěny bazénu obloženy dlažbou. Sokol se výstavbou koupaliště značně zadlužil a dokončení prací se protahovalo. Po dokončení bazénu se započalo s výstavbou kabin a pokladny. Na koupališti byla vybudována i písčité pláž. Vzorem pro peckovské koupaliště byla Dachova u Hořic, kam se předtím místní sokolové jezdili nákladním autem koupat. Nakonec bylo koupaliště oploceno drátěným plotem a na jeho severní straně byly vystavěny suché záchody. Voda do bazénu byla přiváděna z Lázeňského potoka, který v jednom místě protékal pozemkem Sokola. Na potoce byl v těchto místech zřízen malý splav a cementovými rourami byla voda přiváděna do koupaliště. Později, aby byli návštěvníci donuceni používat při vstupu do vody schůdky se zábradlím, byl osázen kolem celého bazénu asi tři čtvrtě metru široký květinový záhon.³⁶²

K otevření koupaliště pro širokou veřejnost došlo 23. června 1929. Ale už dávno předtím ho využívala peckovská mládež a děti. Dozor na koupališti a výběr vstupného zajišťovali bratři Břetislav Vejvoda, Josef Manych a Josef Spanilý či další bratři dle potřeby. Počáteční vstupné činilo dvě koruny pro dospělé osobu a padesát haléřů pro děti. Od roku 1930 získalo koupaliště sociální zázemí a provoz zahájil i bufet provozovaný Františkem Kolářem. O hudební produkci na koupališti se staral Břetislav Vejvoda. Tehdy chtěla jednota odkoupit i sousední pozemky

na tzv. Hlinovníku a zřítit vedle koupaliště hřiště. Ale narazila na odpor části veřejnosti. V roce 1931 proběhly na koupališti první okrskové plavecké závody. Od roku 1933 neslo název Tyršovo sokolské koupaliště. Celkové náklady na koupaliště vyšly jednotu na 220 000 korun.

Sokolské koupaliště, 30. léta 20. stol. (SSDK hradu Pecka)

Souběžně s budováním koupaliště usilovala peckovská jednota i o zřízení vlastního kina a získání biografické licence. V provozování kina jednota spatřovala zisky, které měly vylepšit její ekonomickou situaci. V říjnu 1927 vyslovila valná hromada Sokola souhlas se zřízením kina. Tento podnik podpořila i obec. Tělocvičná jednota zakoupila nový promítací přístroj za osmnáct tisíc korun a nechala ve Staré Pace proškolit bratry Františka Tázlara a Miloslava Machytku v promítání filmů. Kino našlo zázemí v sále u Posltů, kde bylo kolem sto dvaceti čtyř míst a funkční šatna. Majetkem sokolů byla však jen promítací kabina a přístroj. Jednota byla povinna obci platit poplatek z biografu v hodnotě sto deseti korun měsíčně. První přestavení se odehrálo již v listopadu 1927. Večerní představení stálo čtyřicet korun a odpolední pro děti polovinu. V únoru 1928 byl v rámci Sokola vytvořen biografický odbor ve složení Miloslav Machytko, František Tázlar, V. Bienenfeld a Karel Popper. Hudební produkci v kině zajišťovala místní kapela pod vedením Josefa Stuchlíka. Příjem měla jednota nejen ze vstupenek, ale i z promítání reklam. Velké zisky z kinematografické produkce však nevydržely dlouho. Přišlo období hospodářské krize a s ním spojené snížení

návštěvnosti i příjmů. V roce 1933 skončil bioodbor poprvé v deficitu a prodal rádio i gramofon. V roce 1937 pozastavila jednota činnost kina a již si nenechala prodloužit licenci. Účetní knihy kina předala do archivu a zrušila veškeré pojistky. Provozovatelem kina se poté stal Jindřich Tomek z Nové Paky, který provozoval zvukové kino i po dobu okupace.³⁶³

Celá třicátá léta v Sokole byla ve znamení rozvoje lyžování. První lyžařské závody upořádali peckovští sokolové za účasti všech složek v únoru 1934 pod Homolkou. Muži absolvovali běh na deset kilometrů, zatímco trať žen a žactva čítala tři kilometry. Prvního výraznějšího úspěchu v běžeckém lyžování dosáhl téhož roku peckovské tříčlenné družstvo ve složení Miroslav Havlík, Václav Voňka a Josef Lang na lyžařských závodech v Nové Pace, kde získali první místo a sošku bronzového lyžaře. Od poloviny třicátých let zaznamenával výrazné úspěchy v přespolním běhu a běžeckém lyžování také Vladislav Stárek.

Sportovní úspěchy provázely peckovské sokoly i v druhé polovině třicátých let, jak na okrskových, tak i na župních závodech. V atletice dominovali bratři Stárkové, Václav Voňka a František Čerovský. Dopravu na závody si sokolové zajišťovali prostřednictvím povozů, vlakem či na kolech. Dokonce pro tyto účely zřídili i cestovní fond. Ze župních závodů v Bratříkově v roce 1936 si peckovské družstvo mužů přivezlo třetí místo. O rok později obsadila družstva dorostenců, dorostenek a žáků pod vedením Vlastimila Manycha hned tři první místa na župních závodech v Lomnici nad Popelkou, a do Pecky tak mladí přivezli tři putovní župní vlajky.

Od poloviny třicátých let byly do sokolského cvičení zapojovány prvky branné výchovy. Jednota si dokonce zakoupila vzduchovku. Ve střelbě se poté zdokonalovali nejen dospělí cvičenci, ale i dorost a žactvo. Střelecké umění si prověřovali na vojenské střelnici v Bradlecké Lhotě. V roce 1935 jednota prvně uspořádala noční cvičení pro muže do šedesáti let, kterého se zúčastnili zástupci hasičů, fotbalistů a mládeneckého spolku. O dva roky později byla pořadatelem branného srazu na sokolském koupališti.

Ve třicátých letech se peckovský Sokol zúčastnil dvou všesokolských sletů. První se uskutečnil v roce 1932. Zúčastnilo se ho pět dorostenců, osm dorostenek, deset mužů a šest žen. Na slet prvně odjelo i žactvo v počtu dvanácti chlapců a dvou dívek pod vedením Josefa Zahradníka. Slet byl spojen s Tyršovými oslavami, které

proběhly i v Pecce. Sokolové v rámci těchto oslav uspořádali lampionový průvod v krojích na hrad, kde byla slavnostně zapálena vatra. Sletovému dění předcházela v roce 1931 rozestavný běh Československé obce sokolské. V podstatě se jednalo o celorepublikový sletový štafetový běh, ve kterém byl peckovským borcům vyměřen úsek od kostela v Horní Brusnici až k peckovské radnici.³⁶⁴ Při štafetovém běhu v říjnu 1937 se na tuto trať postavilo asi třicet peckovských sokolů. Přípravy na X. všesokolský slet v roce 1938 spočívaly nejen v pravidelném nácviku skladeb, ale i ve snaze získat co nejvíce financí, díky nimž by se sletu mohli zúčastnit i nemajetní členové Sokola. Účast na tomto sletu byla největší v dějinách peckovského Sokola; do Prahy odjelo sto peckovských sokolů. Po okleštění republiky na podzim 1938 cvičení v místním Sokole pokračovalo, avšak na pořádání oslav dvacátého výročí vzniku republiky jednota zcela rezignovala.³⁶⁵

Družstvo žáků s vedoucím Vlastimilem Manychem po vítězství v župním sokolském závodě, 1937. (archiv Jiří Manych)

Ideovou protiváhou Sokola se od roku 1924 v obci stala tělocvičná jednota Orel. Tato křesťanská tělocvičná organizace sdružovala především katolickou mládež a členy a příznivce strany lidové. Měla obdobnou organizační strukturu jako Sokol. Hlavním podporovatelem tohoto spolku v Pecce byl farář, který Orlu poskytoval zázemí na faře. Ke cvičení Orel využíval v zimě školní tělocvičnu a

v létě farní zahradu. Zábavy a divadelní představení pořádali orlové většinou v hospodě u továrny.

V roce 1933 vznikl Sportovní klub Harant, který se soustředil především na kopanou.³⁶⁶ Jeho hlavním organizátorem byl drogist Jan Tichý, kterému se podařilo pro tento sport podchytit několik mladých Peckovanů: Josefa Vondru, bratry Wolfovy, Miloslava Nečáska, Jindřicha Poppera, Josefa Puše a pány Langa, Ledra a další. Sportovní klub převzal přízvisko Harant na základě dohody s mládeneckým spolkem, který mu za jeho přijetí postoupil pořadatelství každoroční pouťové zábavy v městečku. První hřiště si klub pronajal od Václava Krause za roční poplatek tisíc korun. Ale již po půl roce se hřiště přestěhovalo za lázně, kde se hrálo až do konce války. Hřiště za lázněmi bylo malé a nemělo kabinky. Fotbalisté se převlékali v nedaleké hájovně u Marksů nebo v lázeňském hostinci. Hráli pouze přátelská utkání, neboť na vstup do fotbalové župy neměli potřebné finance. Na zápasy jezdili autem za pět korun nebo na kole. Za protektorátu fotbal podporoval místní financ Jožka Kruliš a předsedou klubu byl místní stavitel Josef Novotný. Od roku 1938 fotbalisté usilovali o zřízení hřiště, ale vzhledem k válečným událostem zůstalo pouze u snah. Krom sportovních aktivit spolek vyvíjel i kulturní činnost, která spočívala v pořádání divadelních představení a zábav.³⁶⁷

2.2.12 Spolkový život

Během dvacátých let docházelo k zpolitizování spolkového života a politické či náboženské postoje často způsobovaly rozkol uvnitř jednotlivých spolků. Výjimkou nebyly ani osobní spory. Řada místních osobností byla členy hned několika spolků najednou. Jednu z největších členských základen měli peckovští hasiči, i když si první světová válka z jejich řad vyžádala deset obětí: Antonína Bäumelta, Václava Grafka, Josefa Kocho, Františka Ledra, Františka Lišku, Antonína Rulfa, Václava Špůrka, Jindřicha Ulricha, Františka Vágnera a Josefa Vágnera. Hasičský sbor se poprvé po válce sešel na valné hromadě na počátku února 1919, kde byl také starostou znovu zvolen Rafael Engelman. Novým odborem spolku se v roce 1922 stala samaritánská stráž, kterou tvořili čtyři

členové proškolení ve zdravotě. ³⁶⁸ Pro zdokonalení hasičského výcviku někteří členové navštěvovali hasičskou župní školu. Během dvacátých let sbor postupně doplňoval výzbroj a obnovoval inventář. V roce 1925 vystavěl za radnicí pro potřeby výcviku hasičské ležiště. ³⁶⁹ Na konci dvacátých let si pořídil motorovou stříkačku od firmy Holeček za zhruba čtyřicet tisíc korun, na kterou z velké části přispěla obec. Stříkačka byla sboru předána v červenci 1929 při hasičské slavnosti, spojené s odhalením Engelmanovy desky na místní škole. ³⁷⁰

Ve druhé polovině třicátých let se hasiči připravovali na možný letecký útok a prováděli v tomto duchu pravidelný výcvik obyvatelstva. Krom hasičského sportu a protipožární prevence rozvíjel sbor i osvětovou a kulturní činnost. Pořádal zábavy, přednášky i divadelní představení, která připravoval jednatel sboru Josef Balihar. Dlouholetým vedoucím činitelem spolku byl František Seliger, který ve sboru nejprve působil v letech 1924–1934 jako velitel a poté jako starosta až do roku 1958. ³⁷¹

Hasičský sbor, 1937. (archiv Jaroslav Stárek)

Na počátku dvacátých let vznikl v Pecce spolek, který zásadním způsobem ovlivnil tvář prvorepublikové Pecky. Jednalo se o odbor Klubu československých turistů (KČST), jehož vznik byl datován ke 12. říjnu 1924. Aktivní činnost však zahájil až na počátku roku 1925, kdy se stal řádným členem Podkrkonošské župy.

Do té doby turistickou činnost v obci, která spočívala především ve značkování turistických cest a pořádání pochodů, zajišťoval odbor Národní jednoty severočeské a Sokol. Odbor Klubu československých turistů společně s Okrašlovacím spolkem byly hlavními propagátory cestovního ruchu v Pecce. Členové těchto spolků si uvědomovali význam hradu pro rozvoj turismu v městečku a všemožně se zasazovali o jeho zvelebení.

Záhy po svém ustavení začal turistický odbor spolupracovat s hradním výborem, který se svolením obecního zastupitelstva od roku 1924 usiloval o zastřešení hradního, tzv. Harantova paláce. V roce 1926 turisté převzali hradní agendu zrušeného Harantova sdružení. Správu hradu si však i nadále ponechala obec. Téhož roku se uskutečnilo zastřešení hradu podle plánů a rozpočtu, které vypracoval v roce 1925 Hynek Poslt. Zlevněné dřevo na tuto akci poskytl velkostatek a samotné zastřešení provedla bělohradská firma Arnošta Hyšmana, která vyhrála výběrové řízení na základě nejnižší ceny, která činila čtyřicet pět tisíc korun.³⁷² Při zastřešovací pracích se pod tíhou vozeného materiálu propadl hradní most a následovala jeho nákladná oprava. V říjnu 1926 byl hrad zastřešen. Turistický odbor uspořádal hradní sbírku, aby alespoň částečně pokryl náklady spojené s opravou hradu. Jeho členové vyhotovili schody na půdu do zastřešené části hradu a aktivně se podíleli na pracích, které spočívaly v urovnávání povrchu podél hradebních zdí a porážení stromových náletů. Při těchto činnostech byly nalezeny pozůstatky starých nádob a kovových předmětů, které byly předány do místního muzea. V roce 1927 se členové turistického odboru a Okrašlovacího spolku podíleli na úpravě tří místností na hradě pro hlídače a následně i pro muzeum.³⁷³

Po dokončení těchto prací prosazoval Klub československých turistů přestěhování muzea do upravených prostor hradu a rozpoutal dlouhodobý spor s obcí o vlastnictví muzea, který byl vyřešen v roce 1932 ve prospěch obce.³⁷⁴ Na správě muzea se od té doby společně podíleli zástupci obce i odboru KČST. Předsedou muzea se stal starosta a místopředsedou předseda turistů. Odbor upravil pro muzeum místnosti na hradě. Ještě téhož roku v květnu muzeum definitivně opustilo stísněné školní prostory a celá instituce se přemístila na hrad.³⁷⁵ Práce na hradě však zřízením muzea neustaly. O rok později začaly vykopávky sklepních prostor. Návštěvnost hradu tehdy dosahovala více než šesti tisíc návštěvníků ročně.

V druhé polovině třicátých let však začala návštěvnost klesat a v roce 1938 již činila necelé čtyři tisíce.

V druhé polovině dvacátých let se turistický odbor zasadil o zlepšení služeb pro turisty. V první řadě prosazoval navýšení ubytovacích kapacit zřízením nocleháren u Víchů, v radnici a na hradě, což se mu podařilo. Studenti a žáci v těchto zařízeních nocovali zdarma.³⁷⁶ V druhé polovině dvacátých let odbor opravil cestu z Pecky do Stupné, která byla prvně turisticky pásově označena. V roce 1929 vybuďoval Bitnerovu stezku a Krkonošskou vyhlídku přejmenoval na Štemberkovu, podle peckovského rodáka JUDr. Jindřicha Štemberky. Peckovští turisté podporovali vznik válečných pomníků a podíleli se rovněž na zasazování pamětních desek. K propagaci hradu a městečka vydali brožurku pod názvem Hrad Pecka, kterou sepsal jednatel spolku, pan učitel Jan Vagenknecht.³⁷⁷ Při pracích na vylepšení vzhledu městečka spolupracoval turistický odbor s Okrašlovacím spolkem. Společně se staraly o ochranu alejí, sadů a parků. Podílely se na budování cestiček a altánků pod hradem a udržovaly parčíky, které zdobily náměstí. Jejich činnost v tomto směru dosáhla vrcholu za okupace, kdy daly nový vzhled peckovskému náměstí.

Ve dvacátých letech stáli v čele spolku předseda František Poslt a jednatel Josef Číp. Ke změně ve vedení došlo na začátku roku 1930, kdy byl novým předsedou zvolen Arnold Wolf, jeho zástupcem Václav Krčmařík a jednatelem Jan Vagenknecht. Odbor tehdy čítal kolem padesáti členů, jejich počet se ale během třicátých let neustále snižoval. V roce 1937 měl spolek již jen jednadvacet členů. Jako značkaři v odboru tehdy působili bratři Rejmontové. Na konci třicátých let byl vedením spolku pověřen Václav Krčmařík. Za jeho vedení byla v roce 1939 činnost odboru na několik měsíců přerušena.

Dne 17. března 1926 byla v Pecce ustavena místní odbočka Československého červeného kříže (ČČK). K jejímu založení dal první popud okresní školní inspektor Antonín Šturm. Záhy po svém založení získal spolek devadesát členů. V jeho vedení se angažovali především místní učitelé; předsedou se stal učitel Karel Fikar. Spolek byl zaměřen na humanitární činnost. Pořádal dobročinné sbírky, jedna z prvních byla ve prospěch Masarykovy ligy proti tuberkulóze. Dorost ČČK, složený z žáků obecné a měšťanské školy, připravoval charitativní divadelní představení.³⁷⁸

Práce na hradě pod vedením Klubu československých turistů, 30. léta 20. století. (SSDK hradu Pecka)

K ustálení spolkového života v Pecce došlo během druhé poloviny dvacátých let. Spolky, které dlouhodobě nevyvíjely žádnou činnost, byly k 6. dubnu 1928 zrušeny. Jednalo se o Místní odbočku Všeodborového sdružení křesťanského dělnictva pro Království české, Hospodářské sdružení českých křesťanských zemědělců a místní odbory Národní jednoty severočeské, Matice školské a Spolku Komenský ve Vídni pro Pecku a okolí. K tomuto datu zanikl i spolek Obecní knihovna pro lid, jehož činnost převzala osvětová komise. Mládenecký spolek Harant, který po celou dobu první republiky vykazoval jen sporadickou činnost, zrušen nebyl a fungoval i za okupace. Jeho činnost se však omezila na pořádání zábav a na účast v průvodech při různých slavnostech.³⁷⁹ V roce 1933 na Pecce vznikl včelařský spolek, který sdružoval nejen místní, ale i okolní včelaře.³⁸⁰

2.2.13 Kulturní a vzdělávací zařízení

Kulturní a vzdělávací akce koordinovala od roku 1922 nově vzniklá osvětová komise pro městečko i okolí. Jejím prvním předsedou se stal Josef Píč a jednatelem František Bílek. Komise zakoupila z obecních peněz skioptikon, což

byl jednoduchý promítací přístroj, do něhož se zasouvaly skleněné destičky. Díky němu mohla komise pořádat přednášky s promítáním. Později si od spolku invalidů zakoupila i kinematografický stroj za 3 200 korun a transformátor za 850 korun. Promítala lidovýchovné filmy, které jí obstarával Husův okresní osvětový sbor. Ve třicátých letech čítala komise devět členů, z nichž čtyři byli voleni obecním zastupitelstvem, čtyři ustanovil Okresní osvětový sbor a posledním členem komise byl knihovník veřejné obecní knihovny. Činnost komise byla zachována i po roce 1939.³⁸¹

Komise se krom výše uvedených aktivit starala i o zřízení obecní knihovny. Nejprve dohlížela na činnost spolku s názvem Obecní knihovna pro lid, který zřídil vlastní knihovnu v budově měšťanské školy, a po jeho zrušení převzala jeho činnost. Obecní knihovna v roce 1928 čítala 964 svazků. O deset let později vlastnila 1578 svazků. Dlouhodobým správcem knihovny byl Břetislav Vejvoda a knihovníkem František Tauchman. Po smrti F. Tauchmana v roce 1934 se novou knihovnicí stala Marie Janusová.³⁸²

Osvětová a letopisecká komise usilovaly o zřízení placené funkce obecního kronikáře. Pamětní kniha nebyla v obci během první světové války ani těsně po ní vedena. Od roku 1918 však pamětní zápisky shromažďoval učitel František Bílek. Okresní osvětová komise v Nové Pace zavedla od roku 1925 kurzy pro kronikáře. Teprve po absolvování tohoto kurzu a schválení zastupitelstvem získala obec roku 1925 v osobě Františka Bílka oficiálního kronikáře. Po něm tuto funkci převzala v roce 1936 Růžena Erbrtová. Od roku 1939 letopisecká komise pověřila zapisováním do pamětní knihy Františka Poslta a Břetislava Vejvodu, po nich se kronikářem v roce 1940 stal František Kudrnovský.³⁸³

V centru kulturního dění prvorepublikového městečka stálo (před zřízením kina i poté) divadlo. Divadelní činnost v Pecce byla vedlejším produktem aktivit téměř každého spolku v městečku, podobně jako pořádání tanečních zábav či přednášek. Tyto aktivity přinášely do spolkových kas tolik potřebné příjmy. Vlastní jeviště měli ve dvacátých letech jen ochotníci a sokolové, kteří je za úplatu zapůjčovali i jiným spolkům či sdružením v obci. Divadla se hrála většinou po hostincích a v letním období i pod širým nebem. Pravidelnými místy pro letní divadelní představení bylo nádvoří hradu, dvůr hotelu Roubal a zahradní restaurace hostinců U radnice či U modré hvězdy.

Jediným oficiálním divadelním spolkem v městečku byl těsně po válce ochotnický divadelní spolek Tyl, který po téměř pětileté odmlce obnovil svou činnost v březnu 1919. Zázemí našel opět u Bendů v hostinci U modré hvězdy, kde měl vyčleněnou speciální místnost vedle sálu a část půdy pro uložení veškerých částí jeviště a divadelních rekvizit. Prvním poválečným ředitelem spolku se stal František Kudrnovský a jednatelem Ladislav Langner. V čele spolku poté tito pánové zůstali dlouhých dvacet let. Po roce 1920 vyrostla ochotníkům nová konkurence v podobě obnoveného dramatického odboru Sokola. Kvalita představení i členská základna spolku Tyl postupně klesaly a ve třicátých letech byla jeho činnost spíše sporadická. Na počátku roku 1938 již nevladl ani spolkovou místnost ani jeviště. Místo ředitele spolku tehdy získal Jan Pelzell.³⁸⁴

Na postupném úpadku divadelnictví v Pecce se ve třicátých letech kromě hospodářské krize podepsalo i zřízení stálého sokolského kina. Jeho předchůdcem bylo putovní kino Jindřicha Tomka st. z Nové Paky, který pro kinematografické produkce využíval taneční sál hostince U modré hvězdy. Kinematografickou licenci v Pecce vlastnil od počátku dvacátých let i spolek válečných invalidů. Náročnější diváci však přesto jezdili raději do novopackého kina.³⁸⁵

2.2.14 Samospráva v době ohrožení republiky

V celorepublikových parlamentních volbách v roce 1935 procentuálně zvítězily extremistické strany: Sudetendeutsche Partei (SdP), Komunistická strana Československa (KSČ) a maďarské spojené strany, které získaly dohromady 29 % hlasů, a společně s dalšími stranami, které usilovaly o změnu demokratického režimu (Národní sjednocení, Autonomistický blok a Národní obec fašistická), měly 43,4 % hlasů v celé Československé republice. V pohraničních oblastech téměř 70 % německých voličů volilo fašistickou SdP. Za jejím volebním úspěchem stála perfektní předvolební agitace převzatá z fašistického Německa. K úspěchu totalitních stran přispěla hospodářská krize a nemalou měrou se o něj zasloužily i tehdejší československé demokratické strany, které svými politickými třenicemi a skandály zcela znechutily prosté voliče. SdP slibovala nápravu poměrů, snížení nezaměstnanosti a zavedení pořádku. Na tyto sliby tehdejší voliči bohužel slyšeli.³⁸⁶

V Pecce tehdy probíhaly parlamentní volby společně s volbami do okresního zastupitelstva. Jejich vítězem se stali jako obvykle národní socialisté, ačkoliv značně oslabili. Naopak posílili živnostníci a malé strany jako SdP a KSČ.³⁸⁷

Od poloviny třicátých let začaly vznikat na základě přípisu okresních úřadů ve všech obcích výbory brannosti, které byly sestavovány z členů tělocvičných spolků. Takový výbor vznikl v roce 1935 i v Pecce. Téhož roku byla ustavena i peckovská národní garda, která si svou připravenost vyzkoušela následujícího roku v Nové Pace, kde pomáhala při povodni a následném odstraňování škod.³⁸⁸

Druhá polovina třicátých let byla ve znamení zvýšené občanské pohotovosti. V Pecce, podobně jako v dalších obcích, byly pořádány pravidelné kurzy pro záložní důstojnictvo, poplachová a zatemňovací cvičení. V obci působily i hlídky civilní protiletecké ochrany sestavované z občanů, jejichž úkolem bylo varovat obyvatelstvo městečka před blížícím se náletem požární trubkou či praporky a v noci kapesními svítilnami. Pro potřebu výcviku byly zakoupeny i plynové masky. Od roku 1936 vedl obvodní lékař MUDr. František Večeřík samaritánský kurz. Jeho součástí byla tělověda, vázání obvazů, poskytování první pomoci při zásahu bojovým plynem a podobně.³⁸⁹

V roce 1935 obec hledala nového strážníka namísto Františka Markse, který odešel do výslužby. Z jedenácti přihlášených kandidátů byl nakonec vybrán bývalý ruský legionář Josef Jerie.³⁹⁰ Krom platů se obec starala i o jeho ošacení, výzbroj a pojištění. Těchto služeb se dostávalo i ostatním obecním zaměstnancům. Téhož roku byla zřízena i nová funkce obecního pokladníka, kterou obsadil František Pazderka.³⁹¹ Do té doby spravoval obecní pokladnu starosta.

V druhé polovině třicátých let obec začala postupně snižovat schodek obecního rozpočtu. V roce 1936 činil kolem tří a půl tisíc a byl umořován obecními přírůžkami a dárkami. Obec postupně splácela dluhy, které vznikly nákupem lesa Odnože. Na nezaměstnané získávala podporu ze soukromých sbírek, od občanské záložny a od státu prostřednictvím stravovacích akcí.³⁹² Kdo využíval této podpory, musel se účastnit veřejných prací, které spočívaly v úpravě obecních komunikací a úklidu veřejných prostranství, tj. na náměstí či okolo hradu. Peníze na chudé a nemajetné občany získávala obec také prostřednictvím darů a z pokut, které udělovala za přestupky proti obecnímu řádu. Z těchto peněz také hradila opravy

budovy chudobince.³⁹³ Prvním důvěrníkem sociální péče byl ustanoven Václav Lehký.

Na počátku roku 1938 se národnostní napětí z okolních německých oblastí přesunulo i do Pecky. V březnu 1938 se uskutečnilo poplachové cvičení a v květnu byl zmobilizován první ročník zálohy a náhradní zálohy. Z Pecky bylo do pohraničí vysláno jedenáct záložníků, kteří byli po zklidnění situace na konci června propuštěni.³⁹⁴ Na počátku téhož měsíce proběhly v Československu poslední předválečné volby do obecních samospráv. V Pecece bylo od jejich konání opět upuštěno. Na základě volební dohody politických skupin byla právoplatně uznána společná kandidátní listina, čímž odpadla volba obecního zastupitelstva na základě paragrafu dvacet sedm tehdejšího volebního řádu. Obec tímto krokem sice ušetřila na volebních výdajích, ale nedala možnost občanům vyjádřit své preference přímo. Skutečné demokratické všeobecné volby do obecní samosprávy proběhly v Pecece naposled v roce 1927. Část ušetřených financí za volby věnovala obec na fond obrany státu, včetně výnosu z občanské sbírky. Nejsilnějším politickým uskupením v obci zůstali národní socialisté. Dne 10. července 1938 se za přítomnosti Ladislava Sedláčka, zástupce dohlédacího úřadu, konala volba rady a starosty obce. Funkci starosty opět získal František Bílek. Jeho prvním náměstkem byl zvolen malíř František Kudrnovský. V radě dále usedli dva národní socialisté (Břetislav Vejvoda a Jan Sehnal), lidovec Jan Tichý a zástupce strany živnostensko-obchodní František Pazderka. V srpnu 1938 bylo ustaveno sedm obecních komisí (finanční, elektrárenská, stavební, zdravotní, sociální, letopisecká, hradní a muzejní sbor).³⁹⁵ Během léta probíhala v obci branná výchova mužů od 21 do 50 let. Výcvik probíhal každou sobotu na hřišti za lázněmi.³⁹⁶

2.2.15 Září 1938

Dne 21. září 1938 bylo obyvatelstvo informováno o skutečnosti, že vláda přistupuje na požadavky Anglie a Francie a zříká se území s německým obyvatelstvem. Již druhý den manifestovali na peckovském náměstí tovární dělníci a volali po obraně státu. Do Prahy byl zaslán telegram vyjadřující zklamání nad řešením situace v pohraničí. Přes rozjitřenou atmosféru bylo hlavním heslem

těchto dní „klid a rozvaha“ a obyvatelstvo, řízené rozhlasem, se ho skutečně drželo. Ještě téhož dne byla vydána obecní vyhláška o zatemňování a výstražná siréna byla přemístěna do prostor četnické stanice. Zatemňování poté v obci probíhalo každou noc a na jeho dodržování dohlížely hlídky civilní protiletdecké ochrany. Následujícího dne (23. září) se situace zcela změnila. V deset hodin večer byla vyhlášena všeobecná mobilizace. Záložníci museli nastoupit k vojsku do šesti hodin od obdržení povolávacích lístků. Celou noc bylo v obci živo a časně ráno peckovští záložníci na nákladních autech a motocyklech opouštěli Pecku.³⁹⁷

Do Pecky se okamžitě začali stahovat němečtí uprchlíci z pohraničí. Byli ubytováni v hostincích u Fejfarů, Víchů a Posltů. Zámožnější peckovské rodiny zajišťovaly stravu pro jejich děti. První transport utečenců v počtu asi sedmdesáti osob byl umístěn v sále hostince pana Poslta, odkud byl později přemístěn k paní Víchové, kde byla do sálu hostince umístěna školní kamna a slavníčky zaslané pražskou obcí. Pecka uspořádala sbírku pro tyto uprchlíky, do které se zapojila většina obyvatelstva, a to i přesto, že se jednalo o Němce. Peckované jim poskytovali oblečení, potraviny, finanční prostředky, každý co mohl. Akci podpořila i firma M. B. Neumann synové – Union a nemalými finančními prostředky přispěl i novopacký okresní úřad.³⁹⁸

Místní obyvatele zachvátila panika z blížící se války. Chystali zásoby, kryty, masky i lékárničky. Obec dohlížela na to, aby v každém stavení byla vhodně vybavená lékárna a alespoň jedna maska. Místní obchody byly vykoupeny. Nedostatkovým zbožím byly hlavně masky. Proto se místní švadleny rozhodly šít provizorní masky z flanelu, do kterého vkládaly jako filtr navlhčené vložky v roztoku sody. Cena těchto masek se pohybovala od osmi do desíti korun za kus. O jejich funkčnosti v případě skutečného ohrožení však lze pochybovat. Lidé polepovali okna papírovými páskami, aby v případě výbuchu zabránili tříštění skla. Mnozí měli sbalené batohy a připravené náhradní ubytování v jiných obcích pro případ, že by museli Pecku opustit. V obci nebyl k dostání ani denní tisk, neboť autobus zajišťující osobní i poštovní dopravu byl poskytnut vojsku. A protože poslouchání rozhlasu vzbuzovalo všeobecný neklid, nařídil okresní úřad odevzdání radiopřijímačů. Ty obyvatelé odevzdávali na místní četnické stanici.³⁹⁹ Obyvatelstvo tímto krokem zůstalo zcela odříznuté od jakýchkoliv informací.

Veškeré pokyny z vyšších míst dostával zástupce starosty František Kudrnovský telefonicky.⁴⁰⁰

Dne 30. září 1938 došlo na vládní úrovni k dalšímu zvratu. Vláda se na návrh prezidenta rozhodla přijmout mnichovské ultimátum z 29. září, které spočívalo v odstoupení pohraničních oblastí s německou většinou. Zabrané území představovalo zhruba 38 % původní plochy Československa. Vesměs se jednalo o kopcovité a hornaté terény, které tvořily přirozenou ochrannou zónu republiky.⁴⁰¹ Téhož dne v půl páté odpoledne toto rozhodnutí vyslechli i peckovští obyvatelé prostřednictvím rozhlasu, přímo před peckovskou radnicí. V podstatě se jednalo o armádní rozkaz generála Jana Syrového, kterým zároveň nařídil i odvolání československého vojska z hranic. Přípravy na válečný stav v Pecce definitivně ustaly.⁴⁰² Skončilo tak období první republiky. Republiky, která se nedočkala ani oslav dvaceti let své existence ve svobodných a demokratických podmínkách.

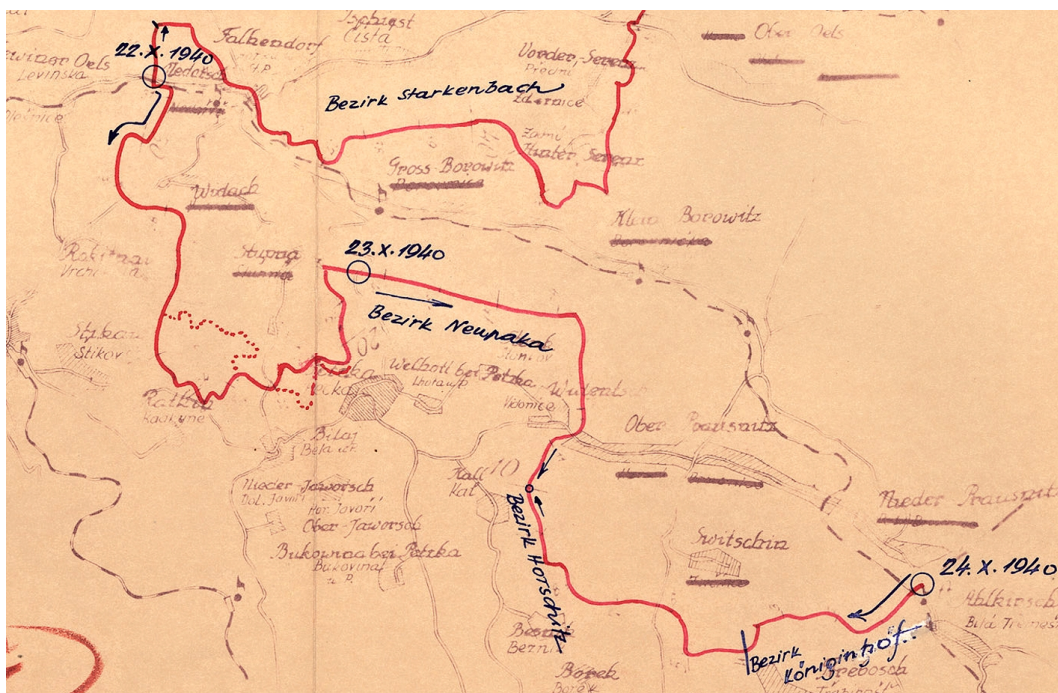
2.3. DRUHÁ REPUBLIKA A PROTEKTORÁT

2.3.1 Odstoupení pohraničí a úpravy hranic

Okresní úřad ihned na počátku října 1938 nařídil v Pecce přípravy na možnou evakuaci obyvatelstva. Důležité úřední knihy a spisy obecního úřadu, školy, záložny a poštovního úřadu byly uloženy do beden, aby mohly být v případě obsazení Pecky německým vojskem rychle z obce odvezeny. Cenné papíry obecního úřadu byly uloženy do jičínské záložny. Poté nabraly události rychlý spád. Dne 6. října 1938 bylo peckovské veřejnosti oznámeno vytyčení nové hranice na základě rozhodnutí berlínské komise. Hranice vedla přes Vidochov, Stupnou, Vidonice, dále ke Zvičině. Do Pecky se trousily hloučky československých vojáků z pohraničí, kteří byli následně odvezeni do Miletína. Dne 9. října vstoupilo německé vojsko neoprávněně do českých Vidonic, německé Stupné a Brusnice. V těchto obcích ihned zavlály prapory s hákovým křížem. Dne 14. října vstoupila v Pecce do služby finanční stráž o osmi členech, státní policie o sedmnácti členech a počet četníků byl navýšen z původních tří na osm. Činnost po několika týdnech obnovila i pravidelná autobusová doprava. Němečtí uprchlíci, kteří do Pecky přišli, se vraceli do svých domovů a namísto nich byli v Pecce ubytováni příslušníci Stráže obrany státu (SOS). Dne 17. října se zpět do funkce starosty vrátil František Bílek.

Německé vojsko postupovalo směrem k Pecce a hrozilo jejím obsazením. V obci nastal neklid, kdysi dobré vztahy Čechů a Němců v obci vzaly za své. Vyjednáváním s německým velitelem byl starostou pověřen pan František Poslt a velitel finanční stráže. Přesto se jim nepodařilo zabránit chystané okupaci části peckovského katastru. Dne 20. října Němci zabrali celý pozemek Arnolda Wolfa, zhruba 213 hektarů. Říšské hranice se téměř dotýkaly samotného městečka. František Kudrnovský spolu s Františkem Posltem začali ihned jednat. Prohledávali archiv a kopírovali staré mapy i jiný písemný materiál, který podával důkazy o českosti městečka. Spojili se s nově ustavenou delimitační komisí generála Otakara Zahálky. A nakonec se i s listinami vypravili do Prahy na generální štáb, kde byli vyslyšeni. Následující den přijela do Pecky komise v čele s velitelem mladoboleslavského velitelství podplukovníkem Ulmanem, okresním hejtmanem

JUDr. J. Krupařem a vrchním komisařem Sedláčkem. Výsledná zpráva byla okamžitě odeslána do Berlína. Němci se usadili na cestě za lázněmi u obecní skály. Do Pecky bylo posláno sedmnáct policistů, aby uklidnili situaci. Pro československé hlídky byla u lázní vybudována bouda a závory. Teprve 24. listopadu byly nově vytyčeny hranice pod dohledem podplukovníka Erwina Reichla. Německé vojenské jednotky se stáhly až za katastrální hranice Pecky směrem k Velké Borovnici. Ale ani tyto hranice nebyly definitivní a doznaly ještě dvou drobných změn.⁴⁰³

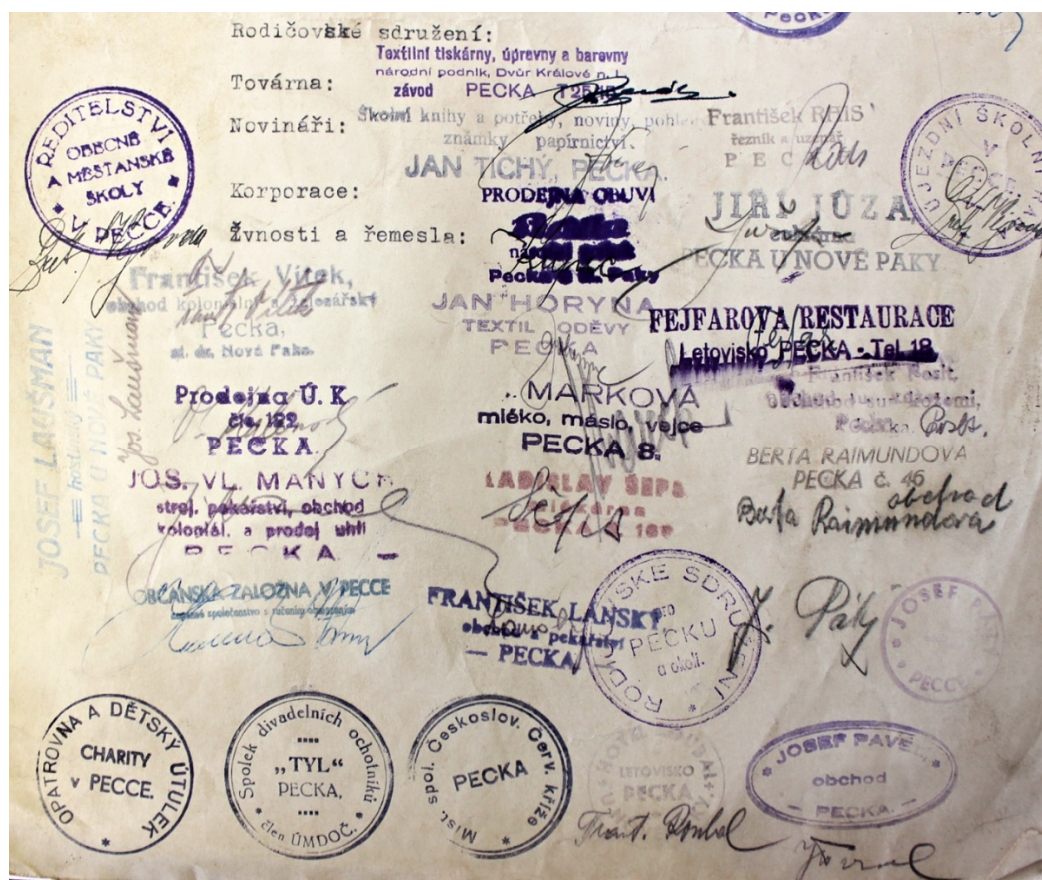

Mapa pohraniční oblasti s vytyčenými územními změnami, 1938–1940.
(SOKA Jičín)

2.3.2 Život v Pecece v období druhé republiky

Vzhledem k vypjaté situaci říjnových dnů se v městečku nekonaly oslavy dvacátého výročí založení republiky. Tento den proběhl jako každý jiný pracovní den. Republika byla v této době již bez prezidenta. Edvard Beneš v reakci na mnichovský diktát abdikoval 5. října a 22. října 1938 opustil republiku. První problém spojený s postoupením pohraničních oblastí Německu se projevil již v listopadu 1938. Nastal nedostatek uhlí, který vedl k jeho zdražení. Lidé byli proto nuceni topit dřevem. Během listopadu ještě probíhala jednání o vytyčení hranic a do Pecky se vrátili i poslední vojenští záložníci.

Dne 30. listopadu 1938 byl prezidentem druhé republiky zvolen Dr. Emil Hácha a nedlouho poté vyhlásilo Slovensko a následně i Podkarpatská Rus autonomii. Během listopadu se většina tehdy vládnoucích stran spojila do nově vzniklé Strany národní jednoty (SNJ). V Pecece do této nové strany vstoupili národní socialisté, lidovci, živnostníci i agrárníci. Ustavující schůze Strany národní jednoty v Pecece proběhla 15. prosince 1938 v radniční místnosti. Jejím předsedou byl zvolen Oldřich Petr, místopředsedou František Kudrnovský a jednatelem František Poslt. Na tomto zasedání byl ustaven i šestičlenný stranický výbor. Do konce roku 1938 se do SNJ přihlásilo sto osm členů.⁴⁰⁴ Jedním z prvotních úkolů nově vzniklé organizace bylo pomáhat českým uprchlíkům z pohraničí pomocí sbírkových akcí. Dne 27. prosince 1938 byla vládou rozpuštěna Komunistická strana Československa a o dva dny později byli její čtyři komunističtí zastupitelé v Pecece (Karel Souček, Rudolf Vorel, Jan Vokatý, Jaroslav Vokatý) zbaveni zastupitelských mandátů i členství v obecních komisích.⁴⁰⁵

Razítka peckovských živnostníků, podnikatelů a organizací pod úřední peticí, 40. léta 20. století. (SOKA Jičín)

2.3.3 Samospráva za okupace

K obsazení zbytku českých zemí, tedy i Pecky, německým vojskem došlo dne 15. března 1939. Následujícího dne byl vydán výnos o zřízení protektorátu Čechy a Morava. Nově vzniklý útvar měl být autonomní v rámci Říše s vlastní správou. Stal se však základem pro dvojkolejnou veřejnou správu, kdy na jedné straně stály úřady protektorátní a na druhé říšské. Územní samospráva, ač oficiálně nebyla zrušena, stala se zcela bezzubou. Obecní funkcionáři byli do funkcí dosazováni nadřazenými institucemi, nikoliv voleni. Rada a zastupitelstvo obce ztrácelo na významu ve prospěch starosty.⁴⁰⁶

K prvním personálním změnám ve vedení obce došlo již na konci března 1939, kdy odešel do penze dlouholetý obecní tajemník Ladislav Langner. Nového tajemníka Františka Půlpána dosadilo do Pecky ministerstvo vnitra 22. května 1939. Ze své funkce již nebyl zodpovědný obecní radě ani zastupitelstvu, ačkoliv byl placen z obecních peněz. V srpnu téhož roku rezignoval i dosavadní starosta František Bílek. Hlavní důvodem jeho odchodu byla nová pracovní nabídka ředitele měšťanky v Lázních Bělohradě. Ve vedení obce byl dlouhých dvanáct let. Zástupcem ve funkci starosty byl jmenován František Kudrnovský a jeho náměstkem se stal Břetislav Vejvoda, který tehdy vedl i agendu lesního hospodářství.⁴⁰⁷ Oficiálně ale byli oba muži do funkcí uvedeni až v březnu 1941.⁴⁰⁸ František Kudrnovský převzal v dubnu 1940 i vedení obecní kroniky.⁴⁰⁹ Jednotliví členové rady měli mezi sebou rozděleny resorty. František Poslt byl radním pro dopravu a komunikace, Jan Tichý radním pro zdravotnictví, Oldřich Petr radním pro sociální péči a Jan Sehnal radním pro veřejnou správu a bezpečnost. Post obecního hospodáře a pokladníka vykonával i nadále František Pazderka.⁴¹⁰

Hlavička úředního dokumentu organizace Národní souručenství v Peckce, 1944. (SOKA Jičín)

Jedinou povolenou stranou v protektorátu bylo Národní souručenství, které vzniklo již 21. března 1939 z podnětu prezidenta Emila Háchy. Zpočátku sdružovalo pouze muže. Ženy vstupovaly do strany až v následujícím roce. Jako politická strana bylo zlikvidováno v roce 1943.⁴¹¹ V Pecce byla místní skupina Národního souručenství ustavena během dubna 1939 a v jejím čele stál drogist Jan Tichý.

Obecní zastupitelstvo se pravidelně scházelo v sále radnice a jeho zasedání se více méně omezila na řešení záležitostí ohledně výstavby vodovodu, dokončení regulačních prací na Javorce a úpravy veřejných prostranství a komunikací. Důsledky okupace se začaly projevovat okamžitě. V roce 1940 byl pro svůj židovský původ nucen vzdát se zastupitelského mandátu Arnold Neurad.⁴¹² Začala upadat i činnost obecních komisí. V roce 1940 pak byla sice ustavena nová komise pro sbírání odpadků v čele s Janem Tichým, ale i její aktivita brzy ochabla.⁴¹³ Na základě nařízení okresního úřadu zřídila obec čtyřčlennou hlídku civilní protiletecké ochrany, která v době zvýšeného nebezpečí měla na starost zatemňování budov v městečku.⁴¹⁴ Kvůli trvajícím válečným poměrům byl v roce 1941 v obci zřízen zásobovací a vyživovací sbor. Chod místní samosprávy byl nejvíce ohrožen 9. července 1942, kdy německá státní tajná policie zatkla náměstka starosty a radního Břetislava Vejvodu, radního a pokladníka Františka Pazderku, radního pro bezpečnost Jana Sehnala, člena finanční komise Františka Fejfara a zastupitele Františka Poslta. Obecní rada tak po dobu jejich zatčení, které trvalo měsíc, nebyla schopná zasedat.⁴¹⁵

Obecní zaměstnanci byli nově povinni navštěvovat kurzy německého jazyka. Mezi stálé zaměstnance i v této době patřili: hajný a lesní správce, kteří na počátku čtyřicátých let spolupracovali s Ing. Ladislavem Šauerem na vypracování lesního hospodářského plánu na roky 1940–1945. V roce 1941 organizovali práce na odstraňování škod po silné vichřici, která poničila okolní lesy. V červenci 1942 byl hajný Josef Špůr zatčen a následně odsouzen ke dvěma letům vězení. Ve funkci ho zastoupil nejprve Jan Vích a poté Jan Hájek.⁴¹⁶ Dalším zásahem státních orgánů do chodu obce bylo zrušení obecní stráže v roce 1943. Strážník Josef Jerie se stal obecním úředníkem a převzal agendu zásobování a evidence obyvatel. Tuto agendu vykonával společně s Heřmanem Dobřenským.

Dlouhodobě nemocného ponocného Josefa Langa zase zastupoval Václav Mádle.⁴¹⁷

Hned na samém počátku okupace, tj. v březnu 1939, přišla první vlna zatýkání. Jednalo se o osoby podezřelé z komunistické činnosti. V Pecece byli zatčeni: Karel Souček, Emil Vokatý, Jan Vokatý a Rudolf Vorel. Všichni skončili ve věznici okresního soudu. V průběhu následujících dvou měsíců byli postupně propuštěni.⁴¹⁸ Na počátku září 1939 byl z nezjištěných důvodů zatčen a převezen do ochranné vazby další Peckovan – Arnold Wolf, ale vzhledem ke svému stáří i zdraví byl po sedmidenním věznění propuštěn.⁴¹⁹

Pecka za okupace patřila jičínskému oberlandrátu a byla součástí novopackého okresu. Toto uspořádání platilo až do zavedení Heydrichovy správní reformy, tj. do června 1942. Poté se městečko stalo součástí politického okresu Jičín v rámci hradeckého oberlandrátu. V rámci protektorátu byly v městečku zaváděny nové poměry. V dubnu 1939 byl v Pecece zaveden přísný zákaz pořádání zábav a večírků, který trval po celé období protektorátu.⁴²⁰ Na náklady obce byly veřejné budovy nově označeny dvojjazyčným německo-českým názvem. Tato úprava se týkala i označení katastru obce.⁴²¹

Ještě během roku 1939 byly zavedeny nové obecní dávky a poplatky, například dávka z masa či z přechodného ubytování. Do obecní kasy směřovaly i tradiční dávky z návěstí, nápojů, psů, hazardu, poplatky za úřední úkon, elektrickou energii, užívání veřejného prostranství a obecních místností, vodné a poplatky stavební.⁴²² Prostory radnice i nadále využívalo četnictvo a hostinskou živnost v ní provozoval Karel Baumelt. Vzhledem k rozšíření obecní agendy byla obec nucena rozšířit stávající kancelářské prostory na úkor hostinských místností. K. Baumelt tedy předal obci jediné dvě místnosti v patře a na místo nich mu byla přidělena nájemní místnost v přízemí.⁴²³

2.3.4 Investiční akce

Během roku 1939 obec dokončovala regulační práce na toku Javoroky v oblasti u továrny.⁴²⁴ V následujícím roce 1940 započala obec celou řadu investičních akcí, ale jen některé z nich byly úspěšně dokončeny. Nejprve se obec

pustila do zásadní rekonstrukce místních jatek, které nechal okresní hygienik kvůli nevyhovujícím hygienickým podmínkám uzavřít. Ještě téhož roku proběhla jejich kolaudace. Dalším obecním podnikem se měla stát elektrifikace Lhoty a její připojení na městskou síť. Ale ačkoliv zastupitelstvo projekt schválilo, k jeho realizaci nakonec nedošlo. Důvodem byl nedostatek potřebného stavebního materiálu. Pod záštitou novopackého okresu se tehdy započalo s výdlažbou okresní silnice od vinopalny k radnici. Stávající komunikace byla rozšířena a zpevněna žulovými kostkami. V zájmu nově upravené silnice došlo k zbourání domu čp. 151 pana Kudrnovského. Výdlažba další komunikace v úseku od radnice k pivovaru se již neuskutečnila. S dlážděním silnice šlo ruku v ruce i budování městské kanalizace. Jeden z jejích prvních úseků vedl od Vackovy firmy k hostinci U modré hvězdy, kde kanalizace ústila do potoka.⁴²⁵

Téhož roku prošlo zásadní proměnou i náměstí. Veškeré úpravy probíhaly podle návrhu architekta Josefa Kumpána z Prahy a na jejich realizaci dohlížel peckovský zahradník František Vitoch. Celý povrch náměstí byl vyrovnán navezením hlíny získané z hradních vykopávek. O následnou asanaci se zasloužil drogist Jan Tichý. Namísto lip, které do té doby stávaly u morového sloupu, byly vysázeny čtyři květinové záhony s betonovou obrubou. Lípy, lemující obě strany náměstí, byly po dvou spojeny oválnými záhony s betonovými obrubníky.

U několika lip byly zhotoveny hvězdicovité květinové záhony. Mohutné araukarity, které do té doby stávaly v parčíku uprostřed náměstí, byly převezeny na zvláštní záhon u Fejfarova hostince. Celkově se náklady na tyto úpravy vyšplhaly na sedm tisíc korun. O rok později obec ještě uhradila rekonstrukci morového sloupu. I v dalších letech asanační práce pokračovaly úpravou prostranství před kostelem, zpevněním cest v sadu pod hradem a vysázením okrasných keřů. Rozšířena byla i hlavní přístupová cesta k hradu.⁴²⁶

Další léta byla spojena s budováním nového obecního vodovodu. Ostatní záležitosti byly odsouvány do pozadí a byly řešeny jen ty nejpálčivější problémy. Mezi neodkladné záležitosti patřila například oprava budovy zchátralého chudobince či opravy hradu, které musela obec vykonat, neboť na jejich uskutečnění získala dotaci od Zemského úřadu.

2.3.5 Vodovod a vodní zdroje

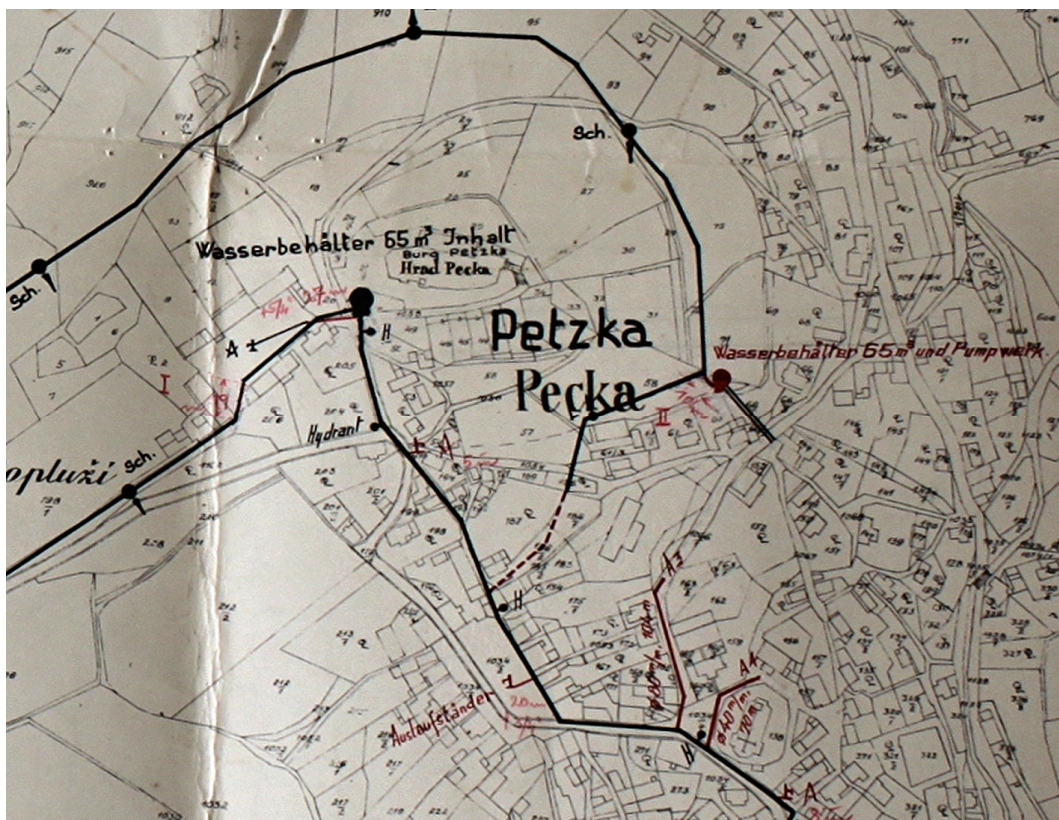
Výstavba gravitačního vodovodu se za války stala největší investiční akcí městečka. O špatném stavu místního vodovodu se hovořilo již v době první republiky, ale tehdejší zastupitelstvo nebylo schopné najít shodu ve způsobu jeho výstavby. Návrh výtlačného vodovodu od lázní byl pro velkou nákladnost zamítnut a nereálná byla i výstavba vodovodu z Vidonic, který by procházel třemi katastry a vodním právem tří mlýnů. Dřevěné potrubí, z kterého byl starý vodovod zhotoven, bylo na mnoha místech shnilé a borové dřevo, které se na jeho opravy doposud používalo, obci docházelo. Obyvatelé Pecky vodu z vodovodu nevyužívali, neboť byla zdravotně závadná. A tak více než tisíc dvě stě obyvatel bylo závislých na dvaadvaceti soukromých studních a sedmi veřejných pramenech. Vlastní studny měla tehdy i textilka.⁴²⁷

Nový odborný projekt vypracovala firma inženýra Josefa Davida z Prahy, která vyhrála ofertu čili výběrové řízení i na reálné práce. Jednalo se de facto o rekonstrukci starého vodovodu. Stavba byla prováděna v režii obce a stavební dozor nad ní vykonával Zemský úřad. Obec dokonce ustavila i speciální vodovodní komisi. Na průběh prací navíc dohlížel i místní vodák Josef Rulf.

Vodovod měl dva řady. První vedl od bukovinského pramene a byl 640 metrů dlouhý. Druhý od pramenů v rokli byl mnohem delší, dosahoval 1570 metrů. Zatímco rokelský vedl stejnou trasou jako původní vodovod, u bukovinského došlo ke změnám. Byl napojen na vodojem pod hradem (vystavěný v letech 1941–1942), z kterého vedl hlavní zásobovací řad. Vzhledem k tomu, že pramen v rokli byl daleko vydatnější, přečerpávaly se jeho přebytky do vodojemu pod hradem pomocí motorového čerpadla. Vodojem pro prameny z rokle byl dostavěn roce 1943. Vlastní rozvod měl být sestaven ze spojek jednotlivých kašen, které by byly později nahrazeny výtoky a hydranty v počtu cca osmi až deseti.

Vodovod však nebyl během okupace dokončen. Hotové byly pouze jeho přírůdky od pramenů do obce a hlavní řad vedoucí obcí. Krom pěti přípojek nebyl rozvod vody po obci proveden. Na konci války sloužilo zařízení přibližně patnácti procentům obyvatelstva. Jeho výstavbu omezovala válečná opatření, například všeobecný zákaz staveb přijatý roku 1942. Pecka musela několikrát žádat o vyjmutí z tohoto nařízení. Dalším problémem byl i nedostatek stavebního materiálu

a stavebních dělníků. Bylo upuštěno od původně zamýšleného použití železného potrubí, které bylo za okupace nedostatkovým materiálem. Bylo nahrazeno potrubím eternitovým. Největšími úskalími výstavby bylo nejprve kalení bukovinského pramene z lomu Františka Trybenekra, což bylo vyřešeno vyplacením majitele a zvětšením ochranného pásma kolem pramene. Protahována byla i výstavba rokelského vodojemu z důvodu jednání s vlastníky pozemků panem Stránským a Aloisem Wernerem. Část vedení byla také poničena sesuvem půdy při jarních deštích a nedostatečné těsnění rour způsobovalo únik vody. Ing. Josef David vypracoval projekt vodovodu i pro školní budovu, ale k jeho instalaci vlivem válečných událostí nedošlo.⁴²⁸ Zabýval se rovněž doplňkovým projektem na stavbu vodovodu z Rolfova pramene, který byl v období sucha vyhodnocen jako nejsilnější pramen.⁴²⁹ Stavba vodovodu včetně přípojek byla definitivně zastavena v březnu 1944. Obec si na jeho výstavbu musela bezúročně půjčit šest set tisíc korun. Subvence na jeho výstavbu poskytly: Zemský úřad, ministerstvo zemědělství, okresní úřad a drobné příspěvky získala i od místních korporací.⁴³⁰

Projekt vodovodu, 1941. (SOkA Jičín)

Vodním právem v obci v roce 1941 disponovala firma M. B. Neumann – Union, mlynář Antonín Podzimek a Hospodářské družstvo. Popperovo vodní právo již nebylo využíváno. Rybník Tešnov, který se tehdy potýkal s nedostatečným přítokem vody, byl již v této době pro chov ryb nevhodný.⁴³¹

2.3.6 Průmysl a živnosti

Válečná výroba se přenesla i do místních textilních podniků. Firma M. B. Neumann – Union na počátku čtyřicátých let zahájila výstavbu dvojdomků pro zaměstnance čp. 243–248 a zaměřila se i na budování nového zázemí v továrních prostorách, například prádelny, sukárny, skladiště a kanceláří. O rok později byla dokonce přistavěna i nová šlichtovna. Tyto úpravy probíhaly ještě v době, kdy byl ředitelem peckovské tkalcovny Václav Krčmařík. Ten byl zbaven funkce v roce 1942 na nátlak německého úředníka J. Endta. Novým ředitelem peckovské pobočky se stal Rudolf Riemer. Firma měla hlavní sídlo ve Dvoře Králové, kde funkci generálního ředitele zastával Ernst Poslt. Před okupací byla největším akcionářem firmy česká banka Union. Za války převzala vedení podniku německá firma UTAG, tj. Union Textilindustrie AG UTAG UNION akciová společnost pro průmysl textilní. V roce 1943 došlo ke sloučení firem Fröhlich a Utag a část stavů se z Pecky přestěhovala do Nové Paky.⁴³²

V Pecece v té době prosperovala také mechanická tkalcovna Václava Stuchlíka, která dostávala zakázky na šití vojenských uniforem. Válečné zakázky prospívaly i místním živnostníkům, např. výrobci kravat Josefu Kracíkovi či firmě Jana Chládky. Německá správa vesměs podporovala rozvoj živností i průmyslu a nijak nezasahovala do jejich činnosti, vyjma těch židovských. Co se obchodu týká, tam k některým omezením došlo. Negativním nařízením pro peckovské obchodníky bylo zavedení nedělního klidu a omezení prodejní doby v novopackém okrese v roce 1940. Toho roku došlo také k likvidaci společenstva potravního v Pecece a jeho členstvo přešlo pod Obchodní grémium v Nové Pace.⁴³³ O dva roky později ukončila činnost i další dvě samostatná peckovská společenstva: společenstvo oděvních živností a společenstvo různých živností. Živnostníci sdružující se

v těchto společenstvech vstoupili do Společenstva smíšených živností pro politický okres Nová Paka se sídlem v Nové Pace.⁴³⁴

2.3.7 Školství

Během roku 1939 ještě k žádným radikálním změnám ve správě peckovské školy nedošlo. Škola pouze na příkaz protektorátních úřadů stáhla z oběhu učebnice dějepisu, opatřila si novou říšskou i protektorátní vlajku a ve sklepních prostorách školy nechala vybudovat kryt civilní protiletectvé obrany. Negativní důsledky německé okupace začalo vedení školy pociťovat teprve od počátku roku 1940. Nejprve muselo být ze školní budovy odstraněno devatenáct obrazů českých osobností a několik bust. Na průčelí školy byla připevněna velká dřevěná tabule s německo-českým označením školy. Okresní hejtman jmenoval novou újezdní školní radu. Výuka některých vedlejších předmětů byla omezena ve prospěch těch stěžejních, tj. matematiky, českého a německého jazyka. Takové omezení výuky způsobilo nadlimitní stav učitelstva na škole. Aby došlo k jeho vyrovnání, zavedlo vedení školy kroužky, například německého jazyka, pěvecký a tělovýchovný.⁴³⁵

Na základě nového vládního nařízení č. 300/1941 Sb. a prováděcího výnosu ministerstva školství a osvěty č. 106.000/1941 měla obecná škola osm ročníků. Základní stupeň tvořily ročníky první až čtvrtý a měšťanka od pátého po osmý ročník se stala výběrovou školou, do které mělo ze čtvrtého ročníku obecné školy postoupit pouze 35–40 % žáků. Změnilo se i označení školy na Volks und Hauptschule, tj. Obecná a hlavní škola. Počet žáků školy byl zhruba dvě stě čtyřicet, z toho devadesát přespolečných. V té době byla škola ryze česká, neboť neevidovala žádného německého žáka. Měšťanku neboli školu hlavní tehdy navštěvovalo kolem stovky žáků. Ředitelem školy v této pohnuté době byl Bohuslav Gebauer. Z nařízení ministerstva školství a národní osvěty musel jako správce školy navštěvovat povinné kurzy německého jazyka. Téhož roku 1941 škola konečně získala školní rozhlas, o který rodičovské sdružení usilovalo již od konce třicátých let. Zahajovací slavnost školního rozhlasu uspořádala škola ve spolupráci s rodičovským sdružením 15. června 1941.⁴³⁶ Také učitelé se tehdy museli pravidelně účastnit kurzů německého jazyka. Navýšil se počet hodin výuky tohoto jazyka. Od roku

1943 byly zavedeny přijímací zkoušky do prvního ročníku hlavní školy. Zkoušky měly písemnou i ústní formu a konaly se za předsednictví okresního školního inspektora. Skládaly se z počtů, německého a českého jazyka a vlastivědy. Zavedením přijímacího řízení se počet žáků hlavní školy snížil ze sta na sedmdesát osm.⁴³⁷

Zásadním zásahem německé správy do školství bylo i zrušení nejprve Zemské školní rady v roce 1942, jejíž kompetence následně převzal Zemský úřad, a poté v roce 1943 zrušení místních, újezdních a obvodních školních rad. Žactvo bylo v této době začleňováno do zalesňovacích prací, které spočívaly nejen ve vysazování nových sazenic, ale i v pletí lesní školky. Nově zavedenými předměty byla výuka psaní na stroji a těsnopis.⁴³⁸ Restrikce ze strany německých úřadů se stupňovaly formou zastrašování. Dne 20. srpna 1942 byl jičínským gestapem zatčen ředitel školy Bohuslav Gebauer s manželkou v reakci na zatčení jeho zetě, pražského advokáta Františka Renftela. Po objasnění zeťova obvinění se B. Gebauer vrátil zpět na pozici ředitele. Po dobu své nepřítomnosti byl zastupován odborným učitelem Josefem Zahradníkem.⁴³⁹

Učitelství sbor ve školním roce 1942/1943 – zleva: Josef Balihar, Václav Jiránek, Václav Babka, Josef Zahradník, Kamil Skrbek, administrátor Alois Voral, Anna Chudobová, Břetislav Vejvoda, Marie Kopecká, Karel Machek. (SOka Jičín)

O prázdninách roku 1942 byla u Roubalů ubytována kolonie dětí z bombardovaného Porýní, která v Pecece zůstala až do února 1943. Pro výuku těchto padesáti šesti dětí byla vyčleněna jedna třída v prvním poschodí školy. Tyto kolonie byly označovány jako Kinderlandsverschickungslager (KLV Lager) a nebyly Peckovanům neznámé, neboť v polovině třicátých let o prázdninách pobývaly v budově školy kolonie dětí z Prahy. Dalších padesát jedna dětí z německého Porýní dorazilo do Pecky v březnu 1943. A ubytovány byly opět u Roubalů. Ve škole jim byly vyhrazeny tentokrát dokonce dvě místnosti. Poslední turnus KLV Lageru v počtu šedesáti devíti chlapců zahájil vyučování v peckovské škole 17. května 1944. K jeho definitivnímu rozpuštění došlo 26. února 1945.⁴⁴⁰

V polovině roku 1944 bylo vyhlášeno totální nasazení učitelstva. V peckovském učitelském sboru nastaly velké personální změny. Na nucené práce do Říše byli vysíláni nejen učitelé, ale i učitelky. V obecné škole v tomto období učili pouze tři stálí učitelé a čtyři pak byli na měšťance.⁴⁴¹ Z rozhodnutí okresního hejtmanství v Jičíně byla k 13. prosinci 1944 celá budova peckovské školy zabrána k válečným účelům pro uprchlíky německé národnosti, kteří byli evakuováni z Banátu a středního Maďarska. Budova byla zcela vyklizena, krom bytu školníka, ředitele a dvou kabinetů, ve kterých byly uskladněny nejcennější školní předměty. Ostatní školní inventář byl uložen na nejrůznějších místech v městečku, například ve farní stodole a v hostincích u Blažků a Fejfarů. Školní tělocvičné náradí bylo uloženo v Hospodářském družstvu, hostinci u Hofmanů a zbytek na hradě. Prostory ve školní budově byly upraveny pro potřeby uprchlíků. Místnost, která do té doby sloužila jako obecní knihovna, byla přeměněna na kuchyň. Z tělocvičny byla zřízena společná jídelna. V ředitelně byla kancelář vedoucího NSDAP a ve třídách v prvním i ve druhém patře vznikly noclehárny oddělené pro muže a ženy s dětmi. K likvidaci tohoto Südostdeutsches Lageru docházelo od 21. dubna 1945. Poslední jeho příslušníci opustili budovu školy 25. dubna 1945.

Vzhledem ke ztrátě školních prostor byly prodlouženy zimní prázdniny do 19. ledna 1945, kdy byl vydán výnos ministerstva školství a národní osvěty o zastavení vyučování na obecných a hlavních školách, které trvalo až do 13. března 1945. V době zastavení vyučování si žactvo každé úterý chodilo pro domácí úkoly do učebny u Fejfarů a učitelstvo bylo dáno k dispozici obecnímu úřadu na písarské a výpomocné práce. Po obnovení vyučování se výuka žáků omezila pouze

na dopolední čas a žáci byli po třídách rozděleni do provizorních učeben zřízených v prostorách opatrovny, v zasedací síni obecního úřadu a v sálech hostinců u Fejfarů, Blažků a Hofmanů.⁴⁴² Do školní budovy se žáci vrátili na počátku května 1945.

2.3.8 Farnost

Za okupace sloužili v Pecce pouze administrátoři. Za farního správce Františka Vlčka byla během jara 1939 zrestaurována a pozlacena socha sv. Josefa a stejnojmenný oltář v presbytáři kostela. Nový administrátor následně vysvětil i křížky pro křížovou cestu v interiéru kostela. O prázdninách téhož roku byla upravena dlážděná cesta ke kostelu a kolem kostela. František Kudrnovský zrestauroval kříž před kostelem i sochu sv. Josefa u hradu a sv. Jana Nepomuckého.⁴⁴³

Rekvírování zvonů, 1942. (archiv ÚM Pecka)

Na počátku čtyřicátých let bylo věnováno velké úsilí především úpravě okolí kostela, do které se aktivně zapojil místní Okrašlovací spolek. Po dobu

okupace probíhaly v kostele sv. Bartoloměje dvě nedělní ranní mše, nejprve německá a poté česká. V letech 1942–1943 bylo nainstalováno v malé kostelní věži elektrické zvonění.⁴⁴⁴ Administrátoři pořádali přednášky v prostorách opatrovny. V roce 1942 Němci zrekvírovali čtyři peckovské zvony a zvonice velké věže zůstala prázdná. Následujících padesát let zvonil v Pecce pouze umíráček.⁴⁴⁵

2.3.9 Spolková a kulturní činnost

V období druhé republiky fungovaly v městečku následující spolky: Tělocvičná jednota Sokol – 128 členů, Sbor dobrovolných hasičů – 110 členů, Okrašlovací spolek – 106 členů, Sportovní klub Harant – 90 členů, odbor Civilní protiletectvé ochrany – 60 členů, Československý červený kříž – 57 členů, Tělocvičná jednota Orel – 45 členů, Včelařský spolek – 44 členů, Mládenecký spolek Harant – 33 členů, Odbor Klubu československých turistů – 24 členů, sdružení Volná myšlenka – 21 členů a odborářské spolky jako Odbor Spolku strojmistrů a zřízenců průmyslu textilního v Náchodě se sídlem v Pecce – 34 členů a Odbočka Československého svazu dělnictva textilního.⁴⁴⁶ Za okupace byly tyto dva odborářské spolky přejmenovány. Ze spolku strojmistrů se stala Jednota soukromých zaměstnanců v průmyslu a výrobních živnostech. Ustavující schůze jejího peckovského odboru se konala v lednu 1940, na ní byl předsedou zvolen Josef Polák ze Lhoty. A ze svazu dělnictva vznikla Jednota dělnictva textilního průmyslu. Její peckovská odbočka čítala pod vedením Karla Rulfa na počátku čtyřicátých let 282 členů. Podobnou proměnou prošla i Družina československých válečných invalidů, která se v dubnu 1940 změnila v Družinu českých válečných poškozených. Jejím předsedou byl paprskářský mistr František Gottštein a jednatelem trafikant Josef Koch.

Nově ustaveným spolkem spíše sociálního charakteru se v době okupace stal odbor Ochrany matek a dětí v Pecce. Jeho první schůze se uskutečnila 20. dubna 1940 v kreslárně školy. Odbor fungoval při okresní péči o mládež a měl poradnu v místnosti místní opatrovny.⁴⁴⁷ Jeho předsedkyní byla Anna Krčmaříková. Poradna odboru byla otevřena každou druhou středu za přítomnosti obvodního lékaře a sociální pracovnice z Nové Paky.⁴⁴⁸

Jediným spolkem aktivně podporujícím fašistický režim bylo v Pecce tzv. Kamarádství českého svazu válečníků, založené členem Vlajky Janem Pelzellem. Obecně byla tato organizace označována jako Svaz českých bojovníků. Do jeho řad vstoupilo několik peckovských občanů, mezi nimi i František Vítek. Všechny výše uvedené spolky včetně školy a úřadů se musely účastnit každoročních oslav vzniku protektorátu Čechy a Morava a narozenin vůdce Adolfa Hitlera.

Aktivní činnost během okupace vykazovaly Okrašlovací spolek společně s odborem KČT. Tyto spolky se zasloužily o novou úpravu náměstí i jiných prostor ve městě a podílely se i na dalších úpravách hradu. Turisté se v této době také věnovali projektu a úpravě turistické stezky z Pecky na Krkonošskou vyhlídku u Arnoštova.⁴⁴⁹

Tělovýchovným aktivitám se do roku 1942 věnovaly v městečku zejména místní tělocvičné jednoty, Sokol a Orel. Z jednotlivých oddílů peckovského Sokola byli nejaktivnější lyžaři. V zimních měsících roku 1941 uspořádali okrskové lyžařské běžecké závody nazvané Harantův okruh, na kterých místní borec Stanislav Pátý získal druhé místo. V letním období se věnovali přespolnímu běhu. V této době se velmi zásadně změnila ekonomická poměry jednoty, neboť jednota přišla o příjmy ze zábav a částečně i z divadelních představení. Tento stav, ale i hrozící zrušení spolku donutily jednotu k postupnému rozprodávání movitého majetku. Na počátku roku 1941 prodala promítací přístroj za tři tisíce korun novopackému tiskaři Ladislavu Riedlovi a rádio za dva tisíce korun bratru Josefu Manychovi. Hlavními výnosy Sokola byly tehdy příjmy ze členských příspěvků, lyžařských závodů a koupaliště. Naopak největší prostředky vynakládala na pronájem, osvětlení a úklid tělocvičny, pronájem hřišť a na osvětlení na koupališti.⁴⁵⁰

Dne 13. dubna 1941 v půl třetí ráno došlo k zabavení majetku peckovského Sokola. Četnictvo zastoupené vrchním strážmistrem Pohnalem a strážmistrem Františkem Trčkou vtrhlo k pokladníkovi Sokola a zástupci okresního úřadu (Kracík, Dyk a Řeháček), poté zamířili ke starostovi Josefu Manychovi. Sokolové byli na tento zásah připraveni, neboť byli předem varováni z okolních jednot. Podařilo se jim již předtím část majetku rozprodat a peněžní obnos jedenáct tisíc korun uschovat v občanské záložně. Z majetku koupaliště krom nemovitostí samotných nebylo přiznáno nic. Zabavený majetek jednoty v roce 1941 tedy

představoval: koupaliště s přilehlými pozemky v hodnotě dvacet tisíc korun, jeviště s elektrickým zařízením a šatnou, knihovnu a hudebniny, gramofon, promítací kabinu, židle, dále tělocvičné nářadí: americkou hrazdu, bradla, koně, kozu a můstek. Tímto zásahem bylo zlikvidováno ekonomické zázemí Sokola a bylo již jen otázkou času, kdy dojde k jeho úplné likvidaci. Správcem sokolského majetku byl až do června 1942 starosta Sokola Josef Manych. Po jeho zatčení převzal správcovství Josef Spanilý.⁴⁵¹ Spolek v té době již neměl ani vlastní spolkovou místnost. Sokolové se scházeli po místních hostincích (v Koruně, u Roubalů nebo Pod hradem) a vážně uvažovali o výstavbě kulturního domu.⁴⁵² Ačkoliv již nevlastnili jeviště, sehrál jejich dramatický odbor v tomto roce čtrnáct her, což bylo nejvíce za dobu jeho existence.⁴⁵³

Na Pecke 17./VI.1942.
M-1240

Vážený pane osobní tajemníku.

Prosím, aby jste laskavě tlumočil panu ministru Emanuelu Moravcovi můj srdečný dík za jeho velkou práci pro náš národ a jako občanu žijícímu v městečku, které jest na samé hranici Protektorátu dovolil, aby vám zdělil, jak hluboce si vážíme pana ministra a jeho nadliáské námahy, aby našemu národu pomohl, vyvedl jej z bludu a klamu, do kterého se dostal jako část národa svedeného.

Jest a bude naším novým heslem :
Za VŮDCEM a Velkoněmeckou Říší proti A n g l i i .

Za svoji osobu, za svoji rodinu a své spoluobčany v našem městečku odsuzují hmsný čin spáchaný dne 27.května a prosím pana ministra, aby navrhl, že půjdeme všichni, komu leží na srdci jeho národ, jako jeden muž, do předních linií, proti našim nepřátelům a tak chtějí by jsme odčinili těžký zločin, který byl spáchán na panu Zastupujícímu Protektorovi. Sám jsem válečný invalida, který zná hrůzu války, třikráte jsem byl raněn, ale abych zachránil náš národ, obětují vše. A tak smýšlí dnes jistě celý náš národ.

Slova i činy pana ministra Emanuela Moravce zburcovala, otevřela oči a jemu patří náš dík, který prosím pane osobní tajemníku tlumočte laskavě panu ministru a bude-li možno o mém návrhu jednati, prosím abych byl vyrozuměn, abych mohl svým spoluobčanům prohlásiti, že náš společný nepřítel, nepřítel Velkoněmecké Říše, bude potřen i naší pomocí a k tomu nám dopomáhej Bůh.

Vůdci a vlasti Zdar .

Jan Pelzell v.r.
hospos.spr.Pecka 9
u Nové Paky.

Dopis Jana Pelzella určený ministru školství a národní osvěty Emanuelu Moravcovi, 1942. (SOKA Jičín)

V červnu 1942, po atentátu na Heydricha, se perzekuce ze strany německých úřadů začala stupňovat. Ještě za Heydricha byl vydán zákaz pořádání divadelních představení, který trval až do roku 1943. Poté byly sokolům zabaveny divadelní rekvizity včetně kostýmů, slavnostní prapor, vlajka dorostu a o několik týdnů později byla činnost Sokola zcela ukončena. Ještě v červnu gestapo provedlo domovní prohlídku u Josefa Spanilého, který byl podezřelý z distribuce protiněmeckých letáků a poslouchání cizího rozhlasu.⁴⁵⁴ Nic mu nebylo prokázáno, byly mu pouze zabaveny lampy z rádia. O čtrnáct dní později, 9. července 1942, gestapo zatklo bratry: Josefa Manycha, Břetislava Vejvodu a jeho ženu, Františka Poslta, Jana Sehnala, Františka Fejfara, Františka Pazderku a bývalého starostu městečka Františka Bílka, toho času bydlícího v Lázních Bělohradě. Následující den se gestapo vrátilo pro hajného Josefa Špůra a jeho ženu. Muži byli odvezeni do zajišťovací vazby ve valdické kartouze a ženy do věznice krajského soudu v Jičíně. Byli obviněni z poslechu zahraničního rozhlasu, ale vina jim nebyla prokázána, a tak byla většina z nich 8. srpna 1944 propuštěna. Jediným dlouhodobě odsouzeným byl hajný Josef Špůra, který byl odsouzen ke dvěma letům vězení.

Po rozpuštění Sokola přešla část členů do ilegality. Veškeré důležité doklady Sokola byly uloženy po zbytek okupace u Stanislava Pátého. Správu koupaliště převzala obec, která dozorem na koupališti pověřila nejprve Jana Pelzella a následně Rudolfa Vorla. Veškerý zisk byl v této době odváděn německým úřadům. Celý spolkový majetek nakonec přešel do vlastnictví Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách.⁴⁵⁵

V roce 1943 téměř čtyřicet členů bývalého dramatického odboru Sokola přestoupilo do divadelního a ochotnického spolku Tyl. Celkový počet jeho členstva vzrostl na osmdesát čtyři členů. Spolek, který byl do té doby na pokraji zániku, obnovil s přílivem nového členstva aktivní činnost. Začlenil se do Ústřední matice divadelního ochotnictva českého, kde patřil pod Vojanův okrsek se sídlem v Jičíně. Po zrušení zákazu divadelních představení v roce 1943 sehrál spolek operetu, po jejímž uvedení mu bylo úřady zapůjčeno sokolského jeviště. Hostinský Emil Hromadník, který si v té době pronajímal hostinec Pod hradem, povolil ochotnickému spolku šest představení ročně. Ostatní termíny byly obsazeny pro kino provozované Jindřichem Tomkem, majitelem biografu z Nové Paky.

Divadelní představení pro dospělé začínala v osm hodin a pro děti ve tři hodiny odpoledne. Činohra oproti operetě bývala výnosnější o téměř třicet procent.⁴⁵⁶

Po zrušení Sokola a Orla sportovní činnost v obci převzal Sportovní klub Harant a Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách. Kuratorium založil ministr školství a lidové osvěty Emanuel Moravec v květnu 1942. Podporovalo rozvoj branné zdatnosti v duchu nacismu. Používalo nacistické symboly, například jako pozdrav vztyčenou pravici či uniformy připomínající stejnokroje SS. V Pecce byl ustaven jeho XI. výcvikový obvod pod vedením Karla Machka. Jeho členové se většinou scházeli v hostinci Pod hradem, kde byla možnost filmové projekce. Výcvikovým vedoucím byl financ Jožka Kruliš.⁴⁵⁷

Po celou dobu okupace zajišťoval místní hasičský sbor protipožární hlídky. Přesto však v roce 1942 došlo ke dvěma ničivým požárům. Jeden vypukl v zimě a druhý v létě téhož roku, kdy vyhořela stavení u hradu čp. 201 Jana Rulfa a čp. 20 Františka Rulfa.

Kulturně-vzdělávací instituce v době okupace značně omezily svou činnost. Správu muzea zajišťoval muzejní sbor ve složení František Poslt, Jan Tichý, Karel Petr, František Kudrnovský, Josef Balihar a Oldřich Petr. V letech 1943–1944 probíhala v muzeu rozsáhlá inventarizace, a muzeum proto zůstalo po téměř dva roky pro veřejnost uzavřené. Naopak knihovna byla veřejnosti přístupná po celou dobu okupace až do zabrání školy v zimě roku 1944. Po okupaci byla část knihovního fondu, u něhož hrozilo jeho zabavení německou správou, uložena u soukromých osob. Přesto po vyhlášení války Sovětskému svazu došlo k cenzurnímu zásahu ze strany německých úřadů. Byly odstraněny knihy ruských autorů. Dozor nad knihovnou měla tehdy okresním úřadem dosazená knihovnická rada, v jejímž čele stál jako v předchozích letech Břetislav Vejvoda.

2.3.10 Židé

Na základě okupační politiky se Židé měli stát občany druhého řádu. Nepřehledné množství nařízení a vyhlášek okupačních i protektorátních úřadů směřovalo k jejich izolaci. Během roku 1939 byli nuceni předkládat majetková přiznání, nesměli být zaměstnáni ve vysokých funkcích, mohli být propuštěni

bez nároků na mzdu, zcela podléhali pracovní povinnosti, byli propouštěni ze státní správy a samosprávných funkcí, museli se vzdát živností atd. Všechna tato opatření se vztahovala i na peckovské Židy, kterých na počátku války žilo v Pecce patnáct. Většinou se jednalo o příslušníky rodiny Popperovy a Neuradovy.⁴⁵⁸ Židé na základě nařízení nesměli navštěvovat místní školu a veřejná prostranství jako parky či hřiště. Nesměli se po dvacáté hodině zdržovat mimo svá bydliště a zákaz se týkal i návštěv hostinců, koupaliště, knihovny, divadelních a kinematografických představení a jiných zábavních či sportovních akcí. Od 1. září 1941 museli všichni Židé starší šesti let nosit na veřejnosti žlutou šesticípou Davidovu hvězdu s nápisem Jude, která musela být umístěna na viditelném místě oděvu. Veškeré přestupky proti těmto nařízením byly trestány okamžitým zatčením a následným transportem do koncentračního tábora.⁴⁵⁹

Udání na peckovské Židy, jak je patrné z poválečných výslechů, byla podávána na místní četnickou stanici, odkud byla odesílána nadřízeným orgánům do Nové Paky. Některá udání se zásluhou četníka Františka Trčky podařilo stornovat. Velmi častým odesílatelem udání byl jediný doposud oficiálně známý peckovský udavač Jan Pelzell. Podle výslechů svědků, které probíhaly po válce před trestní komisí, se ho bála celá obec. Jindřicha Poppera udal za účast na místním fotbalovém zápasu, Arnolda Neurada za postávání a rozmlouvání na ulici před krámkem po dvacáté hodině, Růženu Popperovou za návštěvu hostince a divadla, Otto Poppera za nepřístojné chování v kostele na Wolfově svatbě. Pelzell ale neudával jen Židy; jako hospodářský správce sokolského majetku udal i několik členů Sokola za poslušání cizího rozhlasu a dále např. Františka Tázlara za hanobení hákového kříže.⁴⁶⁰

Na základě těchto jeho udání byli prokazatelně zatčeni gestapem už v listopadu 1939 Jindřich Popper, zvaný Hajna, a poté i Otta Popper. Jindřich zemřel v Osvětimi v březnu 1943 a Otta zahynul již v dubnu 1942 v Mauthausenu. Ostatní peckovští Židé byli zatčeni až 3. ledna 1943 a společně s dalšími registrovanými Židy z jičínského okresu byli soustředěni v Mladé Boleslavi. Odtud byli odvezeni zvláštními vlaky do Terezína a následně do koncentračního tábora v Osvětimi. Ještě v Terezíně zemřel Arnold Neurad. Zpátky do Pecky se po válce vrátili pouze jeho dva synové. Popperův dům čp. 13 za okupace získala od německých úřadů Ludmila Turková z Prahy.⁴⁶¹

Obchodník Arnold Neurad před vlastním domem čp. 4, nedat. (SSDK hradu Pecka)

2.3.11 Odboj

Po okupaci zbytku našeho území byla vybudována domácí ilegální organizace Obrana národa. Její síť zasahovala do jednotlivých krajů a okresů. Velitelem novopackého okresu byl štábní kapitán Stanislav Richter. Z jeho popudu byla ustanovena buňka Obrany národa i v Pecce pod vedením Františka Bergera. Tato buňka překonala rozsáhlé zatýkání členů Obrany národa na Novopacku a Bělohradsku na počátku roku 1940. Byla rozdělena nejprve do dvou sledů, později do tří sledů. První sled vznikl již v březnu roku 1939 a jeho členy byli František Berger, Václav Berger, Jaromír Rychtera, Josef Vondra a Karel Machek. Další sled vznikl ještě v květnu 1939 z podnětu Stanislava Pátého a přijati do něho byli: František Trčka, Josef Jerie, František Roubal, Jan Hess a František Lánský. Poslední sled měl rezervní funkci a byl tvořen Václavem Benetkou, Josefem Baliharem, Vlastimilem Manychem, Josefem Polákem, Josefem Zahradníkem, Josefem Žlabem a Jaroslavem Novotným. Vedoucí buňky František Berger prověřoval důkladně jednotlivé členy, kteří většinou pocházeli z řad Sokola. Dbal rovněž na to, aby většina z nich o sobě vzájemně nevěděla. Jejich úkolem bylo rozšiřovat rozhlasové zprávy z Moskvy a Londýna, distribuovat protiněmecké letáky, ukrývat zbraně a osoby žijící v ilegalitě. Zámožnější členové organizace

podporovali rodiny zatčených či popravených osob na Peckovsku. Podobnou náplň činnosti měly i jiné odbojové skupiny. Zbraně pro Pecku ukrýval Jaromír Rychtera na peckovském hradě. Přestože gestapo provedlo na hradě několikrát šňáru, úkryty zbraní zazděných v komínech a ve zdivu na nádvoří nenašlo. Po rozprášení ilegální sítě Obrany národa utichla i činnost peckovské buňky.

Její člen Jaromír Rychtera se společně s dalšími Peckovany (Josefem Vondrou, Václavem Bergerem, Oldřichem Rachotou, Karlem Vokatým, Janem Vokatým, Františkem Kracíkem, Karlem Rejmontem a Václavem Špůrem) napojil na počátku roku 1942 na ilegální organizaci KSČ v Mrklově. Další ilegální organizací nezávislou na těch předchozích se stala skupina „Pěti“ (František Šádek, Miloslav Machytka, MUDr. Josef Tomáš, Bohumil Černý, Josef Spanilý), která vznikla na konci října 1943. Vlastní ilegální organizaci v rámci novopackého okresu měli i hasiči.

Ze skupiny „Pěti“ vznikl 3. září 1944 v Pecce Národní osvobozovací výbor (N. O. V.). Úkolem tohoto dvacetičlenného výboru bylo zajištění klidu a pořádku při osvobozovacích akcích. Funkci člena N. O. V. musel oslovený občan přijmout, záporné stanovisko bylo kvalifikováno jako národní zrada. Zahájení osvobozovacího boje stanovil zakládající člen po dohodě s dalšími členy výboru. Prvním úkolem bylo zajistit národní zrádce a udavače, odzbrojit všechny osoby německé národnosti a ozbrojit všechny spolehlivé občany. Pravomoc výboru zasahovala i do okolních peckovských obcí. Pamětní zápis o založení osvobozovacího výboru byl zveřejněn 3. května 1945 ve dvacet hodin, ačkoliv osvobozovací boj byl zahájen již ve čtyři hodiny odpoledne.⁴⁶²

Pro podchycení a podporu revolučního povstání vznikla v roce 1944 vojenská jednotka „Božena“, jejímž vrchním velitelem byl podporučík Stanislav Pátý a zapojeni do ní byli většinou bývalí členové Obrany národa: Karel Machek, Bohumil Černý, Zdeněk Slanina, Josef Kruliš, Josef Vondra a další. Jejich připravenost byla prověřena v květnových dnech roku 1945. Řada členů domácího odboje byla po válce právem oceněna čestnými medailemi. Nejvíce těchto medailí bylo však rozdáno až na počátku komunistické éry a jejich udělování patřilo bohužel k populistickým gestům režimu, který na osudu těchto hrdinů stavěl svou vlastní propagandu.

V zahraničním odboji bojoval peckovský rodák František Bekr, který byl před válkou rotmistrem zbrojní služby v Olomouci. Po opuštění republiky směřoval do Francie a po její okupaci dále do Anglie, kde byl přijat k anglickému letectvu. V roce 1941 byl zařazen k 310. československé stíhací peruti v Duxfordu. A v letech 1944–1945 působil jako styčný důstojník Inspektorátu československého letectva u velitelství 42. a později 43. skupiny. Do vlasti se vrátil v srpnu 1945 a u letectva sloužil až do června 1946. Usadil se s rodinou v Jablonci nad Nisou, ale rok po komunistickém převratu odešel zpět do Velké Británie, kde získal v roce 1959 občanství a kde také v roce 2000 zemřel. I tento hrdina získal po válce řadu ocenění, například Československý válečný kříž, medaile Za chrabrost a Za zásluhy I. stupně, řada vyznamenání mu byla udělena i v Anglii.⁴⁶³

2.3.12 Květnové povstání a konec okupace

Na počátku května 1945 zesílila v severovýchodních Čechách, zejména v Podkrkonoší, bojová činnost partyzánského hnutí ve spolupráci s odbojovými složkami. Touto částí Čech totiž proudily zajatecké kolony prchající před Rudou armádou. Z těchto kolon uprchnuvší zajatci, většinou sovětští, vytvářeli partyzánské skupiny. V linii od Železného Brodu přes Semily, Jilemnici a Novou Paku docházelo k přepadům německých dopravních prostředků, narušování železničního a telekomunikačního spojení i k likvidaci a odzbrojování německých jednotek.⁴⁶⁴ I v lesích kolem Pecky se od února 1945 utvářely partyzánské skupiny, s nimiž místní odbojová hnutí udržovala spojení prostřednictvím Jaroslava Novotného a Jaromíra Rychtery. Přímo v okolí Pecky operovala partyzánská skupina „Nikolaj“, jejímž sídlem byla Dusíkova chata v Hůře u Lázní Bělohradu. Lékařskou pomoc partyzánům poskytoval peckovský obvodní lékař MUDr. Josef Tomáš.⁴⁶⁵

Jiskrou, která zažehla řetězovou reakci lokálních povstání, byla akce 3. května 1945 v Chuchelně u Semil. Místní odbojové skupiny společně s partyzány i místními obyvateli zabránili německým vojákům odvézt materiál z vojenského skladu. Tento odpor se během dne přenesl i do dalších městeček včetně Nové Paky, kde došlo k odzbrojení příslušníků německé armády. Německé posádky okamžitě

reagovaly a wehrmacht obsadil Novou Paku a Lomnici nad Popelkou. Přestože byla ohniska povstání potlačena, úplné zklidnění zjištěné situace v regionu už nebylo možné. Strach Němců z povstání byl velký, o čemž svědčí i rozkaz, který vydal velitel německé posádky v Jičíně 3. května: „Každý shluk a každé sročení k nedovoleným projevům jsou zakázány a budou zbraněmi potlačeny. Po setmění bude na každý hlouček lidí bez předchozí výstrahy stříleno.“⁴⁶⁶

Tyto události 3. května 1945 ovlivnily i dění v Pecce. V podvečer téhož dne byly v městečku spontánně strhávány či zamazávány německé nápisy, objevily se i první československé vlajky a lidé se zdobili trikolorami. V půl čtvrté odpoledne zahájil činnost Revoluční národní výbor za předsednictví Josefa Spanilého. Jeho členové následně převzali poštu, četnickou stanici a obecní úřad. Velitelství vojenské jednotky „Božena“ se usídlilo v radnici. Poté došlo k zajištění sedmičlenné německé hlídky, která byla jedinou ozbrojenou jednotkou v Pecce a okolí. Po jejím odzbrojení byli její příslušníci společně s rodinou zatčeného ředitele textilní továrny Rudolfa Riemera odvezeni do Nové Paky. Tímto aktem byla Pecka očištěna od Němců.⁴⁶⁷

Po obsazení Nové Paky německým vojskem a potlačení povstání 4. května vypukla v Pecce panika. Přesto štáb odbojové skupiny „Božena“ setrval i nadále v obci a zesílil hlídky. K partyzánům odešli pouze Stanislav Pátý a četnický strážmistr František Trčka. K odlehčení napjaté situace v obci přispěla následující den zpráva o vypuknutí povstání v Praze a okolních městech – v Hořicích a Dvoře Králové. V Pecce v té době byla dokončena organizace vojenské skupiny „Božena“. Jejím velitelem se stal podporučík Stanislav Pátý, který hned následujícího dne (6. května) zajistil bezpečný průjezd ustupující německé koloně, která se usadila za městečkem u lázní a poté pokračovala směrem na Borovnici. Z tohoto směru 8. května do Pecky dorazila 100. divize horských myslivců vedená generálmajorem von Lambertem. Byla zastavena u hřbitova a její velení vyjednávalo v městečku o odzbrojení. Do vyjednávání se osobně zapojil i okresní vojenský velitel z Nové Paky štábní kapitán Otakar Číla a posádkový velitel Jiří Kosina.⁴⁶⁸ Po dohodě byla divize za účasti místní vojenské skupiny a civilního obyvatelstva odzbrojena a její příslušníci posláni směrem na Jičín. Část z nich měla být v oblasti Babáku postřílena partyzány.⁴⁶⁹ Generál Lambert a celý jeho štáb byli odvezeni v autě štábního kapitána Číly do Nové Paky. Skladištěm zabaveného vojenského

materiálu se stal hotel Roubal, přilehlá stodola a dvůr. Jednalo se o stovky zbraní a munice. Vojenská jednotka „Božena“ poté pokračovala v odzbrojování jednotlivých německých vojáků, kteří se potulovali po okolí, a sbírala zbraně a vojenský materiál.

Sovětský tank vjíždí do náměstí, 10. květen 1945. (archiv ÚM Pecka)

Dne 8. května 1945 skončila druhá světová válka v Evropě a Německo podepsalo kapitulaci. O dva dny později v dopoledních hodinách vjely do Pecky směrem od Vidonic jednotky Rudé armády. Jejich uvítání proběhlo na náměstí za účasti místního obyvatelstva. První vůz s komisařem v hodnosti majora byl uvítán u Fejfarových, a to Karlem Machkem, Františkem Strejcem, Františkem Trčkou a štábním strážmistrem Zimmerlem. Uvítací projev přednesl komunista Rudolf Vorel a po něm promluvil Stanislav Pátý. Slavnostní pohoštění ruských důstojníků proběhlo v hotelu Roubal. Vojáci si postavili polní kuchyni na školní zahradě, následoval odpočinek a vytoužená očista po válečné cestě i nedávných bojích.⁴⁷⁰ Válka definitivně skončila. Ovšem její dozvuky provázely místní obyvatelstvo ještě několik následujících let.

Lidské oběti, které si válka vyžádala, se nesmazatelně zapsaly do dějin městečka jako připomínka válečných událostí. Popraveno a umučeno bylo pět peckovských rodáků: farář Josef Štemberka, Ladislav Horyna, Jan Vokatý, Václav

Manych, Karel Souček a dva obecní příslušníci: Ing. Václav Prokůpek a Bedřich Groh. Pohnutý osud faráře Josefa Štemberky, který se stal jednou z obětí lidické tragédie, byl později námětem řady článků i prací. V roce 1949 byl dokonce odhalen jeho pomník u kostela i pamětní deska na jeho rodném domě. Takové počty se dalším obětem nedostalo. Jen peckovští sokolové záhy po válce svým umučeným bratrům postavili pomníček na koupališti, odkud byl v padesátých letech 20. století převezen ke kostelu, kde stojí dodnes. Jména všech sokolských obětí, mezi nimiž byli i Židé, z něho však byla odstraněna. Z peckovských Židů se z koncentračních táborů vrátili pouze bratři Karel a František Neuradové.

Během války bylo zatčeno a krátkodobě vězněno třináct nežidovských obyvatel včetně bývalého starosty Františka Bílka. Většina z nich byla zatčena za poslech cizího rozhlasu či za podezření ze šíření protinacistických letáků. Výjimkou byl například Bohumil Ulrich z čp. 43, který byl zatčen na základě udání v novinách, že v peckovském kostele hrál pouze českou hymnu, které však tehdy musela předcházet hymna německá. K soudu nedošlo. Ulrich byl převezen do Terezína a poté do koncentračního tábora Flossenbürg. Odtud se vrátil v roce 1945 s podlomeným zdravím.⁴⁷¹ Hrůzy hned několika koncentračních táborů přežil i Josef Stárek, obviněný z ilegální činnosti, kterou měl provádět na území Jugoslávie, kde tehdy pracoval. Václav Kocourek a Jaromír Štěrba, oba rodáci z Pecky, byli nuceně nasazeni na práci v Říši. Václav Kocourek byl za poslech cizího rozhlasu a šíření jeho zpráv odsouzen ke dvěma letům v koncentračním táboře, Jaromír Štěrba zahynul při leteckém bombardování Kolína nad Rýnem.⁴⁷² Někteří na následky mučení či válečných útrap zemřeli krátce po osvobození. Válečná zvěrstva nacistů v konečném důsledku nezasáhla jen samotné oběti, ale i jejich rodiny a pozůstalé. A nezůstala skryta a zapomenuta díky tehdejšímu zpravodajství a filmu ani široké veřejnosti.

3. Část druhá: 1945–1990

3.1. PRVNÍ LÉTA SVOBODY

3.1.1 Cesta k ustavení místního národního výboru

Po skončení válečných událostí roku 1945 bylo navázáno na právní kontinuitu systému předmnichovské republiky.⁴⁷³ Došlo k obnově dřívějšího zemského zřízení, nikoliv však k obnovení územní samosprávy.⁴⁷⁴ Pecka se stala součástí politického a soudního okresu novopackého a tento stav trval až do roku 1960. Ve všech obcích na území Československa se začaly ustavovat národní výbory jako orgány místní, okresní a zemské úrovně, které v sobě postupně zašitily výkon státní správy i samosprávy.⁴⁷⁵ Avšak zákonodárné potvrzení splnutí těchto funkcí národního výboru se uskutečnilo až v roce 1948 přijetím Ústavy 9. května.

V Pecce byl prozatímní neboli osvobozovací národní výbor, někdy nazývaný též jako revoluční národní výbor, veřejně ustaven 3. května 1945.⁴⁷⁶ Jeho vedení ovládli komunisté: Josef Spanilý – předseda, Bohumil Černý – první náměstek a František Šádek – jednatel. Vznikl rozšířením původního pětičlenného ilegálního národního výboru o dalších osmnáct členů (Josef Balihar, Josef Jerie, Karel Šolc, František Pazderka, František Mádle, Rudolf Vorel, Josef Vondra, Emil Vokatý, Jan Vokatý, Eugen Vacek, František Pulpán, Jaroslav Stárek, Josef Klúz, Bohumil Šeps, Josef Linhart, František Trčka, Stanislav Pátý, Jaroslav Novotný).⁴⁷⁷ Těsně před volbami do místního národního výboru, tj. 8. července 1945, se uskutečnila schůze koordinačních výborů politických stran v sále radnice, kde se zástupci stran národně socialistické, lidové, sociálně demokratické a komunistické dohodli na sestavení jednotné kandidátní listiny, na níž měla každá strana po čtyřech kandidátech, pouze komunisté získali kandidátů šest. O sedm dní později, v neděli 15. července, byl na veřejné schůzi v tělocvičně obecné a měšťanské školy ustaven na základě této kandidátní listiny osmnáctičlenný místní národní výbor (MNV).⁴⁷⁸ V něm našla své místo i jedna žena (Růžena Pospíšilová) reprezentující stranu lidovou.

Následující den byla v zasedací síni radnice zvolena šestičlenná rada ve složení: Jan Vích, Václav Benetka, František Pazderka, Jan Buchar, Josef Spanilý, František Šádek. Z jejich řad následně zvolilo plénum MNV předsedu, jímž se s největší počtem obdržených hlasů stal národní socialista Václav Benetka. Tato volba však byla komunisty zpochybněna. Benetka odstoupil a hlasovalo se znovu o každém z šesti kandidátů zvlášť. Václava Benetku však opět podpořili poslanci všech tří stran krom komunistické, čímž získal nejvíce hlasů a stal se prvním předsedou místního národního výboru v Pecce.

Situace ve výboru se poté vyhrtila při volbě prvního náměstka, neboť tuto funkci si nárokovala komunistická strana poté, co se jí nepodařilo získat post předsedy. Avšak prvním náměstkem byl devíti hlasy zvolen lidovec Jan Buchar. Na protest šest členů komunistické strany opustilo schůzi a pohrozilo novými volbami. Ještě před další schůzí místního národního výboru proběhlo jednání peckovských politických stran a koordinačního výboru v Nové Pace, při kterém vznikla dohoda, na jejímž základě strana lidová postoupila post prvního náměstka straně komunistické. Lidovci měli získat místo druhého náměstka. Doplňková volba náměstků, která se uskutečnila 25. července 1945, tuto dohodu naplnila. Prvním náměstkem MNV se skutečně stal komunista Josef Spanilý a funkci druhého náměstka přijal lidovec Jan Buchar.⁴⁷⁹ Tehdy se komunistům ještě nepodařilo vedení obce zcela ovládnout. Jejich snahy však došly naplnění již na počátku roku 1946, kdy se po rezignaci Václava Benetky ujal vedení obce komunista Josef Spanilý jako úřadující místopředseda, ale jen do plánovaných květnových voleb roku 1946.

Chod samosprávy od roku 1945 do roku 1946 zajišťovaly komise. V červenci 1945 bylo ustaveno sedm komisí: bezpečnostní (vyšetřovací), zásobovací a zemědělská, hospodářská, finanční, sociálně-zdravotní, osvětová a školská, stavební a bytová. Do konce roku přibyla komise uhelná, muzejní, plánovací a byla zřízena knihovna a osvětová rada. Schůze pléna MNV se konaly jednou měsíčně a schůze rady každý týden. Takto ustavený místní národní výbor začal plnit úkoly vyplývající z Košického vládního programu.

Vnitřní správu národního výboru a správu obecní pokladny zajišťoval tajemník. V poválečném období až do října 1945 jím byl František Půlpán. Po jeho odchodu do služeb jiné obce přebíral prozatímně tuto agendu Josef Jerie.

Definitivním tajemníkem byl jmenován po volbách v červenci 1946. Dalšími zaměstnanci národního výboru byli: zásobovací referent, zřízenec, uklízečka, pomocná kancelářská síla, školník, ponocný vykonávající funkci poslíčka a hajný, který v zimě, když bylo v lese méně práce, vypomáhal na úřadě.⁴⁸⁰ V následujících letech se počet zaměstnanců ještě rozrostl o vodáka, hradního průvodce, lesního hospodáře a další pomocnou kancelářskou sílu.

Krom místního národního výboru po válce v prvním patře radnice sídlila i nadále četnická stanice, jež se později stala odbočkou Sboru národní bezpečnosti (SNB). V přízemí pak byl hostinec, který provozoval Karel Bäumelt. Po jeho odchodu do pohraničí na podzim roku 1945 byl hostinec zrušen.⁴⁸¹ Následně byla polovina přízemí radnice vyčleněna pro potřeby pošty, která se v budově definitivně usídlila od 1. července 1946.

Památník dvaceti sedmi obětem fašistické okupace z roku 1946. (foto Michal Drábek)

3.1.2 Odsun a odliv obyvatelstva do pohraničí

Nově ustavený místní národní výbor v Pecce se ve svých počátcích potýkal s hysterií, která na Peckovsku podobně jako na jiných místech vypukla po vydání prezidentských dekretů. Na jejich základě docházelo nejen k odsunu německého

obyvatelstva a tvorbě národních správ, ale i k obviňování a stíhání kolaborantů a zrádců.

Česky osídlenou Pecku odsun zasáhl spíše nepřímo.⁴⁸² Přesto měla řada peckovských rodin mezi Němci v Sudetech své více či méně vzdálené příbuzné. Obyvatelstvo na Peckovsku se totiž během několika století soužití Čechů a Němců národnostně promísilo, což lze dobře sledovat na výskytu příjmení v dané oblasti. Někteří Peckované proto vnímali odsun jako velkou křivdu. Našlo se však také i dost těch, kteří odsun chápali jako pomstu všem Němcům za válečné útrapy, a dokonce i tací, kteří v něm spatřovali možnost sebeobohacení. Pamětníci tvrdí, že někteří občané dokonce vyráželi z Pecky do okolních vsí, kde rabovali v domech po vyhnaných Němcích. Tento fakt je znám pouze ze subjektivního vyprávění pamětníků, kteří nechtějí jmenovat konkrétní osoby ani být sami jmenováni. Vzhledem k tomu, že k rabování běžně docházelo i v jiných pohraničních oblastech, je možné připustit, že se tento neblahý poválečný jev nevyhnul ani Peckovsku.

Němci, kteří v letech 1945–1946 pobývali v Pecce, pocházeli ze Sudet a většinou podléhali odsunu. Do Pecky byli dosazeni na práci. Během těchto dvou let se jich v Pecce vystříдалo sedmnáct.⁴⁸³ Jejich pracovního nasazení využívali především místní živnostníci, například Josef Kracík, Václav Krčmařík, František Fejfar, František Roubal, František Langner, František Vitoch či velkostatkář Arnold Wolf. Poplatky za tyto pracovníky byly zasílány na posádkové velitelství zajateckého tábora do Jičína. Poslední transport Němců z novopackého okresu se uskutečnil 3. září 1946. Z Pecky do něho byly zařazeny dvě německé pracovní síly: Marie Herzogová a Ella Qaiserová. Jejich seřadištěm pro odsun byla továrna v obci Vidochov, kam musely dorazit řádně oblečeny se zavazadlem o hmotnosti 50 kg.⁴⁸⁴ Z odsunu byli vyčleněni Němci, kteří žili ve smíšeném manželství a hlásili se k československému občanství. Na konci roku 1948 žilo v Pecce devět Němců,⁴⁸⁵ o rok později již jen čtyři, z toho tři ve smíšeném manželství. Poslední odsunutou byla Hermína Kamlerová, služebná v hotelu Roubal.⁴⁸⁶ V roce 1950 v obci stále ještě zůstávali dva občané německé národnosti, kteří nepodali žádost o vrácení československého občanství: Adolf a Josef Lukschovi v čp. 81.

Vyhrocená protiněmecká nálada na Peckovsku v letech 1945–1948, kterou představitelé komunistického režimu přizívovali i v následujících desetiletích, donutila některé Čechy k počestění svých německých příjmení, například z Neurada

se stal Nerad, z Brüknera Brykner, ze Schorma Šorm atd. Česká jména samozřejmě přijímali i Němci s českým občanstvím.⁴⁸⁷ Tento trend změny nečeských příjmení podporovala i okresní osvětová rada v Nové Pace, která vyzývala prostřednictvím letáčků k jejich změně.⁴⁸⁸

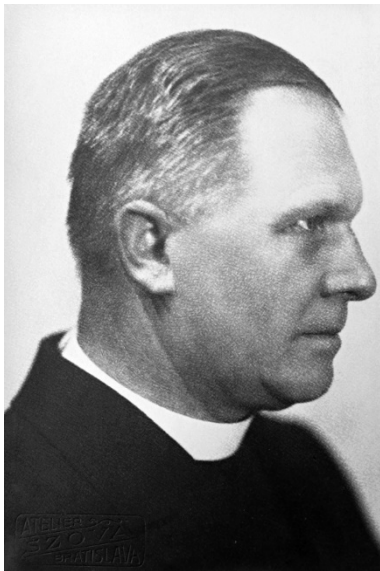
Poválečného odchodu do pohraničí, který nabízel nové životní obzory, využila i řada peckovských občanů. Do srpna 1945 jich odešlo do pohraničí jednadvacet.⁴⁸⁹ Odliv obyvatel z Pecky následoval i v dalších dvou letech, během nichž odešla i řada čelních představitelů obce jako tajemník MNV František Půlpán či předsedové Václav Benetka a Václav Krčmařík.

3.1.3 Kolaboranti a zrádci

V červenci 1945 vznikla při místním národním výboru pětičlenná bezpečnostní neboli vyšetřující komise, která měla přispět k očištění místního veřejného života. Při ní se soustřeďovala veškerá došlá udání, která byla následně postupována okresní vyšetřující komisi zřízené při Okresním národním výboru (ONV) v Nové Pace. Náplní této okresní komise bylo prošetření všech zaslaných případů na základě dekretu prezidenta republiky č. 138/1945, platného od 26. listopadu 1945. Tento tzv. malý retribuční dekret zasáhl do sousedských vztahů v Pecce možná více než samotný odsun Němců. Trestnímu řízení na základě udání se tehdy nevyhnuli ani vážení peckovští občané jako: MUDr. Josef Tomáš, administrátor Jan Mikule, ředitel školy Břetislav Vejvoda, obchodník František Vítek, stavitel Josef Novotný, hoteliér František Roubal a mnozí další.⁴⁹⁰ Většinou se jednalo o vyřizování osobních účtů a okresní vyšetřující komise také většinu případů zastavila pro nedostatek důkazů. Například Josef Sál, mistr v textilce, byl vyšetřován trestní nalézací komisí na základě lživých udání. Na jeho očištění sepsali zaměstnanci závodu petici, pod kterou se podepsalo více než sto lidí. Jen v ojedinělých případech došlo na peněžité tresty a veřejná pokárání. Tato mnohdy lichá a neprokazatelná obvinění příliš nepřispívala k uklidnění zjitřené poválečné atmosféry v obci.

Pan profesor Jan Langner dokonce na schůzi místního národního výboru 17. srpna 1945 zhodnotil situaci v Pecce takto: „*V naší obci jsou takový lidi, kteří*

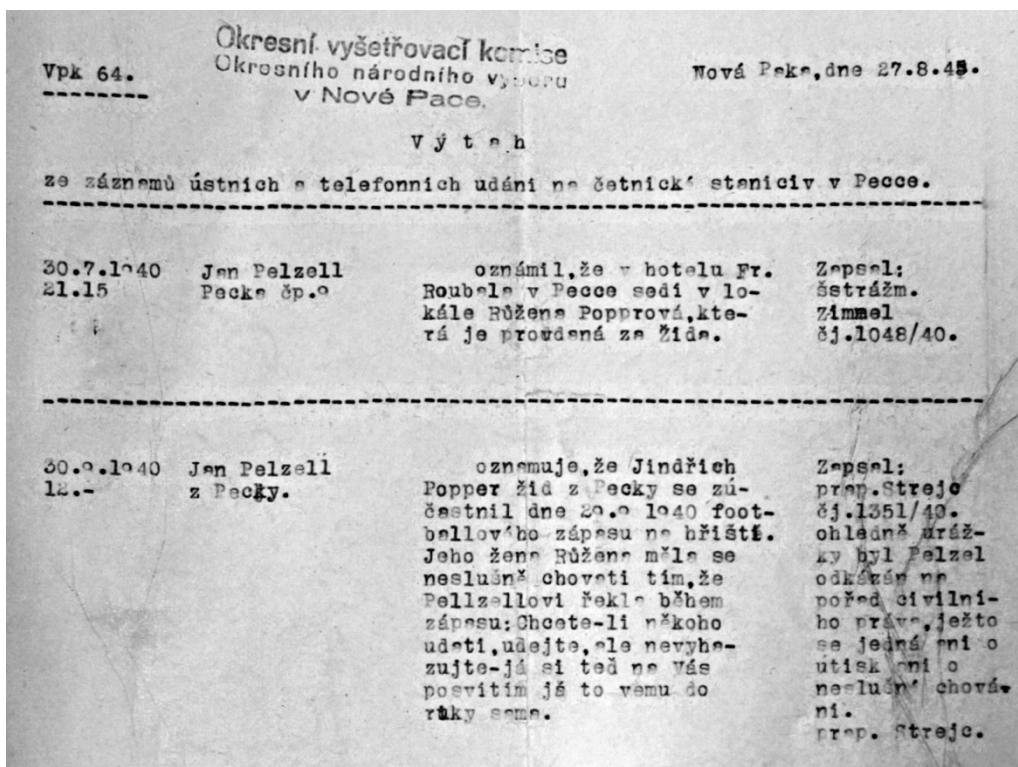
by nejraději pozavírali půl Pecky, jak si to i jiným slibovali. Jelikož i když se svým udavačstvím několikrát pohořeli, neprávem dali zatknout lidi nevinné, jak soud prohlásil dodatečně“⁴⁹¹

*Jan Langner, administrátor v Pecce
v letech 1940–1942. (SOkA Jičín)*

Tímto prohlášením a nepřímým obviněním dvou konkrétních členů místního národního výboru z možné spolupráce s okupanty dokázal profesor, jak snadné je pošpinit důvěryhodnost i samotného národního výboru. Oba profesorem obvinění členové Rudolf Vorel a Emil Vokatý se museli vzdát mandátu a jejich případem se zabývala vyšetřující komise, která je však pro nedostatek důkazů zbavila obvinění. Oba následně odešli z Pecky za prací. Tento případ nebyl v rámci národního výboru ojedinělý. O rok později se z udavačství vzájemně obviňovali i další jeho členové: Jan Vích a Josef Spanilý.

Z pravomoci okresní vyšetřující komise, později trestní nalézací komise, byly vyňaty ty trestné činy, které projednával mimořádný lidový soud či národní soud podle retribučního dekretu č. 16/1945 Sb. Z Pecky před tímto soudem stanuly pouze dvě osoby, které se během okupace zdržovaly v Pecce. Tou první byl Rudolf Riemer, ředitel peckovské tkalcovny, jehož domovskou obcí byl Dvůr Králové. Za války Riemer přechodně pobýval v továrním domě čp. 247/248. V roce 1946 byl za vyhrožování a ztrátu svobody československých občanů odsouzen k patnácti letům vězení a pěti letům nucených prací. Jeho majetek propadl státu. Druhým odsouzeným byl Jan Pelzell, který žil v Pecce čp. 9 od roku 1936. V dubnu 1946 byl odsouzen k doživotnímu trestu. Jeho hlavním proviněním bylo udavačství, na jehož základě byli z Pecky odvezeni Židé Otto a Jindřich Popperovi, kteří poté zahynuli v koncentračních táborech. K jeho pozdějším žádostem o milost zaujímal peckovský národní výbor vždy odmítavé stanovisko.⁴⁹²

Dokument z trestního spisu Jana Pelzella, 1945. (SOA Jičín)

3.1.4 Konfiskace a národní správci

Místní národní výbor pomáhal se zajištěním nepřátelského majetku, který byl následně bez náhrady znárodněn čili zestátněn. Prvním správcem zabaveného německého majetku se stal František Poslt, který se již na podzim 1945 této funkce vzdal ve prospěch Josefa Spanilého. Dalším národním správcem místního národního výboru byl Jaroslav Fidrmuc. Během léta 1945 byly postupně převzaty movité věci po KLV Lageru v hotelu Roubal a Němcích Aloisi Wernerovi a Rudolfu Riemerovi.⁴⁹³ Tyto věci byly svezeny pod dohledem zástupců Fondu národní obnovy a okresního národního výboru do skladiště nejprve v hotelu Roubal, později do hospodářského družstva. Nejprve byly rozprodávány zásoby potravin. Cennosti zabavené Němcům byly sepsány a odeslány Okresnímu národnímu výboru v Nové Pace. Zchátralá nemovitost čp. 35 a k ní přilehlé pozemky Němce Aloise Wenera podlehly konfiskaci a jejich správou byl pověřen místní národní výbor. Objekt chtěla obec využít pro výstavbu chudobince a o přilehlé pozemky měla zájem obecná a měšťanská škola na výstavbu rodinných domků pro učitele.

Ani jeden ze záměrů se však neuskutečnil. Škole ještě připadly knihy a svršky po Rudolfu Riemerovi.⁴⁹⁴

Veškerý zkonfiskovaný majetek ve správě místního národního výboru byl přiznán Osídlovacímu úřadu a Fondu národní obnovy v Trutnově, k němuž byly rovněž zasílány i peníze získané z prodeje tohoto majetku. K likvidaci Fondu národní obnovy v Trutnově došlo až 15. března 1950. V některých případech docházelo i k neoprávněným konfiskacím majetku, jako v případě rodiny Neuradových, který musel být poté složitě navrácen.⁴⁹⁵ Prodej zabaveného movitého majetku po Němcích repatriantům, válkou poškozeným a sociálně slabým byl v kompetenci místní speciálně ustavené komise.

3.1.5 Parlamentní volby 1946

Na základě voleb do Ústavodárného shromáždění, konaných 26. května 1946, vznikl v Pecce na počátku července 1946 obnovený místní národní výbor skládající se ze šestičlenné rady a osmnáctičlenného pléna.⁴⁹⁶ Přestože komunisté ve volbách v městečku vyhráli a získali v obnoveném místním národním výboru sedm mandátů, novým předsedou MNV se stal národní socialista Václav Krčmařík, neboť zbylé tři strany vytvořily protikomunistickou koalici. Komunisté tak nakonec získali pouze dva mandáty v radě a post náměstka pro Františka Nypla. Stranu lidovou v místním národním výboru zastupovali Jan Langner, František Lánský, Jan Zlatník, Ladislav Pavloušek, Růžena Pospíšilová a Karel Šafář; stranu národně socialistickou Karel Šolc, Václav Benetka, Václav Krčmařík, Josef Novotný a jednoho zástupce – Jana Vícha – měla v plénu i sociální demokracie. Bylo ustaveno deset komisí (finanční, sociální a zdravotní, stavební a bytová, osvětová, hradní, muzejní, plánovací, hospodářská a lesní, zásobovací, zemědělská) a knihovní rada.

Takto ustavené vedení místního národního výboru však nevydrželo příliš dlouho. Již v následujícím roce rezignoval na post předsedy Václav Krčmařík, příčinou byla nová pracovní příležitost. Do volby nového vedení jej zastupoval úřadující náměstek František Nypl. Po nové volbě předsednictva v roce 1947 se komunistům podařilo do čela úřadu prosadit svého zástupce Josefa Kracíka

a náměstkem se stal sociální demokrat Jan Vích, který však záhy zemřel a na jeho místo nastoupil Jan Benetka.⁴⁹⁷

3.1.6 Obec ve dvouletce a Akce 2M

Na konci roku 1946 se místní národní výbor v Pecce připojil k první dvouletce, v jejímž rámci probíhala celorepubliková Akce 2M.⁴⁹⁸ Tento projekt se poté rozvíjel současně s dvouletkou v letech 1947–1948. Každý rok byla na jeho uskutečnění vyčleněna pro místní národní výbory jedna miliarda korun ze státního rozpočtu na poválečnou obnovu obcí. Pecka zpracovala dvouletý plán, mezi jehož hlavní úkoly patřila obnova veřejného osvětlení, oprava obecního chudobince, vodovodu a vytvoření regulačního plánu obce.

Vzhledem k nedostatku pracovních sil po válce byla na většinu veřejných prací v obci zaváděna pracovní povinnost.⁴⁹⁹ Prvně ji místní národní výbor vyhlásil v zimě roku 1945 pro muže ve věku od šestnácti do pětapadesáti let na odklizení sněhu z komunikace na Popluží. V pozdějších letech byla pracovní povinnost zavedena například na výstavbu hřiště u mlýna, sázení stromků v obecním lese, na práce při úpravě a rozšiřování okresní silnice z Bělé do Pecky či na výkopy vodovodu. Práce na vodovodu se uskutečňovaly pod vedením vodáka Josefa Rulfa, pod heslem: „*Každý si vykope svůj metr výkopu*“. Přestože tyto práce bývaly placeny, občané o ně neprojevovali zájem. Neplacená byla tzv. sousedská výpomoc, při níž obyvatelé části městečka společně pracovali na úpravě či zvelebování příslušné obecní části.⁵⁰⁰

V prvním poválečném roce bylo v obci obnoveno placení obecních poplatků. Platilo se ze psů, návěstí, elektrické energie (osvětlování), hazardu (hry v karty, kulečnick, domino a kuželky) a z používání obecních místností či veřejných míst. Občan byl povinen hradit poplatky stavební i ty za úřední výkon.⁵⁰¹ Krom daní měla obec příjmy z těžby dřeva v obecním lese Odnoži a z lomu, který od roku 1949 pronajímala Městskému národnímu výboru v Nové Pace.⁵⁰² Rok 1946 uzavřela obec s vyrovnaným rozpočtem, ovšem v nadcházejícím roce se již potýkala s deficitem.⁵⁰³

K znovuobnovení veřejného osvětlení došlo až během dvouletky, neboť záhy po válce nebyl materiál na jeho výstavbu. Od 1. ledna 1946 přešlo místní elektrárenské družstvo fungující od roku 1924 i s nemovitostmi do správy Východočeské elektrárny národní podnik Hradec Králové. Do té doby spravovalo družstvo elektrovodnou síť s transformátorem samo a pouze distribuovalo zakoupenou energii spotřebitelům. Výhradním distributorem energie byla právě Východočeská elektrárna Hradec Králové.⁵⁰⁴ Veřejné osvětlení bylo znovu zavedeno v říjnu 1947 na jedenácti nejpotřebnějších místech u čísel popisných 17, 14, 47, 2, 167, 175, 239, 226 u rybníka, 59, 62 a 69. V témže roce byly osvětleny věžní hodiny na kostele a dovedena elektrická přípojka na hrad.⁵⁰⁵ Ale ani předtím nebyly peckovské ulice úplně bez osvětlení. Na šesti místech byly již během roku 1945 nainstalovány vypínače a osvětlení napájely jednotlivé domácnosti.

Celé československé hospodářství v roce 1947 sužovala energetická krize, kterou vyvolal nedostatek uhlí. Na popud nadřízených orgánů místní národní výbory zřizovaly uhelné brigády, které po dobu čtyř měsíců měly vypomáhat horníkům v dolech. Pecka takovouto brigádu nevytvořila, neboť sama trpěla nedostatkem pracovních sil.⁵⁰⁶ Šetřila tedy alespoň energií a po dobu letního času zcela vypnula veřejné osvětlení.

Obec nedisponovala ani trvalým telefonním spojením. Jednalo se zejména o svátky a noční čas, kdy bývala pošta zavřená. V nutných případech se tedy chodilo na stanici Sboru veřejné bezpečnosti. Spojovací telefonní vedení vedlo od bývalého sídla pošty přes náměstí směrem k Bukovině, přičemž sloupy tohoto vedení vedly přes náměstí. A na prostranství před kostelem stával kabelový objekt pro meziměstské telefonní vedení. Tyto telefonní stavby kazily celkový vzhled centra obce. Proto místní národní výbor usiloval o jejich odstranění, což se podařilo až roku 1949.⁵⁰⁷

Rok 1946 byl ještě ve znamení poválečného stavebního útlumu, hlavním důvodem byl nedostatek stavebního materiálu. V Pecce se v tomto roce sice nestavělo, ale stavitel Josef Novotný a architekt Oldřich Liska začali připravovat návrh územního regulačního plánu obce. K jeho dokončení došlo v roce 1948.⁵⁰⁸ Pouze národní podnik Tiba dostavěl v rámci dvouletky v roce 1948 bytovku čp. 249.

Rok 1947 byl mimo jiné provázen i problémy se zásobováním obyvatelstva základními potravinami. Poválečná krize byla tehdy umocněna kombinací katastrofálního sucha, odmítnutím Marshallova rekonstrukčního plánu (americký program na pomoc poválečné Evropě) a zastavením pomoci organizace UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration – Správa spojených národů pro provoz a obnovu) v červnu 1947. Pomoc od výše uvedené organizace doputovala do Pecky v podobě šatstva během roku 1946.⁵⁰⁹ S krizí přišla ruku

*Stavitel Josef Novotný, 1959.
(archiv ÚM Pecka)*

v ruce inflace, snížení životní úrovně obyvatel a opětovné zavedení všeobecného lístkového systému. Krize v zásobování donutila místní národní výbor ke zřízení mimořádné vyživovací komise.⁵¹⁰ Zatajování zásob obilí i jiných druhů potravin bylo přísně trestáno. Týkalo se to zejména živnostníků a zemědělců, na které byla po odhalení nepřihlášených zásob uvalena národní správa. Ale tehdejší oficiální prameny popisovaly stav zásobování jako dobrý a plnění dodávek na 75% za dostačující.

Týkalo se to zejména živnostníků a zemědělců, na které byla po odhalení nepřihlášených zásob uvalena národní správa. Ale tehdejší oficiální prameny popisovaly stav zásobování jako dobrý a plnění dodávek na 75% za dostačující.

3.1.7 Vodní hospodářství

V poválečných letech se objevily problémy s unikáním vody z vodovodního potrubí jako již několikrát v minulosti. Díky vstřícnosti Nové Paky, která nedostatkové vodovodní roury Pecke zapůjčila, došlo k odstranění závad utěsněním a výměnou trubek. Po skončení polních prací se na opravách v rámci pracovní

povinnosti podíleli i místní občané. Touto havárií vyvstala znovu otázka dostavby vodovodu. Nejprve byla ustavena speciální vodovodní komise. Následně v roce 1947 inženýr Josef David vypracoval rozpočet na dokončení stavby obecního vodovodu z Bukovského a Rokelského pramene a na stavbu přívodního řadu z Rolfova pramene u lázní. Tehdy se ještě uskutečnila oprava vodovodního potrubí ke hřbitovu a zajištění rokelského vodovodu proti zamrznání. Dosavadní hlavní řad vodovodu byl pro občany zdarma, zatímco přípojky si jednotliví žadatelé hradili.⁵¹¹ Vodárenský podnik městyse Pecky vznikl již v roce 1940, po válce byl řízen místním národním výborem, respektive jeho předsedou, a nepodléhal národní správě. Staral se o veřejný podzemní vodovod vedoucí samospádem a měřicí 4180 metrů, který využívalo pouze místní obyvatelstvo. Pecka v této době neměla soustavnou kanalizační síť a byl zde praktikován systém žump. Tudíž oba místní potoky, Brodek a Lázeňský potok, zůstaly ve svých horních tocích po dlouhou dobu čisté, neboť do jejich řečiště nesměřovala kanalizace. Pouze v dolním toku odebírala textilka z Javoroky vodu do vlastní nádrže o ploše asi 250 m² pro napájení kotlů. Přebytečná voda z nádrže směřovala zpět do potoka.⁵¹²

Vodojem u hradu Pecka, 60. léta 20. století. (archiv František Pavlíček)

3.1.8 Obnova průmyslu a znárodnění

Mezi průmyslové peckovské podniky v roce 1945 patřila německá textilní továrna UTAG – UNION a mechanická tkalcovna firmy Václav Stuchlík v Pecce čp. 54, která za války prováděla opravy vojenských stejnokrojů. Těsně po válce byla v její tovární místnosti uskladněna výzbroj. Po obnovení provozu tkalcovna zaměstnávala deset lidí, měla však problémy s dodávkami nafty nutnými k zajištění činnosti. V říjnu 1946 byla firma přesunuta do Dolní Nové Vsi,⁵¹³ kde pan Stuchlík zakoupil mechanickou tkalcovnu fy Procházka, která již od roku 1936 nevykazovala žádnou činnost. Po roce 1948 byla firma Václava Stuchlíka znárodněna a majitel byl zaměstnán jako tkalcovský mistr v peckovské Tibě.

K znárodnění čili k vyvlastnění větších průmyslových podniků však docházelo i před rokem 1948 na základě série znárodnovacích dekretů z 24. října 1945. Ještě než komunisté plně převzali moc ve státě, bylo znárodněno 16,4 % z celkového počtu průmyslových podniků, ve kterých pracovalo 61,2 % zaměstnanců průmyslu. Znárodnění v této době zasáhlo i většinu bank a pojišťoven. Pokud se nejednalo o majetek Němců, kolaborantů či zrádců, probíhalo znárodnění firem v této době za náhradu.⁵¹⁴

Akciová společnost UTAG – UNION v Pecce přešla do národní správy v červenci 1945. Prvním národním správcem se stal vedoucí výroby Josef Polák. O dva měsíce později ho zemský národní výbor ve funkci potvrdil a jmenoval ještě další dva správce: Vojtěcha Pochmana a Viktora Willomitzera.⁵¹⁵ Činnost podniku byla obnovena velmi záhy po válce – již 22. května 1945. Pracovní doba tehdy trvala od sedmé hodiny ranní až do osmnácté hodiny večerní s půlhodinovou přestávkou na oběd. V srpnu 1945 byl v továrně ustaven první závodní výbor. Nový oficiální název firmy zněl „UTAG“ Union, akciová společnost pro průmysl textilní, tiskárna látek Dvůr Králové nad Labem – tkalcovna Pecka.⁵¹⁶ Teprve v roce 1946 byl podnik přejmenován na TIBA textilní tiskárny, úpravny a barevny národní podnik Dvůr Králové nad Labem – závod Pecka u Nové Paky. Patřil mezi čtrnáct zakládajících členů národního podniku TIBA. V listopadu 1949 přijal peckovský závod do svého označení jméno ministra Václava Kopeckého. V této době již pracovalo v provozu dvě stě osmdesát lidí. Během první dvouletky proběhly v továrně významné stavební úpravy. Byly přistavěny nové provozovny jako

navádírna, snovárna, sukárna či expedice. Přístavba byla propojena se starým prostorem a vznikl nový sál.⁵¹⁷ V květnu 1948 podnik zřídil i vlastní hasičský sbor.⁵¹⁸

Po válce v Pecce obnovila činnost i dvě družstva. První z nich, Hospodářské družstvo skladištní a výrobní v čp. 222, bylo filiálkou s ústřednou v Lázních Bělohradě, tím druhým byla prodejna Ústředního konzumu se sídlem v Hradci Králové. Nejlépe prosperující poválečnou živností byla výrobní kravat Jekra Josefa Kracíka v čp. 239. Firma se zapojila do dvouletého plánu a během jednoho roku docílila předválečného obratu. Nechala upravit výrobní místnosti a zavést ústřední topení. V roce 1949 vykazovala osm zaměstnanců.

3.1.9 Školství

Škola sloužila na konci války pro Südostdeutsches Lager. Poslední uprchlíci ji opustili v dubnu 1945 a zanechali ji v dezolátním stavu. Přesto se peckovské děti vrátily do školních lavic již na počátku května 1945. V následujícím školním roce byl zaznamenán i úbytek žactva způsobený patrně odlivem obyvatel z Pecky a jejího okolí do pohraničí.⁵¹⁹ V roce 1946 byla obnovena újezdňní školní rada pod předsednictvím Břetislava Vejvody, ředitele školy. Náklady na školu tvořily cca 8 % obecního rozpočtu. Na školní výdaje přispívala i peckovská záložna, ministerstvo školství, peckovská osvětová rada a Sokol. Škola tehdy získala promítací přístroj na úzký film za třicet osm tisíc a byla připojena k telefonní síti.⁵²⁰

Místní opatrovna ve správě Charity spěla ke sloučení s mateřskou školou. K převodu správy opatrovny z obce na Charitu došlo již v roce 1944 po odchodu sester františkánského řádu. Tehdy zůstala budova prázdná. Na obnovení jejího provozu již nestačily obecní příspěvky a dary od soukromníků. Finanční hospodaření opatrovny bylo po celou dobu jejího trvání deficitní. Proto tříčlenné kuratorium (Jan Mikule, František Kudrnovský, Jan Tichý) rozhodlo o předání opatrovny do správy Charity, která zajistila její rozšíření. Do opatrovny byly umístovány děti pracujících žen, děti ze sociálně slabých rodin či děti postižené. Jejich věk se většinou pohyboval od čtyř do šesti let; docházely tam i některé mladší školní děti, které pod dohledem odborných učitelek vypracovávaly úlohy.

Při opatrovně fungovala i stravovna pro děti z okolních obcí, které navštěvovaly peckovskou školu. Dostávaly polévku a odpolední svačiny. První státní mateřská škola byla v Pecce zřízena zemskou školní radou dne 14. prosince 1945 a přihlásilo se do ní čtyřicet dětí, z nichž bylo vytvořeno jedno oddělení školky. Byla otevřena 7. ledna 1946 a umístěna nejprve v suterénu, později v prvním poschodí obecné školy. Podléhala ředitelství obecné a měšťanské školy, v jejíž budově sídlila do roku 1950, než se sloučila s opatrovnou.⁵²¹

Opatrovna, kolem roku 1915. (SSDK hradu Pecka)

3.1.10 Obnova kulturního a spolkového života

Na bohatou prvorepublikovou spolkovou činnost v obci po válce navázaly spolky jako Sokol, Sportovní klub Harant, Včelaři, místní skupina Družiny válečných poškozců, Jednota československého Orla, Ochotnický divadelní spolek Tyl, místní odbočka Československého červeného kříže, Svaz dobrovolných hasičů, Mládenecký spolek Harant, Okrašlovací spolek, Odbor Klubu československých turistů, Český svaz mládeže a Svaz zaměstnanců průmyslu textilního a kožařského. Do roku 1948 rovněž vznikla řada nových organizací jako Závodní skupina firmy Utag-Union (1945), Junák (1945), Svaz přátel SSSR – odbočka v Pecce (1945),⁵²² Svaz brannosti (1946), Svaz národní revoluce –

odbočka Pecka (1947), Místní sdružení cestovního ruchu (1948), Sdružení katolické mládeže pro Pecku a okolí (1948), Místní skupina Diecézního svazu katolické charity (1948).⁵²³

Po válce se lidé chtěli bavit a velmi rychle došlo k obnově tanečních zábav a divadelních představení, které se konaly většinou v hostincích u Hofmanů čp. 210, Blažků či Posltů, kde byly k dispozici vhodné sály. U Posltů navíc sídlilo kino, jehož provozovatelem byl Jindřich Tomek z Nové Paky se synem.⁵²⁴ Po vydání znárodnovacího dekretu o opatřeních v oblasti filmu, který vešel v platnost 28. srpna 1945, přešlo peckovské kino pod správu místního národního výboru a jeho vlastníkem se stal stát, resp. Československý státní film. Od roku 1946 neslo kino název Hvězda.⁵²⁵

Nyní trochu podrobněji k činnosti jednotlivých peckovských spolků. K těm nejtradičnějším a nejpočetnějším patřil se sto šestnácti členy Sokol, který obnovil činnost na počátku roku 1946.⁵²⁶ Na první ustavující valné hromadě, která se konala ve spolkové místnosti u Posltů 27. ledna 1946, byl starostou jednoty znovu zvolen Josef Manych. V lednu se po šestileté přestávce začalo opět cvičit a byly zahájeny přípravy na XI. všesokolský slet. Nacvičovat začal dorost i žactvo, dorost v počtu patnácti a žactvo se čtyřiceti členy. Němcům bylo cvičení v Sokole zakázáno. První společenskou poválečnou akcí Sokola bylo uspořádání tradičních šibřinek.⁵²⁷ Sokolové si pořídili novou vlajku i žerd'. Do jejich vlastnictví se vrátil majetek zabavený Němci, tedy louka u rybníka, koupaliště s pozemkem, jeviště i s příslušenstvím, náradí a inventář ve školní tělocvičně, knihovna a hudebniny, kabina pro promítací stroj včetně židlí a piano.⁵²⁸

Během léta 1946 probíhaly opravy koupaliště, na které dohlížel zvolený správce Břetislav Vejvoda. Každý čtvrtek se na koupališti cvičilo a občas se uspořádalo divadelní představení v přírodě. Koupaliště bylo také místem, kde v rámci Sokola došlo k znovuobnovení peckovského předválečného volejbalu.⁵²⁹ Peckovští sokolové se tehdy prvně po válce zúčastnili župních závodů, na nichž byli celkem úspěšní. Nižší oddíl s dvěma družstvy získal první a deváté místo. Žáci dosáhli prvních úspěchů až v následujícím roce na župních závodech žactva v Plavech, kde jejich družstvo obsadilo třetí místo, a v jednotlivcích vyhrál žák Ladislav Laušman.⁵³⁰ Ze zabaveného německého majetku z Borovničky odkoupila jednota dřevěnou chatku, pokryla ji lepenkou a po domluvě s Františkem Wolfem

ji postavila na jeho pozemku, v tzv. Jelínce u lesní školky. Správou chaty byl pověřen Karel Machek. Její úprava byla dokončena v létě 1947. Sokolové obnovili tradici sokolských besídek, šibřinek, silvestrů i lyžařských závodů.

Župa, pod jejímiž křídly peckovský Sokol před válkou působil, byla přejmenována na Krkonošskou župu Pecháčkovu se sídlem i nadále v Semilech. I novopacký okrsek přijal nové označení, byl nazýván Tůmův. Jednota se tehdy stala součástí nově ustavené místní osvětové rady, kterou tvořily dvě komise, jedna divadelní a druhá tělocvičná. Sokol měl zastoupení v obou, neboť se v jeho rámci znovuustavil dramatický odbor.

Dramatický odbor fungoval v rámci Sokola zcela samostatně. Měl i vlastní finanční správu. Jeho předsedou byl od roku 1927 Břetislav Vejvoda a zůstal jím i po válce. Zázemí našli sokolští ochotníci opět u Posltů. Vzhledem k tomu, že kino obsadilo neděle i svátky, na divadlo už mnoho termínů nezbylo. První poválečné představení pod názvem Rukopis času bylo odehráno 4. května 1946. V roce 1947 se součástí dramatického odboru stal Ochotnický a divadelní spolek Tyl, který tehdy čítal už jen osm členů.⁵³¹

Dalším významným tělocvičným spolkem v obci byl Sportovní klub Harant, který se věnoval především fotbalu. Spolek od roku 1946 usiloval o zřízení nového hřiště pod mlýnem na Šturmově a Chládkově louce. Obě parcely totiž tvořily souvislý celek a zřízení hřiště by vyžadovalo jen malé terénní úpravy. Jeho poloha vyhovovala i ostatním tělocvičným korporacím v obci, které měly o jeho výstavbu zájem. Jednání s vlastníky o prodeji či výměně pozemků se však táhlo déle než rok. Průlom v jednání nastal, až když se do záležitosti zřízení hřiště zapojilo vedení závodu Tiba, které nabídlo panu Šturmovi louku na výměnu. Nakonec pozemky spolu s převodními poplatky vyšly obec na padesát tisíc korun včetně pozemků pana Groha z Bělé, zakoupených pro stavbu tribuny a šaten. Vlastní výstavba hřiště byla zahájena až v roce 1949. Do té doby sloužilo fotbalistům hřiště pod hrází rybníka Krakůvky na pozemku pana Blažka, z jehož užívání platil klub roční nájemné tisíc korun. Za protektorátu využívali fotbalisté hřiště, které se nacházelo nad dnešním koupalištěm směrem k lázním.

O zhotovení plánu hřiště byl požádán v listopadu 1948 architekt Rydval z Nové Paky. V roce 1949 bylo započato s pracemi na hřišti. Cihly byly zakoupeny v cihelně ve Staré Pace. Práce probíhaly v rámci dobrovolné pracovní povinnosti.

Muži od 16 do 55 let onoho roku museli v jejím rámci odpracovat třicet hodin. S výstavbou též pomáhali najatí cikáni, kteří v té době v Pecce pracovali na stavbě dálkového plynovodu. Do podzimu 1949 byla výstavba hřiště zhruba dokončena.⁵³²

Sportovní činnost byla náplní i jiných organizací v obci jako Klubu československých turistů, Orla a tehdy nově ustaveného Svazu brannosti. Předsedou tohoto svazu se stal Jaroslav Fidrmuc a velitelem Karel Machek. Školení v branné výchově a její nácvik byly hlavními činnostmi této organizace.⁵³³

Hasičskému sportu se po válce aktivně věnovalo pouze dvacet z téměř osmdesáti členů hasičského sboru. Hasiči, podobně jako Sokol, krom vlastního cvičení pomáhali s poválečnou obnovou obce. Podíleli se na zavedení ústředního topení a vodovodu do školy, na úpravě komunikace u hřbitova, na sezonních zemědělských pracích a později i na stavbě hřiště. Prováděli pravidelná preventivní protipožární opatření spojená s kontrolou komínů či zřizováním žňových hlídek. Pomáhali rovněž udržovat bezpečnost v obci při různých typech veřejných akcí. Obec za ně na oplátku hradila jejich členské příspěvky; od této podpory nakonec vzhledem ke krizi v roce 1947 i k pasivitě valné většiny členů upustila. Ve stejném roce si hasiči pořídili nové stejnokroje a také motorový vůz za dvacet tisíc korun. Spolek rovněž vyvíjel kulturní činnost, a to formou divadelních představení a tanečních zábav.⁵³⁴

Již během léta 1945 zahájili svou činnost peckovští skauti ve středisku „Sopka“ pod vedením Liboslava Menčíka, u něhož bylo zpočátku i jejich zázemí. Peckovský skaut měl dva oddíly, první vedl Oldřich Petr a druhý Jaroslav Havelka. Skauti pořádali veřejné táborové ohně se zábavným programem i pro širší veřejnost a také chodili tábořit do přírody.⁵³⁵ Jako jejich klubovny fungovaly dvě dřevěné chatky ve Šturmově lomu za rybníkem, které získali ze zabaveného majetku firmy Vajs z Borovničky; předtím chatky sloužily k ubytování uprchlíků z Německa.⁵³⁶ Majitelem obou se stal v roce 1951 Český svaz mládeže, s kterým skauti spolupracovali již od roku 1946, zejména v dramatické činnosti a v péči o veřejnou zeleň. Nakonec obě chatky skončily jako šatny na fotbalovém hřišti u mlýna.⁵³⁷

K rozvoji kulturního života se zaměřením na vzdělávání přispělo znovuotevření obecní knihovny a muzea. Knihovna byla umístěna v prostorách školy již během roku 1945. Výpůjční hodiny byly tehdy pouze v neděli dopoledne. Do knihovny se postupně navracely knihy, které byly během okupace schované

u soukromých osob. Například pět set českých knih schoval František Plecháč ze Staňkova. Umístění knihovny v přízemní místnosti školy se ukázalo jako nevyhovující z důvodu velké vlhkosti, proto byla již v roce 1948 z těchto prostor přestěhována a provizorně umístěna do domu čp. 230, kde bydlel předseda MNV Josef Kracík. Po výstavbě nové hasičské zbrojnice jí měla být vyčleněna jedna místnost. Ale nestalo se tak, knihovna byla přesunuta do prostor radnice.⁵³⁸

O místní muzeum na hradě se v poválečných letech starala muzejní komise, jejímž předsedou byl Jan Tichý. Hlavní snahou bylo rozšíření muzea o jednu místnost, obnovení a dokoupení inventáře a osvětlení hradu, což se podařilo. Peckovské muzeum se v roce 1947 podílelo na zapůjčení exponátů pro výstavu podkrkonošských krajů, která se konala v Nové Pace a při níž se prezentovalo i samotné městečko. V té době krom muzejní komise pracovala v místním národním výboru i komise hradní, jejímž předsedou byl Karel Petr. Správce hradu Jaromír Rychtera se odstěhoval z hradu a docházel poté na hrad již jen o víkendy vykonávat službu hlídače. Odměnou mu bylo padesát procent výdělku z prodaných lístků.⁵³⁹

Zajímavostí bylo zřízení tiskového odboru při místním národním výboru v roce 1946, jehož referentem byl Josef Kracík. Na základě vzniku tohoto odboru začal místní národní výbor vydávat tištěné zprávy. Jejich tisk zajišťovala novopacká tiskárna L. A. Riedla. Měly formu jednolistového letáčku, vycházely nepravidelně a informovaly obyvatele Pecky nejen o činnosti místního národního výboru, ale i o spolkovém a kulturním dění v obci.⁵⁴⁰ O zaznamenávání dějin městečka se staral nově ustanovený kronikář František Poslt ve spolupráci s letopiseckou komisí. Pamětní kniha obce se do Pecky vrátila v roce 1946, přivezl ji z Prahy Josef Kracík.

3.2. OD ÚNOROVÉHO PŘEV RATU K SRPNOVÉ OKUPACI

3.2.1 Volby 1948 a očista místního národního výboru

Komunisté se na vládní i regionálních úrovních systematicky připravovali na převzetí moci ve státě již od voleb v roce 1946. Jejich populistická politika podporovaná odboráři a levicově orientovanými sociálními demokraty v podobě prosazení nové pozemkové reformy či milionářské daně si dokázala na svou stranu naklonit lidové masy dělníků a rolníků. Jejím politickým slibům o spravedlivějším státě však uvěřila i řada živnostníků a část inteligence. Před únorem komunisté ovládli většinu stěžejních ministerstev včetně postu předsedy vlády. Dokázali rovněž bravurně využít roztržtění tehdejších demokratických politických stran, podněcovali poválečný radikalismus a čekali na záminku pro přímý střet s opozicí. Ten přišel na konci února 1948, kdy dvanáct ministrů tehdejší vlády podalo demisi na protest proti obsazování bezpečnostních složek státu komunisty. Prezident republiky Eduard Beneš jejich demisi pod tlakem vnějších okolností přijal a komunisté se na dlouhých čtyřicet let ujali vlády ve státě.⁵⁴¹

V Pecce, podobně jako v jiných obcích Československa, byl ještě na konci února 1948 ustaven Místní akční výbor Národní fronty (MAVNF) pod předsednictvím Václava Koženého, praporčíka místního sboru národní bezpečnosti. Šlo o spojení vybraných politických stran a společenských organizací pod vedením komunistické strany. Tímto způsobem se komunistům podařilo dostat pod kontrolu většinu české společnosti. Základnou pro revoluční únorové události v Pecce se stal místní závod Tiba, který se již 24. února zapojil do jednohodinové protestní stávkou. O čtyři dny později byl ustaven čtyřčlenný akční výbor a devítičlenné družstvo Lidových milicí pod vedením Oldřicha Kocourka.⁵⁴² Místní akční výbor Národní fronty převzal rozhodování v otázkách udělování politické a národní spolehlivosti, jeho kontrole podléhaly spolkové a kulturní aktivity v obci a v neposlední řadě dohlížel na protistátní činnost obchodníků a živnostníků.⁵⁴³ Následné květnové volby byly již zcela v režii tohoto výboru. Přesto se i v Pecce našlo několik jedinců, kteří svůj nesouhlas s vládní politikou komunistické strany projeví vhozením bílých lístků do volební urny.

ZPRÁVA

Místního Národního výboru v Pece

Zpráva čís. 1
MNV v Pece
10. srpna 1946
Rediguje pan
Josef Kracík

Občanům Pecký!

Ve výborové schůzi, konané dne 18. července 1946, nově zvolenými členy MNV bylo usneseno informovat občanstvo Pecký o práci a činnosti MNV tiskovou službou. Jako referent byl tím pověřen p. Josef Kracík.

Uvádíme seznam členů výboru, zvolených politickými stranami.

Strana komunistická:	Strana lidová:	Strana nár. socialistická:	Strana soc. demokratická:
1. Nysl František	1. Langner Jan, prof.	1. Krčmařík Václav	1. Vich Ján
2. Divíšek Emil	2. Lánský František	2. Šolc Karel	
3. Malý Antonín	3. Zlatník Jan	3. Benetka Václav	
4. Stárek Jaroslav	4. Kudrnovský Frant.	4. Novotný Václav	
5. Štěrba Jan	5. Šafář Karel		
6. Minksová Božena	6. Pospíšilová Růžena		
7. Kracík Josef			

Za předsedu byl zvolen Krčmařík Václav, za prvního náměstka Nysl František.

Do místní rady jsou zvoleni:

Nysl František	Lánský František	Krčmařík Václav
Divíšek Emil	Zlatník Jan	Vich Ján

Tištěný leták MNV v Pece, 1946. (archiv ÚM Pecka)

Místní akční výbor Národní fronty také prvně dohlížel na průběh oslav svátku práce prvního května 1948, nyní již s povinnou účastí všech občanů. Situace v městečku ještě v této době nevypovídala o blížících se velkých změnách. V obci i nadále sídlil poštovní úřad s pěti zaměstnanci pod vedením Václava Benetky. Na pořádek v obci dohlíželi dva zaměstnanci SNB: velitel stanice Václav Kožený a Bohumil Balvín. Věřící nacházeli útěchu na faře, kde tehdy sloužil farář František Kalenský. Živnostníci bez omezení podnikali a obchodovali. Stále se pracovalo na připojení rokelského vodojemu na vodovodní řad. Ve škole se začalo s přípravnými pracemi na zavedení vodovodní přípojky, ústředního topení a na stavbu nové kotelny. S ohledem na nedostatek materiálu byly tyto práce dokončeny až v první polovině padesátých let. Došlo rovněž k opravě chudobince a nákladnému vyčištění pivovarského rybníka.⁵⁴⁴

První změny, které s sebou nový režim během roku 1948 přinesl, se personálně projeví v místním národním výboru. Na funkce postupně rezignovali členové strany lidové František Lánský a František Kalenský i členové strany národně socialistické Josef Novotný a Alois Tázlar.⁵⁴⁵ Rezignovali i oba nejvyšší představitelé obce: předseda MNV Josef Kracík a místopředseda František Nysl; jejich důvody však nebyly politické. V tomto případě se jednalo o nepravdivé obvinění ze strany spolustraníků, že chtějí kámen z lomu v Odnoži prodávat pro své

vlastní obohacení.⁵⁴⁶ Jednalo se o pomluvu, která však mohla být použita v rámci vnitrostranického boje. Oba pánové nařčení odmítli, prodej kamene zrušili a téměř okamžitě se vzdali členství v místním národním výboru. O rok později se musel vzdát mandátu sociální demokrat Antonín Pech, neboť bylo prokázáno, že nepřestoupil při hromadném přestupu sociálních demokratů do KSČ a zůstal bezpartijní, navíc měl při volbách v květnu 1948 údajně volit bílou kandidátku.⁵⁴⁷

Nové osazenstvo místního národního výboru bylo zvoleno na schůzi pléna 14. listopadu 1948, kdy bylo jmenováno šest nových členů a náhradníků. Novým předsedou byl zvolen František Šádek, poštovní úředník, a jeho zástupcem Josef Vondra. Toho času byla dvoučlenná rada rozšířena o další čtyři členy.⁵⁴⁸ Jednotliví členové místního národního výboru se začali oslovovat „soudruzi a soudružky“. Jiným ukazatelem ideologické změny bylo zrušení čestného občanství městečka Pecky pro monsignora Jana Šrámka, které mu bylo uděleno v listopadu roku 1946 společně s dalšími představiteli státu Klementem Gottwaldem, Josefem Davidem a Bohumilem Laušmanem. Naopak novým čestným občanem Pecky se stal ministr informací a osvěty Václav Kopecký. Diplomy pro čestné občany byly vyrobeny prof. Karlem Štikou z Nové Paky.⁵⁴⁹

3.2.2 Nové správní změny

Nové poměry začali Peckovští pociťovat na vlastní kůži roku 1949, kdy byl 1. ledna zrušen po sto let fungující systém domovského práva.⁵⁵⁰ Z důvodu zavádění nových pořádků a jejich rychlé aplikace i do těch nejmenších vesniček byl novopacký okres rozdělen do sedmi venkovských a dvou městských správních újezdů. Do jejich čela byli dosazeni stranicky prověření újezdní tajemníci, kteří v daných obcích dohlíželi na vedení jednotlivých úřadů. Pecka se stala sídlem jednoho z nich. Peckovským újezdním tajemníkem pro obce Pecku, Lhotu, Staňkov, Bukovinu, Vidonice a Stupnou se stal Zdeněk Spanilý.⁵⁵¹ 1. ledna 1950 začal místní národní výbor spravovat i matriční agendu pro obce: Pecku, Vidonice, Kal, Lhotu, Staňkov a Bukovinu. Funkce placeného matrikáře se ujal peckovský občan Josef Spanilý. Na jeho místě ho již v roce 1951 vystřídal Jaromír Rychtera. Matriční úřad v Pece fungoval pouze pět let, v roce 1955 byl zrušen a jeho agenda

se přesunula do Nové Paky.⁵⁵² V roce 1951 došlo k obnovení soudních dnů v Pecce, které se konaly jednou měsíčně (každý druhý čtvrtek v měsíci) od 7.30 do 16.00 hodin v budově MNV, ale ani přiblížení této agendy místním občanům netrvalo dlouho. Soudní dny byly do konce padesátých let rovněž zrušeny.

Tryzna za Klementa Gottwalda, 1953. (archiv František Pavlíček)

V červnu 1950 byl rozšířen místní národní výbor z osmnácti na dvacet čtyři členy a zvedl se i počet členů rady z šesti na sedm. Předsedou místního národního výboru byl na návrh předsedy Místního akčního výboru Národní fronty Václava Koženého ustanoven František Valenta. Funkci náměstka a zároveň zemědělského referenta obsadil krátce Jaroslav Kocián; již o dva měsíce později jej vystřídal Josef Vondra. Na úřadě vzniklo dalších šest referátů v čele s jednotlivými referenty: finanční referent Josef Vondra, hospodářský a technický referent Jaroslav Stárek, referent práce a zdravotní péče MUDr. Josef Tomáš, bezpečnostní referent František Valenta, referent školství a tělesné výchovy Božena Minksová a referent vnitřního obchodu a výživy Vlasta Bucharová. Obvodním tajemníkem zůstal Zdeněk Spanilý. Během padesátých let byla zrušena funkce ponocného a na ovládání veřejného osvětlení byl pořízen v roce 1957 automat. Schůze pléna

se konaly jednou za dva měsíce a schůze rady dvakrát do měsíce. Hovory s lidmi neboli veřejné schůze byly pořádány dvakrát do roka.

Komise byly sloučeny podle jednotlivých referátů a jejich počet se snížil na šest. Zrušena byla mimořádná vyživovací komise, na jejím místě vznikly komise škodových zábran a mobilizační komise. Ta druhá měla být pomocným orgánem referenta práce a sociálních věcí. Problémy s nedostatkem bytů v městečku řešila bytová komise. Přidělovala nájemce do bytů, které byly v domech soukromých vlastníků, po nichž dokonce požadovala, aby pro zlepšení bytové situace v městečku budovali ve svých domech nové bytové jednotky. Například v případě profesora Jana Langnera zcela ignorovala jeho závěť a po jeho smrti využila byty v jeho vile čp. 226 k uspokojení žadatelů o byt namísto zřízení útulku pro kněze a řeholníky, jak požadoval majitel.⁵⁵³ Od března 1950 zajišťovali dva sčítací komisaři první poválečné sčítání lidu v obci. To ukázalo rapidní snížení počtu obyvatel městečka, který činil 897 obyvatel žijících v 349 domácnostech a obývajících 245 domů.⁵⁵⁴ Kromě komisi fungoval při místním národním výboru od roku 1953 i Sbor pro občanské záležitosti. Tento aktiv organizoval vítání občánků, zahájení školního roku, slib jisker a pionýrů, předávání občanských průkazů a zajišťoval přání k významným životním jubileím i smuteční rozloučení.⁵⁵⁵ Místní národní výbor ustavený na počátku padesátých let fungoval jen s malými změnami až do voleb v roce 1954.

3.2.3 První pětiletka

Rok 1949 byl ve znamení počátku první pětiletky a obec se zapojila do Akce 5 M. V jejím rámci získala investice na úpravu ulic a cest, výsadbu stromů, úpravu dětského hřiště, vodovodu a kanalizace. Na rok 1949 byla vyhlášena pracovní povinnost třicet hodin pro muže od 16 do 55 let a v případě potřeby i pro ženy. Na nově zakoupených pozemcích pro hřiště u mlýna bylo provedeno zatrubnění. Opraveny byly cesty v dolní části obce, kde byla položena i část kanalizačního potrubí. Blátivá místa na náměstí byla zavezena šterkem, pískem a drolinou. Do radnice byla zavedena vodovodní přípojka, provedena instalace vodovodu a zahájeny adaptační práce uvnitř budovy, jako výměna podlahových

krytin či úprava jednotlivých kancelářů. Tehdy také došlo ke zvětšení přístavby garáže pro autobus ČSAD.⁵⁵⁶

Stavba rozhlasového zařízení nebyla zahrnuta do investic první pětiletky na rok 1949. Přesto se místní národní výbor rozhodl pro jeho dokončení. Obrátil se na firmu Ing. Václav Nýdrle ze Staré Paky, která byla ochotna dodat příslušný materiál i provést samotnou stavbu. Náklady na jeho pořízení činily sto devadesát tisíc korun. V roce 1951 bylo zavedeno devět venkovních reproduktorů, dva vnitřní a jeden mikrofon.⁵⁵⁷

Ve druhém roce pětiletky se místní národní výbor zaměřil na zahájení stavebních prací ve škole, kde mělo být zavedeno ústřední topení a přípojka vodovodu. Tyto práce byly dokončeny pro nedostatek materiálu až v roce 1952.⁵⁵⁸ V roce 1950 se také započalo s přípravou stavby doplňujícího vodovodního řadu a se stavbou hasičské zbrojnice, jež trvala dva roky. Již na konci čtyřicátých let se rozběhly práce na výdlažbě a asfaltování náměstí, přilehlých ulic i silnice z Bělé u Pecky k radnici a z náměstí ke kříži na Popluží. Pokračovalo se rovněž v budování kanalizace.⁵⁵⁹ Zrodil se nový projekt spojený s rozvojem koupaliště a jeho zázemí. Nejprve bylo nutné získat pozemky kolem koupaliště v majetku Anny Linhartové a farního úřadu, které byly vyvlastněny. Tehdy také došlo k přemístění památníku padlých sokolů druhého odboje z koupaliště ke kostelu. Na opravu betonového bazénu koupaliště o rozměrech cca 40 x 50 metrů bylo třeba půl milionu korun. Obě místní sokolské jednoty neměly na tuto investici dostatek finančních prostředků, proto nakonec zajišťovaly pouze brigádnické práce.⁵⁶⁰ V obci byly sice v té době ještě další dva rybníky (mlýnský a Tešnov), ale ani jeden z nich nebyl vhodný ke koupání. Tešnov byl dokonce evidován jako chovný pro kapry, karasy a líny, k těmto účelům sloužil jen za první republiky. V roce 1964 byl zahájen pokus o asanaci rybníka u bývalého mlýna, ale tyto práce byly zastaveny. Rybník byl zrušen a od roku 1974 zavážen odpadovým materiálem. V roce 1951 byl obnoven rybník u Wolfů, který byl již v roce 1956 vypuštěn z důvodu protržení hráze.⁵⁶¹

Místní národní výbor zařadil do pětiletého plánu zavedení skupinového vodovodu Pecka a Lhota z doplňujícího vodovodního řadu z Rolfova pramene. Vodovodní potrubí bylo rozvedeno od čp. 173 až k čp. 188 a byly provedeny poslední úpravy na rokelském vodojemu, který byl omítnut a oplechován. Rovněž se začalo s regulací Lázeňského potoka.⁵⁶² V témže roce 1951 převzala oblastní

vodárna Dvůr Králové nad Labem do své správy veškerá vodovodní zařízení v Pecce.⁵⁶³ Pětiletku zakončily práce na vodovodu od lázní; k jeho dotažení až k Tibě však došlo až v roce 1960.⁵⁶⁴

Období první pětiletky je charakteristické vznikem socialistického soutěžení, které zpočátku vznikalo z vlastní iniciativy jednotlivých občanů či kolektivů a bylo projevem budovatelského nadšení. Vlastní iniciativa se postupně vytrácela, avšak rozsah soutěžení se nezmenšil. Spíše naopak. Ústřední orgány ho i nadále podporovaly a závody či organizace měly povinnost ho plnit. Výsledky plnění závazků a soutěží se staly tradiční náplní sdělovacích prostředků a sloužily k stranické propagandě.⁵⁶⁵ V Pecce zájem o brigády a soutěže místního národního výboru ze strany občanů pomalu klesal již během Akce 5 M, odrazovalo je jejich velké množství.

3.2.4 Průmysl

Největším průmyslovým závodem v Pecce byla v padesátých a šedesátých letech tkalcovna Tiba. S novým vedením na počátku padesátých let přišla ruku v ruce i modernizace závodu. Došlo k výměně starých mechanických stavů za nové automatické stavy Beninger. Instalací nového strojního zařízení došlo k výraznému zatížení místního transformátoru, což se projevovalo častými výpadky celé sítě.⁵⁶⁶ Situace byla nejprve řešena nákupem parního stroje, ten však zajišťoval energii pouze pro jednu směnu. Důvodem problémů byl celorepublikový nedostatek uhlí. Již na počátku šedesátých let byla závodní elektrárna zlikvidována a Tiba byla napojena na elektrické vedení procházející Peckou. V letech 1967–1968 došlo k vybudování rozvodny a transformátoru.

V roce 1955 podnik zakoupil hostinec u továrny čp. 210 a přestavěl ho nákladem 250 000 korun na kulturní dům, který byl o rok později slavnostně otevřen. Do jeho prostor se přesunulo pořádání tanečních zábav a plesů ze sálů u Posltů (hostinec Pod hradem) a u Blažků (hostinec U modré hvězdy).

V této době byly v továrním komplexu též zřízeny umývárny a kanceláře pro skladníka a vrchního mistra. Na strojích Beninger se zpracovávala buničina. V roce 1961 závod zakoupil vřetenový honovací stroj a o rok později šlichtovací

stroj zn. Sucker, který byl vyměněn za novější typ v roce 1971. Vzhledem k snižujícímu se stavu dělníků začal podnik podporovat učňovské školství. Proto nechal v roce 1965 přestavět dům čp. 213 na internát. V první pětiletce byly zavedeny i brigády socialistické práce.⁵⁶⁷

Dalším průmyslovým podnikem v Pecce byl pobočný závod n. p. Rozvoj Nová Paka, který sídlil v prostorách bývalé Jekry. Rozvoj přešel z neefektivní výroby kravát na výrobu konfekčních doplňků. V roce 1979 byla činnost této pobočky definitivně zastavena a prostory zůstaly opuštěné.⁵⁶⁸

Národní podnik TIBA - tkalcovna, 70. léta 20. století. (archiv ÚM Pecka)

3.2.5 Pozemková reforma

První a nejrozsáhlejší část poválečné pozemkové reformy proběhla v letech 1945–1946. Její podstatou byla konfiskace půdy Němců, Maďarů a zrádců a následné přidělení této půdy českým a slovenským zájemcům. Plány přidělení a placení náhrad vypracovávaly místní rolnické komise na základě dekretu č. 28/1945 Sb. Osídlování konfiskované půdy mělo za následek rozsáhlou vnitřní migraci. Záměrem reformy bylo přesídlení bezzemků z vnitrozemí do pohraničí. Noví osadníci však nebyli zvyklí hospodařit v drsnějších podmínkách podhůří

a často jim chyběly též nezbytné správní zkušenosti. Bez vydatné a drahé pomoci státu by tak tyto snahy o nové osídlení zřejmě naprosto zkrachovaly. Do poloviny roku 1947 bylo v českém pohraničí vytvořeno 143 000 usedlostí se 680 000 osobami příslušnými k zemědělství.⁵⁶⁹

Po únoru 1948 komunisté přistoupili k třetí fázi pozemkové reformy, která byla namířena proti velkým pozemkovým vlastníkům. Nový zákon o pozemkové reformě dostal označení č. 46/1948 Sb. a byl propagován v duchu komunistického hesla: půda patří těm, kteří na ní pracují. Obsahoval nucený výkup neobhospodařované půdy nad padesát hektarů za náhradu, která měla být uskutečněna podle dodatečně vydaných prováděcích předpisů. Výkup se ale ve skutečnosti rovnal konfiskaci bez náhrady. Půda získaná z pozemkové reformy měla přejít do rukou samostatně hospodařících zemědělců, ale tento slibovaný záměr se nenaplnil. Do roku 1951 bylo přerozděleno 253 483 hektarů půdy. Lesy zůstaly většinou v držení státu. Největší část zemědělské půdy (42 %) získaly státní statky a jednotná zemědělská družstva 34,6 %. Pozemková reforma byla ukončena k roku 1950, kdy byl zrušen Národní pozemkový fond a Fond pro pozemkovou reformu.⁵⁷⁰

Během roku 1948 prováděla druhá rolnická komise v Pecce soupis půdy přihlášené k pozemkové reformě. Vlastník sepsal soupis pozemků ve lhůtě čtyřiceti pěti dní. V případě nedodržení lhůty mu byla stanovena pokuta padesát tisíc korun nebo vězení v délce šesti měsíců. I pod těmito přísnými sankcemi někteří občané odmítali soupisy vyplňovat. Například profesor Jan Langner odmítl rolnické komisi zaslat soupis pozemků a tvrdil, že se na něj pozemková reforma nevztahuje, neboť výměra jeho pozemků nepřesahuje padesát hektarů; pronajímané pozemky si převzal zpět do vlastního užívání a všechny pozemky obhospodařoval i v pokročilém věku sám.⁵⁷¹ Pravdivost jeho slov nelze dnes již ověřit, ale z jeho argumentů je patrná snaha ochránit své vlastnictví.

Rozsáhlou pozemkovou držbou disponovala v Pecce rodina Wolfova, jednalo se o dům čp. 202 s pozemky o rozloze 228,31 ha lesa, 4,90 ha polí, 1,72 ha luk, 2,07 ha zahrad a 0,39 ha určených jako pastviny. Po smrti velkostatkáře Arnolda Wolfa přešel jeho majetek rovným dílem na manželku Růženu a syna Františka. V případě rodiny Wolfovy byla konfiskace pozemků urychlena okresním národním výborem v Nové Pace, který již v dubnu 1948 nařídil národní správu

nad jejich majetky z důvodu možného ohrožení plynulého chodu výroby a hospodářského života. K vlastnímu zavedení národní správy došlo až v červnu 1948. Národním správcem byl ustanoven Ferdinand Reich z Horní Branné. Poté nastala soustavná perzekuce rodiny ze strany úřadů. V prosinci 1948 byl Okresním národním výborem v Nové Pace František Wolf obviněn ze zcizení strojů a těžké techniky v rozporu s pozemkovou reformou a byla mu vytknuta i jeho nečinnost v rolnické komisi. Ve skutečnosti František Wolf pouze prodal vlastní mlátičku, která však již v té době byla součástí socialistického vlastnictví. O několik měsíců později byl na základě udání obviněn z krádeže dřeva ve státních lesích. Tedy v lesích, které ještě před několika málo měsíci byly v jeho vlastnictví. Vina mu nakonec v obou případech nebyla prokázána. V roce 1949 byla zatčena dcera Wolfových Ludvika Háková a odsouzena k jednomu roku vězení. V rámci pozemkové reformy v roce 1949 byl velkostatek o rozloze 237,72 ha i s hájenkou čp. 216 připojen k Ředitelství státních lesů n. p. Dvůr Králové nad Labem. Wolfovi si mohli ponechat myslivnu čp. 202, stavební parcelu č. 217 a část lesa o výměře 0,68 hektarů. Místní národní výbor, respektive někteří jeho představitelé, zejména stavitel Josef Novotný, se snažili zvrátit výsledek pozemkové reformy ve prospěch majitelů, ale revizní komise při ministerstvu zemědělství potvrdila nezvratnost předchozího rozhodnutí.⁵⁷²

O přiděly z pozemkové reformy projevil zájem obce Lhota, Staňkov, Vidonice i Pecka. Poslední jmenovaná žádala o 125 hektarů. Připojily se též některé peckovské spolky jako Junák, Okrašlovací spolek či Sokol.

3.2.6 Zemědělské dodávky a vznik družstva

Na konci čtyřicátých let 20. století dohlížel na zemědělskou výrobu a plnění zemědělských dodávek místní národní výbor. Snaha plnit dodávky a socialistické závazky na sto procent byla patrná u každého místního národního výboru a jejich neplnění bylo považováno za sabotáž na socialistickém hospodářství. Ačkoliv mnohdy byly důvodem jejich neplnění stáří či nemoc zemědělce, přesto byla jména všech neplničů pravidelně zveřejňována v tisku či na úřední desce před místním národním výborem. Někteří neplniči dodávek byli dokonce stíháni trestní nalézací

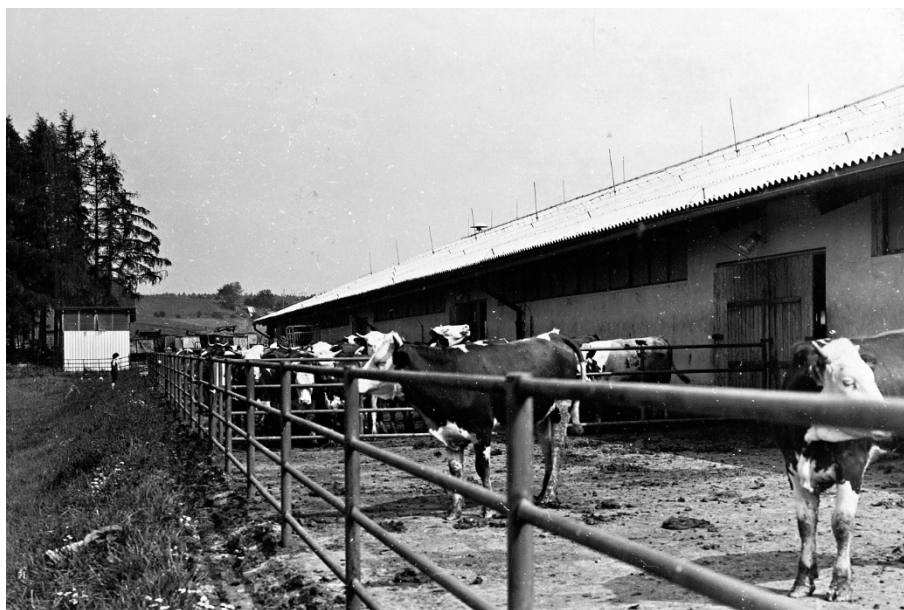
komisí ONV v Nové Pace. Jednalo se například o Emilii Marksovou, Antonína Podzimka, Václava Stuchlíka, Antonína Langnera, Antonína Rulfa, Jana Šorma, který byl navíc stíhán i pro zatajování dobytka při sčítání hospodářských zvířat, a mnohé další. Obvinění obvykle vyvázli s pokutou či kratším trestem odnětí svobody obvykle do jednoho roku.⁵⁷³ V roce 1950 byla zřízena místním národním výborem akční trojka, která dohlížela na dodávky mléka. Průběh sezonních prací kontroloval újezdní tajemník, který následně podával hlášení o jejich výsledku nadřízeným orgánům. Aby bylo dosaženo vytyčených závazků, vypomáhali při těchto pracích zástupci složek Národní fronty i místní učitelé. Vrcholem každoroční zemědělské produkce byly žně.

Masivní celostátní kampaň na počátku roku 1949 vyzývající k zakládání zemědělských družstev se v Pecce nesešla s patřičnou odezvou. Rolnické komisi se přihlásilo pouze jedenáct zájemců o vstup do družstva. Tento nezájem byl postupně zlomen vytrvalou propagandou a tlakem na soukromé zemědělce prostřednictvím zvyšování povinných zemědělských dodávek. Ve Lhotě i ve Staňkově tehdy vznikla menšinová družstva. K jejich rozšíření došlo až na počátku padesátých let, kdy započala hospodářsko-technická úprava půdy (HTÚP). Z polí postupně zmizely meze, které kdysi vymezovaly pozemky soukromých vlastníků. Tento zásah se neobešel bez negativní reakce některých soukromých zemědělců. Zároveň začalo vyměřování tzv. záhumenek po půl hektaru.

Jednotné zemědělské družstvo (JZD) v Pecce nakonec vzniklo v první vlně kolektivizace v letních měsících červnu a červenci roku 1952. Předsedou se stal František Langner. Již v prosinci téhož roku bylo v hostinci u Šepsů dohodnuto jeho sloučení se staňkovským a lhoteckým družstvem do jediného JZD pod názvem Svornost, později byl název změněn na Pokrok. První společná členská schůze se uskutečnila v lednu 1953 v hostinci U modré hvězdy. Předsedou byl zvolen Jaroslav Jiříčka ze Lhoty. Vzniklo družstvo třetího typu, které se vyznačovalo společnou rostlinnou i živočišnou výrobou. V počátcích se hospodařilo na 337 hektarech zemědělské půdy, z níž 281 hektarů bylo tvořeno ornou půdou. Záhumenkářů bylo šedesát čtyři a každý obhospodařoval půl hektaru půdy. Družstvo mělo zpočátku čtrnáct párů koní a jeden starý traktor. Před a během výstavby kravína v letech 1953–1954 probíhalo ustájení dobytka po větších hospodářstvích. Vzhledem

k nedostatku pracovních sil vypomohl družstvu s jeho výstavbou závod Tiba, který na tuto akci uvolnil dva zedníky.

V reakci na projev prezidenta Antonína Zápotockého v srpnu 1953, ve kterém zdůrazňoval dobrovolnost členství v JZD, vystoupilo z peckovského JZD dvacet dva členů. Po otevření kravína 2. června 1954 se odliv členstva promítl i do snížení plánovaného stavu dobytka. Místo sto třiceti šesti krav bylo ustájeno pouze šedesát osm zdravých kusů a místo sto padesáti dvou kusů ostatního dobytka ho bylo svedeno pouze osmdesát. Koní se nakonec podařilo získat třináct oproti plánovaným dvaadvaceti kusům. Tehdy byla postavena i dřevěná drůbežárna, která byla v roce 1960 nahrazena drůbežárnou zděnou. Zcela chyběly skladovací prostory na píci. Část steliva byla uskladněna po stodolách členů družstva a část se stohovala u kravína. První skladiště a silážní jáma byly vybudovány až v druhé polovině padesátých let. V roce 1955 byl poblíž kravína vyhlouben rybník a postavena budova pro chov kachen. V předsednictví JZD vystřídal Jaroslava Jiříčku Jan Rolf, který poté ve funkci setrval více než deset let. Za jeho éry v šedesátých letech byl vybudován vepřín, konírna na jeho statku, nový kravín v letech 1961–1962. Družstvo v roce 1963 odkoupilo a opravilo domek paní Františky Nýdrlové čp. 198. Později musel uvolnit místo výstavbě bytovky JZD. V polovině šedesátých let postavilo nové výmlatové středisko a dílny a nakonec i kanceláře JZD. V roce 1963 začala meliorace pozemků v Dolcích a ve Staňkově.⁵⁷⁴

Odchovna mladého dobytka – OMD Pecka, začátek výstavby 1980. (archiv ÚM Pecka)

3.2.7 Rušení živností a vznik komunálních služeb

Ačkoliv nebyly na konci čtyřicátých let 20. století zrušeny žádné předpisy o živnostenském podnikání, byly živnosti rušeny a převáděny do „vyšších forem socialistického podnikání“. Socializace soukromých hospodářství se měla uskutečňovat jednak rozšiřováním státního sektoru a jednak združstevňováním. Živnostenská samospráva byla zlikvidována ustavením Svazu československého živnostenstva se sídlem v Praze 1. ledna 1949, který se stal jedinou povinnou organizací všech živnostníků v tehdejším Československu. Mezi jeho zásadní úkoly patřila i likvidace okresních společenstev. Od poloviny roku 1949 vyvíjel politické aktivity s cílem přesvědčovat živnostníky o „prospěšnosti vstupu do vyšších forem podnikání“. Tempo likvidace živnostníků jako samostatných podnikatelů bylo tak prudké, že už roku 1952 mohlo dojít k likvidaci samotného Svazu československého živnostenstva. Avšak vypořádání s majetkem živnostenské samosprávy, který vznikl po téměř celé jedno století, se vleklo ještě řadu dalších let.⁵⁷⁵

První etapa socializace živností v letech 1948–1950 byla chaotická a postihovala především živnosti s větším počtem zaměstnanců.⁵⁷⁶ Na Pecce se jednalo o výrobu kravát a šátků Jekra, která se na konci čtyřicátých let stala součástí S. K. P. Nová Paka. V domácí práci tehdy zaměstnávala dvacet lidí. V roce 1950 byla Jekra sloučena s národním podnikem Oděvní služba Praha. Tomuto podniku bylo předáno veškeré strojní zařízení firmy. Majitel závodu Josef Kracík zůstal ještě po určitou dobu vlastníkem budov a v pobočce Oděvní služby vykonával funkci vedoucího.⁵⁷⁷

Řada drobných živností v Pecce setrvala na počátku padesátých let 20. století i nadále v soukromých rukou. Jednalo se o šest hostinských (Josef Laušman v čp. 59,⁵⁷⁸ František Roubal v čp. 7, František Fejfar v čp. 14, Jan Hofman v čp. 210, Marie Blažková v čp. 175, Marie Jindráková v čp. 189), pět krejčích (Jan Horyna, Karel Pavel, Miroslav Brzák, František Plecháč, František Ulrich), sedm švadlen (Žofie Pazderková, Marie Kulhánková, Vlasta Ulrichová, Ludmila Stuchlíková, Berta Kochová, Žofie Štěrbová, Vlasta Vondrová),⁵⁷⁹ tři zámečníky (František Kracík, Jan Chládek, Ladislav Erbrt), tři truhláře (Bohumil Stárek, František Koch, Antonín Pech), tři dopravce (Ladislav Stuchlík, Antonín

Langner a Václav Marek), čtyři obuvníci (Josef Urban v čp. 215, Božena Minksová v čp. 104, Václav Šeps v čp. 238 a Jan Ulrich), dva malíře pokojů (Vladimír Stuchlík, Václav Vodochodský), dva holiče (Josef Spanilý v čp. 13, Jiří Bílek v čp. 156), dva kováře (Miloslav Machytka v čp. 178, František Pazderka v čp. 41), mlynáře Antonína Podzimka v čp. 72, klempíře Jaroslava Stárka, koláře Františka Seligera, soustružníka Františka Raimunda, dva sedláře a čalouníky (Vilém Rejč, Karel Šafář), zahradníka Františka Vitocha v čp. 220, povozníka Františka Langnera v čp. 76, zubního technika Františka Pecháně, elektrotechnickou živnost Eugena Vacka v čp. 179, pohřební ústav Antonína Čapka a hodinářství u Hylmarů v čp. 2, které vedla po smrti manžela Rudolfa od roku 1949 jeho žena Josefa se synem Jiřím.⁵⁸⁰

Kovář Miloslav Machytka se synem, 60. léta 20. století. (archiv ÚM Pecka)

Velmi rozsáhlá byla v té době i síť obchodů a obchůdků. Jednalo se o tři obchody se smíšeným zbožím u Vítků, Posltů a Langnerů,⁵⁸¹ dva obchody se střížním zbožím u Horynů v čp. 11 a Bucharů v čp. 80, dvě řeznictví u Roubalů a Fejfarů, cukrářství u Jůzů v čp. 12, zelinářství a prodej cukrovinek u Marků v čp. 8, drogerii a smíšené zboží u Tichých v čp. 44, obchod s peřím a smíšeným zbožím u Vodochodských v čp. 147, obchod s uhlím a pekařství u Manychů v čp. 204, pekařství u Lánských čp. 242, prodejnu květin u Šepsů v čp. 160 a trafikou Stanislava Menčíka. Benzinovou pumpu obsluhoval drogista Jan Tichý. Část

významných peckovských živnostníků ukončila podnikání již v roce 1946, jako holič Jaroslav Valeš z čp. 58 či známý soustružník a výrobce člunků Josef Bäumelt z čp. 16.⁵⁸² Na konci čtyřicátých let 20. století zanikly: hostinec Františky Khunové-Víchové v čp. 159, živnost natěračská a malířská Františka Cermana, pekařství u Pavlů či zednická a stavitelská živnost Josefa Novotného.⁵⁸³

Proces přechodu obchodů v Pecce ze soukromého vlastnictví do státního probíhal v letech 1949–1951. V roce 1952 již nebyla žádná prodejna v soukromých rukou. Pod Ústřední konzum Hradec Králové či jeho nástupce Ústřední konzumní družstvo nakonec více či méně dobrovolně přešla většina obchodů s koloniálním zbožím a pekařství.⁵⁸⁴ Od druhé poloviny padesátých se tyto prodejny postupně stávaly součástí Lidového a spotřebního družstva (LSD) Jednota. Po smrti provozovatelů, bývalých vlastníků, tyto obchody zanikly. V roce 1963 zbývaly v Pecce pouze prodejny potravin u Posltů a Neradů (původně Neuradů). Obchod u Posltů však zanikl ještě téhož roku. Potravinu u Neradů nahradila na stejném místě zřízená samoobsluha.

Řeznictví u Roubalů a Fejfarů přešla do státních rukou.⁵⁸⁵ Prodejna obuvi u Chramostů v čp. 199 se stala pobočkou národního podniku Svit a železářství Františka Vítka pobočkou národního podniku Kovomat. Z původních třech prodejen mléka u Marků, Pátých a Šepsů nakonec zůstala pouze ta u Šepsů, ve které byla zřízena družstevní prodejna mléka. I přes radikální rušení obchodů v padesátých letech v městečku stále ještě fungovaly: prodejna textilu u Krčmaříků, cukrárna u Jůzů a obchod u Horáků, ve kterém kromě drogistického zboží byly k dostání i papírenské potřeby, knihy a hračky. Obchod zajišťoval i prodej benzínu. Prodej uhlí, který do roku 1950 provozoval pekař Vlastimil Manych, přešel pod Uhelné sklady. Vedoucím jejich pobočky v Pecce se stal právě Vlastimil Manych, později Jarmila Manychová. Od šedesátých let se dříví i uhlí do Pecky dovážely z Nové Paky.

Počátek padesátých let byl spojen s problémy se zásobováním obyvatelstva. Lidé si stěžovali na nedostatek vajec, ačkoliv v obci fungovala drůbežárna. Velmi často se objevovaly i stížnosti na kvalitu pečiva a na nedostatek ovoce a zeleniny. Například máslo bylo do Pecky přiváženo jednou v týdnu na otevřeném autě, čímž jeho kvalita hlavně v létě trpěla.⁵⁸⁶ Na uhlí a benzín byly stanoveny příděly.⁵⁸⁷ V důsledku měnové reformy došlo ke snižování cen potravin a zrušení systému

potravinových lístků. Rok po měnové reformě oficiální místa dokonce deklarovala, „že zásobování obyvatelstva je lepší a kvalitnější a že dlouhé řady lidí čekajících na prodej masa ukazují, že si žijeme lépe, neboť spotřebujeme více masa“.⁵⁸⁸

Vzhledem k nedostatečnému zájmu peckovských živnostníků se Místnímu národnímu výboru v Pecce nepodařilo vytvořit vlastní komunální podnik.⁵⁸⁹ Proto od počátku padesátých let živnostníci vstupovali do Sdruženého komunálního podniku města Nové Paky, kam jako první přešli roku 1951 peckovští hostinští a holič Josef Spanilý.⁵⁹⁰ O rok později se zaměstnancem tohoto podniku stal holič Jiří Bílek, zahradník František Vitoch, klempíř Jaroslav Stárek a truhláři Bohumil Stárek, František Koch a Antonín Pech. Holiči od počátku šedesátých let přešli do Komunálního podniku Lázně Bělohrad a od roku 1965 již tito pracovníci do Pecky dojížděli. V roce 1960 se Vitochovo květinářství uchýlilo pod místní národní výbor. Hrobnictví pan Vitoch vykonával pod Pohřební službou Nová Paka. Klempíři a truhláři v letech 1955–1959 patřili pod Okresní průmyslový kombinát a poté pod Okresní stavební podnik Nová Paka. Někteří přešli do služeb místního národního výboru jako např. roku 1967 klempíř Jaroslav Stárek. Tři truhlářství v Pecce vydržela v rámci různých podniků až do roku 1968, kdy ukončil činnost František Koch. O dva roky později zaniklo truhlářství Antonína Pecha a v roce 1973 Bohumila Stárka.

*Klempíř Jaroslav Stárek, 60. léta 20. století.
(archiv ÚM Pecka)*

Truhlář Bedřich Stuchlík ukončil živnost již v roce 1956, poté co ji nemohl provozovat soukromě. Zámečníci Ladislav Erbert a Jan Chládek po zrušení vlastních soukromých živností přešli do služeb Jednotného zemědělského družstva a k nim se roku 1958 přidal kovář Miloslav Machytka a o rok později i kolář František Seliger. Obuvníci Jan Ulrich a Josef Urban se stali součástí Družstva obuvníků, v jehož rámci oba fungovali až do roku 1968. Tehdy ukončil činnost Josef Urban, zatímco Jan Ulrich vytrval až do roku 1976. Pod

okresní výrobní družstvo, které mělo dílnu u Horynů, přešli čtyři peckovští krejčí. Družstvo se roku 1960 stalo součástí podniku Vkus Jičín a dílna byla zrušena. Švadleny Žofie Štěrbová, Vlasta Vondrová, Marie Kulhánková a Vlasta Ulrichová pracovaly doma v rámci podniku Drobných oprav a služeb (DOS) při místním národním výboru Pecka a postupně ukončily svou činnost.⁵⁹¹ Drobné provozovny MNV byly zakládány v menších obcích v době částečného uvolnění procesu socializace živností, tj. v letech 1957–1959. Měly nahradit zaniklé živnosti, které se staly součástí národních podniků a jednotných zemědělských družstev. Tyto provozovny byly sice omezeny věkem pracovníků (u žen nad 45 let a u mužů nad 60 let), přesto se jejich činnost rychle rozběhla.⁵⁹²

Základ pro bytový fond místního národního výboru byl položen rovněž v padesátých letech. Tehdy došlo k převodu devíti domů s jedenácti bytovými jednotkami z vlastnictví národního podniku Tiba do správy místního národního výboru. Do té doby místní národní výbor vlastnil hrad, budovu radnice, školy, mateřské školy čp. 208 a obytné domy čp. 35, 140 a garáž pro autobus.⁵⁹³ V roce 1954 přešla do správy místního národního výboru i budova spořitelny, v níž do roku 1948 sídlila Občanská záložna. Ta se přeměnila nejprve ve Spořitelnu a záložnu a od roku 1953 se z ní stala místní pobočka Stání spořitelny. Místní národní výbor do budovy v roce 1955 přestěhoval poštu a na jejím místě v budově radnice zřídil agitační středisko. K rozvoji bytového fondu MNV přispěl zákon č. 71/1959 Sb. O opatřeních týkajících se některého soukromého domovního majetku. Na jeho základě mohl místní národní výbor v bytových domech v případě špatné údržby bytu provést se souhlasem vlastníka či bez jeho souhlasu údržbu, přístavby, nástavby a přípojky. Úhradu mu byli majitelé povinni splatit. Jinak bylo na majetek uvaleno zástavní právo či v případě, že pohledávky přesahovaly dvě třetiny hodnoty domu, mohl okresní národní výbor rozhodnout o jeho převodu do státního vlastnictví. Většina vlastníků ve snaze vyhnout se této složité proceduře předávala sama bytové domy státu.⁵⁹⁴ Podobná situace byla i v Pecce: i zde místní národní výbor a Jednota získaly tímto způsobem do vlastnictví některé nemovitosti.

3.2.8 Zásahy státu do činnosti spolků

V průběhu roku 1948 byly u některých spolků v Pecce (Sokol, Okrašlovací spolek, Svaz včelařů, Klub československých turistů) zřízeny akční výbory. Veškeré spolky v obci prošly v této době z popudu Místního akčního výboru Národní fronty ideologickou i personální očištěnou. Z revize spolků byly vyňaty organizace jako Revoluční odborové hnutí (ROH), Svaz české mládeže, Svaz přátel SSSR, Tělocvičná jednota Sokol, Sbor dobrovolných hasičů a Svaz bojovníků za svobodu.

Místní akční výbor Národní fronty na počátku padesátých let sdružoval řadu místních organizací a zasahoval do jejich vnitřní činnosti. Jednalo se o místní i závodní organizaci KSČ, Tělocvičnou jednotu Sokol a Závodní jednotu Sokol Tiba, Svaz československosovětského přátelství, Lidovou besedu, Sbor dobrovolných hasičů, Český svaz žen, místní i závodní organizaci Československého svazu mládeže, Svaz bojovníků za svobodu⁵⁹⁵ a Jednotný svaz československých zemědělců. Krom těchto organizací v obci i nadále fungovala odbočka Československého červeného kříže pod předsednictvím MUDr. Josefa Tomáše, Místní skupina Diecézního svazu Charity pod předsednictvím faráře Františka Kalenského, Včelařský spolek pod předsednictvím Karla Žlaba z Vidonic, Okrašlovací spolek pod předsednictvím Františka Kocha a Váleční poškození v čele s Jaroslavem Kociánem.⁵⁹⁶

Místní tělocvičná jednota Sokol po únoru 1948 pokračovala v dosavadní činnosti pod vedením starosty Josefa Manycha. Noví sokolové i nadále skládali slib do rukou starosty, přičemž levou ruku kladli na vlajku a pravou podávali starostovi se slovem „Slibuji“. Ve vlastnictví sokolů zůstalo koupaliště a chata na Jelínce, u níž si vystavěli hřiště na volejbal. Na konci roku 1948 se s místní tělocvičnou jednotou sloučila odbočka KČT. Tato událost proběhla v poklidu, neboť obě uskupení byla tomuto sloučení dlouhodobě nakloněna. Valná část turistů byla zároveň i členy Sokola. Odbor KČT v Pecce měl v této době patnáct členů, z nichž jich do jednoty vstoupilo třináct. Dva členové pro vysoký věk nepřestoupili. Žactvo ani dorost turistů v Pecce nikdy neměli.⁵⁹⁷

Po celorepublikovém zákazu skautingu v témže roce přešla část jeho dorostu do Sokola.⁵⁹⁸ Majetky skautů i část jejich členské základny přešly pod Český svaz

mládeže, který měl na sebe převzít i veřejně prospěšné práce skautů, např. sběr železného šrotu, sběr mandelinky, úpravu hřiště či sázení stromků. Jeho činnost se nakonec omezila na pořádání tanečních zábav.⁵⁹⁹

V roce 1949 peckovští sokolové jako první v okrese začali s nácvikem na odznaky zdatnosti (TOZ – Tyršův odznak zdatnosti), kterých nakonec získali dvacet dva. Nově byl vytvořen tělovýchovný sbor jednoty. Pro žactvo pořádala místní jednota letní prázdninovou osadu ve Studenově a pro dorost první putovní tábor v Beskydech. Pro jeho úspěch byly uspořádány ještě další dva letní putovní tábory v letech 1950 a 1951 na Slovensko.

Konkurenční tělovýchovnou organizací byla pro místní sokoly od roku 1948 nově vzniklá závodní tělovýchovná jednota Sokol Tiba, která od počátku své činnosti usilovala o zřízení hřiště u továrny. Její součástí se v roce 1949 stal Sportovní klub Harant. Podniková tělovýchovná organizace se na počátku padesátých let přejmenovala na DSO Jiskra Tiba Pecka a díky podpoře závodního výboru se úspěšně rozvíjela.⁶⁰⁰ Nakonec si podmanila i místní sokolskou jednotu. K předání veškerého jmění peckovského Sokola došlo 11. července 1953.⁶⁰¹ Tím se tělovýchovná jednota Jiskra Pecka Tiba stala nejmasovější složkou místní Národní fronty a jedinou tělovýchovnou organizací pro Pecku i okolí. Jejím prvním předsedou byl zvolen Jaroslav Baier, vedoucí závodu Tiba, a jeho zástupcem učitel Karel Machek. Stěžejními oddíly Jiskry byly základní a rekreační tělesná výchova a turistika, ze kterých později vznikly dva samostatné odbory. Dále pak Jiskra zahrnovala oddíly kopané, stolního tenisu, volejbalu, lyžování, plavání a šachů. Šachisté se scházeli pod vedením Jaroslava Jerieho každý čtvrtek a neděli u Roubalů a pořádali šachové přebory. Během sedmdesátých let šachový oddíl zanikl. V padesátých letech usilovala Jiskra rovněž o vybudování oddílu ledního hokeje a zřízení kluziště, což se jí nakonec podařilo. V roce 1971 dokonce proběhla výstavba hokejového hřiště. Ovšem přírodní podmínky v podobě mírných zim činnost oddílu značně omezovaly⁶⁰²

K aktivním peckovským sportovcům v té době patřil Václav Voňka, který byl uznávaným rozhodčím lehkotletických disciplín, lyžařských i masově branných závodů. V TJ Jiskra působil jako lyžařský trenér a za jeho vedení se oddíl mohl pyšnit titulem nejlepšího lyžařského oddílu jičínského okresu. Byl také plavčikem a správcem místního koupaliště. Jeho hlavními sportovními disciplínami

byl běh, lyžování a sportovní gymnastika.⁶⁰³ V závodech branné zdatnosti (ZBZ) vynikal v padesátých a šedesátých letech Ivo Voňka, který se stal několikanásobným okresním přeborníkem. V zimních Sokolovských závodech branné zdatnosti (SZBZ) získal dokonce v roce 1953 titul přeborníka královéhradeckého kraje. Věnoval se rovněž běžeckému lyžování, zejména trati na patnáct kilometrů, na níž několikrát vyhrál okresní přebor. Běžecké lyžování a přespolní běh byly hlavní sportovní disciplíny i pro Vladimíra Voňku. Jako starší dorostenec vybojoval v závodech na deset kilometrů ve Špindlerově Mlýně titul krajského přeborníka pro rok 1959. Jednoho z největších skupinových úspěchů v lyžování dosáhl roku 1966 při celostátním přeboru desetičlenných hlídek na sedmdesát kilometrů Po hřebenech Krkonoš. S jilemnickou mužskou hlídkou si tehdy vyjel třetí místo. Úspěšný byl i v cyklistice, kde se v roce 1959 kvalifikoval na Závod míru mládeže.⁶⁰⁴

Aktivní činnost v padesátých letech v obci vyvíjeli též hasiči. Podvkrát změnili název spolku. V roce 1951 se z nich stala místní jednotka Československého svazu hasičstva v Pecce a od roku 1953 Československý svaz požární ochrany. Členům organizace se od té doby říkalo požárníci. Pravidelně se účastnili okrskových a okresních soutěží požárních družstev. Jejich předsedou zůstal až do roku 1958 František Seliger, který vedl peckovské hasičstvo od roku 1934.⁶⁰⁵ V letech 1952–1953 získali hasiči nové zázemí v podobě hasičské zbrojnice.⁶⁰⁶

Hasičská zbrojnice, 1986. (archiv ÚM Pecka)

Prakticky již do první poloviny padesátých let se komunistickému režimu v Československu podařilo na základě zákona č. 68/1951 o dobrovolných organizacích a shromážděních zlikvidovat nezávislé organizace a spolky a přeměnit je v poslušný nástroj komunistické moci. Vybuďoval loajální masové organizace, které byl schopen dobře kontrolovat a ovládat.⁶⁰⁷ Zrodily se tak organizace s velkým počtem členů, rozsáhlou organizační sítí a početným aparátem. Mezi ty nejpočetnější patřilo Revoluční odborové hnutí (ROH), Svaz mládeže, při němž později vznikla pionýrská organizace, Svaz československosovětského přátelství, Svaz protifašistických bojovníků, Československý výbor žen, Čs. svaz tělesné výchovy, Svaz pro spolupráci s armádou, Čs. červený kříž či Svaz požární ochrany. Všechny výše uvedené organizace měly pobočky i v Pecce.

K populistickým účelům pro daná hospodářská odvětví byly zřizovány i menší organizace, ale jejich existence měla často pouze jepičí život. Například v zemědělství byl zřízen Klub lidových výzkumníků mičurinců. Jeho úkolem bylo podílet se na budování ovocnářsko-zemědělského sektoru a zakládání sadů míru.⁶⁰⁸ V Pecce se tento klub zasazoval o ochranu starých stromů, alejí a udržování veřejné zeleně. Pomáhal se zřizováním sadů pro školní mládež pod hradem a na bývalém Danielově poli. Od roku 1957 jej nahradil Československý zahrádkářský svaz. Výjimku při zakládání tendenčních spolků tvořila Lidová myslivecká společnost, která v roce 1951 sdružila příznivce myslivosti z Pecky a okolních obcí: Vidonic, Kalu, Bukoviny a Arnoštova. Jejím prvním předsedou se stal tehdejší ředitel školy Břetislav Vejvoda.⁶⁰⁹ Naopak velmi prorežimní a propagandistický charakter měly Lidové akademie pořádané pravidelně každou středu. Tyto rádobý kulturně-vzdělávací podniky probíhaly většinou ve formě přednášek s promítáním úzkého filmu. V roce 1954 bylo otevřeno agitační středisko závodního klubu ROH.⁶¹⁰

3.2.9 Kultura a osvěta

Divadelní činnost v městečku na počátku padesátých let přebrala osvětová beseda a závodní klub Tiba. Veškeré sokolské divadelní vybavení bylo předáno závodnímu klubu ROH n. p. Tiba, který přebíral veškerou starost o divadlo v Pecce. Zpočátku se hrálo v kině u Posltů. V roce 1956 se všechny rekvizity (kulisy,

horizonty, zařízení pro osvětlení atd.) přemístily do nově otevřeného kulturního domu. Představení se uskutečňovala pod hlavičkou osvětové besedy. Poslední divadelní představení byla peckovskými ochotníky odehrána v roce 1968. Poté již fungovalo pouze dětské divadlo, které hrály děti ze základní školy v Pecce v rámci divadelního kroužku pod vedením manželů Rejčových. Tento kroužek při škole fungoval od roku 1963 do počátku osmdesátých let.⁶¹¹

Větší podpory ze strany místního národního výboru se tehdy dostávalo kinu. Promítalo se stále ve stejné budově u Posltů, v níž v letech 1951 a 1965 proběhly stavební úpravy. Byl pořízen druhý promítací přístroj, nová sklápěcí sedadla v počtu dvě stě dvacet kusů. Dále byla zvětšena promítací plocha i kabina a zavedena nová teplovzdušná kamna. Nově byla zřízena i místnost pro pokladnu.⁶¹² Kino se postupně adaptovalo na promítání širokoúhlého filmu. Bylo zrušeno jeviště a prostor byl využit jako balkon pro diváky. Sedadla byla umístěna stupňovitě. V souvislosti s těmito úpravami byla postavena nová promítací kabina a sociální zařízení. V roce 1968 byla ke kinu přistavěna nová bytová jednotka. Promítalo se třikrát v týdnu a o letních prázdninách se konal filmový festival.

Interiér kina, 60. léta 20. století. (archiv ÚM Pecka)

Obecní knihovna, sídlící od roku 1953 v budově MNV, prošla důkladnými prověrkami okresního knihovního inspektora, který navštívil Pecku celkem

čtyřikrát. Prohlédl knižní fond a odstranil z něho knihy pro tehdejší režim nepohodlné.⁶¹³ Po převratu v roce 1948 totiž komunisté ovládli tehdejší sdělovací prostředky a zavedli cenzuru knih a tisku. Zároveň zrušili většinu novin a časopisů, omezili dovoz zahraničního tisku a zakázali jeho volný prodej. Stranickému řízení byl podroben i rozhlas a později i televize. Obyčejný člověk na malém městečku byl prakticky zbaven možnosti získat objektivní informace o důležitých událostech a reálně neměl ani možnost ověřit si jejich pravdivost.⁶¹⁴

V roce 1957 byla v Pecce na hradě zřízena pobočka Okresního archivu v Nové Pace, kde pro ni byla vyčleněna jedna místnost. Vedoucím pobočky se stal František Poslt a v roce 1959 jej nahradil Jan Tichý. Již v roce 1962 byla pobočka v souvislosti s územně správní reformou zrušena a její písemnosti byly předány do pobočky jičínského okresního archivu v Nové Pace. Veškeré peckovské písemnosti z novopacké pobočky putovaly od roku 1966 do jičínského okresního archivu se sídlem v Jeřicích. Krátká epizoda peckovského archivu byla ukončena, muzeum však ještě několik let fungovalo pod křídly místního národního výboru.⁶¹⁵

3.2.10 Školství

Po roce 1948 byla novým školským zákonem č. 95/1948 Sb. přejmenována obecná škola na pětiletou školu národní a měšťanská na čtyřletou střední školu. Byl vydán nový organizační řád i nové osnovy pro národní školy. Se správou národní školy byla spojena správa mateřské školy.⁶¹⁶ Samostatné vedení získala mateřská škola až v roce 1951. Definitivním řídicím učitelem národní školy se stal nově Josef Balihar. Měšťanku vedl Břetislav Vejvoda za pomoci dalších šesti kolegů.

Patronát nad školou převzal v roce 1949 závod Tiba, který škole v pozdějších letech zdarma půjčoval kulturní dům a závodní autobus na školní výlety. Později se patronem školy stalo i místní JZD Pokrok. Školská a kulturní komise každoročně sestavovala Jednotný kulturní plán výchovné činnosti. V roce 1950 se sloučila opatrovna Charity s mateřskou školou. Péče o předškolní děti se tak sjednotila do jednoho státního zařízení, které až do výstavby nové budovy mateřské školy v osmdesátých letech 20. století sídlilo v čp. 208.⁶¹⁷ Jak již bylo zmíněno výše, od konce čtyřicátých let 20. století probíhaly ve škole stavební

úpravy, které zahrnovaly zavedení nového vodovodu, ústředního topení a výstavbu nové kotelny. K jejich dokončení došlo až v roce 1952. Tehdy přestavbou zeměpisného kabinetu a toalet vznikla i nová školní kuchyně. Tím bylo zavedeno společné stravování pro základní a mateřskou školu.

Ve školním roce 1951/52 byly národní a střední škola sloučeny v jednotnou československou devítiletku s prvním a druhým stupněm. Tím byl položen základ jednotnému vyučování a odstraněna přehrada mezi oběma stupni. Při škole začala fungovat pionýrská organizace a školní družina s jedním oddělením. Prvním ředitelem sjednocené školy se stal Břetislav Vejvoda, který však záhy odešel do penze a novým ředitelem se na příštích dvacet let stal Josef Zahradník. Jako ředitel školy se zasloužil o výstavbu přístavby školy a zmodernizování jejího vybavení. Dlouhá léta také působil v radě místního národního výboru. Byl divadelním ochotníkem, zaníceným turistou a v tělovýchově pracoval jako cvičitel a vzdělavatel. Věnoval se i sbírání pramenů pro doplnění obecní kroniky.⁶¹⁸

Od 1. září 1953 byl na základě nového zákona přijat sovětský model osmileté střední školy, tzn., že první a druhý stupeň škol splynul v jeden celek – osmiletou střední školu. Od září 1960 začali žáci dostávat zdarma učebnice. S ohledem na nedostatek učebních prostor pro dílny a devátou třídu se na počátku října 1959 škola rozhodla pro vybudování přístavby v západní části budovy. Celá akce probíhala v rámci akce Z. K slavnostnímu otevření přístavby došlo v září 1964 a k jejímu omítnutí o dva roky později.⁶¹⁹

V únoru 1961 se škola změnila v základní devítiletou školu; do deváté třídy se však zpočátku dojíždělo do Nové Paky a v Pecce byla otevřena v září 1961. Druhý stupeň začínal šestou třídou, od roku 1976 třídou pátou. Škola se zapojovala do tendenčních soutěží typu Puškinův památník, O zemi, kde zítra již znamená včera, ale pořádala i divadelní, pěvecká či recitační představení žáků. V roce 1961 uspořádala velkou oslavu na počest padesátého výročí otevření školní budovy.

Pro nedostatek žáků byly postupně uzavírány školy v okolí Pecky, například v Kalu roku 1948, v Bukovině roku 1958, ve Vidonicích roku 1959 a nakonec i v Bělé roku 1966. Žáci z těchto zrušených škol většinou docházeli do peckovské školy. Kromě nich do Pecky dojížděly děti ze Lhoty, Staňkova, Arnoštova, Horního a Dolního Javoří a Uhlířů.⁶²⁰ Ke školnímu obvodu patřily i obce Radkyně, Stupná, a část Borovnice, ale děti z těchto obcí dojížděly raději do Nové Paky či Mostku,

kam měly výhodnější dopravní spojení. V padesátých a šedesátých letech navštěvovalo peckovskou školu přes dvě stě žáků.

Přístavba Základní devítileté školy, počátek 60. let 20. století. (archiv ÚM Pecka)

3.2.11 Zdravotní péče a vznik zdravotního střediska

Pro Pecku a přilehlé obce zajišťoval po válce základní zdravotní péči obvodní lékař MUDr. Josef Tomáš. V roce 1947 byl v obci zřízen pobočný závod zubní techniky Bohumila Balaše z Nové Paky, který do Pecky dojížděl dvakrát v týdnu. Na konci čtyřicátých let se do Pecky přestěhoval z Nového Bydžova zubní technik František Pecháň.⁶²¹

MUDr. Josef Tomáš, lékař v Pecce

v letech 1945–1984. (archiv MUDr. Zina Vejvodová)

Počátkem padesátých let 20. století nastal boom ve zřizování zdravotních středisek. Ten se nevyhnul ani Pecce, kde bylo k vybudování vlastního zdravotního střediska přikročeno v roce 1953. Pro realizaci záměru byla vybrána jednopatrová vila čp. 136 ve vlastnictví

národního podniku Tiba. Ke změně vlastnictví došlo až několik let po výstavbě střediska, v únoru roku 1958. Tehdy byla budova i s přílehlými pozemky převedena do vlastnictví místního národního výboru a Okresního ústavu národního zdraví v Nové Pace.⁶²² Počáteční nadšení však brzy ochablo a reálné ekonomické podmínky způsobily, že již roku 1960 bylo zdravotní středisko přeměněno na lékařskou stanici, ve které ordinoval lékař jen třikrát v týdnu. Do budovy byla také umístěna zubní, dětská a gynekologická ambulance, které však fungovaly velmi sporadicky. Sanitní vozy pro akutní případy poskytovala nemocnice v Nové Pace.

3.2.12 Farnost

Správu peckovské farnosti po odchodu administrátora Jana Mikuleho převzal v srpnu 1945 František Kalenský. Farářem byl ustanoven o dva měsíce později. Pamětník Jaroslav Plecháč ho líčí jako člověka vlídného a laskavého se silným sociálním cítěním.⁶²³ Za jeho působení navštívil městečko v červnu 1947 hradecký sídelní biskup Mořic Pícha a provedl zde generální vizitaci a svaté biřmování.⁶²⁴ Jednalo se na dlouhou dobu o poslední biskupskou návštěvu. Mořic Pícha byl v padesátých letech internován na biskupství a v roce 1956 zemřel. Po jeho smrti zůstala diecéze neobsazená až do roku 1990, protože státní správa neumožnila jmenování nového diecézního biskupa.⁶²⁵

Mezi významné církevní události na konci čtyřicátých let bezesporu patřilo darování obrazu Nejsvětějšího Spasitele peckovskému farnímu chrámu arciděkanským úřadem v Chrudimi. Jednalo se o kopii zázračného obrazu svatého Salvátora z chrámu v Chrudimi. Jeho slavnostní předání se uskutečnilo v roce 1947 prostřednictvím peckovského rodáka, univerzitního profesora Aloise Kudrnovského a doktora Karla Jonáše z Chrudimi. Obraz byl restaurován malířem Rudolfem Adámkem. Vzhledem k třístému výročí jeho vzniku byl vystaven ve farním chrámu a byla sloužena zvláštní pobožnost. Poté byl obraz umístěn do presbytáře kostela.⁶²⁶ V témže roce proběhla i adaptace hospodářské farní budovy, při níž byla jedna její část od silnice zbourána a z ostatních částí utvořena kůlna, dřevník a garáž. Stavební práce tehdy vedl stavitel Josef Novotný. Dále byla natřena bář kostela klempířem Jaroslavem Stárkem a zhotovena nová okna

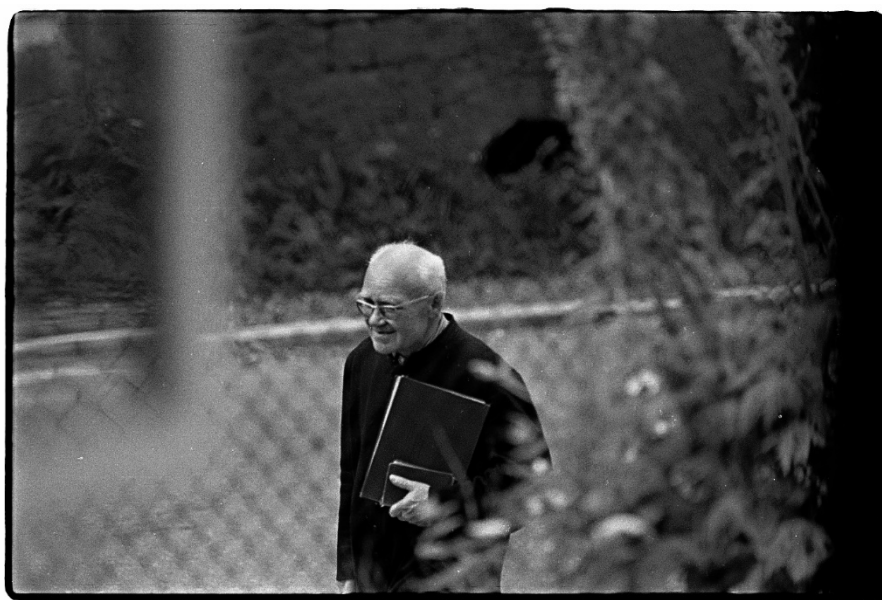
v sakristii truhlářem Františkem Kochem. V roce 1948 byl do fary přiveden vodovod, zmodernizováno sociální zařízení a upraven vnitřní interiér. Veškeré náklady hradil Zemský národní výbor, patron kostela.⁶²⁷

Kalenského role v době proticírkevní a ateistické propagandy vládnoucího režimu nebyla jednoduchá. Nejprve přišel zákon č. 46/1948 Sb., na jehož základě byl církvi zabaven téměř veškerý majetek. V držení církví zůstaly jen kostely, fary a farní zahrady. Tento zákon církev ekonomicky ochromil a učinil ji zcela závislou na vůli státu. Církevní zákony přijaté v říjnu 1949 postavily církve pod státní dozor a do rukou státu přešly i matriční záležitosti. Postupně byla omezena i výuka náboženství na školách. Farář byl zapojován do veřejných prací pro obec i pro družstvo a vystavován perzekuci úřadů. Klidné zázemí nacházel na faře, kde o něho pečovala jeho matka, farní hospodyně.

Marie Kalenská patřila od roku 1950 mezi oficiální zaměstnance farního úřadu, kterými dále byli: ředitelka kúru a varhanice Albertina Bendová v letech 1949–1952, kostelnice a zvoník v jedné osobě Josefa Horynová v letech 1952–1962 a hrobník František Vitoch v letech 1952–1956. Hrobník dostával měsíční plat podle počtu vykopaných hrobů a kromě Pecky pracoval na hřbitovech v Borovnici, Vidonicích a Stupné. Mezi zaměstnance peckovského úřadu patřili i kostelníci ve Vidonicích a Stupné.⁶²⁸ Po celou dobu svého šestnáctiletého působení v Pece se František Kalenský krom duchovní služby staral i o správu farních objektů, předně peckovského kostela. V roce 1950 nechal opravit varhany a v roce 1956 se zasloužil o doplnění a vysvěcení křížků ke čtyřem zastavením u křížové cesty při kostelní zdi.⁶²⁹ O rok později, v roce 1957, byla vyměněna břidlicová střešní krytina za šedý eternit a v roce 1959 byly bání a střecha nad sakristií natřeny červenou barvou. U příležitosti oslav dvoustého výročí založení peckovského kostela darovala kostelnice Josefa Horynová k hlavnímu oltáři dvanáct nových kovových svícňů. Krom peckovského kostela a fary se František Kalenský zasloužil o opravu střech kostelů ve Stupné a Vidonicích i o jejich vnitřní úpravy.⁶³⁰ V roce 1956 vysvětil kapličku Panny Marie v lese Zlatnici u Stupné a nechal při ní restaurovat křížovou cestu o čtrnácti zastaveních Janem Rejmontem z Pecky.⁶³¹

Na podzim 1961 byl František Kalenský ustanoven administrátorem v Třebechovicích pod Orebem a faru předal novému duchovnímu správci Miroslavu Stryhalovi, který ji poté spravoval až do roku 1995. Miroslav Stryhal

přišel na faru z valdického vězení, kde byl vězněn pro práci s mládeží a skauting. Za jeho působení byla na faře hospodyní jeho sestřenice slečna Bohumila Bittmanová, která zastávala i funkci kostelnice a zvoníka.⁶³² Na počátku osmdesátých let místní řemeslníci provedli výměnu číselníků na kostelních hodinách, byly natřeny kopule kostela a brigádníci opravili východní zeď hřbitova. K farnosti se postupně přičlenila fara ve Vidonicích, Stupné a po smrti borovnického faráře i fara v Borovnici (roku 1983).⁶³³ Osmdesátá léta byla spojena s úpadkem církevních obřadů, ač úplně nevymizely. Křty a pohřby se konaly jak v kostele, tak prostřednictvím Sboru pro občanské záležitosti. Místní také nadále udržovali zvyk doprovázet zemřelé na poslední cestě na hřbitov.

Miroslav Stryhal, farář v Pecce v letech 1961–1995. (foto Bohdan Holomíček)

3.2.13 První volby do místního národního výboru

Svobodných obecních voleb se po druhé světové válce občané už nedočkali. Složení národních výborů bylo v roce 1946 pouze upraveno podle výsledků parlamentních voleb. Podobně tomu bylo i po prvních nesvobodných volbách v květnu roku 1948. Teprve v roce 1954 proběhly první nesvobodné volby do místního národního výboru. Občan volil předem stranicky prověřené kandidáty jednotné Národní fronty. Na základě těchto voleb bylo v Pecce utvořeno

patnáctičlenné plénum, devítičlenná rada a pět komisí (technická, distribuční, finanční, školská a kulturní, bytová). Post předsedy místního národního výboru obhájil František Valenta. Obec tehdy vykročila do druhé pětiletky. Další volby do místních národních výborů se konaly po tříletých intervalech v letech 1957 a 1960.⁶³⁴

Místní národní výbor pracoval na základě dlouhodobého i krátkodobého plánování, které zařazoval i do svých volebních programů. Řídil chod obce, přičemž sledoval plnění závazků jednotlivců i organizací. Plénum MNV se scházelo ke společným schůzím šestkrát ročně a rada jako výkonný orgán národního výboru dvakrát měsíčně. Místní národní výbor sídlil v budově bývalé radnice, kde našla zázemí i místní lidová knihovna, agitační středisko, klub důchodců, telefonní ústředna a část budovy byla vyhrazena pro byty.

František Valenta a Josef Zahradník, bývalí předsedové MNV, 60. léta 20. století. (archiv ÚM Pecka)

Na plnění vytyčených závazků se podílely složky Národní fronty. Například Český svaz protifašistických bojovníků pravidelně upravoval prostory kolem památníku umučených před budovou místního národního výboru a pomníku padlých na hradě. TJ Jiskra pečovala o hřiště, koupaliště, kluziště a turistickou chatu. Výbor žen udržoval parčík v centru obce. Žáci základní školy pečovali o sad a každoročně se zapojovali do sběru brambor a úklidu kolem hradu. Složky Národní fronty byly také hlavními pořadateli každoročních oslav významných událostí či svátků. Jednalo se např. o Mezinárodní den žen (MDŽ), Den učitelů, Mezinárodní den pracujících, Den vítězství, Mezinárodní den dětí, Mezinárodní družstevní den, Den tisku, Den horníků, Den československé lidové armády, Den znárodnění, Mezinárodní den studentstva a oslavy událostí jako Velká říjnová socialistická revoluce, Únor 1948, Slovenské národní povstání, výročí vyhlášení Košického vládního programu, ustavení

Varšavské smlouvy, narození V. I. Lenina, Klementa Gottwalda či Antonína Zápotockého.⁶³⁵

Místní národní výbor dvakrát ročně organizoval veřejné schůze ve spolupráci s místní organizací KSČ a Národní frontou. Při nich byli pravidelně vyhodnocováni nejlepší i zasloužilí pracovníci. K význačným událostem či výročím pořádal slavnostní schůze. Na vzhledu města se ještě na počátku padesátých let podepsaly rozsáhlé demolice objektů, při nichž zaniklo hned pět čísel popisných: 194, 117, 61, 106 a 16.⁶³⁶

3.2.14 Rok 1960 a územně správní reforma

Rok 1960 s sebou přinesl řadu změn. Po červnových volbách se počet poslanců pléna peckovského národního výboru rozrostl o pět členů na celkových dvacet. Navýšil se i počet komisí na osm (zemědělská, finanční, školská a kulturní, bezpečnostní, bytová, zdravotní, komise sociálního zabezpečení a komise pro výstavbu, původně tzv. technická komise). Počet členů rady se naopak snížil z devíti na sedm. Novým předsedou místního národního výboru se na další čtyři roky stal Josef Zahradník. Od prvního července byly k městečku připojeny obce Lhota u Pecky a Staňkov.⁶³⁷ Tímto aktem v obou obcích definitivně zanikly místní národní výbory. Na jejich místě vznikly dva občanské výbory, které měly funkci dnešních osadních výborů. Během šedesátých let však jejich činnost značně upadala. V roce 1961 byly obě obce napojeny na peckovský rozhlas. K prvnímu červenci došlo rovněž na základě zákona č. 36/1960 Sb. o územním členění státu ke snížení počtu okresů i krajů v republice. Tato změna se významně dotkla i Pecky a jejího okolí. Zrušením novopackého okresu se Pecka stala součástí jičínského okresu v rámci východočeského kraje. V tomto roce byla také definitivně přestěhována stanice Veřejné bezpečnosti (VB) do Nové Paky. S udržováním pořádku v Pecce i nadále místně vypomáhaly pomocné stráže VB a komise pro veřejný pořádek.

3.2.15 Události roku 1968 a jeho následky

S počátkem šedesátých let se započal proces postupného uvolňování poměrů v komunistickém Československu, který se nejprve projevil v oblasti kultury, vědy a sportu. Tehdy sílící hospodářská krize vyvolávala potřebu hospodářských reforem. Právě tato potřeba reforem rozdělila členy komunistické strany na dva tábory. Proreformní komunisté usilovali o odvolání Antonína Novotného z vedení strany. Byl pro ně představitelem starého a nefungujícího režimu. Jejich úsilí nakonec slavilo úspěch.⁶³⁸

V Pecce byla v rámci třetí pětiletky dokončena přístavba školy, ukončeny práce na rozvodu vodovodu k Tibě a nově bylo upraveno a vyasfaltováno náměstí. Služby pro obyvatelstvo tehdy zajišťovaly komunální služby Nová Paka, Lázně Bělohrad, stavební podnik Nová Paka a Drobné opravy a služby při místním národním výboru. O zásobování obyvatel se starala Jednota Nová Paka, ale nespokojenost s množstvím a kvalitou zásobování u občanů rostla.⁶³⁹

Po odstoupení Antonína Novotného z nejvyšších státních funkcí začal obrodný proces v Československu. Reformní komunisté se sice nevzdali vedoucí úlohy ve státě, ale podporovali částečnou svobodu tisku, spolčování a rozvoj spotřebního průmyslu na úkor průmyslu těžkého. Tento proces byl však zastaven vpádem vojsk Varšavské smlouvy 21. srpna 1968.⁶⁴⁰

Počátek roku 1968 v Pecce probíhal ve znamení příprav na červnové oslavy 700. výročí povýšení Pečky na město a oslav 50. výročí založení Československé republiky.⁶⁴¹ V jejich rámci se uskutečnil sraz rodáků a žáků školy, červencový festival širokoúhlých filmů a po generální opravě byl slavnostně otevřen hrad.⁶⁴² Poslední plánovaná akce, tzv. Národní pouť, se neuskutečnila vzhledem k politické situaci v zemi po vpádu vojsk Varšavské smlouvy. V tomto roce byla také dokončena rekonstrukce veřejného osvětlení v Pecce, ukončeny práce na vodovodu ve Lhotě a pro potřeby občanů byl do provozu uveden elektrický mandl. A konečně, nad Lhotou u Podzimkových byl nainstalován televizní převaděč. Plénum MNV řešilo stížnosti na otřesy a hlučnost odpalů v lomu, na zrušení sběrný obuvi a elektrických přístrojů či na špatný stav masny a nedostatečné zásobování obce potravinami v období letní sezóny.⁶⁴³

V reakci na události Pražského jara byla v Pecce obnovena Československá strana socialistická a Československá strana lidová. Po necelém roce však byli lidovci nuceni svou činnost ukončit. Během letních prázdnin roku 1968 bylo obnoveno junácké středisko v Pecce. Jeho zakladateli byli vesměs pamětníci, kteří byli před dvaceti lety nuceni činnost v Junáku ukončit. V září 1968 se uskutečnil první nábor do skauta. Přihlásilo se padesát osm dětí a osmnáct dospělých, kteří se nejprve scházeli ve škole. Později odkoupili od JZD Pokrok prostory již nefunkční drůbežárny a vytvořili zde vlastní klubovnu. Skauti získali kroje a uspořádali dva letní skautské tábory. Jejich rozvíjející se činnost však byla v roce 1970 ukončena. Při škole byla znovuobnovena pionýrská organizace.⁶⁴⁴ Majetek Junáka převzal v roce 1973 Socialistický svaz mládeže.⁶⁴⁵ Pionýrská organizace do konce sedmdesátých let získala více než sto členů působících v deseti oddílech.

Peckovští komunisté zpočátku podporovali nové vedení strany i plány jejich reform. Zároveň kritizovali styl odívání mládeže a chlapce za nošení dlouhých vlasů, tzv. „mániček“. Po srpnové okupaci Československa se v Pecce na komunikacích a domech objevily nápisy vyjadřující nesouhlas s touto vojenskou akcí. Dokonce proběhly i dvě podpisové akce namířené proti okupaci, které organizoval předseda MNV František Valenta s podporou okresního národního výboru, jenž poskytl potřebné formuláře. Tato aktivita byla Františku Valentovi ještě v roce 1985 některými soudruhy vytýkána. Místní organizace KSČ odsoudila čin polského vojáka ze 7. září 1968, který v Jičíně v podnapilém stavu zastřelil dva občany a čtyři těžce zranil. V reakci na srpnové a zářijové události roku 1968 byla v Pecce na několik let zmrazena činnost pobočky Svazu československosovětského přátelství. Docházelo rovněž i k rušení členství ve straně. Počet členů místní KSČ se z původních sedmdesáti čtyř snížil do roku 1970 na šedesát. Ovšem jen tři komunisté uvedli jako důvod svého vystoupení ze strany nesouhlas s její politikou a vstupem pěti armád na území Československa. Jednalo se o pana Ludvíka Reichrta, Miroslava Podzimka a Františka Pospíšila. Ostatní uváděli zástupné důvody či byli vyškrtnuti během čistek jako nespolehliví.⁶⁴⁶

*Vladimír Nyč při malování nápisů na silnici – Pecka náměstí, 1969.
Nápisy na silnici na náměstí v Pece, 1969. (archiv Miloslava Roubala)*

3.3 NORMALIZACE

3.3.1 Zklidnění poměrů

Po událostech roku 1968 následoval návrat k předrevolučním poměrům a nastalo dlouhé období nazývané „normalizace“. V srpnu následujícího roku si peckovští občané připomněli první výročí srpnové okupace. Na komunikaci v centru obce se objevily hanlivé protisovětské nápisy. Někteří Peckované tehdy vyjádřili odpor proti okupaci formou tichého protestu. Například několik občanů dojíždějících za prací do Nové Paky se na protest vydalo do práce pěšky. A vrchní mistři v závodě Tiba přišli do práce v bílých košilích s černou kravatou. Žádné další protestní akce nebyly v Pecce zaznamenány. Vedení obce pro zklidnění a vyrovnání se s novou situací uspořádalo v říjnu 1969 besedu s příslušníky turnovské sovětské vojenské posádky, přednášky se však zúčastnilo jen kolem třiceti občanů.⁶⁴⁷ Volby do místního národního výboru v roce 1971 nepřinesly žádnou změnu. Počet poslanců i členů rady zůstal stejný a ke změnám nedošlo ani ve vedení obce. Sedmdesátá léta 20. století byla v Československu obdobím tzv. ostré normalizace, její uvolňování nastalo až v polovině osmdesátých let.

3.3.2 Slučování obcí a vznik střediskové obce

Na počátku sedmdesátých let dvacátého století ztratila řada malých obcí samostatnost a stala se součástí větších, většinou městských celků. Podobně tomu bylo i v případě Pecky, ke které byly v tomto období připojeny obce Vidonice, Kal, Bukovina u Pecky, Arnoštov a nakonec i Bělá.⁶⁴⁸ Namísto zaniklých místních národních výborů zřídil peckovský národní výbor v obcích občanské výbory, které měly koordinovat akce Z, zajišťovat veřejný pořádek a podílet se na plnění úkolů Národní fronty, především v neinvestičních akcích při údržbě veřejných prostranství. Jejich členové byli voleni na veřejných schůzích a měli pětiletý mandát. Schůze občanských výborů se konaly jednou měsíčně. Pod místní národní výbor v Pecce jich původně patřilo devět, jejich činnost ale postupně upadala.⁶⁴⁹

Docházelo i k jejich slučování, jako v případě Horního Javoří, které vytvořilo společný občanský výbor s Arnoštovem a Bukovinou. Pro zlepšení činnosti výborů vyhlášoval místní národní výbor v Pecce dvakrát do roka soutěž o nejaktivnější občanský výbor. Efekt těchto motivačních akcí se ale od počátku osmdesátých let vytrácel a činnost občanských výborů postupně spíše stagnovala.

S přiřčením okolních obcí k Pecce souviselo i navýšení počtu poslanců místního národního výboru po volbách v roce 1976. Členů pléna bylo zvoleno dvacet sedm a do rady jich zasedlo jedenáct.⁶⁵⁰ Na ustavující schůzi v listopadu 1976 byl novým předsedou zvolen Josef Mašek a tajemníkem Stanislav Nosek, kterého o dva roky později ve funkci vystřídala Danuše Křížková. Josef Mašek ve funkci předsedy MNV setrval až do zániku místního národního výboru v roce 1990. Mimo jiné bylo vytvořeno a personálně obsazeno i sedm komisí MNV (školská a kulturní, finanční, pro výstavbu, sociální a zdravotní, místního hospodářství, veřejného pořádku, zemědělská).⁶⁵¹

Snížení počtu místních národních výborů se odrazilo v územním uspořádání státu. Obce vybrané jako střediska místního významu byly k 1. červenci 1982 vyhlášeny střediskovými obcemi. V okrese Jičín tohoto povýšení jako první dosáhla městečka Pecka a Miletín. Peckovský národní výbor rozšířil své kompetence v záležitostech vnitřních a sociálních věcí, obchodu, školství, dopravy, zemědělství, vodního a lesního hospodářství. Teprve po tomto povýšení na střediskovou obec získal místní národní výbor v Pecce funkci uvolněného tajemníka. Stal se jím Petr Pavel, dělník z Bělé u Pecky.⁶⁵²

3.3.3 Činnost místního národního výboru

V sedmdesátých a osmdesátých letech se plenární schůze MNV obdobně jako v předchozích obdobích konaly jednou za dva měsíce. Rada se scházela dvakrát měsíčně a komise jednou za měsíc. Aktivy jako Sbor pro občanské záležitosti a Osvětová beseda zasedaly čtyřikrát do roka. Místní národní výbor, Národní fronta i JZD byly i nadále pod přímým vlivem místního výboru KSČ, a to i přesto, že v těchto letech docházelo ke snižování stavu členstva nejen v základní, ale i v závodní a družstevní organizaci KSČ. Důležitá rozhodnutí před plenárními

zasedáními byla vždy konzultována na schůzích stranické skupiny poslanců MNV, která měla osmnáct členů. V osmdesátých letech sílil nezájem občanů (ale i samotných komunistů) o dění ve straně i v orgánech místního národního výboru. Kritika stranického výboru se snášela na vedoucí pracovníky závodů Tiba a JZD, ale i na řadové členy ZO KSČ v Pecce za jejich neúčast na veřejných či stranických schůzích i při oslavách prvního máje.⁶⁵³

Na počátku roku 1969 se místní národní výbor vrhl do plnění plánů páté pětiletky, k jejímž prioritním úkolům patřilo postupné vybudování kanalizační sítě v celé obci, zlepšení stavu místních komunikací a rekonstrukce veškerých objektů ve správě MNV, což se týkalo celkem osmi budov. Ve Lhotě a Staňkově byla budována vodovodní síť, kanalizace a prováděny úpravy veřejných prostranství, komunikací i veřejného osvětlení. Na konci pětiletky v lednu 1974 předal místní národní výbor správu hradu do rukou Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Pardubicích. Od té doby se krom drobných oprav do obnovy hradu již neinvestovalo.

V roce 1970 se městečko napojilo na elektrické vedení Lipnice-Vrchovina, které přicházelo od Vidonic a pokračovalo za hřbitovem přes Jitra a Sýkornici až do novopacké rozvodny. Teprve v roce 1977 se na toto vedení připojil i nově vystavěný transformátor v sídlišti nad náměstím.⁶⁵⁴ Plynové dálkové potrubí vybudované již v roce 1949 vedlo z Bělé přes Pecku ke Lhotě a dále k Vidonicím. Přípojky měly pouze domy u Tiby. Teprve po roce 1976 se začalo tohoto potrubí využívat k plynofikaci obce.⁶⁵⁵ Na konci pětiletky došlo ještě k opravě a zesílení místního rozhlasu. V letech 1975–1980 bylo zřízeno schodiště v ulici u Kochových a Pechových a vydlážděno náměstí i některé chodníky pod vedením občanských výborů a Českého zahrádkářského svazu. Bylo také přikročeno ke zpevňování místních komunikací, například té ke hřišti či na Žižkově.⁶⁵⁶

Osmdesátá léta byla odstartována volbami do místního národního výboru v červnu 1981. Volební okrskové komise zasedaly ve všech přiřčených obcích. Volební účast byla opět povinná, a tudíž se pohybovala kolem devadesáti devíti procent. Pro jedinou kandidátku Národní fronty hlasovali všichni občané vyjma jednoho hlasu. Výsledkem bylo zvolení pětatřiceti poslanců, z nichž šestnáct bylo bezpartijních. Ustavující schůze místního národního výboru se konala 3. července. Byla na ní ustavena jedenáctičlenná rada, v jejímž čele usedl opět Josef Mašek.

Vzniklo osm komisí (finanční a plánovací, místního hospodářství, sociální a zdravotní, výstavby a dopravy, školská a kulturní, vodního a lesního hospodářství a zemědělství, komise pro veřejný pořádek a pro mládež a tělovýchovu), třináctičlenný Sbor pro občanské záležitosti a sedmičlenná rada Osvětové besedy. Ke stávajícím komisím v roce 1982 přibyla komise péče o dítě, komise pro projednávání přestupků proti veřejnému pořádku a socialistickému soužití, výbor lidové kontroly a v roce 1983 komise energetická, komise jednotného systému branné výchovy a komise inventarizační. Na počátku osmdesátých let prošlo rekonstrukcí přízemí budovy MNV, kde byly vyčleněny dvě místnosti pro důchodce, jejich schůzovou a přednáškovou činnost. Kromě toho vznikla i větší zasedací síň, kuchyň a šatna.⁶⁵⁷

V rámci akcí Z v první polovině osmdesátých let probíhala výstavba mateřské školy a přestavba koupaliště, při které se zároveň budovala čisticí stanice. Na těchto akcích se podílely všechny složky Národní fronty i občané. Dále pokračovaly práce na zpevňování místních cest, úpravě hasičské zbrojnice a na výstavbě kanalizace. Při neinvestičních akcích se angažovaly především občanské výbory a o dobrý vzhled obce se rovněž staraly základní organizace Českého svazu žen, Svazu protifašistických bojovníků, Svazu požární ochrany, Československého červeného kříže, Revolučního odborového hnutí základních škol a zahrádkáři.

Údržba a opravy veřejných komunikací odčerpávaly každoročně z rozpočtu národního výboru nemalé finanční prostředky. Od poloviny šedesátých let získávaly komunikace vedoucí do městečka i ty v něm asfaltový povrch. V roce 1966 byla vyasfaltována silnice do Bukoviny, v roce 1970 do Lhoty a Staňkova, v roce 1974 do Borovnice a v roce 1977 z Bělé přes Pecku až na Popluží. V této době byla prvně vyasfaltována i řada veřejných ploch v městečku, například u mateřské školy, pošty, hasičské zbrojnice, kulturního domu, komunikace ke zdravotnímu středisku a také část náměstí. Vydlážděny byly cesty od Šturmových za rybník a od mateřské školy na náměstí. Zcela nová komunikace vznikla v roce 1972 v Desateru, v roce 1974 na koupališti a v roce 1981 u nových domků JZD proti bývalé družstevní budově. Ke zkvalitnění dopravní obslužnosti na Peckovsku přispěla i výstavba autobusových zastávek nejen v Pecce, ale

i v přiřčených obcích. První byla postavena v roce 1962 ve Staňkově a druhá v Pecce roku 1967.

Poslední volby do místního národního výboru proběhly na konci května 1986. Počet poslanců se zvýšil na čtyřicet pět a navýšil se i počet komisí na deset. Vedení obce zůstalo beze změny. O rok později získal místní národní výbor čestný titul za druhé místo v soutěži střediskových obcí za úspěšné plnění socialistických závazků. V druhé polovině osmdesátých let probíhaly veškeré větší investiční akce v rámci akcí Z. Jednalo se například o dokončení čerpací stanice vodovodu, generální opravu elektroinstalace v základní škole, opravu budovy kina, výstavbu lyžařského vleku, autokempu na koupališti a o renovaci bytů v majetku MNV.

Volby do MNV v Pecce, 1986. (archiv ÚM Pecka)

Teprve v rámci poslední pětiletky se začal národní výbor intenzivněji zabývat ochranou životního prostředí. Avšak první problém související se znečištěním vodního toku byl zaznamenán a následně řešen již v polovině šedesátých let. Tehdy bylo hlavním viníkem Jednotné zemědělské družstvo, které vypouštělo odpady z kravína přímo do potoka. Situace se výrazně zlepšila až po vybudování jímky u JZD. Přesto místní JZD zůstalo až do devadesátých let největším znečišťovatelem životního prostředí v obci. Problém znečišťování vodního toku se dotkl i občanů, kteří byli vedením obce vyzváni k budování septiků. Z hlediska životního prostředí byly největšími problémy v sedmdesátých

a osmdesátých letech 20. století lesní divoké skládky a neomezené zavážení bývalého mlýnského rybníka odpadem.⁶⁵⁸ V reakci na tyto skutečnosti místní národní výbor nejprve vyčlenil finance na likvidaci divokých skládek a ustavil dozor nad zavážením rybníka. Už od druhé poloviny sedmdesátých let bylo přísně dohlíženo na čištění potoka a vodních nádrží v obci a jejím okolí. Peckou protékající potok, pramenící na katastru Staňkova a zregulovaný v meziválečném období, a to od továrny k rybníku a dále ke Lhotě, byl pravidelně čištěn (podobně jako rybník Tešnov) i v osmdesátých letech. Lázeňský potok pramenící v oblasti směrem k Borovnici zregulován nebyl, neboť byl po celou dobu evidován jako pstruhový, i když v něm žádní pstruzi už dávno nebyli.⁶⁵⁹

3.3.4 Výstavba

Od šedesátých let probíhala v Pecce adaptace staré zástavby. Různými přestavbami a přístavbami ztratily některé budovy v městečku definitivně svoji historickou hodnotu. Prvorepublikový ráz městečka vymizel. Směrný územní plán z konce čtyřicátých let byl v roce 1972 nahrazen novým od architekta Ing. Filipa z Hradce Králové.⁶⁶⁰ Nová soukromá zástavba však tento plán občas porušovala, proto byl v roce 1977 vydán přísný zákaz výstavby na zemědělské půdě. Během šedesátých let vyrostlo v Pecce devatenáct nových soukromých domů.

Sedmdesátá léta byla ve znamení bytové zástavby. Dvě bytovky vystavělo místní JZD u rybníka Tešnov, k jejich plynofikaci došlo v roce 1980; jeden bytový dům s pěti byty postavil národní podnik Tiba v roce 1975.⁶⁶¹ V polovině sedmdesátých let byl nastolen celorepublikový trend výstavby kulturních domů v malých obcích. I na Peckovsku z tohoto popudu vznikly kulturní domy v Kalu a ve Vidonicích. V této době velmi zásadně ovlivnila krajinný ráz Pecky družstevní a rekreační chatová zástavba. Vznikl například komplex pionýrského tábora ZVÚ Hradec Králové, TOS Vrchlabí a domovní správy Vrchlabí a bylo postaveno třicet čtyři chat.

Největší investiční akcí v městečku byla v sedmdesátých letech výstavba nákupního střediska na náměstí. Stavební dokumentaci vypracovalo projektové středisko Stavebního podniku Lázně Poděbrady. V roce 1974 byl proveden výkup

domků čp. 45 a 46 a proběhla i jejich demolice.⁶⁶² Vlastní stavba byla zahájena v roce 1976. Většina prací probíhala v akci Z. Za tři roky bylo v jejím rámci odpracováno přes čtyři tisíce tři sta brigádnických hodin. Nákupní středisko bylo vybudováno z prostředků místního národního výboru za více než jeden a půl milionu korun a po dokončení bylo prodáno LSD Jednota za téměř dva miliony korun. K jeho oficiálnímu otevření došlo 10. listopadu 1979. Jednalo se o největší nákupní středisko Jednoty v jičínském okrese. Byl v něm soustředěn prodej potravin, ovoce a zeleniny, textilů, obuvi, sportovních potřeb, hraček a papírenského zboží. Již záhy po výstavbě se vzhled střediska stal, zcela oprávněně, centrem negativních reakcí některých občanů.

Úprava povrchu náměstí před nově vystavěným nákupním střediskem, 1979.

(archiv ÚM Pecka)

První polovina osmdesátých let byla v městečku spojena s budováním mateřské školy pro šedesát dětí. Již v roce 1981 byla k parcele určené pro školku přivedena infrastruktura a o rok později se započalo s její stavbou, na které se podílelo třicet čtyři základních organizací Národní fronty.⁶⁶³ Největší díl prací však odvedla pracovní četa důchodců pracujících při místním národním výboru. Slavnostní otevření budovy mateřské školy se uskutečnilo 28. srpna 1986.

Ve stejném období probíhala i přestavba koupaliště spojená s výstavbou čističky odpadních vod. Počáteční práce začaly v roce 1982. Patronát nad nimi

převzala tělovýchovná jednota Jiskra. JZD Pokrok i závod Tiba uvolnily pro tuto akci krom nemalých finančních prostředků i pracovníky. Finančně na stavbu přispěla i řada tehdejších novopackých podniků (Rozvoj, Velveta, Silniční stroje a zařízení, Závody průmyslové automatizace).

Poté, co se Pecka stala střediskovou obcí, získala nárok na výstavbu státních bytů pro učitele, lékaře a další státní subjekty. V polovině osmdesátých let (stejně jako v předchozích obdobích) byla sešlost či zchátralost budov řešena jejich demolicí, neboť na restaurování objektů nebyly finance. Takto skončila i budova chudobince čp. 140.

V polovině osmdesátých let, kdy vrcholil celorepublikový trend zakládání zahrádkářských kolonií na periferiích měst, se i místní odbočka Českého zahrádkářského svazu rozhodla po dohodě s JZD Pokrok a se souhlasem místního národního výboru založit v Pecce zahrádkářskou kolonii pod hradem na rozloze 1,37 ha, která měla nakonec spíše charakter ovocnářsko-zelinářské zahrady. V roce 1987 byl vytvořen plán řešící rozmístění stavebních parcel v Pecce pro výstavbu rodinných domků. Katastr obce byl rozdělen do sedmi lokalit, na kterých byla vytvořena stavební místa pro čtyřicet čtyři rodinných domků se čtyřiceti devíti bytovými jednotkami.⁶⁶⁴

Zároveň v obvodu peckovského katastru byly vystavěny nové rekreační chaty. Ze strany chalupářů byl zájem i o staré budovy přímo v obci, čímž byly některé domy zachráněny před demolicí.

Mezi poslední stavební akce v letech 1989–1990 pod patronátem místního národního výboru patřily: výstavba autokempu na koupališti, zřízení nového televizního převaděče pro druhý program a výstavba lyžařského vleku, jehož hlavním investorem bylo JZD Pokrok, které společně s Tibou zajišťovalo i těžkou techniku. Stavební práce byly zahájeny v roce 1988.⁶⁶⁵

3.3.5 Vodovod a kanalizace

Na konci šedesátých let a počátkem sedmdesátých let místní národní výbor v Pecce zajišťoval dotažení vodovodu do Lhoty, Staňkova a Bělé. V roce 1970 byla také provedena automatizace jeho čerpání pro Pecku. V polovině sedmdesátých let

byla opět upravována pramenní jímka v Bukovině. Vzhledem k nedostatku materiálu se tyto stavební práce protáhly na dva roky. Během druhé poloviny sedmdesátých let byl prodloužen vodovodní řad k domkům na Žižkově.⁶⁶⁶ Od počátku osmdesátých let byl zaznamenáván v létě a na podzim nedostatek vody. Na vině byla čerpadla, která nestíhala vodu přečerpávat, proto se v roce 1987 započalo se stavbou čerpací stanice pro obecní vodovod. K dalšímu posílení vodovodu, tentokrát v Bukovině, došlo v roce 1990. Tehdy trpěly nedostatkem v zásobování pouze obce Bukovina, Arnoštov a Horní Javoří. Náhradním zdrojem vody pro Pecku byla veřejná studna u bývalého hostince U modré hvězdy.⁶⁶⁷

Část kanalizace byla položena již na konci čtyřicátých let při dláždění silnice před kinem a školou. V následujících letech byla dovedena přes náměstí až na Popluží. Od roku 1972 její výstavba zintenzívněla. Byla dovedena k sídlišti nad náměstím a v dolní části obce od křižovatky ke hřbitovu. V roce 1973 probíhala výstavba opět nad náměstím a v dolní části obce od bývalého rybníka směrem na Žižkov. V druhé polovině sedmdesátých let se její budování přesunulo do oblasti od hotelu Pecka po rybník Tešnov.⁶⁶⁸ Postupně přicházely na řadu i okrajové části městečka. Ještě v roce 1990 nebyla však kanalizační síť v městečku dokončena. V obci byly postupně vystavěny i tři čistíčky odpadních vod: u koupaliště, Tiby a JZD.⁶⁶⁹

3.3.6 Služby a zásobování

Na konci sedmdesátých let proběhla centralizace obchodní sítě v Pecce. Do nově postaveného nákupního střediska na náměstí přešla samoobsluha od Neuradů, textil od Krčmaříků, část sortimentu jako hračky, sport a papírnictví od Horáků a obuv od Chramostů. V obchodním středisku se prodávalo ovoce i zelenina, ale jejich kvantita i kvalita byly nedostačující. Prodejna masa a uzenin byla původně u Roubalů (hotel Pecka) a od roku 1978 v domě čp. 13.⁶⁷⁰ Hotel Koruna prošel generální opravou v roce 1965 a poté ještě v roce 1978, kdy při něm byla vystavěna ubytovna s prodejnou masa. Cukrárna zůstávala i nadále na náměstí u Jůzů. Benzinová pumpa byla zrušena k 31. březnu 1981.

Po úpravě bývalé samoobsluhy u Neuradů v roce 1981 bylo do jejích prostor přemístěno železářství od Vítků a drogerie a prodej cigaret od Horáků. Likvidací drogerie u Horáků přišla Pecka na pět let o prodej knih. Brzy se ukázalo, že spojení odlišných prodejen do jedné u Neuradů (dnes Manych) nebylo šťastným řešením. Zákazníci si stěžovali na nedostatek místa v obchodě a nepřehlednost nabízeného zboží. U Chramostů namísto obuvi vzniklo kadeřnictví a u Krčmaříků byla otevřena kombinovaná sběrna oděvů a prádla pro čistírnu a také sběrna obuvi, deštníků a elektrospotřebičů pro opravu. Do sběrně byl přemístěn i elektrický mandl od Horynů a provozovna nabízela i možnost inzerce či zakoupení zahrádkářských potřeb a květin. Obě provozovny, kadeřnictví a kombinovaná sběrna, byly pod správou Okresního podniku služeb Jičín. Sortiment služeb kombinované sběrně se v průběhu osmdesátých let rozrostl o práce rámařské, kamenosochařské, zámečnické, truhlářské, klempířské, čalounické, brusičské, brašnářské a od roku 1986 přibyl i prodej knih.⁶⁷¹

Část služeb pro místní obyvatelstvo zajišťovala i provozovna Drobných oprav a služeb (DOS) při místním národním výboru či dílny při Jednotném zemědělském družstvu Pokrok a závodě Tiba. Provozovna DOS měla vlastní rozpočet i zařízení. Místní národní výbor v ní zaměstnával bývalé peckovské živnostníky, například Františka Seligera či Bohumila Stárka. Poskytovala služby natěračské, malířské a sklenářské. Zprostředkovávala nákladní dopravu či zemní práce. K podniku DOS patřila po určitou dobu i sedlářská dílna a lom. Za poplatek zapůjčovala občanům různé stavební pomůcky jako míchačku, lešení, posuvný žebřík aj. V roce 1983 zřídil pro tento podnik místní národní výbor v suterénu domu čp. 51 dílnu, kde Vladislav Stárek prováděl práce natěračské a sklenářské.⁶⁷² V roce 1984 došlo k přejmenování podniku na Drobnou provozovnu služeb (DPS) místního národního výboru.

Na počátku osmdesátých let byl zlikvidován kamenolom v Pecce a na jeho místě byla v roce 1983 uvedena do provozu Sběrnými surovinami Jičín sběrna odpadových surovin. Bývala otevřena dvakrát v týdnu a jejím správcem byl důchodce Jiří Jůza. Zpočátku se soustředila pouze na výkup starého papíru a textilu.⁶⁷³ Spokojenost s jejími službami i se službami kombinované sběrně byla značná, neboť obě nabízely kvalitní a příjemnou obsluhu.

K nárůstu služeb v městečku došlo až po nařízení vlády č. 154/1982 Sb. O poskytování služeb občany na základě povolení národního výboru. Na základě tohoto vládního nařízení začali někteří obyvatelé provozovat vlastní služby a do roku 1986 se počet soukromých řemeslníků, pracujících na základě povolení místního národního výboru, vyšplhal na šestadvacet.⁶⁷⁴

Problémy se zásobováním přetrvávaly v Pecce i v období normalizace. Časté byly obtíže s dodávkami pečiva a mléka. Ty byly vyřešeny roku 1974 změnou dodavatele. Mezi nedostatkové zboží na konci sedmdesátých let však patřily i mnohé základní suroviny jako cukr, mouka, kakao, pepř či ocet. V této době také došlo k nutnému plošnému zdražení základních potravin, alkoholických nápojů a dětského oblečení. Zvedly se ceny uhlí, energie, plynu, telefonních i poštovních služeb a drahých kovů.⁶⁷⁵

Od počátku osmdesátých let zásobování v přiřčených obcích zajišťovala pojízdná prodejna Jednoty. Největší nedostatky v poskytování služeb pocítovali návštěvníci i obyvatelé Pecky hlavně v pohostinství. Restaurační služby zajišťovaly dva hotely na náměstí, což se hlavně v letní sezóně ukazovalo jako nedostatečné. V prodejně masa nebyly k dostání uzeniny a lidé si stěžovali i na nedostatečný sortiment výsekového masa. Se stížnostmi na nedostatek základního zboží se tehdy potýkalo i železářství, kde mezi nedostatkové zboží patřily například barvy, vodní sklo, hřebíky či šroubky. V prodejnách obuvi, textilu a hraček byl velmi omezený sortiment. Karel Machek v kronikářských zápisech zcela otevřeně kritizoval neprofesionální vztah zaměstnanců Jednoty k zákazníkům a kritikou nešetřil ani na samotném vedení Jednoty, které se přes veškeré stížnosti občanů, komisí a výborů nepokusilo o žádnou nápravu poměrů. Novým fenoménem doby se proto i v Pecce stal podpultový prodej. Poštovní služby i nadále zajišťoval poštovní úřad, čítající na konci sedmdesátých let sedm zaměstnanců, tj. jednoho vedoucího, jednu pracovníci Poštovního jednatelství Státní spořitelny a pět doručovatelek na zkrácené úvazky. V roce 1975 bylo zrušeno doručování do Stupné a v roce 1978 do Dolního Javoří. K zavedení poštovních směrovacích čísel došlo roku 1973 a Pecce bylo přiděleno číslo 507 82. Veřejná telefonní hovorna v Pecce na náměstí byla roku 1961 zrušena. Občané poté využívali hovorny u soukromých majitelů nebo na poště.

3.3.7 Zemědělství

Oficiálním sloučením JZD Pecka, Bukovina, Vidonice a Kal vznikl v lednu 1974 jeden ekonomický celek – JZD Pokrok se sídlem v Pecce. Jeho celková výměra činila 1007 ha zemědělské půdy, z toho 799 ha tvořila orná půda. Sloučené družstvo se zaměřilo na chov skotu, produkci obilovin, píce, mléka a drůbežního masa. Na počátku osmdesátých let vznikla při družstvu tzv. přidružená výroba, která spočívala ve výrobě hromosvodů a součástek pro ZPA v Nové Pace. Dílny se nacházely i v místnostech bývalého hostince U modré hvězdy a poskytovaly služby obyvatelstvu. Například stavební četa JZD se podílela na výstavbě mateřské školy a opravě zdravotního střediska.⁶⁷⁶ V roce 1984 byly v rámci družstva ustaveny komise: agitační, sociální, kulturní, revizní, bezpečnosti, pracovní iniciativy a požární. Náplní kulturní komise byla organizace oslav a výročí, vydávání zpravodaje a z jejího popudu byla také založena kronika JZD, jejímž vedením byla pověřena Marie Podzimková. V roce 1988 byl v družstvu založen nový úsek technických služeb, který se dále dělil na čtyři střediska, jejichž úkolem bylo zabezpečit činnost v údržbě, výstavbě nových investic, údržbě a rekonstrukci stávajících objektů a dopravě.

Spolupráce MNV a JZD při sezonních pracích, 80. léta 20. století. (archiv ÚM Pecka)

Hlavními sezonními pracemi byly žně, senoseč a sklízení brambor. Sklizeň byla závislá na počasí. V osmdesátých letech družstvo pravidelně plnilo dodávky hlavně v produkci hovězího a drůbežího masa a mléka. V zemědělské produkci a přidružené výrobě se řadilo mezi nejlepší družstva jičínského okresu. Nejlepších výsledků ve výnosech dosáhlo v letech 1982 a v roce 1989. Družstvo se velmi intenzívně věnovalo i výstavbě, která poměrně zásadně proměnila tvář části městečka i jeho okolí. Nejprve se jednalo zejména o bytovou výstavbu, kdy do počátku osmdesátých let uvedlo do provozu dvacet šest bytových jednotek v hodnotě cca 4,5 milionu korun. V roce 1982 dokončilo stavbu pro odchov mladého dobytka (OMD) v obdobné hodnotě, k níž vybudovalo panelovou cestu a přivedlo vodovod. Následujícího roku se pustilo do výstavby pastevního areálu JZD a velkokapacitního seníku v hodnotě 4,5 milionu korun. V roce 1984 vystavělo bramborárnu. Přitom v osmdesátých letech neustále pracovalo na výstavbě družstevní bytové zástavby ve Vidonicích, Kalu i Pecce (Wolfův dům). V roce 1987 byla dokončena přestavba kulturního zařízení JZD Pokrok ve Vidonicích na víceúčelové zařízení.⁶⁷⁷

Personální obsazení vedoucích pozic i chod družstva ovlivňoval po celou dobu normalizace, podobně jako v letech předchozích, místní výbor KSČ. Z jeho popudu byl například vyloučen ze strany dlouholetý předseda Jan Rolf. Důvodem vyloučení byla jeho překvapivá rezignace na funkci předsedy a následné vystoupení z družstva v roce 1967. Členství ve straně byl zbaven i jeho nástupce Josef Fohl, aby nemohl kandidovat na předsedu družstva. Neboť kandidát na předsedu JZD musel být členem KSČ. Předsedou byl poté zvolen pro stranu přijatelný Josef Košťál.⁶⁷⁸

Družstvo po sloučení v roce 1974 čítalo dvě stě čtyřicet dva členy, z toho sedmdesát dva byli důchodci. V polovině osmdesátých let překročil počet zaměstnanců číslo dvě stě osmdesát. Téměř jednu třetinu z nich tvořili sezonní pracovníci.⁶⁷⁹ Průměrný plat stálého zaměstnance se tehdy pohyboval kolem dvou a půl tisíce korun, záleželo na typu práce.⁶⁸⁰ Nejlépe placeni byli krmiváři a traktoristé. Pravidelně byli vyhodnocováni nejlepší pracovníci. Družstvo pro své zaměstnance krom stálých výplat zajišťovalo i další zaměstnanecké výhody. Tou patrně nejdůležitější bylo zajištění bydlení. JZD proto velmi intenzívně budovalo bytovou zástavbu. Dalším zaměstnaneckým bonusem byly naturálie jako například

obilí či brambory, které dostávali zaměstnanci k vyplácené mzdě. Důchodcům s nízkým důchodem byly navíc vypláceny přídavky. Zaměstnancům i důchodcům družstvo také zajišťovalo rekreaci, zájezdy za nákupy do sousedního Maďarska a východního Německa. Družstvo podporovalo sportovní aktivity zaměstnanců pořádáním sportovních závodů, volejbalových klání či přeborů ve stolním tenise. Družstevníci se od roku 1981 pravidelně účastnili i zemědělských sportovních olympiád. Ke společnému stravování i společenským akcím využívali kulturní zařízení ve Vidonicích.

V polovině osmdesátých let soukromě hospodařili pouze dva rolníci ve Vidonicích a jeden ve Lhotě. Posledním soukromým zemědělcem v Pecce byl Josef Nyč, který předal pozemky do užívání JZD Pokrok v roce 1984.

3.3.8 Závod Tiba 11 Pecka

Tiba, jediný průmyslový podnik v Pecce, prošla na konci sedmdesátých let radikální výměnou strojového parku. Do tkalcovny byly zakoupeny stavy značky Metap s technologií pletokaní. Jednalo se o český prototyp a jeho uvedení do provozu lákalo do Pecky textilní odborníky z celého socialistického bloku. Oproti původním stavům firmy Benninger, které pracovaly s hedvábím, tyto nové stroje zpracovávaly viskózu, bavlnu a směs bavlny a polyesteru, polyamidy a polyester. Stará výroba byla definitivně ukončena v roce 1980. K nové výrobě textilií byla pořízena nová snovadla značky Elitex a Schlafhorst a nový šlichtovací stroj značky Wolma – Platt. Po rekonstrukci, která probíhala za plného provozu, se výroba postupně zvyšovala. Nově utkala tkadlena za jednu hodinu na deseti stavech devět metrů látky, zatímco při starém vybavení za stejný čas obsloužila jen osm stavů a utkala pouze tři metry tkaniny. Zboží jako povlakoviny, dekorační tkaniny a šatovky směřovalo většinou na export do východního Německa, Sovětského svazu a Jugoslávie. V roce 1984 již byla peckovská tkalcovna schopná vyprodukovat pět milionů metrů tkanin ročně.

V letech 1982–1984 byly v závodě provedeny nutné přestavby v podobě nové administrativní části a sociálního zařízení. Do provozu byla uvedena čistička odpadních vod a dokončen byl i krytý sklad uhlí. Výroba v závodě byla od roku

1984 řízena počítačem.⁶⁸¹ Závod se rovněž v těchto letech nemalými finančními prostředky podílel na rozvoji obce. V roce 1983 přispěl na výstavbu místní školky a o rok později na nákup zdravotnických potřeb pro místní zdravotní středisko.

Tkalcovna měla na počátku osmdesátých let necelých sto padesát zaměstnanců, automatizací provozu však jejich počet postupně klesal. V polovině osmdesátých let zaměstnávala téměř o třicet zaměstnanců méně. Každoročně byli vyhodnocováni nejlepší pracovníci a oceňováni nejrůznějšími socialistickými řády práce. Závod budoval bytovou zástavbu a později zřídil i internát pro učnice a pracující. Zaměstnancům i peckovské veřejnosti poskytoval stravování v závodní jídelně. Závodní lékařskou službu vykonával peckovský obvodní lékař.⁶⁸²

Stavba administrativní budovy n. p. Tiba, 1982–1984. (archiv ÚM Pecka)

3.3.9 Zdravotnictví

Obvodní a závodní lékař MUDr. Josef Tomáš poskytoval zdravotní péči občanům Pecky i přilehlých obcí po dobu dlouhých čtyřiceti let. V lednu 1985 ho nahradil MUDr. Martin Vojtášek, který ordinoval čtyřikrát v týdnu. Zubní oddělení zdravotního střediska se na počátku osmdesátých let potýkalo s neustálým střídáním stomatologů a načas došlo i k přerušení činnosti zubní ordinace z důvodu nefunkčního vybavení. Po zakoupení nové zubní vrtačky a dalších zdravotnických

potřeb byl její provoz obnoven. Zubní lékaři do Pecky dojížděli. Pro nedostatek lékařů gynekologů byl rovněž problém se zajištěním gynekologické péče. Do Pecky zpočátku jezdila gynekoložka jednou za čtrnáct dní, nakonec byla tato péče zcela zrušena. Zdravotní a sociální komise při místním národním výboru dohlížela na hygienické normy v hotelích a provozovnách Jednoty. Její připomínky však vedení těchto podniků většinou ignorovala. Komise sledovala i kvalitu pitné vody u pramenišť a vedla si agendu sociálně slabých občanů a důchodců pro poskytování různých státních příspěvků.⁶⁸³

3.3.10 Školství

Na počátku sedmdesátých let odešel do důchodu dlouholetý ředitel školy Josef Zahradník. Vedením školy byla pověřena Jana Mašková. V té době byly budovy školy i školky podrobeny generální rekonstrukci. V přístavbě školy byla vybudována cvičná kuchyně s vybavením. Školní družina se rozšířila z jednoho oddělení na dvě a nově byla vybavena i školní kuchyně. Na počátku osmdesátých let byla opravena střecha školy. V polovině osmdesátých let byla zrekonstruována kotelná školy a byl vybudován teplovodní kanál k nové budově mateřské školy. K zprovoznění nové mateřské školy pro šedesát dětí došlo v srpnu 1986. Ve dvou odděleních bylo zaměstnáno pět učitelek a ředitelka. Budova měla vlastní kuchyň i jídelnu.⁶⁸⁴

Stavba mateřské školy, 1982. (archiv ÚM Pecka)

V průběhu sedmdesátých let se počet žáků na škole snižoval a ve školním roce 1979/1980 klesl téměř o čtvrtinu z původních dvou set. Naopak mateřská škola byla v roce 1976 nucena kvůli zvýšenému počtu dětí otevřít třetí oddělení, které bylo určeno pro předškolní děti a sídlilo v budově školy. Nárůst počtu žáků ve škole byl poté zaznamenán v první polovině osmdesátých let a neustále pokračoval. V roce 1989 překonal hranici sto devadesáti žáků. Učitelský sbor čítal stabilně jedenáct členů. Při škole pracovaly dvě vychovatelky, dvě uklízečky, dvě kuchařky a jeden školník.⁶⁸⁵

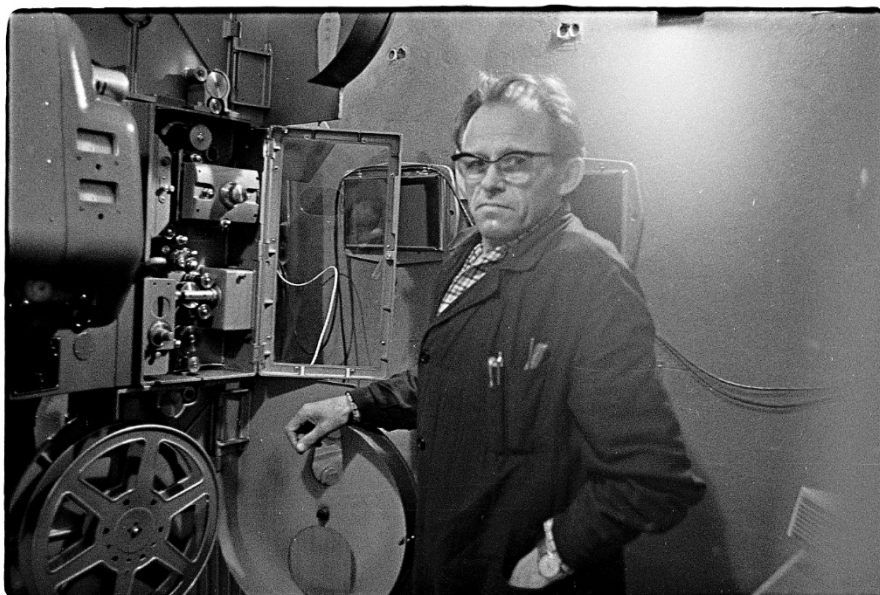
Na počátku osmdesátých let bylo možné ukončit školu již po absolvování osmé třídy. Ve školním roce 1981/1982 již nebyla otevřena devátá třída a žáci dojížděli do Nové Paky. Pátá třída se přesunula na druhý stupeň. Většina žáků byla členy pionýrské organizace (PO). Oddíly PO brigádnicky vypomáhaly v zemědělství i při úklidu veřejných prostranství. Tato organizace pořádala rovněž pionýrské tábory v rámci ROH. A každoročně se 4. května účastnila běžecké štafety pionýrů s názvem Pod partyzánskou vlajkou.⁶⁸⁶ V roce 1979 byla při peckovské škole zřízena detašovaná učebna Základní umělecké školy Nová Paka a byla zde vyučována hra na klavír, housle a zobcovou flétnu.

Škola v osmdesátých letech pořádala školní akademie, sběr odpadových surovin, pomáhala při vybírání brambor i při jarním úklidu obce. Dosahovala úspěchů v soutěžích jako Matematická olympiáda, O zemi, kde zítra již znamená včera či Puškinův památník. O sportovní úspěchy školy se v osmdesátých letech zasloužil učitel Karel Rádle. Peckovští žáci se pravidelně účastnili lehkotletické olympiády, závodů ve sportovní gymnastice, běhu Předvoje, který v roce 1985 vyhrála mladší dorostenka Šárka Krausová, a Dukelského závodu branné zdatnosti. Žáci pravidelně plnili odznak zdatnosti a škola se v jeho plnění umísťovala na předních příčkách v okrese. V roce 1987 získala i pohár za první místo a téhož roku uspěla i v Poháru československého rozhlasu, kdy byla vyhlášena jako jedna z nejlepších venkovských škol v kraji. Nejvyššího, zlatého odznaku zdatnosti BPPOV – Buď připraven k práci a obraně vlasti, dosáhli z jednotlivců v osmdesátých letech Michal Nosek a Šárka Bergmanová.

3.3.11 Kulturní a vzdělávací zařízení

Osvětová beseda ve spolupráci se školskou a kulturní komisí MNV v sedmdesátých a osmdesátých letech každoročně vypracovávaly tzv. Jednotný plán kulturně výchovné činnosti. Pořádala kurzy umělecko-zájmových činností jako hru na klavír, housle či harmoniku, které vyučovali učitelé z novopacké lidové školy umění. V roce 1978 osvětová beseda přijala stanovy, na jejichž základě byla vytvořena šestičlenná rada, které předsedal správce. Stále více se do osvětové činnosti zapojovaly složky Národní fronty.

Od počátku osmdesátých let kulturní dům ve vlastnictví závodu Tiba chátral, neboť podnik neinvestoval do jeho údržby. Vznikla v něm ubytovna pro přespolní zaměstnance, a tudíž jakékoliv pořádání akcí bylo spojeno s velkými obtížemi. Proto závod i složky Národní fronty využívaly ke konání větších akcí raději zařízení ve Vidonicích, Kalu či Bukovině. Po otevření klubu důchodů v roce 1982 v radnici se většina menších společenských akcí odbyvala tam. Místnosti agitačního střediska v přízemí budovy MNV sloužily jako přednáškové sály či ke schůzím a ta větší jako jídelna pro důchodce. Od druhé poloviny osmdesátých let začaly klasické zábavy vytlačovat diskotéky s moderní hudbou.⁶⁸⁷

Jiří Valeš, vedoucí kina, 70. léta 20. století. (foto Bohdan Holomíček)

Rozšíření televizní kultury se odrazilo ve snížení návštěvnosti místního kina. V roce 1974 byl do kina umístěn nový vyhřívací agregát a o dva roky později proběhla další adaptace budovy, když byly dvě místnosti v přízemí přístavby upraveny pro potřeby základní organizace Svazarmu. V klubovně pořádal Svazarm v osmdesátých letech povinné besedy, po kterých následovala diskotéka. Kino bylo již v polovině šedesátých let přebudováno pro potřeby širokoúhlého filmu a udržovalo si i nadále celoroční provoz. I v osmdesátých letech promítalo třikrát v týdnu a v letní sezóně denně kromě pondělí. Jeho dlouholetý správce a promítač Jiří Valeš pořádal o prázdninách letní filmový festival, jehož tradice sahala do šedesátých let. V roce 1984 došlo v kině k instalaci nového moderního promítacího zařízení, které mělo přinést zlepšení kvality obrazu.⁶⁸⁸ Pro zlepšení pohodlí návštěvníků byla v roce 1986 vyměněna dřevěná sedadla za koženková. V roce 1989 kino krátce přerušilo činnost z důvodu rekonstrukce elektroinstalace a zavedení akumulčního topení.

Součástí místní lidové knihovny se na počátku sedmdesátých let stala závodní knihovna Tiba a knihovny obcí Lhota a Staňkov. Výpůjčním dnem byl v té době pouze čtvrtek. Prostory pro knihovnu byly malé, a proto jako čítárnu využívali návštěvníci místnost před knihovnou. V roce 1986 byla knihovna přeorganizována a veřejnosti začala sloužit dvakrát v týdnu. Byl upraven i její název, a to vypuštěním slova lidová. Novou knihovnicí se stala absolventka knihovnické školy Věra Trybenekrová.⁶⁸⁹

Muzejní sbírky hradu byly po roce 1974, kdy hrad přešel do správy Státní památkové péče, postupně rozváženy do depozitářů jiných muzejních institucí v Nové Pace, Dvoře Králové, Jičíně, Pardubicích i v Hradci Králové.⁶⁹⁰ V osmdesátých letech kolísala návštěvnost mezi patnácti až dvaceti tisíci návštěvníků ročně. O správu hradu se od roku 1978 staral ředitel Jiří Červenka, který se v březnu 1987 stal i místním kronikářem po Karlu Machkovi.⁶⁹¹

3.3.12 Složky Národní fronty

V osmdesátých letech mezi složky Národní fronty v Pecce patřily tři organizace Komunistické strany Československa: základní, závodní a družstevní,

dále místní národní výbor zastoupený Osvětovou besedou, kinem a knihovnou. Součástí NF byly i tři organizace Svazu socialistické mládeže (SSM): základní, závodní a družstevní. Základní organizace SSM v Pecce byla ustavena až v roce 1979. Kromě vedení pionýrské organizace, spartakiádního běhu či tanečních zábav nevyvíjela přílišnou činnost. Zájem o členství v ní byl malý. Její součástí se postupně stala družstevní i závodní organizace SSM. Přesto však měla v roce 1988 jen devatenáct členů. Svaz československosovětského přátelství (SČSP) se po obnovení činnosti v sedmdesátých letech stal opět složkou Národní fronty. Jeho náplní bylo pozitivně seznamovat občany s životem lidí v Sovětském svazu, s jejich kulturou, památkami a přírodními krásami. Svaz pořádal besedy a přednášky. Pomáhal s přípravou oslav VŘSR, mírových oslav a oslav Měsíce československosovětského přátelství. V jeho rámci byl založen klub sovětského filmu s dvaceti členy. V druhé polovině osmdesátých let se spojil se závodní odbočkou svazu, která sídlila v Tibě. Členy Národní fronty bylo i Revoluční odborové hnutí (ROH) podniku Tiba a základní školy.

Štafeta Pod partyzánskou vlajkou, 1978. (archiv ÚM Pecka)

Národní fronta do sebe nakonec pohltila i veškerou spolkovou činnost v obci. Tělovýchovná jednota Jiskra byla její nejmasovější a nejaktivnější spolkovou složkou. Pořádala zábavy a plesy pro dospělé i karnevaly pro děti. Spravovala místní koupaliště, chatu v Jelínce, hřiště u mlýna a od roku 1971

i hokejové hřiště. Pro potřeby sportovců získala autobus, který však využívaly i jiné organizace a škola.⁶⁹² Jejím předsedou byl v osmdesátých letech Miloš Havelka a počet jejích členů měl vzestupnou tendenci: pohyboval se od tří set do tři sta třiceti členů. V roce 1982 zahájila ve spolupráci s místním národním výborem a dalšími organizacemi Národní fronty generální přestavbu koupaliště. Při této akci bylo pro zdejší tábořiště zakoupeno i sedm chat s vybavením, které v následujícím létě využívali rekreanti. V této době již koupaliště disponovalo pitnou vodou, která sem byla zavedena v polovině sedmdesátých let, a odpadní kanalizací z roku 1981. K dalšímu zvelebování přispěli volejbalisté stavbou chatky a nových kurtů v roce 1986. Na konci osmdesátých let byla dokončena čisticí stanice. Místní národní výbor podporoval výstavbu autokempu na koupališti, k jehož dokončení ale došlo až v devadesátých letech 20. století.⁶⁹³

Činnost tělovýchovné jednoty byla rozdělena do dvou základních odborů: odboru turistického a odboru základní a rekreační tělesné výchovy (ZRTV). Odbor základní a rekreační tělesné výchovy sdružoval v osmdesátých letech kolem sto padesáti cvičenců a tři cvičitele. Organizoval plnění odznaku zdatnosti. Cvičení většinou probíhala ve školní tělocvičně. Krom základního cvičení se cvičenci tohoto odboru účastnili všech spartakiád, pořádaných od roku 1955 v pětiletých intervalech. Před každou spartakiádou uspořádal odbor jednoty spartakiádní vatru na Krkonošské vyhlídce. Místní spartakiáda byla svátkem pro celé městečko. V červnu 1980 na ní vystoupilo šest set šestnáct cvičenců z Pecky a okolních jednot a obdobný počet cvičenců se sjel do Pecky i v roce 1985. Tehdy reprezentovalo peckovskou tělovýchovu na Strahově deset starších žáků a jedenáct žen. Skladby nacvičovalo i mladší a nejmladší žactvo, ti se ale účastnili jen místní a okrskových spartakiád v Nové a Staré Pace a Lázních Bělohradě.⁶⁹⁴ Ke konci osmdesátých let mladší žákyně cvičily na náradí a hrály míčové hry, zatímco mladší žáci se pod vedením Josefa Doležala orientovali spíše na judo a zápas. Prvního úspěchu dosáhli peckovští judisté na okresním přeboru v roce 1990.

Od roku 1982 odbor ZRTV zavedl kondiční cvičení pro starší ženy. Pod jeho křídly dosáhli v osmdesátých letech četných úspěchů i volejbalisté. Ve smíšených družstvech získali v roce 1982 titul okresního přeborníka a v roce 1984 zvítězili v krajském přeboru. Do trénování zapojili i mládež a zavedli minivolejbal pro žactvo. V roce 1985 uspořádali volejbalisté v Pecce turnaj, na kterém coby

domáci získali druhé místo. I v druhé polovině osmdesátých let se smíšené družstvo dospělých každoročně umísťovalo na předních příčkách v okresním přeboru.

Vstupenka na místní Spartakiádu, 1985. (archiv ÚM Pecka)

V osmdesátých letech zcela stagnovala činnost oddílu stolního tenisu, vyjma roku 1983, kdy se o jeho aktivizaci pokusil Vlastimil Kobryn. Podobný osud potkal v druhé polovině osmdesátých let i peckovský hokej. Hokejisté, kteří ještě na počátku osmdesátých let hráli okresní přebor, nemohli vzhledem k mírným zimám často vytvořit vlastní led. Nedostatečné zázemí způsobilo ustrnutí činnosti oddílu. Pokusy o jeho znovuoživení proběhly v letech 1984 a 1986, přesto oddíl v roce 1988 zanikl.⁶⁹⁵

Peckovští fotbalisté hráli od roku 1976 okresní přebor. V ročníku 1978/1979 měli poměrně silný tým, který vedl celou sezonu okresní tabulku, nakonec však získal druhé místo. V roce 1982 oslavili fotbalisté padesáté výročí vzniku a vydali brožurku, kterou sepsal František Vitoch.⁶⁹⁶ V první polovině osmdesátých let se peckovský fotbalový oddíl pravidelně umísťoval v první čtvrtině okresní tabulky. V roce 1985 dokonce skončilo družstvo mužů v okresní tabulce na druhém místě a družstvo dorostu na třetím místě.⁶⁹⁷ Poté jejich činnost upadala a družstva mužů, dorostu i žáků se propadla hluboko do středu okresní tabulky.

Lyžařský oddíl se věnoval především běhu na lyžích a přespolnímu běhu. Na závody v těchto disciplínách pravidelně vysílal své zástupce. Například v roce 1988 se oddíl účastnil deseti závodů v přespolním běhu a šesti závodů v běhu na lyžích. Peckovští lyžaři spolupracovali s novopackým oddílem při výcviku mládeže a při pořádání závodů zase s místní školou. Každoročně pořádali dva závody, jeden v běhu na lyžích, tzv. Harantův okruh, a druhý v přespolním běhu Okolo hradu.⁶⁹⁸ Od poloviny osmdesátých let připravovali náborové závody

pro mládež v běhu na lyžích i ve sjezdovém lyžování. V roce 1988 tělovýchovná jednota začala se stavbou lyžařského vleku na svahu v Dolcích. S jeho výstavbou pomáhaly i další složky Národní fronty jako místní národní výbor, Socialistický svaz mládeže a JZD Pokrok. Stavba byla dokončena v roce 1989.⁶⁹⁹

První ročník pochodu Po návrších kolem Pecky, 1977. (archiv ÚM Pecka)

Nejúspěšnější složkou tělovýchovné jednoty byl v osmdesátých letech turistický odbor pod vedením Oldřicha Kocourka. Odbor se každoročně účastnil řady pochodů, vycházek či zájezdů. Sám také organizoval dva pochody ročně. Ten první, Květnový pochod, k památníkům obětí fašismu v okolí Pecky organizoval společně se základní organizací Českého svazu protifašistických bojovníků v Pece a jeho konání připadlo na Den osvobození, tj. 8. května.⁷⁰⁰ Druhý, podzimní pochod, získal oficiální název Po návrších kolem Pecky, jeho první ročník se uskutečnil již v roce 1977.⁷⁰¹ V osmdesátých letech měl turistický odbor necelých sto členů a získal tituly vzorného odboru prvního i druhého stupně. Peckovský turistický oddíl mládeže (TOM) Tuláci zaznamenal v druhé polovině osmdesátých let řadu úspěchů. K nejúspěšnějším patřil rok 1986, kdy se mladší i starší žákyně tohoto oddílu staly okresními přebornicemi. Tříčlenná peckovská hlídka starších žákyň ve složení Irena Pačesná, Šárka Pecháňová a Lenka Kociánová uspěly i v krajském turisticko-branném závodě a postoupily na český republikový přebor, kde získaly druhé místo.⁷⁰² Na československém celorepublikovém přeboru pak

obsadily vynikající třetí místo. O tyto úspěchy mladých turistů se zasloužila především jejich tehdejší trenérka Táňa Murdychová. Turistický oddíl mládeže Tuláci pořádal také výlety na kolech, lyžích i pochody. Vysílal zástupce na turisticko-branné závody a jeho členové se starali o parčík kolem pomníku obětí fašismu.

Součástí místní Národní fronty byl v Pecce i Český svaz požární ochrany (ČSPO), který v sedmdesátých a osmdesátých letech vedl Jaromír Tauchman. Hlavní náplní činnosti požárníků bylo pravidelné cvičení a účast na soutěžích v požárním sportu. Krom toho se zabývali požární prevencí a zajišťováním bezpečnosti při různých společenských akcích. V roce 1978 byl zřízen místní výbor požárníků, který řídil a zajišťoval požární ochranu v jedenácti okolních obcích. Na počátku osmdesátých let měl požární sbor v Pecce něco málo přes devadesát členů. Z toho jen malou část tvořily ženy (čtrnáct) a skupina mládeže, kterou tehdy vedl Vladimír Nyč. Počet žen ve sboru se v průběhu osmdesátých let zvyšoval a i celkový počet členů v druhé polovině tohoto desetiletí přesáhl stovku. V roce 1981 místní Svaz požární ochrany oslavil sté výročí sboru. Dne 27. června uspořádal slavnostní schůzi a následující den se konal slavnostní okresní sjezd požárníků na hřišti TJ Jiskra. K této příležitosti vydal sbor publikaci, na jejímž vydání měl největší zásluhu učitel Karel Machek a předseda sboru Jaromír Tauchman.⁷⁰³ Téhož roku dostal sbor speciální dopravní vůz Avia DA-12 a v požární zbrojnici byla nainstalována nová siréna.⁷⁰⁴ Povýšením Pecky na střediskovou obec získali místní požárníci automobilovou cisternovou stříkačku Škoda CAS-25. Tento požární automobil byl určen k přepravě požárního družstva i s příslušenstvím potřebným k provedení požárního zásahu. Zejména pak k zásahu při požáru v místech s nedostatkem vody. Pod záštitou předsedy MNV v Pecce se konala každoročně požárnická soutěž o putovní pohár předsedy MNV. V roce 1984 provedli požárníci úpravy hasičské zbrojnice. Od poloviny osmdesátých let byla vedena kronika sboru a její první zapisovatelkou se stala jednatelka Jana Mindlová.⁷⁰⁵

Do Národní fronty dále patřil Svazarm, který pořádal soutěže v motokrosu a ve střelbě, pomáhal při školení v civilní obraně. Zázemí si vytvořil v budově kina. V roce 1976 vznikl v jeho rámci klub HIFI pod vedením Ladislava Stuchlíka, který se specializoval na pořádání klubových večerů a poslechových akcí.⁷⁰⁶

V osmdesátých letech byl klub jediným fungujícím prvkem peckovského Svazarmu. V roce 1985 se podílel na organizaci přeboru žactva ČSR v Dukelském závodě branné zdatnosti, který se konal v Pecce.

Součástí Národní fronty byly i další organizace: Český svaz žen (ČSŽ), Český svaz protifašistických bojovníků (ČSPB), Československý červený kříž (ČČK), Český zahrádkářský svaz (ČZS), Lidová myslivecká společnost, Český svaz včelařů (ČSV) a Dohlížecí výbor Jednoty, který se měl starat o dobrý chod obchodní sítě. Ve skutečnosti se jednalo o zcela bezzubý orgán bez větších pravomocí. Český svaz žen organizoval společenské akce typu: bramborákové hody, Den dětí a taneční zábavy, a to společně se Sborem pro občanské záležitosti. Jeho členky, kterých bylo v osmdesátých letech kolem osmdesáti, vypomáhaly při zemědělských pracích, akcích Z i při spartakiádě. Organizovaly sběr starého textilu a staraly se o úpravu parku na náměstí.⁷⁰⁷ Český svaz protifašistických bojovníků se stal v osmdesátých letech vymírající organizací, kterou tvořilo pouze devět členů. Jejich činnost se omezila na přednáškovou a výjimečně i na turistickou činnost. Československý červený kříž (ČČK) prováděl zdravotní osvětu pro veřejnost i školu, kurzy první pomoci a organizoval dárce krve. Jeho dlouholetým předsedou byl až do poloviny osmdesátých let MUDr. Josef Tomáš a organizace mívala kolem sto třiceti členů. Český zahrádkářský svaz se prioritně staral o zahrádkářskou kolonii, pořádal výstavy a pomáhal i při údržbě veřejné zeleně a akcích Z. Členové Lidové myslivecké společnosti sledovali stav zvěře, zajišťovali její krmení v zimních měsících a dodržování plánovaného odstřelu. V osmdesátých letech bylo v peckovském revíru málo zvěře, koroptve vlivem práškování úplně vymizely. Proto společnost uměle odchovávala bažanty. Včelaře z Pecky a okolí sdružoval Český svaz včelařů. Necelých třicet členů vlastnilo dohromady dvě stě sedmdesát včelstev.

V osmdesátých letech vznikly v Pecce dvě nové organizace: v srpnu 1983 Odbočka Českého svazu ochránců přírody o čtrnácti členech pod předsednictvím Františka Wolfa a v březnu 1984 Svaz invalidů, čítající dvacet členů.⁷⁰⁸

3.4. KONEC REŽIMU

3.4.1 Opozice

Pád komunismu v Československu ovlivnily vnější i vnitřní faktory. Ty vnější přicházely ze Sovětského svazu v podobě perestrojky a ze zemí socialistickém bloku ve formě politického uvolňování. Vnitřní faktory byly způsobené vlastní strukturální vyčerpaností režimu a zesílením tlaku opozice. Stranickou opozici či spíše ideologickou protiváhu mocenského stereotypu představovanou pány Fojtíkem, Jakešem či Štěpánem tvořili zástupci mladších stranických kádřů, jako byl Ladislav Adamec či František Pitra, kteří podporovali perestrojku a volali po potřebě reform, především v oblasti ekonomiky a ekologie. Tyto rozpory stranu oslabovaly a narušovaly zevnitř její navenek se tvářící jednotu.

Skutečná opozice režimu dlela v ilegalitě či emigraci. Režim po čtyřicet let usiloval o její úplné potlačení a byl v tomto snažení dlouhodobě úspěšný. V druhé polovině osmdesátých let se stupňovala nespokojenost lidí s poměry v zemi. Přibývalo těch, kteří veřejně deklarovali svůj nesouhlas s politikou strany. Z nezávislých sdružení kritizujících režim se začala nejvíce zviditelňovat Charta 77, která odvozovala svůj název od stejnojmenného dokumentu vydaného v roce 1977, který kritizoval tehdejší státní moc za nedodržování lidských a občanských práv. Okruh signatářů Charty 77 byl malý a byl soustředěn hlavně v Praze, kde Charta organizovala nejrůznější protestní akce. O existenci Charty 77 byli obyčejní občané informováni pouze z negativní kampaně v tehdejších stranou ovládaných sdělovacích prostředcích a mnozí až do roku 1989 netušili o její existenci vůbec nic. Vnějšímu pozorovateli se mohla většina lidí (zejména na venkově) zdát v komunismu spokojená, neboť nemuseli vyjadřovat vlastní názor, ani se to od nich neočekávalo. Vše bylo předem naplánováno a nalinkováno. Na cestování většině lidí nezbývaly prostředky ani čas a jinam než do zemí sovětské sféry stejně vycestovat nemohli. Dobře se vedlo hlavně těm, kteří byli dostatečně bezpátevní, uměli se dobře pohybovat v rámci systému, případně využívat jeho nedostatků. Příležitost dostávali ti, kteří by ve svobodné společnosti neobstáli. Pro lidi se stalo samozřejmostí čekání ve frontách na nedostatkové základní zboží jako byl toaletní

papír, hygienické potřeby, elektrické rozdvojky, jogurty, čaje nebo stavebniny. Mandarinky nebo uherák byly pouze před Vánoci nebo na Prvního máje ve stáncích poblíž komunistických průvodů. Pokud obyčejný člověk zatoužil po něčem nadstandardním, např. po kole značky Favorit či barevném televizoru, musel mít známé, připlatit si či vystát frontu. Ani lidé v obcích, kde se všichni znali, si vzájemně nevěřili, ačkoliv navenek se tvářili naopak. Když byl někdo přeci jen nespokojený se stavem společnosti, stěžoval si většinou pouze doma v rodině či v okruhu nejbližších známých. Vědělo se o existenci agentů Státní bezpečnosti mezi lidmi, nebylo však jisté, kdo k nim patří. Ať již tito lidé udávali dobrovolně či z přinucení, pomáhali režimu vyvolávat atmosféru nedůvěry a strachu. Nastíněná situace platila v celém státě, tedy i v Pecce.

Když se v roce 1981 do Pecky přistěhovali dva chartisté, manželský pár Alena a Pavel Rybovi, většina lidí o jejich protirežimním působení neměla ani tušení. Jejich příchod do Pecky však vyvolal pozdvižení na úřadě Státní bezpečnosti v Jičíně, neboť se jednalo o jediné zaznamenané chartisty v jičínském okrese. Byli zaměstnáni v místním JZD Pokrok. Pavel Ryba byl agronomem. Jejich protistátní činnost spočívala v opisování zakázaných knih a exilových časopisů na psacím stroji. Do Pecky za nimi jezdili přátelé z Prahy, rovněž chartisté.⁷⁰⁹ Jednalo se o jediné veřejně zaznamenané odpůrce režimu v Pecce. Podle předsedkyně pobočky Konfederace politických vězňů v Nové Pace Blanky Čílové se do třetího odboje nikdo z Pecky nepřihlásil. A žádné záznamy nebyly odhaleny ani v úředních dokumentech.

3.4.2 Rok 1989 a jeho následky

Rok 1989 probíhal podobně jako roky předchozí. V akci Z se pracovalo na úklidu divokých skládek, čištění vodovodních toků a nádrží. V kině byly dokončovány práce na akumulacím vytápění a probíhala výstavba kanalizace a rozvodných sítí k novým domkům v Bělé a ve Lhotě. Prostory zrušeného peckovského lomu se upravovaly na sklad stavebního materiálu. Pokračovalo se v již zahájených investičních akcích, kterými byly výstavba televizního převaděče, lyžařského vleku a autokempu na koupališti. Standardně proběhly i oslavy

tradičních výročí a svátků. Žně byly toho roku nejlepší v dějinách družstva.⁷¹⁰ Na konci července proběhl na hradním nádvoří koncert písničkáře Vladimíra Mertvy, komentovaný politickými vtipy, a spojený s možností podpisu petice Několik vět. Žádné protestní akce se v Pecce do listopadu roku 1989 nekonaly.⁷¹¹

V Pecce zareagovalo na události 17. listopadu pouze místní JZD Pokrok, kde působil chartista Pavel Ryba. Družstvo, jako jediná instituce v městečku, podpořilo veřejně dne 27. listopadu generální stávkou. Družstevníci vydali prohlášení, v němž požadovali zrušení vedoucí úlohy KSČ, zrušení lidových milic a žádali svobodné volby. Stávkovali i někteří občané zaměstnaní mimo Pecku. Většina autobusů ČSAD vyjela ozdobená státními symboly. Státní vlajky zaválaly na obou restauracích na náměstí i na budově základní školy. Výkladní skříň samoobsluhy byla polepena letáky a výzvami ke stávce. Ke spuštění siren umístěných v Tibě či na místním národním výboru však nedošlo. Dne 21. prosince bylo v budově JZD Pokrok ustaveno Občanské fórum a byli zvoleni i jeho mluvčí. Dne 26. prosince proběhlo na náměstí v Pecce vánoční setkání obyvatel, kterého se zúčastnilo kolem dvou set lidí. Jednalo se o pokojné shromáždění, první toho druhu v Pecce, při němž zazněly i vánoční koledy.⁷¹² Následující den bylo v klubu Svazarmu (v hostinci Pod hradem) ustaveno místní Občanské fórum (OF) o dvaadvaceti členech. Jeho prvními mluvčími se stali: Ivan Trybenekr, Blanka Jeriová, Vladimír Nyč, Ladislav Stuchlík, Jaromír Kuliha a Jiří Styblík. Propagační skříňka OF byla umístěna ve výkladní skříni u Horáků. Pro občany sestavilo fórum vlastní dvanáctibodový program, jehož hlavní prioritou bylo zajištění svobodných voleb v obci. O měsíc později mělo již peckovské Občanské fórum sto třicet sedm členů z Pecky a okolních vesnic. Po celou dobu svého trvání udržovalo kontakt s koordinačním výborem OF v Jičíně.

Během ledna uspořádalo Občanské fórum dvě veřejné schůze. Ta historicky významnější se uskutečnila 19. ledna 1990 za účasti téměř dvou stovek lidí. Během tohoto shromáždění proběhla i anketa o důvěryhodnosti vedení místního národního výboru. V anketě uspěl předseda MNV Josef Mašek, naopak tajemníkovi Petru Pavlovi byla vyjádřena většinou přítomných občanů nedůvěra. Tento fakt následně vedl k jeho rezignaci.⁷¹³ Nový tajemník byl ustaven na počátku února při jedné z debat u kulatého stolu, které pořádalo Občanské fórum za účasti zástupců všech politických stran. Stal se jím Vladimír Petr z Vidonic. Plénum MNV se rozrostlo

o členy Občanského fóra a jiných stran na čtyřicet šest poslanců a byla vytvořena třináctičlenná rada MNV. V březnu téhož roku zorganizovalo Občanské fórum sousedský bál v kulturním domě. Od poloviny dubna jeho veškerá aktivita směřovala k přípravám na červnové volby do nejvyšších zastupitelských orgánů. Občanské fórum vstoupilo do předvolební kampaně s heslem: „*Přijmout odpovědnost za vlastní budoucnost.*“ Symbolem komunistické strany se místo pěticípé hvězdy, srpů a kladiva staly červené třešně. V těchto volbách nejvíce uspělo Občanské fórum se ziskem 52 %, za ním se umístili křesťanští demokraté s 19 % a komunisté získali kolem 10 %.⁷¹⁴

Josef Mašek, předseda MNV v letech 1976–1990. (archiv ÚM Pecka)

Život v obci se novými událostmi obrodil. V únoru 1990 založil agronom Ing. Pavel Ryba Svobodnou rolnickou stranu. Byl hlavním propagátorem zemědělské reformy. Tehdy také družstvo přijalo nový název Zemědělské družstvo Pecka. Během roku 1990 došlo k adaptaci jižního křídla hradu v hodnotě jednoho milionu korun. Tělovýchovná jednota získala dotaci na další úpravy koupaliště ve výši čtyř milionů korun.

Během těchto úprav byly zbourány původní, stále funkční sokolské kabiny. Dále byl obnoven Junák a ve škole se novou ředitelkou po Janě Maškové stala Marie Doležalová.

Listopadové volby do obecních zastupitelstev probíhaly v klidnější atmosféře než ty předešlé. Do obecního zastupitelstva kandidovali dva nezávislí kandidáti a čtyři politická seskupení. Volby vyhrálo Občanské fórum se 48,8 % hlasů, druhá byla Koalice stran (ČSS, ČSL, SRS) a třetí komunisté, kteří oproti červnovým volbám posílili o 8 %. Na základě výsledků v těchto volbách získalo Občanské fórum osm hlasů v patnáctičlenném zastupitelstvu. Volební účast byla

velmi vysoká, pohybovala se kolem devadesáti procent.⁷¹⁵ Po více než pětáctyřiceti letech byla de iure k 23. listopadu 1990 ukončena existence národních výborů. Ústava stanovila, že základní územní správní jednotkou je obec. Postavení obcí bylo upraveno zákonem o obcích č. 367/1990.⁷¹⁶ První ustavující schůze peckovského obecního zastupitelstva proběhla 7. prosince 1990 a tajnou volbou byl zvolen do funkce starosty František Wolf. Pecka vykročila do nové doby...

PŘÍLOHY

Přehled starostů a předsedů MNV

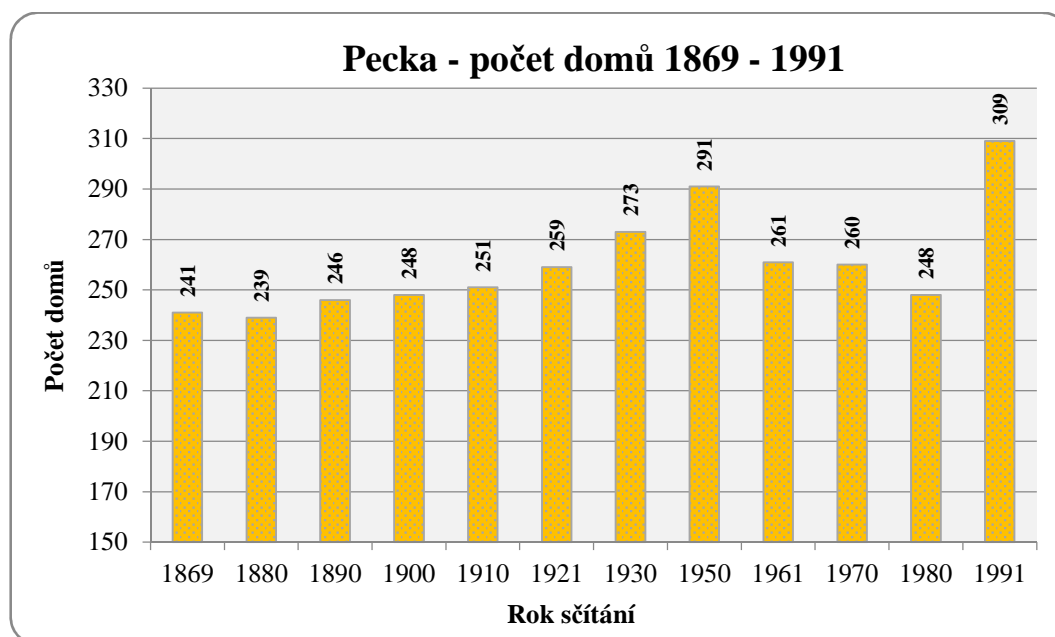
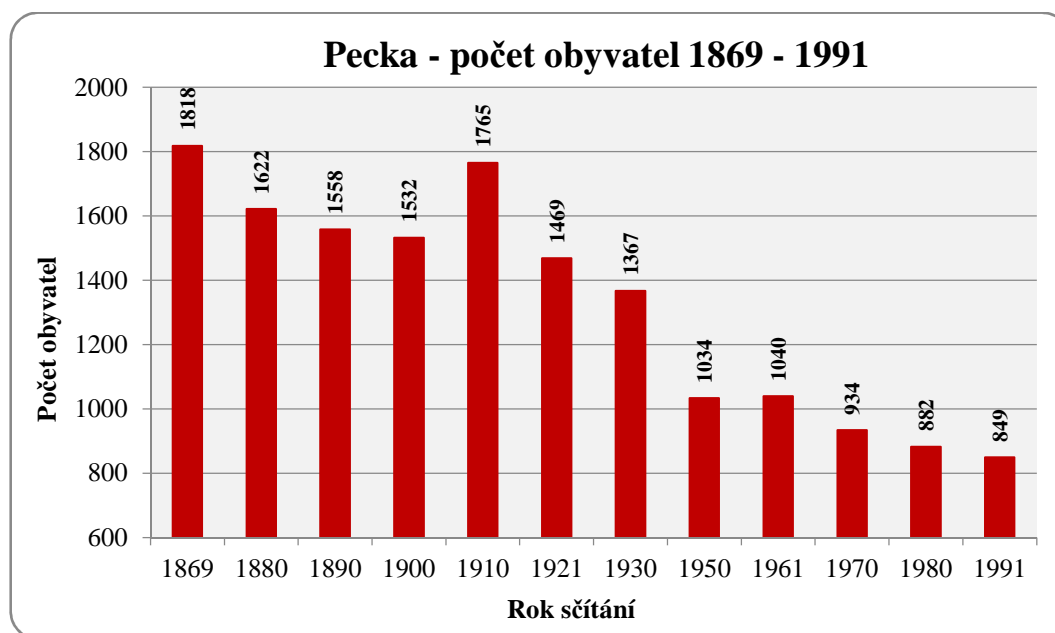
Představení a starostové městečka Pecka

Jan Dresler	1850–1858
Heřman Munsel	1858–1868
Josef Vincent Šturm	1868–1881
August Werner	1881–1883
Jan Folta	1883–1900
Jan Khun	1900–1902
Karel Fuchs	1902–1903
Václav Bohdanecký	1903–1918
Rafael Engelman	1918–1919 (předseda správní komise)
František Poslt	1919–1922
Jan Šturm	1922–1927
František Bílek	1927–1939
František Kudrnovský	1939–1945

Předsedové revolučního národního výboru a MNV v Pecce

Josef Spanilý	1945
Václav Benetka	1945–1946
Václav Krčmařík	1946–1947
Josef Kracík	1947–1948
František Šádek	1948–1950
František Valenta	1950–1960
Josef Zahradník	1960–1964
František Valenta	1964–1976
Josef Mašek	1976–1990

Demografický graf a graf výstavby

(Poznámka: Údaje pro graf byly převzaty, viz RŮŽKOVÁ Jiřina - ŠKRABAL Josef a kol., *Historický lexikon obcí České republiky 1869 – 2005, díl I., Praha 2006, s. 9 – 15.* V těchto údajích je však zahrnuta i Lhota u Pecky, a to i pro léta, kdy nebyla součástí městečka. Pro srovnání několik údajů pouze pro městečko:

V roce 1835 měla Pecka 1265 obyvatel a 192 domů, viz SOMMER Johann Gottfried, *Böhmen – Bidschower kreis, Prag 1835, s. 151*; v roce 1880 1403 obyvatel a 198 domů, v roce 1890 1322 obyvatel a 197 domů, viz ENGELMAN Rafael, *Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdružic, pána na Pecce, Nová Paka 1921, s. 99*; v roce 1901 1318 obyvatel a 207 domů a v roce 1910 1533 obyvatel 210 domů, viz *Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901 – 1922, kn. č. 38, inv. č. 147.*)

POZNÁMKY

¹ JANÁK J. – HLADÍKOVÁ Z. – DOBEŠ J., Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, Praha 2005, s. 241–242; EFMERTO VÁ Marcela – SAVICKÝ Nikolaj, České země 1848–1918, díl I. Od březnové revoluce do požáru Národního divadla, Praha 2009, s. 15–23.

² Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 412–413.

³ JANŮ Otakar, Rok 1848 v Podkrkonoší, Turnov 1948, s. 58–59, 66, 91–95. Více k jejich reformním snahám, viz kapitola Duchovní správa.

⁴ Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., Digitalizovaný archiv časopisů, Národní noviny 1848, <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=NarN/1848/2/5.png>; Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 413–414.

⁵ Antonín Linek (1792–1881) byl v letech 1826 až 1830 učitelem Karla Havlíčka Borovského, který na něho vzpomínal ve svých pracích. Viz BENČOVÁ Ivona, Osobnosti Novopacka, Nová Paka 2011, s. 162–163.

⁶ BENEŠ Zdeněk, Dějiny Nové Paky I. do roku 1939, Nová Paka 2012, s. 160; JANŮ Otakar, Rok 1848 v Podkrkonoší, Turnov, 1948, s. 89–95.

⁷ ENGELMAN Rafael, Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic, pána na Pece, Nová Paka 1921, s. 90–91.

⁸ EFMERTO VÁ Marcela – SAVICKÝ Nikolaj, České země 1848–1918, díl I. Od březnové revoluce do požáru Národního divadla, Praha 2009, s. 94–116.

⁹ BENEŠ Zdeněk, Dějiny Nové Paky I. do roku 1939, Nová Paka 2012, s. 167; FRANCEK Jindřich, Dějiny Jičína, Praha 2010, s. 234.

¹⁰ SOKA Jičín, AM Pecka, Matrika příslušníků obce 1838–1883, kn. č. 45, inv. č. 154.

¹¹ Peckovské panství vykoupil Ferdinand z Trauttmansdorffu (1749–1827) od c. k. administrace státních statků prostřednictvím dražby roku 1824. ENGELMAN Rafael, Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic, pána na Pece, Nová Paka 1921, s. 60.

¹² LENDEROVÁ Milena – MACKOVÁ Marie – BEZECNÝ Zdeněk – JIRÁNEK Tomáš, Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století, 2. díl Život všední a sváteční, Pardubice 2005, s. 14.

¹³ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 106.

¹⁴ Hrad pustl již od svého vyhoření roku 1830. Posledními hlídači na hradě byli do roku 1905 Marie Kopecká a její syn. V roce 1890 spadla severní polovina poslední věže a o rok později se zřítil i komín na západní straně. V roce 1913 se sesunula klenba v hradním průjezdu pod bývalou světnicí Veselkou. Viz Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl II., Nová Paka 1927, s. 782.

¹⁵ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 204.

¹⁶ Panský dvůr původně zahrnoval tyto objekty: čp. 19 – stavení vodáka se studnou, čp. 20, čp. 21 – stodola, čp. 22 – obydlí šafáře a poklasného, čp. 23 – špýchary, později ruční tkalcovna, čp. 24 – kravín, čp. 194 – stodola, čp. 201 – ovčín. Viz Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl III., Nová Paka 1929, s. 683.

¹⁷ ČESÁKOVÁ Markéta – HELIGROVÁ Milada – KRAUSOVÁ Jaroslava, Úvod k inventáři Okresní úřad Nová Paka, Jičín 2005, s. I–III, SOKA Jičín; Kol. autorů, Historie a současnost podnikání na Jičínsku, Hořicku, Novopacku a Sobotecku, Žehušice 2002, s. 14; JANÁK J. – HLADÍKOVÁ Z. – DOBEŠ J., Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, Praha 2005, s. 195, 274–278.

¹⁸ Soukromý archiv Matěje Pešty v Pece, Korespondence přijatá – Jan Kühn, s. d., neuspořádáno.

¹⁹ MARTÍNEK ZDENĚK, Archiv obce – příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu, in: Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Praha 2000, nefol.

²⁰ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí obecního výboru 1859–1863, kart. č. 6, inv. č. 206.

²¹ Zákon č. 7/1864 zemského zákoníku z 16. dubna 1864.

²² RŮŽKOVÁ Jiřina – ŠKRABAL Josef a kol., Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, díl I., Praha 2006, s. 9–15.

²³ SOKA Jičín, AM Pecka, Pozvánky do schůzí obecního výboru 1872–1945, kart. č. 6, inv. č. 207; Tamtéž, Protokoly o schůzích obecního zastupitelstva 1880–1900, kn. č. 37, inv. č. 146.

²⁴ Virilista – osoba, která dosáhla určité funkce na základě svého společenského postavení či hodnosti.

²⁵ Josef Štefan vykonával policejní dozor od počátku padesátých let 19. století do roku 1859. SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí obecního výboru 1859–1863, kart. č. 6, inv. č. 206.

- ²⁶ Data o jednotlivých obecních zaměstnancích byla čerpána, viz SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí obecního výboru 1859–1863, kart. č. 6, inv. č. 206; Tamtéž, Protokoly o schůzích obecního zastupitelstva 1880–1900, kn. č. 37, inv. č. 146; Tamtéž, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147.
- ²⁷ Původně byl označován jako ras. V rámci svého řemesla se zabýval likvidací uhynulých zvířat a odchytém toulavých psů a koček. Částečně zajišťoval veterinární služby v obci a pomáhal s udržováním obecního pořádku, např. s rušením skládek či hnojišť v obci.
- ²⁸ Do konce 19. století patřili kominíci k obecním zaměstnancům.
- ²⁹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 119.
- ³⁰ František Rumler byl členem nejvyššího státního soudního dvora, c. k. tajným radou jeho veličenstva, prezidentem vrchního zemského soudu v Praze a členem říšské rady. Viz SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917, s. 61.
- ³¹ SOKA Jičín, AM Pecka, Chudinství a Chudinský fond, kart. č. 38–39, inv. č. 489–490.
- ³² SOKA Jičín, AM Pecka, Vyhlášky Obecního úřadu Pecka, kart. č. 9, inv. č. 233; Tamtéž, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 62.
- ³³ SOKA Jičín, AM Pecka, Zápisy z revizí obecního hospodářství 1885–1941, kart. č. 18, inv. č. 329; Tamtéž, Obecní přírázky 1866–1944, kart. č. 20, inv. č. 345.
- ³⁴ Tamtéž, Mýtné 1866–1879, kart. č. 38, inv. č. 480; Tamtéž, Policejní prohlídky měř, vah a závaží 1880–1940, kart. č. 26, inv. č. 376; Tamtéž, Stanovení pravidelných soudních dnů v Pecce 1897–1944, kart. č. 24, inv. č. 355.
- ³⁵ Tamtéž, Sčítání obyvatel, dobytka a obecního jmění 1857–1921, kart. č. 15, inv. č. 280.
- ³⁶ Radniční budova shořela při požáru městečka v roce 1830 a s její obnovou se započalo až po dvaceti letech.
- ³⁷ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích obecního zastupitelstva 1880–1900, kn. č. 37, inv. č. 146, s. 117.
- ³⁸ Tamtéž, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 42–62.
- ³⁹ Tamtéž, s. 58–62.
- ⁴⁰ SOKA Jičín, AM Pecka, Obecní silnice a cesty 1854–1945, kart. č. 38, inv. č. 479.
- ⁴¹ SOKA Jičín, AM Pecka, Stavba obecního domu, kašny a studny 1850–1891, kart. č. 34, inv. č. 459.
- ⁴² SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích obecního zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 241.
- ⁴³ SOKA Jičín, AM Pecka, Stavba vodovodu 1895–1946, kart. č. 33, inv. č. 447.
- ⁴⁴ BENČOVÁ Ivona, Osobnosti Novopacka, Nová Paka 2011, s. 131–132.
- ⁴⁵ Tamtéž, s. 146–147.
- ⁴⁶ Tamtéž, s. 151.
- ⁴⁷ TRYBENEKROVÁ Věra, Peckovské osobnosti Jan Štěpán, PL X, č. 3/2000, s. 7.
- ⁴⁸ Táž, Peckovské osobnosti František Pover, LP XIV, č. 2/2004, s. 5.
- ⁴⁹ SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917, s. 32–35.
- ⁵⁰ BENČOVÁ Ivona, Osobnosti Novopacka, Nová Paka 2011, s. 239.
- ⁵¹ Jmenovitě jimi byli: Anna Horynová, Karel Gráf, Otakar Groh, Anna Bajarová s dcerou Alžbětou, Kateřina Rajmundová, Antonín Urban, Leopold Sehnal, Ludvík Jan Sehnal, Antonín Linek, Jan Kopecký, František Koch. Viz SOKA Jičín, AM Pecka, Matrika příslušníků obce 1901–1949, kn. č. 46, inv. č. 155.
- ⁵² Peckovské městské knihy evidující obyvatelstvo zachycují žebráky a tuláky, Cikány nikoliv. Buď se v té době žádní v Pecce nevyskytovali, anebo nebyli v rámci těchto knih evidováni. Viz SOKA Jičín, AM Pecka, Matrika příslušníků obce 1838–1883, kn. č. 45, inv. č. 154; Tamtéž, Matrika příslušníků obce 1901–1949, kn. č. 46, inv. č. 155.
- ⁵³ STÁREK Jaroslav, Stíny lidské společnosti, LP XVII, č. 1/2007, s. 14.
- ⁵⁴ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích obecního zastupitelstva 1880–1900, kn. č. 37, inv. č. 146, s. 114; Tamtéž, Chudinský fond 1852–1943, kart. č. 39, inv. č. 490.
- ⁵⁵ LENDEROVÁ Milena – MACKOVÁ Marie – BEZECNÝ Zdeněk – JIRÁNEK Tomáš, Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století, 2. díl, Život všední a sváteční, Pardubice 2005, s. 16–19.
- ⁵⁶ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 3.
- ⁵⁷ KOCIÁNOVÁ Věra, Pod taktovkou rodu Bendových, LP XV, č. 4/2005, s. 7.
- ⁵⁸ JANKŮ Radka, Úvod k inventáři Okresní jednota živnostenských společenství Jičín 1912–1952, SOKA Jičín 2012, s. 2–4.

⁵⁹ Kol. autorů, Historie a současnost podnikání na Jičínsku, Hořicku, Novopacku a Sobotecku, Žehušice 2002, s. 18.

⁶⁰ Na Pecce byly za převora Leopolda Brennera roku 1676 vyzdviženy artikule následujících cechovních pořádků: punčochářů, krejčích, ševců a tkalců. Převor Dionisius Müller potvrdil roku 1710 artikule peckovským mlynářům a pekařům a převor Josef Kabert učinil totéž roku 1754 pro řezníky. Pamětní kniha uvádí vyzdvižení artikul šestera (spojených) řemesel k roku 1676, ale podle cechovních pramenů k jejich vyzdvižení došlo již roku 1674. Zrušení peckovského cechu punčochářů je datováno již k roku 1797. Viz SOKA Jičín, AM Pecka, Pamětní kniha II., inv. č. 5, s. 68 a tamtéž, Radní manuál 1622–1800, inv. č. 1, f. 72r.

⁶¹ Je pravděpodobné, že po určitou dobu mohlo v Pecce fungovat samostatně také tkalcovské společenstvo. Jeho existenci se však nepodařilo ověřit v dostupných pramenech.

⁶² JANKŮ Radka, Úvod k inventáři Okresní jednoty živnostenských společenstev Jičín 1912–1952, SOKA Jičín 2012, s. 4–5.

⁶³ SOKA Jičín, Živnostenské společenstvo různých živností Pecka – nezinventarizováno, Slavnostní svěcení praporu 1894, kart. č. 1.

⁶⁴ SOKA Jičín, Živnostenské společenstvo potravní Pecka – nezinventarizováno, Kniha členů 1825–1838 a Změny stanov 1925, kart. č. 1.

⁶⁵ SOKA Jičín, Živnostenské společenstvo různých živností Pecka – nezinventarizováno, Kniha členů 1871–1941, kart. č. 1.

⁶⁶ SOKA Jičín, Společenstvo živností oděvních Pecka – nezinventarizováno, Stanovy 1888, kart. č. 1.

⁶⁷ JOHNOVÁ Božena, Úvod k inventáři Živnostenská společenstva a spolky v bývalém okrese novopackém 1884–1954, Nová Paka 1968, rukopis SOKA Jičín.

⁶⁸ Kol. autorů, Historie a současnost podnikání na Jičínsku, Hořicku, Novopacku a Sobotecku, Žehušice 2002, s. 18.

⁶⁹ Pekařství Bajerových bylo v čp. 163. Ant. Bajer předal živnost svému synovi Františkovi.

⁷⁰ Syn Františka Groha Antonín převzal živnost po otci.

⁷¹ Josef Kubát byl pekařem v Pecce v letech 1886–1916. Působil v čp. 46 a později v čp. 10.

⁷² Josef Manych (původem z Vrchoviny) se vyučil u Antonína Groha. Do Pecky přišel roku 1890, vystavěl dům čp. 204, a v něm roku 1906 otevřel obchod se smíšeným zbožím.

⁷³ Václav Rachota vedl v čp. 157 i smíšený obchod. U většiny pekařství vznikaly od počátku 20. století smíšené obchody, tzv. koloniály.

⁷⁴ Václav Valeš, působící v čp. 121, předal živnost svému synovi Františkovi.

⁷⁵ František Emlera působil od roku 1904 v čp. 6, po něm provozoval pekařství v témže domě Antonín Kopecký. V letech 1911–1949 tam vedl pekařství a koloniál Josef Pavel.

⁷⁶ Krupař prodával např. jednomletou mouku ze žita (na bílý chléb), dotahovanou mouku, kroupy, jáhly, proso, luštěniny a krupici.

⁷⁷ Antonín Bímon – viz SOKA Jičín, AM Pecka, Matrika příslušníků obce 1838–1883, kn. č. 45, inv. č. 154; Antonín Bíman – KLEMPERA Josef, Vodní mlýny v Čechách VI., Praha 2003, s. 232–233; Antonín Birman – PAVEL Petr, Peckovský mlýn nazývaný Podzimkův, LP XIV, č. 2/2004, s. 18–20. V textu použita verze jména Bímon, a to na základě výše uvedené matriky.

⁷⁸ KLEMPERA Josef, Vodní mlýny v Čechách VI., Praha 2003, s. 232–233; PAVEL Petr, Peckovský mlýn nazývaný Podzimkův, LP XIV, č. 2/2004, s. 18–20; SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147.

⁷⁹ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích obecního zastupitelstva 1880–1900, kn. č. 37, inv. č. 146, s. 122.

⁸⁰ ČEŘOVSKÝ Jaroslav, 300 let „Hostince pod hradem“ (čp. 59, staré číslování čp. 47), LP XVIII, č. 2/2008, s. 24.

⁸¹ Vinopalna byla ve vlastnictví vrchnosti do roku 1730, kdy se stala obecním majetkem. Nejprve byla pronajímána a později prodána. Heřman Munsel z ní vystavěl roku 1834 hostinec Vinopalna.

⁸² Rafael ENGELMAN, Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdružic, pána na Pecce, Nová Paka 1921, s. 102. Mj. se jednalo o oblíbený lokál pana řídícího Engelmána za jeho působení v Pecce.

⁸³ Jejich druhý syn Josef, narozený roku 1887, byl oficiálně prohlášen za mrtvého roku 1926. Patrně zahynul v Rusku r. 1914.

⁸⁴ Peckovští holiči patřili dle stanov pod společenstvo potravní.

⁸⁵ Antonín Pavel zemřel roku 1896 a živnost v čp. 167 ještě za svého života předal synovi Antonínovi.

⁸⁶ Jan Horyna zemřel roku 1876. Jeho živnost převzali synové Jan a Václav.

- ⁸⁷ František Koch, ročník 1856, působil v čp. 167. František Koch, ročník 1850, provozoval živnost nejprve v čp. 171, později v čp. 6. Jeho syn František, narozený roku 1879, odešel za prací do Vídně, kde roku 1917 získal domovskou příslušnost. V roce 1946 se do Pecky vrátil.
- ⁸⁸ Josef Koch, ročník 1813, vybudoval živnost v čp. 180, po něm převzal živnost jeho syn Prokop Koch. Josef Koch, ročník 1866, měl živnost v čp. 170, později v čp. 158.
- ⁸⁹ Jan Rais zemřel r. 1879. Jeho prvorozený syn Jan byl rovněž truhlář, ale zemřel již roku 1869. Otcovu živnost tedy převzal syn Antonín Rais st. Po jeho vzoru řemeslo provozoval od roku 1911 i syn Antonín Rais ml.
- ⁹⁰ Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl II., Nová Paka 1927, s. 735.
- ⁹¹ Po smrti Jana Seligera roku 1860 v provozování živnosti v čp. 131 pokračoval jeho syn Josef a v čp. 137 syn František. V rodinné tradici pokračoval i Josefův syn František a Františkův syn Josef.
- ⁹² Synové Františka Bäumelta, narozeného roku 1824 (František 1850, Josef 1854, Karel *1859, Antonín *1861 a Hynek *1863), provozovali soustružnickou živnost. Josef a František podnikali v čp. 16, Antonín v čp. 191, Karel v čp. 103 a Hynek se odstěhoval.
- ⁹³ Jedná se o Hynka Bäumelta narozeného roku 1828, který působil v čp. 77 a jeho synem byl rovněž soustružník, Vilém Bäumelt.
- ⁹⁴ Jan Kessner provozoval živnost v letech 1912–1923 v čp. 162 a v čp. 163 vedla krámk s jeho výrobky jeho žena.
- ⁹⁵ August Vacek provozoval živnost v čp. 179, tento objekt je charakteristický osmimetrovým komínem. Podle výše odvodu přímých daní byl podnik čtvrtým nejvýnosnějším v Pecce. Viz KOCIÁNOVÁ Věra, Osobnosti Peckovska Augustin Vacek – elektrotechnik, konstruktér, LP XVIII, č. 4/2008, s. 11–12.
- ⁹⁶ Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl II., Nová Paka 1927, s. 711.
- ⁹⁷ Ferdinand Špinar byl zároveň dlouholetým pokladníkem Občanské záložny v Pecce. Zemřel roku 1894. Po něm byl pokladníkem záložny Jan Folta, který zemřel roku 1901.
- ⁹⁸ Kamenná stavba pocházela z roku 1720, kdy byl pivovar po požáru znovu vystavěn kartuziány. Viz SOKA Jičín, AM Pecka, Pamětní kniha II., inv. č. 5, s. 15.
- ⁹⁹ ČEŘOVSKÝ Jaroslav, Peckovský pivovar, LP XVII, č. 4/2007, s. 10.
- ¹⁰⁰ Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl II., Nová Paka 1927, s. 669–670.
- ¹⁰¹ Kol. autorů, Historie a současnost podnikání na Jičínsku, Hořicku, Novopacku a Sobotecku, Žehušice 2002, s. 96.
- ¹⁰² Soukromý archiv Matěje Pešty v Pecce, Korespondence přijatá – Jan Kühn, s.d., neuspořádáno.
- ¹⁰³ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích obecního zastupitelstva 1880–1900, kn. č. 37, inv. č. 146, s. 162–163, 168–170.
- ¹⁰⁴ SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917, s. 17.
- ¹⁰⁵ POCHOBRADSKÁ Helena, Úvod k inventáři fondu M. B. Neumann synové – UNION mechanická tkalcovna Pecka, SOA Zámorsk 2007; Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl II., Nová Paka 1927, s. 711
- ¹⁰⁶ POSLT Antonín, Vznik a vývoj textilních podniků v oblasti Podkrkonoší, Jablonec nad Jizerou 1971, in: SOKA Semily, Sbrk. č. 151, nefol.
- ¹⁰⁷ ENGELMAN Rafael, Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic, pána na Pecce, Nová Paka 1921, s. 90.
- ¹⁰⁸ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 107; Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl III., Nová Paka 1929, s. 30; ENGELMAN Rafael, Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic, pána na Pecce, Nová Paka 1921, s. 98.
- ¹⁰⁹ Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl III., Nová Paka 1929, s. 12.
- ¹¹⁰ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 187, 191.
- ¹¹¹ Tamtéž, s. 187.
- ¹¹² ENGELMAN Rafael, Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic, pána na Pecce, Nová Paka 1921, s. 98.
- ¹¹³ KUDRNÁČ Václav, Adresář a popis politického okresu Novopackého, Turnov 1903, s. 71.
- ¹¹⁴ Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl III., Nová Paka 1929, s. 100.
- ¹¹⁵ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 188–189.
- ¹¹⁶ KUDRNÁČ Václav, Adresář a popis politického okresu Novopackého, Turnov 1903, s. 71.
- ¹¹⁷ Oba tito lékaři vlastnili také hostinec a František Petrs byl i peckovským purkmistrem. Viz Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 110.

-
- ¹¹⁸ SOkA Jičín, AM Pecka, Ustanovení obvodního lékaře v Pecce 1896, kart. č. 40, inv. č. 532.
- ¹¹⁹ Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl III., Nová Paka 1929, s. 656; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 108.
- ¹²⁰ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 59.
- ¹²¹ KUDRNÁČ Václav, Adresář a popis politického okresu Novopackého, Turnov 1903, s. 71.
- ¹²² Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl III., Nová Paka 1929, s. 656.
- ¹²³ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 108.
- ¹²⁴ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 3.
- ¹²⁵ SOkA Jičín, AM Pecka, Stavební věci obecně 1865–1944, kart. č. 34, inv. č. 463.
- ¹²⁶ Patrový dům z něho vybudoval až Vilém Pokorný roku 1910.
- ¹²⁷ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 123–125.
- ¹²⁸ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 123–125.
- ¹²⁹ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 265.
- ¹³⁰ SOkA Jičín, AM Pecka, Pamětní kniha II., inv. č. 5, s. 36.
- ¹³¹ Tamtéž, s. 187.
- ¹³² Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl III., Nová Paka 1929, s. 613–615.
- ¹³³ Do roku 1840 se na peckovské škole učilo půl dne česky a půl dne německy. Viz SOkA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917, nefol.
- ¹³⁴ Virilista byla osoba, která získala funkci na základě výkonu jiné funkce či hodnosti.
- ¹³⁵ Přehled peckovských učitelů, podučitelů a pomocníků na prvních nefoliovaných stranách školní pamětnice, viz SOkA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917.
- ¹³⁶ JOHNOVÁ Božena: Úvod k inventáři Obecná /národní/ a měšťanská /hlavní, střední/ škola smíšená v Pecce, Nová Paka 1964, rukopis SOkA Jičín.
- ¹³⁷ SOkA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy peckovské 1875–1897, s. 89–98.
- ¹³⁸ Tamtéž, s. 73, 76–79.
- ¹³⁹ SOkA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917, s. 32–35.
- ¹⁴⁰ Tamtéž, s. 55, 61, 87.
- ¹⁴¹ Tamtéž, s. 49–50, 59–60, 74–78.
- ¹⁴² Almanach ZŠ Pecka 1910–2010, Pecka 2010; REJLOVÁ Monika, Jak vznikala škola v Pecce?, LP XX, č. 2/2010, s. 5; SOkA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917, s. 126.
- ¹⁴³ Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, díl III., Nová Paka 1929, s. 656; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 615–624.
- ¹⁴⁴ BENEŠ Zdeněk, Dějiny Nové Paky I. do roku 1939, Nová Paka 2012, s. 163.
- ¹⁴⁵ Oba kněží byli hlavními iniciátory revolučních událostí na Novopacku a Jičínsku a oba působili na peckovské faře: Jan Tobiášek v letech 1838–1847 a Josef Pravoslav Kordina v letech 1844–1847. Viz JANŮ Otakar, Rok 1848 v Podkrkonoší, Turnov 1948, s. 58–59.
- ¹⁴⁶ Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 126.
- ¹⁴⁷ JANÁK J. – HLADÍKOVÁ Z. – DOBEŠ J., Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, Praha 2005, s. 195.
- ¹⁴⁸ Předchozí svatá biřmování proběhla roku 1884 biskupem Josefem Janem Haisem a roku 1898 Janem Nepomukem Eduardem Brynychem. A vždy bylo toto biřmování spojeno s velkou církevní slavností. SOkA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy peckovské 1875–1897, s. 70.
- ¹⁴⁹ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 180.
- ¹⁵⁰ Tamtéž, s. 3.
- ¹⁵¹ SOkA Jičín, OÚ Nová Paka, Sčítací operáty 1921, kart. č. 479–484, inv. č. 1179.
- ¹⁵² Ve třicátých letech 19. století patřilo k farnosti i několik domů z Malé Borovnice. Viz SOMMER Johann Gottfried, Böhmen – Bidschower kreis, Prag 1835, s. 151. Pro srovnání použito: KUDRNÁČ Václav, Adresář a popis politického okresu Novopackého, Turnov 1903, s. 70.
- ¹⁵³ JIRÁSEK Alois a kol., Čechy XIV, Severní Čechy II, Praha 1908, s. 130.

- ¹⁵⁴ Římskokatolická farnost Pecka, Pokladní kniha Mariánské jednoty 1852–1892 a pokladní kniha Mariánského spolku lásky 1859–1888.
- ¹⁵⁵ ČEŘOVSKÝ Arnošt, Portrét Pecky, Pecka 1937, nefol.
- ¹⁵⁶ Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 254–255.
- ¹⁵⁷ TRYBENEKROVÁ Věra, Od vysvěcení kostela sv. Bartoloměje uplynulo 250 let, LP XVIII, č. 1/2008, s. 5.
- ¹⁵⁸ KOTÍKOVÁ Zuzana, Pecka, in: Poklady národního umění, sv. 11, Praha 1940, nepag.
- ¹⁵⁹ Toto vyobrazení vzalo za své při výmalbě kostela roku 1937, kdy byl na jeho místo vymalován znak Země české, tj. nového patrona kostela od roku 1935. Viz Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 427–428.
- ¹⁶⁰ SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy peckovské 1875–1897, s. 18; KOTÍKOVÁ Zuzana, Pecka, in: Poklady národního umění, sv. 11, Praha 1940, nepag.
- ¹⁶¹ SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917, s. 178; CECHNER Antonín, Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese novopackém, Praha 1909, s. 131–142.
- ¹⁶² ENGELMAN Rafael, Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic, pána na Pecce, Nová Paka 1921, s. 94.
- ¹⁶³ DRAŠAROVÁ Eva, Stát spolek a spolčování. in: Paginae historiae I., 1993, s. 154–156.
- ¹⁶⁴ Tamtéž, s. 157–161.
- ¹⁶⁵ Promonarchistické smýšlení Spolku vojenských vysloužilců naznačoval fakt, že se kmotrou jejich praporu v roce 1880 stala Marie Valerie Habsbursko-Lotrinská, rakouská arcivévodkyně.
- ¹⁶⁶ BENČOVÁ Ivona, Osobnosti Novopacka, Nová Paka 2011, s. 247.
- ¹⁶⁷ Popis počátku divadla v Pecce, viz ENGELMAN Josef, Zpráva pro divadelní odbor Národopisné výstavy česko-slovanské v Praze 1895, in: SOKA Jičín, Ochotnický divadelní spolek Tyl Pecka, Zprávy o činnosti 1881–1900, s. 61–62.
- ¹⁶⁸ SOKA Jičín, OÚ Nová Paka, Spolkový katastr, kn. č. 297, inv. č. 1234.
- ¹⁶⁹ Údaje o divadelnictví byly čerpány, viz SOKA Jičín, Ochotnický divadelní spolek Tyl Pecka, Zprávy o činnosti 1881–1900.
- ¹⁷⁰ První dochovaný peckovský ohnivý řád pochází z roku 1799. Byl confirmován v letech 1803, 1804. Jeho hlavní body (krom finančních odměn) platily po celé devatenácté století. Viz SOKA Jičín, AM Pecka, Místní protipožární instrukce 1799, kart. č. 1, inv. č. 78.
- ¹⁷¹ BENČOVÁ Ivona, Osobnosti Novopacka, Nová Paka 2011, s. 48.
- ¹⁷² Svěcení spolkových praporů bylo za Rakousko-Uherska velkou společenskou událostí pro celou obec.
- ¹⁷³ O požární činnosti, viz MACHEK Karel a kol., 100 let požární ochrany v Pecce, Pecka 1981, s. 3–10.
- ¹⁷⁴ SOKA Jičín, AM Pecka, Místní odbor Národní jednoty severočeské – Zápisy ze schůzí 1897–1914, kart. č. 45, inv. č. 595.
- ¹⁷⁵ Muzejní odbor byl založen již 11. dubna 1911. Viz SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917, s. 83, 92.
- ¹⁷⁶ Stanovy mládeneckého spolku Harant, viz Soukromý archiv Matěje Pešty Pecka.
- ¹⁷⁷ Tamtéž, List k mládencům.
- ¹⁷⁸ SOKA Jičín, AM Pecka, Mládenecký spolek Harant 1897–1922, kart. č. 44, inv. č. 583.
- ¹⁷⁹ SOKA Jičín, AM Pecka, Lidový křesťansko-sociální spolek 1909–1918, kart. č. 44, inv. č. 587.
- ¹⁸⁰ SOKA Jičín, AM Pecka, Spolek Komenský ve Vídni – Zápisy ze schůzí 1909–1923, kart. č. 44, inv. č. 588.
- ¹⁸¹ Pamětní list vydaný o sjezdu župy Krkonošské, Nová Paka 1888, s. 3.
- ¹⁸² Památník vydaný k sletu sokolské župy Krkonošské, Nová Paka 1948, s. 42.
- ¹⁸³ Tradiční sokolské oslovení „bratře“ a tykání bylo v Sokole důkazem vzájemného bratrství jednotlivých členů. Po vzniku ženských složek bylo zavedeno oslovení „sestro“.
- ¹⁸⁴ Na každý výlet si musela jednota obstarat povolení okresního úřadu, nejpozději tři dny před jeho konáním. Pokud trasa výletů zasahovala do jiných okresů, museli si sokolové opatřit povolení od všech dotčených okresních úřadů. Viz COGANOVÁ Daniela – POUR Miloslav, Paměti novopackého Sokola, Nová Paka 2012, s. 62.
- ¹⁸⁵ Tohoto typu výletu se oproti klasickému výletu mohli zpočátku zúčastnit pouze členové jednoty. Ti byli poté rozděleni do skupin podle výkonnosti, ve kterých absolvovali různě dlouhé a různě náročné trasy, směřující do jednoho cíle, kterého museli dosáhnout do stanoveného času. Cíl výletu

byl tajný a znal ho většinou jen náčelník. COGANOVÁ Daniela – POUR Miloslav, Paměti novopackého Sokola, Nová Paka 2012, s. 62.

¹⁸⁶ Tehdy členy peckovského Sokola nebyli jen Peckované, do jeho řad vstupovali i bratři z okolních obcí, kde doposud jednoty nebyly ustaveny, např. z Bělé, Arnoštova, Lhoty, Staňkova atd.

¹⁸⁷ V Čechách bylo tehdy rozpuštěno celkem osmnáct jednot včetně sousední novopacké, bělohradské, miletínské a hořické.

¹⁸⁸ Hlavní pramenné zdroje k činnosti peckovského Sokola: SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných hromad 1900–1909, nefol.; SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Stručný přehled událostí ze života TJ Sokol Pecka 1900–1925, nefol.

¹⁸⁹ ENGELMAN Rafael, Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic, pána na Pecce, Nová Paka 1921, s. 91.

¹⁹⁰ Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 418–419; ENGELMAN Rafael, Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic, pána na Pecce, Nová Paka 1921, s. 92–93.

¹⁹¹ Obecná data byla čerpána, viz URBAN Otto, Česká společnost 1948–1918, Praha 1982.

¹⁹² BOROVIČKA Michael – KAŠE Jiří – KUČERA Jan P. – BĚLINA Pavel, Velké dějiny zemí Koruny české XIII. 1890–1918, Praha – Litomyšl 2013, s. 557–563.

¹⁹³ SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917, s. 116.

¹⁹⁴ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 266–299.

¹⁹⁵ SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné školy v Pecce 1894–1917, s. 127.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 267; SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 284–285.

¹⁹⁷ KLIMEK Antonín, Velké dějiny zemí Koruny české XIII. 1918–1929, Praha – Litomyšl 2000, s. 15–22.

¹⁹⁸ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 193.

¹⁹⁹ SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.

²⁰⁰ SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Stručný přehled událostí ze života TJ Sokol Pecka 1900–1925, nefol.; SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.

²⁰¹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 196.

²⁰² Nájemné platila za lékaře do roku 1922 obec a poté mu na nájem již jen přispívala. SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 301, 304–305.

²⁰³ Tamtéž, s. 323, 329, 331, 347.

²⁰⁴ KÁRNÍK Zdeněk, Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929), in: České země v éře První republiky (1918–1938), díl 1., Praha 2000, s. 49–62.

²⁰⁵ SOKA Jičín, AM Pecka, Místní zásobovací komise 1915–1919, kart. č. 15, inv. č. 287.

²⁰⁶ V roce 1919 Václav Bohdanecký obdržel od správní komise čestné uznání za patnáctileté působení ve funkci starosty. SOKA Jičín, AM Pecka, Rozpuštění obecního zastupitelstva a nastoupení správní komise 1919, kart. č. 6, inv. č. 202.

²⁰⁷ Oficiálně bylo peckovské zastupitelstvo rozpuštěno výnosem zemské správy politické v Praze ze dne 28. března 1919. Tamtéž.

²⁰⁸ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 307–308.

²⁰⁹ Agrární strana se v dubnu 1919 přejmenovala na Republikánská strana československého venkova, ale lidé její členy i nadále nazývali agrárníky. KÁRNÍK Zdeněk, Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929), in: České země v éře První republiky (1918–1938), díl 1., Praha 2000, s. 456.

²¹⁰ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 199.

²¹¹ Tamtéž, s. 200.

²¹² Počet členů této komise se snížil na šest v roce 1920. SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 344–345.

²¹³ Šest set korun byl velmi nízký plat, za který by se tehdy nepořídil ani oblek. Roční plat mu byl v roce 1920 navýšen na tisíc korun. SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 367.

-
- ²¹⁴ Ponocná občanská hlídka existovala v městečku již během války.
- ²¹⁵ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 373, 383.
- ²¹⁶ Tamtéž, s. 351.
- ²¹⁷ V roce 1921 činily výlohy na jeden soudní den 120 korun bez topení. SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 37 a SOkA Jičín, AM Pecka, Stanovení pravidelných soudních dnů v Pecce a zaplacení záloh na konání soudních dnů okresnímu soudu 1919, kart. č. 24, inv. č. 355, 356.
- ²¹⁸ V roce 1910 počet obyvatel činil 1767 a v roce 1921 již jen 1469 obyvatel. V obou údajích je započtena i Lhota. RŮŽKOVÁ Jiřina – ŠKRABAL Josef a kol., Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, díl I., Praha 2006, s. 9–15.
- ²¹⁹ KODYM L., Železnice na Pecce?, LP XIV, č. 1/2004, s. 8–9.
- ²²⁰ SOkA Jičín, AM Pecka, Železnice 1902–1923, kart. č. 38, inv. č. 484.
- ²²¹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 196–198.
- ²²² Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 202; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 376.
- ²²³ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 77; VÁGENKNECHT Jan, Hrad Pecka – městečko Pecka, Nová Paka s. d., nefol.; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 254.
- ²²⁴ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 201–202. SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 261–269.
- ²²⁵ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 216.
- ²²⁶ Tamtéž, s. 212; SOkA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.
- ²²⁷ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 227.
- ²²⁸ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 205–206.
- ²²⁹ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 378–380.
- ²³⁰ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 201–202; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 1–2.
- ²³¹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 211–212.
- ²³² Tamtéž, s. 227.
- ²³³ O činnosti Sdružení k uctění Harantovy památky na Pecce informují zápisky ze schůzí tohoto sdružení, které se nacházejí na posledních stranách knihy zápisů ze schůzí peckovského mládeneckého spolku. Viz SOkA Jičín, AM Pecka, Kniha zápisů ze schůzí mládeneckého spolku Harant, kart. č. 44, inv. č. 583, nefol.
- ²³⁴ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 205–206.
- ²³⁵ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 207–208; SOkA Jičín, AM Pecka, Kniha zápisů ze schůzí mládeneckého spolku Harant, kart. č. 44, inv. č. 583, nefol.
- ²³⁶ Tamtéž.
- ²³⁷ SOkA Jičín, OÚ Nová Paka, Spolkový katastr, kn. č. 296–297, inv. č. 1233–1234.
- ²³⁸ SOkA Jičín, AM Pecka, Hospodářský spolek pro Pecku a okolí 1919, kart. č. 44, inv. č. 589.
- ²³⁹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 203.
- ²⁴⁰ SOkA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Stručný přehled událostí ze života TJ Sokol Pecka 1900–1925, nefol.
- ²⁴¹ Soupis legionářů, viz SOkA Jičín, AM Pecka, Muzeum, kart. č. 45, inv. č. 602; doplněn o seznam legionářů z publikace JANKŮ Radka, Legionáři jičínského okresu, Jičín 2000, s. 90.
- ²⁴² Toto tablo bylo poté uloženo v kostele sv. Bartoloměje. SOkA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Stručný přehled událostí ze života TJ Sokol Pecka 1900–1925, nefol.
- ²⁴³ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 389–390.
- ²⁴⁴ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 6–20.
- ²⁴⁵ Tamtéž, s. 71–77.
- ²⁴⁶ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 227, 237.
- ²⁴⁷ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 178.
- ²⁴⁸ Tamtéž, s. 563–565.
- ²⁴⁹ Tamtéž, s. 224–225.

-
- ²⁵⁰ Plánek jatek od Hynka Poslta viz SOkA Jičín, AM Pecka, Stavební plánek jatek 1928, kart. č. 34, inv. č. 461.
- ²⁵¹ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 242–243.
- ²⁵² Tamtéž, s. 258, 335.
- ²⁵³ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 243–244; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 256, 259.
- ²⁵⁴ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 184, 300, 306–307.
- ²⁵⁵ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933 – 1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 197.
- ²⁵⁶ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 261.
- ²⁵⁷ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 45, 56, 59, 63, 66.
- ²⁵⁸ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích elektrářenské komise 1923–1940, kn. č. 43, inv. č. 152, nefol.
- ²⁵⁹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 217.
- ²⁶⁰ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 56, 63, 69, 78, 117; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích elektrářenské komise 1923–1940, kn. č. 43, inv. č. 152, nefol.
- ²⁶¹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 215–216.
- ²⁶² SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 37.
- ²⁶³ SOkA Jičín, AM Pecka, Stavba vodovodu v Pecce 1895 – 1946, kart. č. 33, inv. č. 447.
- ²⁶⁴ Například Ferdinand Baumelt odmítl po různých peripetiích prodat část pozemku, který byl vybrán pro výstavbu vodojemu. Mlynář Antonín Podzimek a Bohumil Nyč prodlužovali jednání ohledně výměny pozemků. Podzimek tvrdil, že vybudování vodovodu zeslabí pramen a tím i přítok vody na mlýn. Proti stavbě byl i František Poslt. SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 156, 169, 264.
- ²⁶⁵ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 566.
- ²⁶⁶ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 260–261, 265, 267, 269, 273.
- ²⁶⁷ Potok Javorka v písemných pramenech první republiky označován jako Javůrka.
- ²⁶⁸ Popperova továrna. V současnosti se jedná o objekt v rámci bývalého Jednotného zemědělského družstva.
- ²⁶⁹ Jičín, AM Pecka, Úprava a regulace potoka Javorka 1864–1936, kart. č. 32, inv. č. 442; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 268; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 514, 517, 532, 540.
- ²⁷⁰ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 278; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 140.
- ²⁷¹ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 47.
- ²⁷² Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 251–252, 256–258; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 437, 453, 458, 501; SOkA Jičín, AM Pecka, Lesní hospodářství 1854–1945, kart. č. 29, inv. č. 428.
- ²⁷³ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933 – 1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 17.
- ²⁷⁴ Tamtéž, s. 10, 13; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 266–267.
- ²⁷⁵ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 451–458.
- ²⁷⁶ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 46.
- ²⁷⁷ BLAŽÍKOVÁ Helena, *Ze střípků mé paměti II.*, LP XVI, č. 3/2006, s. 17.
- ²⁷⁸ K vydláždění první silnice v městečku však došlo až v roce 1940, a to v úseku od hostince U modré hvězdy směrem k radnici. Viz Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 306.
- ²⁷⁹ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 539–540; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 263.
- ²⁸⁰ Volby do poslanecké sněmovny v Pecce v roce 1929 vyhráli národní socialisté, druzí byli lidovci. Tři německé strany zcela propadly (dostaly dohromady jen pět hlasů), rovněž bídně dopadli komunisté s třemi hlasy. Viz Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 249.

- ²⁸¹ Rudolf Vorel byl v roce 1932 po dobu dvou měsíců členem fašistické strany. V březnu 1939 byl fašisty za členství v komunistické straně zatčen. Viz SOKA Jičín, AM Pecka, Místní organizace KSČ 1936–1939, kart. č. 45, inv. č. 607.
- ²⁸² KOCOUREK Oldřich, Jak se u nás žilo, Peckovský zpravodaj č. 3, 1985.
- ²⁸³ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 141.
- ²⁸⁴ Bohumil Nyč byl původně truhlářem a sekyrníkem, později i výrobcem mlýnských kol.
- ²⁸⁵ Stručný průvodce hradem Peckou, Nová Paka s. d., s. 14–16.
- ²⁸⁶ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 56. Později v domě čp. 190 žila rodina Pátých.
- ²⁸⁷ Hotel Roubal byl vystavěn a uveden do provozu v roce 1935. Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 271.
- ²⁸⁸ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 144.
- ²⁸⁹ Tamtéž, s. 265.
- ²⁹⁰ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 238.
- ²⁹¹ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 499.
- ²⁹² Tamtéž, s. 72, 79, 112.
- ²⁹³ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 24–25
- ²⁹⁴ NĚMEČEK Karel, Hotel Roubal oslaví letos 70 let trvání, LP XV, č. 1/2005, s. 16.
- ²⁹⁵ SOKA Jičín, OÚ Nová Paka, Sčítací operáty 1921, kart. č. 481, inv. 1179; SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 346.
- ²⁹⁶ Jan Chládek začínal jako obchodní zástupce firmy Eska, vyrábějící jízdní kola, a ve třicátých letech již vyráběl lisy na slámu, řezačky a specializoval se i na opravu zemědělských strojů. Největší rozkvět jeho firma zaznamenala ve čtyřicátých letech, kdy vyráběla závitnice či očka, sloužící k vyříznutí závitu na kovové tyči. Hlavním odběratelem tehdy byla plzeňská zbrojovka. Viz BLAŽÍKOVÁ Helena, Obchůdky a živnosti v Pecce, LP XVI, č. 2/2006, s. 10; KOCIÁNOVÁ Věra, Nástrojářská dílna pana Chládky, LP XXI, č. 1/2011, s. 17–18.
- ²⁹⁷ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1901–1922, kn. č. 38, inv. č. 147, s. 315.
- ²⁹⁸ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích stavební komise, 1901–1931, kn. č. 42, inv. č. 151, s. 151.
- ²⁹⁹ BLAŽÍKOVÁ Helena, Obchůdky a živnosti v Pecce, LP XIV, č. 1/2004, s. 13; Táž, LP XV, č. 1/2005, s. 14; Táž, LP XVI, č. 1/2006, s. 11; Táž, LP XVI, č. 2/2006, s. 10.
- ³⁰⁰ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 151, 216, 307.
- ³⁰¹ Tamtéž, s. 43; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 227.
- ³⁰² SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 385.
- ³⁰³ Josef Boch, byl i předsedou občanské záložny. Tragicky zahynul 13. listopadu 1923, utopil se v místním rybníce. Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 217–218.
- ³⁰⁴ SOKA Jičín, OÚ Nová Paka, Sčítací operáty 1921, kart. č. 479–484, inv. č. 1179.
- ³⁰⁵ Josef Baumelt z čp. 16 si přistavěl roku 1924 kovárnu, neboť člunkářství se zánikem podomního tkalcovství postupně zanikalo.
- ³⁰⁶ Jeho žena měla při klempířství koncesi na prodej klempířského zboží.
- ³⁰⁷ František Seliger byl zručným výrobcem lyží a sáněk. Jeho lyžím se lidově říkalo Seligrovky.
- ³⁰⁸ Rudolf Hylmar provozoval vyhlášené hodinářství v čp. 49 a byl rovněž správcem věžních hodin peckovského kostela.
- ³⁰⁹ Jednalo se o několik pařeníšť, skleník a šlechtitelskou školku. Pan Vitoch také vykonával v Pecce i v okolí hrobařské práce.
- ³¹⁰ August Vacek vedl živnost v domě čp. 179. Zaměstnával kolem dvanácti osob a krom již uvedené činnosti vyráběl dynamy, převíjel motory, stavěl hromosvody a vykonával elektrotechnické práce včetně rozvodů elektrického proudu. Viz HETFLEISCHOVÁ Milada, Koncesovaný závod elektrotechnický Augustin Vacek Pecka, PL IX, č. 1/1999, s. 12.
- ³¹¹ V obchodech se střížním zbožím se prodával textil a galanterní potřeby.
- ³¹² František Raimund v čp. 191 krom tkalcovských člunků vyráběl i atletické potřeby, jako disky či oštěpy.
- ³¹³ Josef Pátý v čp. 213 provozoval i smíšené zboží a pekařství.

- ³¹⁴ František Rais obdržel řeznickou živnost až v roce 1938, předtím měl v městečku obchod s dobyt看em.
- ³¹⁵ BLAŽÍKOVÁ Helena, *Obchůdky a živnosti v Pecce*, LP XIV, č. 1/2004, s. 13; *Táž*, LP XV, č. 1/2005, s. 14; *Táž*, LP XVI, č. 1/2006, s. 11; *Táž*, LP XVI, č. 2/2006, s. 10.
- ³¹⁶ Obchod převzal Jan Tichý po tchánovi Antonínu Šormovi, který provozoval papírnictví a trafikou. Tichý rozšířil obchod o drogerii, potraviny, hračky, nádobí, obrazy, stavebniny. Viz *Osobnosti Peckovska – Vzpomínka na našeho otce drogistu Jana Tichého*, LP XVI, č. 1/2006, s. 6.
- ³¹⁷ K uskladnění uhlí a dřeva sloužil Manychům dům čp. 228 a farní stodola.
- ³¹⁸ SOKA Jičín, AM Pecka, *Protokoly o schůzích stavební komise, 1901–1931*, kn. č. 42, inv. č. 151, s. 152.
- ³¹⁹ SOKA Jičín, Okresní úřad Nová Paka, *Sčítací operáty 1921*, kart. č. 479–484, inv. č. 1179.
- ³²⁰ POCHOBRADSKÁ Helena, *Úvod k inventáři fondu M. B. Neumann synové – UNION mechanická tkalcovna Pecka, Zámorsk 2007*.
- ³²¹ POSLT Antonín, *Vznik a vývoj textilních podniků v oblasti Podkrkonoší, Jablonec nad Jizerou 1971*, in: SOKA Semily, *SBrk. č. 151, nefol. Ve třicátých letech zanikla i Popperova tkalcovna v Hořicích*.
- ³²² SOKA Jičín, AM Pecka, *Protokoly o schůzích stavební komise, 1901–1931*, kn. č. 42, inv. č. 151, s. 183.
- ³²³ SOA Zámorsk, *Velkostatek Kumburk, Přípis panu Chlistovskému 1926*, kart. č. 279, inv. č. 1978.
- ³²⁴ SOA Zámorsk, *Velkostatek Kumburk, Akciový pivovar v Nové Pace ohledně koupě pivovaru 1926*, kart. č. 280, inv. č. 2179.
- ³²⁵ PAVEL Petr, *Dodatky a zajímavosti k peckovskému pivovaru*, LP XVII, č. 4/2007, s. 12.
- ³²⁶ SOKA Jičín, AM Pecka, *Protokoly o schůzích stavební komise, 1901–1931*, kn. č. 42, inv. č. 151, s. 145.
- ³²⁷ Vilkou byl tehdy označován v Pecce každý vícepatrový dům se zahradou, neboť většina staveb byla přizemních s jednou či dvěma podkrovními místnostmi. Vilka čp. 230 byla postavená na zahradě domu čp. 170 profesorem Aloisem Kudrnovským při nově rozšířené silnici vedoucí od kostela k vinopalně. Další vilka čp. 229 se zrodila nad rybníkem Tešnov a její majitelkou byla Františka Vokatá. V záhybu silnice na Popluží byla postavena vilka čp. 241 sekýrníka Františka Čefovského. SOKA Jičín, AM Pecka, *Protokoly o schůzích stavební komise, 1901–1931*, kn. č. 42, inv. č. 151, s. 161, 163.
- ³²⁸ Tento dům vznikl v roce 1928 přestavbou skladu uhlí, na který byly přistavěny obytné místnosti. SOKA Jičín, AM Pecka, *Protokoly o schůzích stavební komise, 1901–1931*, kn. č. 42, inv. č. 151, s. 164.
- ³²⁹ Jan Šmída byl obratný stavitel, ale velmi rád vysedával po hospodách. Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 266.
- ³³⁰ SOKA Jičín, AM Pecka, *Protokoly o schůzích stavební komise, 1901–1931*, kn. č. 42, inv. č. 151, s. 184–185.
- ³³¹ Tamtéž, s. 191. Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 272
- ³³² SOKA Jičín, *Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.*
- ³³³ Ve školním roce 1919/1920 byl na škole zaznamenán pouze jeden bezvěrec. O rok později bylo osm žáků bez vyznání a čtyři byli příslušníky Československé církve.
- ³³⁴ SOKA Jičín, AM Pecka, *Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933*, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 103–104; Rafael Engelman zemřel 26. září 1924 po dlouhé nemoci. Na peckovské škole působil od roku 1904. Byl členem obecního zastupitelstva, předsedou Občanské záložny, zemským dozorcem Jednoty hasičské a členem několika peckovských spolků.
- ³³⁵ SOKA Jičín, *Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.*
- ³³⁶ SOKA Jičín, AM Pecka, *Zřízení měšťanské a újezdní měšťanské školy 1904–1941*, kart. č. 43, inv. č. 548; SOKA Jičín, *Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek; Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.*
- ³³⁷ Tamtéž, s. 223.
- ³³⁸ SOKA Jičín, *Živnostenská škola pokračovací, neuspoř. archivní soubor.*
- ³³⁹ SOKA Jičín, AM Pecka, *Zřízení a činnost Hospodářské školy v Pecce 1923–1944*, kart. č. 43, inv. č. 552.
- ³⁴⁰ Obec Stupná se v roce 1937 odtrhla od peckovské farnosti a přifařila se k Vidochovu.
- ³⁴¹ Novopacko. *Vlastivědná monografie okresu, díl II., Nová Paka 1927*, s. 502–505, 554.
- ³⁴² Na delší dobu se jednalo o posledního peckovského faráře, neboť po něm na peckovské faře pobývali pouze kněží ve funkci administrátorů, jako František Vosáhlo (1936–1938), František

Vlček (1938–1940), Jan Langner (1940–1942), Alois Voral (1943–1944) a Jan Mikule (1944–1945). Farářem byl ustanoven až František Kalenský v roce 1945.

³⁴³ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 216; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 23.

³⁴⁴ SOA Zámorsk, Velkostatek Kumburk, Opravy věže peckovského kostela, kart. č. 362, inv. č. 4184.

³⁴⁵ Alois Kudrnovský byl peckovský rodák a profesor na Karlově univerzitě.

³⁴⁶ Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 420–425.

³⁴⁷ Před trauttmansdorffským znakem bylo v tomto místě vymalováno patrně Boží oko.

³⁴⁸ Eugen (Evžen) Vacek daroval kovový lustr, který byl v roce 1958 vyměněn za skleněný. Viz Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena na Římskokatolickém farním úřadě v Pecce, s. 431.

³⁴⁹ Restaurování kostela podrobně zachycuje: Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 426–432.

³⁵⁰ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 251–252.

³⁵¹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 280–282. SOkA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.

³⁵² Tamtéž.

³⁵³ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 246.

³⁵⁴ Památník padlým v sedmileté válce byl vybudován rovněž z popudu místního odboru KČT a nachází se u Lhoteckého potoka pod čp. 112. Viz SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 311.

³⁵⁵ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 248.

³⁵⁶ Jindřich Štemberka byl propagátorem Orlických hor, působil jako advokát v Rychnově nad Kněžnou.

³⁵⁷ Proti výstavbě nákladného pomníku vystupoval František Poslt. Obec původně chtěla vystavět pomník za 8 000 korun, ale nakonec se jeho náklady vyšplhaly na 28 000 korun. Viz Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 252–254; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 307.

³⁵⁸ Z tohoto cvičení se dochoval film, který je v současnosti uložený v archivu novopacké sokolské jednoty.

³⁵⁹ Jednalo se o tematickou maškarní zábavu v období masopustu, která se uskutečňovala na předem dané téma. První ročník sokolských šibřinek v Pecce se uskutečnil v roce 1930 na téma Ze všech dílů světa.

³⁶⁰ Sokolský prapor byl původně praporem živnostenského společenstva. Jednota si ho upravila pro své potřeby. Viz SOkA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Stručný přehled událostí ze života TJ Sokol Pecka 1900–1925, nefol.

³⁶¹ Dobrovolníci z řad Sokola odpracovali na koupališti devět tisíc hodin. Viz SOkA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Stručný přehled událostí ze života TJ Sokol Pecka 1900–1925, nefol.

³⁶² VEJVODA Břetislav, Skorolegenda o vzniku koupaliště Prachovníku, LP XV, č. 4/2005, s. 7–8.

³⁶³ STÁREK Jaroslav, Pecka a kino LP XIII, č. 4/2003, s. 6–7.

³⁶⁴ Sletové štafety se uskutečňovaly před každým všesokolským sletem a každá jednota v nich měla předem vymezenou trasu, kterou její zástupci museli absolvovat.

³⁶⁵ Údaje o peckovském Sokolu byly čerpány z následujících archivních pramenů: SOkA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Stručný přehled událostí ze života TJ Sokol Pecka 1900–1925; Tamtéž, Zápisy ze schůzí dramatického odboru Sokola 1927–1959; Tamtéž, Kniha zápisů ze schůzí Sokola 1926–1949.

³⁶⁶ Datum vzniku tohoto spolku je rozporuplné. Školní kronika tvrdí, že byl založen v roce 1928, publikace 50 let kopané v Pecce uvádí rok 1932 a spolkový katastr okresního úřadu Nová Paka uvádí rok 1933. Posledně zmíněné datum úředně potvrzené je oficiálním datem založení spolku.

³⁶⁷ VITICH František, 50 let kopané v Pecce 1932–1982, Nová Paka 1982, s. 1–2.

³⁶⁸ MACHEK Karel a kol., 100 let požární ochrany v Pecce, Pecka 1981, s. 10–12.

³⁶⁹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 232.

³⁷⁰ Tamtéž, s. 248; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 300–301.

³⁷¹ MACHEK Karel a kol., 100 let požární ochrany v Pecce, Pecka 1981, s. 17.

³⁷² Z finančních důvodů obec nebrala v potaz doporučení Zemského památkového úřadu na výstavbu šindelové střechy.

³⁷³ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 235–237.

- ³⁷⁴ Muzejní spolek jako zakladatel peckovského muzea byl součástí okrašlovacího spolku, ten však předal jeho správu KČST, který si z tohoto titulu dělal nároky na vlastnictví muzea. Viz Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 262.
- ³⁷⁵ Muzeum v přízemních prostorách hradu fungovalo až do generální opravy hradu v roce 1960. Viz KOCIÁNOVÁ Věra – PAVEL Petr – TOMÍČEK Tomáš, Hrad a městyš Pecka, ed. Novopacko, Nová Paka 2010, s. 47.
- ³⁷⁶ 75 let KČT v Pecce, PL IX, č. 1/1999, s. 3.
- ³⁷⁷ STÁREK Jaroslav, Klub českých turistů z pohledu řadového člena a turistického značkaře, LP XVII, č. 3/2007, s. 14–15.
- ³⁷⁸ SOkA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.
- ³⁷⁹ SOkA Jičín, OÚ Nová Paka, Spolkový katastr, kn. č. 296–297, inv. č. 1233–1234.
- ³⁸⁰ SOkA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.
- ³⁸¹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 212; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městského zastupitelstva 1922–1933, kn. č. 39, inv. č. 148, s. 79.
- ³⁸² SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933 – 1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 33.
- ³⁸³ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 273, 295.
- ³⁸⁴ SOkA Jičín, Ochotnický divadelní spolek Tyl Pecka, Kniha zápisů ze schůzí ochotnického divadelního spolku Tyl 1908 –1947, nefol.
- ³⁸⁵ STÁREK Jaroslav, Pecka a kino, LP XIII, č. 4/2003, s. 6
- ³⁸⁶ KÁRNÍK Zdeněk, Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930–1935), in: České země v éře První republiky (1918–1938), Praha 2002, s. 490–491.
- ³⁸⁷ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 271.
- ³⁸⁸ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 70, 73; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 275.
- ³⁸⁹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 275–276.
- ³⁹⁰ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 76, 90.
- ³⁹¹ Tamtéž, s. 77.
- ³⁹² Tamtéž, s. 102.
- ³⁹³ Agenda nezaměstnaných a agenda chudinství byla vedena v rámci sociální politiky obce.
- ³⁹⁴ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 284.
- ³⁹⁵ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 165–168.
- ³⁹⁶ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 285.
- ³⁹⁷ Tamtéž, s. 286–287. SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933 – 1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 179.
- ³⁹⁸ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 173, 179.
- ³⁹⁹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 287.
- ⁴⁰⁰ Dne 28. září 1938 postoupil starosta František Břelek funkci svému náměstkovi Františku Kudrnovskému, neboť očekával povolání k vojsku. Tamtéž, s. 173, 180.
- ⁴⁰¹ GEBHART Jan – KUKLÍK Jan, Velké dějiny zemí Koruny české XV. a, Praha – Litomyšl 2006, s. 9, 18.
- ⁴⁰² Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 288.
- ⁴⁰³ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 288–289; SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933 – 1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 174–175, 180.
- ⁴⁰⁴ SOkA, Jičín, AM Pecka, Politické strany 1904–1938, kart. č. 45, inv. č. 603.
- ⁴⁰⁵ Tamtéž, inv. č. 607.
- ⁴⁰⁶ JANÁK J. – HLADÍKOVÁ Z. – DOBEŠ J., Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, Praha 2005, s. 406–411.
- ⁴⁰⁷ Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933 – 1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 197, 203, 211.
- ⁴⁰⁸ Tamtéž, s. 302–303.
- ⁴⁰⁹ Tamtéž, s. 243.
- ⁴¹⁰ Tamtéž, s. 349.
- ⁴¹¹ GEBHART Jan – KUKLÍK Jan, Velké dějiny zemí Koruny české XV. a, Praha – Litomyšl 2006, s. 208, 216–217.

-
- ⁴¹² Nařízení ze dne 4. července 1939, č. 136/1940 Sb., o právním postavení Židů ve veřejném životě. Viz SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933 – 1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 234.
- ⁴¹³ Tamtéž, s. 243.
- ⁴¹⁴ SOKA Jičín, AM Pecka, Civilní protiletecká ochrana v obci 1935–1945, kart. č. 27, inv. č. 401.
- ⁴¹⁵ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 348–349.
- ⁴¹⁶ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 351, 387.
- ⁴¹⁷ Tamtéž, s. 362.
- ⁴¹⁸ Tato rozsáhlá policejní akce nazvaná Gitter, tj. Mříže byla namířena proti antifašistům, zejména komunistům. Jejím provedením byly pověřeny okresní četnické stanice. Karel Souček byl znovu zatčen 24. ledna 1944 při totálním nasazení a zemřel ve slezském koncentračním táboře Gross-Rossen dne 16. března 1944. Viz Pecka v odboji 1939–1945, Pecka 1983, nefol.
- ⁴¹⁹ Podle pamětní knihy měl být Arnold Wolf rukojmím při vypuknutí války s Polskem. Viz Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 296.
- ⁴²⁰ Peckovská mládež se přesto scházela v hostinci U lázní, kde navzdory zákazu zábav a večírků pořádala tancovačky při gramofonu.
- ⁴²¹ Jednalo se o dřevěné žlutě natřené tabule s černým písmem.
- ⁴²² SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 294–295.
- ⁴²³ Tamtéž, s. 335.
- ⁴²⁴ SOKA Jičín, AM Pecka, Regulace a úpravy Brodeckého potoka, kart. č. 34, inv. č. 453.
- ⁴²⁵ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 196, 245, 247, 249, 263, 264, 297; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 306–307.
- ⁴²⁶ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 307, 319; SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 243, 305; SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek; Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.
- ⁴²⁷ SOKA Jičín, AM Pecka, Gravitační vodovod pro Pecku, kart. č. 34, inv. č. 452.
- ⁴²⁸ Tento projekt byl uskutečněn až na počátku padesátých let při instalaci ústředního topení do školy.
- ⁴²⁹ S výstavbou Rolfova vodovodu se započalo až dva roky po válce.
- ⁴³⁰ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 247, 251, 263, 264, 277, 296, 327, 332, 347, 351, 361, 365, 369, 379, 385; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 299–306, 311–314, 323, 329–330, 335.
- ⁴³¹ SOKA Jičín, AM Pecka, Vodní právo 1941, kart. č. 34, inv. č. 456.
- ⁴³² POCHOBRADSKÁ Helena, Úvod k inventáři fondu M. B. Neumann synové – UNION mechanická tkalcovna Pecka, Zámorsk 2007.
- ⁴³³ SOKA Jičín, Živnostenské společenstvo potravní Pecka – neinventarizováno, Likvidace společenstva 1940, kart. č. 1.
- ⁴³⁴ SOKA Jičín, Společenstvo různých živností – neinventarizováno, Stanovy 1942, kart. č. 1.
- ⁴³⁵ K tomuto stavu také přispělo již v roce 1939 propuštění učitelů z československé armády. Jednalo se například o Miroslava Havlíka. Viz SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.
- ⁴³⁶ SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.; Tamtéž, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy 1940–1945, s. 19–22.
- ⁴³⁷ SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy 1940–1945, s. 37–42, 45.
- ⁴³⁸ Tamtéž, s. 79, 104, 106, 114.
- ⁴³⁹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 325.
- ⁴⁴⁰ SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy 1940–1945, s. 65, 80, 109, 143.
- ⁴⁴¹ Tamtéž, s. 129–130.
- ⁴⁴² Tamtéž, s. 135–142, 147.
- ⁴⁴³ Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 432.
- ⁴⁴⁴ Tamtéž, s. 435.
- ⁴⁴⁵ TRNKOVÁ Věra, Mé vzpomínky na Pecku III, LP XVII, č. 3/2007 s. 10–11.

- ⁴⁴⁶ Divadelní a ochotnický spolek Tyl tehdy nevykazoval žádnou činnost, proto údaje o počtu jeho členů nejsou známy. Viz SOKA Jičín, Základní škola a Mateřská škola Pecka 1788–2008, neuspoř. Přírůstek, Pamětní kniha obecné a měšťanské školy peckovské 1918–1951, nefol.; SOKA Jičín, OÚ Nová Paka, Spolky Pecka 1937–1942, kart. č. 608, inv. č. 1580.
- ⁴⁴⁷ Představenou opatrovny byla tehdy Marcela Šilhavá a na její správu dohlíželo tříčlenné Kuratorium.
- ⁴⁴⁸ Obvodním lékařem v Pecece byl MUDr. František Večeřík až do roku 1944. Po něm převzal obvod v únoru 1945 MUDr. Josef Tomáš, který se zapojil do místního odboje. Pamětní kniha obce Pecka, rukopis, s. 299; SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 385.
- ⁴⁴⁹ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1950, kn. č. 41, inv. č. 150, s. 337; Tamtéž, Místní odbočka klubu českých turistů 1927–1943, kart. č. 45, inv. č. 597.
- ⁴⁵⁰ SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Kniha zápisů ze schůzí Sokola 1926–1949, nefol.; Tamtéž, Pokladní kniha Sokola 1940–1953, nefol.
- ⁴⁵¹ SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Pokladní kniha Sokola 1940–1953, nefol.
- ⁴⁵² Dokonce byla založena spořitelni knížka pro postavení kulturního domu.
- ⁴⁵³ SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Pokladní kniha Sokola 1940–1953, nefol.
- ⁴⁵⁴ Domovní prohlídka u Josefa Spanilého proběhla na základě udání Jana Pelzella. SOKA Jičín, ONV Jičín – TNK Nová Paka, kart. č. 8–14 nebo SOKA Jičín, MNV Pecka, Zprávy trestní komise ONV Nová Paka 1948 a Trestní spisy B–Z, kart. č. 16, inv. č. 272, 273.
- ⁴⁵⁵ SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Kniha zápisů ze schůzí Sokola 1926–1949, nefol.; Tamtéž, Pokladní kniha Sokola 1940–1953, nefol.; Pecka v odboji 1939–1945, Pecka 1983, nefol.
- ⁴⁵⁶ SOKA Jičín, Ochotnický divadelní spolek Tyl Pecka, Kniha zápisů ze schůzí ochotnického divadelního spolku Tyl 1908–1947, nefol.
- ⁴⁵⁷ SOKA Jičín, AM Pecka, Sportovní klub Harant, kart. č. 44, inv. č. 593.
- ⁴⁵⁸ KOCIÁNOVÁ Věra, Taková byla válka..., LP XV, č. 1/2005, s. 10–11.
- ⁴⁵⁹ GEBHART Jan – KUKLÍK Jan, Velké dějiny zemí Koruny české XV. a, Praha – Litomyšl 2006, s. 192–200.
- ⁴⁶⁰ SOKA Jičín, ONV Jičín – TNK Nová Paka, kart. č. 8–14 nebo SOKA Jičín, MNV Pecka, Zprávy trestní komise ONV Nová Paka 1948 a Trestní spisy B–Z, kart. č. 16, inv. č. 272, 273.
- ⁴⁶¹ SOKA Jičín, AM Pecka, Židé, židovský majetek, označení židů, osvědčení o nežidovském původu 1856–1942, kart. č. 26, inv. č. 381.
- ⁴⁶² Kopie tajného zápisu o vzniku Národního osvobozovacího výboru je uložena na úřadě Městyse Pecka.
- ⁴⁶³ Jan RAIL – Jiří MICKA, Pačáci v odboji – Účast občanů Novopacka a okolí ve II. zahraničním a domácím odboji v letech 1939–1945, Jičín 2010, s. 5–6; BENČOVÁ Ivona, Osobnosti Novopacka, Nová Paka 2011, s. 8.
- ⁴⁶⁴ GEBHART Jan – KUKLÍK Jan, Velké dějiny zemí Koruny české XV. b, Praha – Litomyšl 2007, s. 573.
- ⁴⁶⁵ Pecka v odboji 1939–1945, Pecka 1983, nefol.
- ⁴⁶⁶ GEBHART Jan – KUKLÍK Jan, Velké dějiny zemí Koruny české XV. b, Praha – Litomyšl 2007, s. 574.
- ⁴⁶⁷ Pecka v odboji 1939–1945, Pecka 1983, nefol.; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 351–354.
- ⁴⁶⁸ SOKA Jičín, ONV Nová Paka, Odevzdání se německého generála Lamberta v Pecece 1945, kart. č. 3, inv. č. 231.
- ⁴⁶⁹ KOCIÁNOVÁ Věra, Taková byla válka..., LP XV, č. 1/2005, s. 10–11.
- ⁴⁷⁰ BLAŽÍKOVÁ Helena, Jak se učilo po válce, LP XVIII, č. 2008/3, s. 12–13; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 354–360.
- ⁴⁷¹ ČEŘOVSKÝ Jaroslav, Národní hymna byla jeho osudem, LP XVIII, č. 4/2008, s. 13.
- ⁴⁷² Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 348–349.
- ⁴⁷³ Dekret prezidenta republiky č. 11/1944 Úř. věst. čsl., o obnovení právního pořádku.
- ⁴⁷⁴ Dekret prezidenta republiky č. 121/1945 Sb. z. a n., o územní organizaci správy.
- ⁴⁷⁵ Dekret prezidenta republiky č. 18/1944 Úř. věst. čsl., o národních výborech a Prozatímním národním shromáždění.
- ⁴⁷⁶ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 390; Pecka v odboji 1939–1945, Pecka 1983, nestr.
- ⁴⁷⁷ Ilegální národní výbor ve složení Josef Spanilý, Bohumil Černý, František Šádek, MUDr. Josef Tomáš a Miloslav Machytka byl ustaven již 3. září 1944. HELIGROVÁ Milena, Inventář archivního fondu, Místní národní výbor Pecka, SOKA Jičín 2002, s. I.

- ⁴⁷⁸ Ustavení MNV proběhlo na základě vl. nař. č. 44/1945 Sb. o volbě a pravomoci národních výborů a vl. nař. č. 45/1945 o úplném znění vl. nař. o volbě a pravomoci národních výborů.
- ⁴⁷⁹ Spory při první volbě předsednictva MNV zachyceny in: SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 396–398.
- ⁴⁸⁰ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zaměstnanci MNV 1945–1951, kart. č. 6, inv. č. 151.
- ⁴⁸¹ Veškerý inventář z hostince pana Bäumelta byl v říjnu 1945 předán správě novopackého pivovaru. V roce 1947 byl z budovy MNV odstraněn nápis Radnice.
- ⁴⁸² V červnu 1945 bylo v Pecce evidováno 1307 obyvatel, z toho devět Němců, z nichž pět bylo dětského věku.
- ⁴⁸³ SOkA Jičín, MNV Pecka, Evidence Němců 1945–1949, kart. č. 5, inv. č. 132.
- ⁴⁸⁴ SOkA Jičín, MNV Pecka, Odsun Němců 1945–1946, kart. č. 5, inv. č. 136.
- ⁴⁸⁵ Jednalo se o pětičlennou rodinu Lorenzovu, která se v lednu 1949 odstěhovala z Pecky za prací do Nové Paky; dále pak o Adolfa a Josefa Lukschovi (Josef byl obchodním příručím u výrobce kravat pana Kracíka); dalšími byli Josef Ersepke pracující v Tibě a Herrmína Kamlerová, služebná v hotelu Roubal.
- ⁴⁸⁶ SOkA Jičín, ONV Nová Paka, Odsun 1949, kart. č. 27, inv. č. 330.
- ⁴⁸⁷ SOkA Jičín, MNV Pecka, Změna příjmení 1946–1950, kart. č. 5, inv. č. 138.
- ⁴⁸⁸ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zpravodajství MNV v Pecce č. 3 – tisková zpráva, kart. č. 18.
- ⁴⁸⁹ SOkA Jičín, MNV Pecka, Osídlování pohraničí 1945, kart. č. 5, inv. č. 137.
- ⁴⁹⁰ Doklady o těchto kauzách lze sledovat in: SOkA Jičín, ONV Jičín – TNK Nová Paka, kart. č. 8–14 nebo SOkA Jičín, MNV Pecka, Zprávy trestní komise ONV Nová Paka 1948 a Trestní spisy B–Z, kart. č. 16, inv. č. 272, 273.
- ⁴⁹¹ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 404.
- ⁴⁹² O milost Pelzell žádal v roce 1952, 1954. SOkA Jičín, ONV Jičín – TNK Nová Paka, kart. č. 8–14 nebo SOkA Jičín, MNV Pecka, Zprávy trestní komise ONV Nová Paka 1948 a Trestní spisy B–Z, kart. č. 16, inv. č. 272, 273.
- ⁴⁹³ KLV Lager neboli Kinderlandsverschickungslager byly kolonie dětí z bombardovaného Porýní, které byly v Pecce u Roubalů ubytovávány v letech 1942–1945.
- ⁴⁹⁴ SOkA Jičín, MNV Pecka, Konfiskace majetku, kart. č. 15, inv. č. 255–257.
- ⁴⁹⁵ V prosinci 1945 byl z národní správy vyňat dům čp. 4 a předán do rukou Františka a Karla Neuradových, synům Amálie Neuradové, která zahynula v Osvětimi. Němci tuto nemovitost zabavili z důvodu rasové persekuce a převedli ji na Vystěhovalecký fond pro Čechy a Moravu.
- ⁴⁹⁶ Podle vládního nařízení č. 120/1946 bylo nařízeno obnovit MNV a jejich složky na základě výsledků voleb do Ústavodárného shromáždění.
- ⁴⁹⁷ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 453–456, 517; SOkA Jičín, MNV Pecka, Volby 1946, kart. č. 4, inv. č. 119.
- ⁴⁹⁸ Dne 28. října 1946 prezident republiky slavnostně podepsal zákon o dvouletém hospodářském plánu č. 192/1946 Sb.
- ⁴⁹⁹ Všeobecnou pracovní povinnost upravoval speciální dekret. Vztahoval se na práci, která byla neodkladná a ve veřejném zájmu pro muže 16–55 let a pro ženy 18–45 let, výjimkou byli vojáci, vysokoškoláci, těhotné a jiní.
- ⁵⁰⁰ SOkA Jičín, MNV Pecka, Pracovní povinnost 1945–1949, kart. č. 1, inv. č. 103.
- ⁵⁰¹ SOkA Jičín, MNV Pecka, Daně a obecní poplatky 1945–1951, kart. č. 10, inv. č. 197, 198.
- ⁵⁰² SOkA Jičín, MNV Pecka, Pronájem lomu a těžba písku 1949–1971, kart. č. 15, inv. č. 254.
- ⁵⁰³ SOkA Jičín, MNV Pecka, Rozpočet 1946, kart. č. 8, inv. č. 167.
- ⁵⁰⁴ SOkA Jičín, MNV Pecka, Elektrárenské družstvo 1946, kart. č. 15, inv. č. 250.
- ⁵⁰⁵ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 511, 520.
- ⁵⁰⁶ Tamtéž, s. 525, 541.
- ⁵⁰⁷ SOkA Jičín, MNV Pecka, Přemístění telefonního vedení 1947–1949, kart. č. 9, inv. č. 190.
- ⁵⁰⁸ SOkA Jičín, MNV Pecka, Regulační plán obce 1948–1978, kart. č. 9, inv. č. 175.
- ⁵⁰⁹ SOkA Jičín, MNV Pecka, Akce UNRRA 1946, kart. č. 13, inv. č. 227.
- ⁵¹⁰ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zřízení mimořádné vyživovací komise 1947–1949, kart. č. 13, inv. č. 228.
- ⁵¹¹ SOkA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 409, 461, 467, 477, 500, 509, 515, 525, 537.
- ⁵¹² SOkA Jičín, MNV Pecka, Vodní zdroje, kart. č. 14, inv. č. 235, 240–242.
- ⁵¹³ Dnes je Dolní Nová Ves součástí obce Lázně Bělohrad.

- ⁵¹⁴ PRŮCHA Václav a kol., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992*, 2. díl 1945–1992, Brno 2009, s. 94–97.
- ⁵¹⁵ POCHOBRADSKÁ Helena, Úvod k inventáři fondu M. B. Neumann synové – UNION mechanická tkalcovna Pecka, SOA Zámorsk 2007.
- ⁵¹⁶ SOKA Jičín, MNV Pecka, Žádost o změnu označení firmy UTAG 1945, kart. č. 15, inv. č. 261.
- ⁵¹⁷ BALETKA Jiří, Představuje se TIBA Pecka, in: Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí, Předvoj XXVI, č. 13, s. 4; DUSIL Lubomír, Přehled vývoje národního podniku TIBA Dvůr Králové nad Labem od založení do roku 1980, Sborník příspěvků k dějinám textilní a oděvní výroby v ČSSR sv. I, Ústí nad Orlicí 1982, s. 98.
- ⁵¹⁸ SOKA Jičín, OÚ Nová Paka, Spolkový rejstřík, kn. č. 297, inv. č. 1234, nefol.
- ⁵¹⁹ Almanach ZŠ Pecka 1910–2010, vydaný u příležitosti 100. výročí školní budovy, Pecka 2010, s. 5.
- ⁵²⁰ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 444, 480, 491.
- ⁵²¹ SOKA Jičín, MNV Pecka, Předškolní zařízení pro děti 1946, kart. č. 17, inv. č. 292.
- ⁵²² Svaz přátel SSSR v Československu odbočka Pecka měl první valnou hromadu 27. 7. 1945 a počet jeho členů byl 290. Náplní jeho činnosti byla divadelní představení, projevy, zdravotní a filmová představení.
- ⁵²³ SOKA Jičín, ONV Nová Paka, Spolky – Pecka, kart. č. 32.
- ⁵²⁴ STÁREK Jaroslav, Pecka a kino, LP XIII, č. 4/2003, s. 6–7.
- ⁵²⁵ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 449.
- ⁵²⁶ Sokolové očekávali sjednocení tělovýchovy již v roce 1945, ale když k tomu do konce roku nedošlo, rozhodli se pro obnovu jednoty. SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Stručný přehled událostí ze života TJ Sokol Pecka 1900–1925, nefol.
- ⁵²⁷ SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Kniha zápisů ze schůzí Sokola 1926–1949, nefol.
- ⁵²⁸ SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Stručný přehled událostí ze života TJ Sokol Pecka 1900–1925, nefol.
- ⁵²⁹ STÁREK Jaroslav, Jak jsem začínal v Pece s odbíjenou, LP XIV, č. 1/2004, s. 18–19.
- ⁵³⁰ SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Kniha zápisů ze schůzí Sokola 1926–1949, nefol.
- ⁵³¹ SOKA Jičín, Ochotnický divadelní spolek Tyl Pecka, Kniha zápisů ze schůzí ochotnického divadelního spolku Tyl 1908–1947, nefol.
- ⁵³² TRYBENEKROVÁ Věra, Hřiště nám slouží již 60 let, LP XVIII, č. 2/2008, s. 27 a SOKA Jičín, MNV Pecka, SK Harant pozemek pro hřiště 1946, kart. č. 18, inv. č. 312.
- ⁵³³ SOKA Jičín, MNV Pecka, Svaz branné výchovy 1946, kart. č. 18, inv. č. 311.
- ⁵³⁴ MACHEK Karel a kol., 100 let požární ochrany v Pece, Pecka 1981, s. 14.
- ⁵³⁵ HAVELKA Jaroslav, Mým přátelům, Ostrava 2008, s. 46.
- ⁵³⁶ EXNER Oldřich, Meandry mého mládí, LP IXX, č. 4/2009, s. 10–12.
- ⁵³⁷ SOKA Jičín, MNV Pecka, Junák 1946, kart. č. 18, inv. č. 310.
- ⁵³⁸ SOKA Jičín, MNV Pecka, Zprávy o činnosti místní knihovny 1945–1950, kart. č. 17, inv. č. 296; SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 493, 562, 568.
- ⁵³⁹ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 503, 511; SOKA Jičín, MNV Pecka, Opravy a údržba hradu 1946–1979, kart. č. 9, inv. č. 181.
- ⁵⁴⁰ SOKA Jičín, MNV Pecka, Tištěné zprávy MNV 1946, kart. č. 18, inv. č. neoznačeno.
- ⁵⁴¹ NEDVĚDICKÝ Kamil, Únor 1948 jako počátek nelegitimního režimu, Securitas Imperii 17, č. 2/2010, s. 70–79.
- ⁵⁴² Protože se jednalo o malý závod, byla činnost milicí během padesátých let ukončena. BALETKA Jiří, Představuje se TIBA Pecka, in: Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí, Předvoj XXVI, č. 13, s. 4.
- ⁵⁴³ SOKA Jičín, MNV Pecka, Místní akční výbor Národní fronty, kart. č. 1, inv. č. 101–102.
- ⁵⁴⁴ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 394–397.
- ⁵⁴⁵ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 568.
- ⁵⁴⁶ Tamtéž, s. 571.
- ⁵⁴⁷ SOKA Jičín, MNV Pecka, Rezignace a uvolnění členů MNV 1945–1948, kart. č. 6, inv. č. 150.
- ⁵⁴⁸ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 574–575.
- ⁵⁴⁹ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 602.

- ⁵⁵⁰ Zrušení domovského práva proběhlo na základě č. 174/1948 Sb.; SOKA Jičín, MNV Pecka, Zrušení domovského práva 1949, kart. č. 5, inv. č. 128.
- ⁵⁵¹ SOKA Jičín, MNV Pecka, Újezdni tajemníci 1949, kart. č. 6, inv. č. 155.
- ⁵⁵² SOKA Jičín, MNV Pecka, Matrikář 1949–1951, kart. č. 6, inv. č. 153.
- ⁵⁵³ SOKA Jičín, MNV Pecka, Bytová komise a bytové záležitosti 1945–1985, kart. č. 15, inv. č. 246–247; SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 561, 578.
- ⁵⁵⁴ SOKA Jičín, MNV Pecka, Sčítání lidu 1950, kart. č. 4, inv. č. 122.
- ⁵⁵⁵ Třicáté výročí založení SPOZ, Informační zpravodaj z Peckovska 1983, č. 3.
- ⁵⁵⁶ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly ze schůzí městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 593, 603.
- ⁵⁵⁷ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 603; SOKA Jičín, MNV Pecka, Zřízení místního rozhlasového zařízení 1949–1952, kart. č. 18, inv. č. 299.
- ⁵⁵⁸ SOKA Jičín, MNV Pecka, Opravy ve školní budově 1948–1953, kart. č. 9, inv. č. 180.
- ⁵⁵⁹ SOKA Jičín, MNV Pecka, Akce 5 M – investiční výstavba 1952, kart. č. 9, inv. č. 178.
- ⁵⁶⁰ SOKA Jičín, MNV Pecka, Rozšíření koupaliště 1950–1951, kart. č. 9, inv. č. 183.
- ⁵⁶¹ SOKA Jičín, MNV Pecka, Rybníky – seznam a využití 1947–1949, kart. č. 14, inv. č. 242.
- ⁵⁶² SOKA Jičín, MNV Pecka, Regulace Lázeňského potoka 1950–1951, kart. č. 14, inv. č. 241.
- ⁵⁶³ SOKA Jičín, MNV Pecka, Převzetí vodovodního zařízení 1951, kart. č. 14, inv. č. 233.
- ⁵⁶⁴ SOKA Jičín, MNV Pecka, Vodní zdroje – výstavba vodovodu 1945–1983, kart. č. 14, inv. č. 235; TRYBENEKROVÁ Věra, Stavba peckovského vodovodu, LP XVIII, č. 1/2008, s. 12.
- ⁵⁶⁵ KAPLAN Karel, Proměny české společnosti 1948–1960 – část první, in: Česká společnost po roce 1945, sv. 3, Praha 2007, s. 46–47.
- ⁵⁶⁶ BALETKA Jiří, Představuje se TIBA Pecka, in: Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí, Předvoj XXVI, č. 13, s. 4.
- ⁵⁶⁷ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 473–476.
- ⁵⁶⁸ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 476.
- ⁵⁶⁹ PRŮCHA Václav a kol., Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992, 2. díl 1945–1992, Brno 2009, s. 75–82.
- ⁵⁷⁰ Tamtéž, s. 195–198.
- ⁵⁷¹ SOKA Jičín, MNV Pecka, Místní rolnická komise a revize první pozemkové reformy, kart. č. 1946–1951, inv. č. 210.
- ⁵⁷² SOKA Jičín, MNV Pecka, Konfiskace a zavedení národní správy na zemědělský majetek 1946–1951, kart. č. 15, inv. č. 259.
- ⁵⁷³ SOKA Jičín, MNV Pecka, Trestní spisy B–Z 1945–1951, kart. č. 16, inv. č. 273.
- ⁵⁷⁴ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 465–469.
- ⁵⁷⁵ JANKŮ Radka, Úvod k inventáři Okresní jednota živnostenských společenstev Jičín 1912–1952, SOKA Jičín 2012, s. 6–7.
- ⁵⁷⁶ PRŮCHA Václav a kol., Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992, 2. díl 1945–1992, Brno 2009, s. 334–336.
- ⁵⁷⁷ SOKA Jičín, MNV Pecka, Živnostenské záležitosti – podniky 1945–1952, kart. č. 15, inv. č. 249.
- ⁵⁷⁸ V hostinci Pod hradem u Posltů se po válce vystřídali tito nájemci: Emil Hromadník, Raimund Galiček a od září 1946 Josef Laušman. Viz tamtéž.
- ⁵⁷⁹ V předchozích dvou letech se krejčovské živnosti vzdala Marie Háková. Viz tamtéž.
- ⁵⁸⁰ SOKA Jičín, MNV Pecka, Živnostenské záležitosti 1945–1952, kart. č. 15, inv. č. 249.
- ⁵⁸¹ U Vítků bylo krom směšeného zboží i železářství a u Posltů navíc i sběrna kůží.
- ⁵⁸² SOKA Jičín, MNV Pecka, Živnostenské záležitosti 1945 - 1952, kart. č. 15, inv. č. 249.
- ⁵⁸³ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 481–485; SOKA Jičín, MNV Pecka, Živnostenské záležitosti 1945–1952, kart. č. 15, inv. č. 249.
- ⁵⁸⁴ Potraviny Berty Raimundové přešly pod nucenou národní správu již v roce 1949. Důvodem uvalení národní správy bylo nalezení utajených a nepříznaných zásob zboží. Pekařství u Lánských se od roku 1956 stalo součástí pekáren LSD Jednota. Poté bylo velmi záhy zavřeno z důvodu nemoci provozovatele Františka Lánského. Pekařství Vlastimila Manycha později rovněž přešlo pod pekárny LSD Jednota a fungovalo až do roku 1962. Po Manychově smrti byla pekárna zrušena.
- ⁵⁸⁵ Masna u Fejfarů přešla v roce 1952 pod národní podnik Pramen. Původní prodej vázaného masného zboží byl zrušen a masné výrobky byly do řeznictví dováženy.
- ⁵⁸⁶ SOKA Jičín, MNV Pecka, Závady v zásobování 1951, kart. č. 13, inv. č. 232.
- ⁵⁸⁷ Příděl hnědého uhlí na jednu rodinu činil v roce 1959 14q a v roce 1979 23q. Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 455.

-
- ⁵⁸⁸ SOKA Jičín, ONV Nová Paka, Špatný stav zásobování, kart. č. 18, inv. č. 315.
- ⁵⁸⁹ Zákon o komunálních podnicích č. 199/1948.
- ⁵⁹⁰ Hostinská Marie Jindráková v čp. 189 byla jediná, která tento vstup tehdy odmítla. Hostinec u Hofmanů čp. 210 majitelé prodali v roce 1955 národnímu podniku Tiba, který v něm zřídil kulturní dům
- ⁵⁹¹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 478–480.
- ⁵⁹² PRŮCHA Václav a kol., Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992, 2. díl 1945–1992, Brno 2009, s. 344.
- ⁵⁹³ SOKA Jičín, MNV Pecka, Evidence obecního majetku, inventarizace 1951–1983, kart. č. 6, inv. č. 161.
- ⁵⁹⁴ PRŮCHA Václav a kol., Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992, 2. díl 1945–1992, Brno 2009, s. 347.
- ⁵⁹⁵ Svaz bojovníků za svobodu se změnil v roce 1951 na Československý svaz protifašistických bojovníků. Peckovská základní organizace se v šedesátých letech pravidelně scházela v hotelu Pecka, původně hotel Roubal. Členové se mezi sebou označovali jako bratři. Svaz pořádal besedy k různým výročím v základní škole. Pomáhal při akcích Z, v zemědělství, na koupališti i při sběru papíru a železa. SOKA Jičín, neuspoř. Československý svaz protifašistických bojovníků – základní organizace Pecka, Přehled činnosti 1960–1980, kart. č. 1.
- ⁵⁹⁶ SOKA Jičín, MNV Pecka, Seznam spolků v Pecce a přehled jejich činnosti 1948–1950, kart. č. 18, inv. č. 308.
- ⁵⁹⁷ SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Kniha zápisů ze schůzí Sokola 1926–1949, nefol.
- ⁵⁹⁸ HAVELKA Jaroslav, Mým přátelům, Ostrava 2008, s. 27, 49.
- ⁵⁹⁹ SOKA Jičín, MNV Pecka, Junák činnost – předání majetku ČSM 1946–1948, kart. č. 18, inv. č. 310; EXNER Oldřich, Meandry mého mládí – poslední díl, LP IXX, č. 4/2009, s. 10–12.
- ⁶⁰⁰ Zkratka DSO označovala dobrovolné sportovní organizace.
- ⁶⁰¹ SOKA Jičín, TJ Sokol Pecka neuspoř., Pokladní kniha Sokola 1940–1953, nefol.
- ⁶⁰² Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 488.
- ⁶⁰³ Rod Voňků – sportovci tělem i duší, LP XXI, č. 1/2011, s. 19.
- ⁶⁰⁴ Rod Voňků – sportovci tělem i duší, LP XXI, č. 1/2011, s. 21.
- ⁶⁰⁵ MACHEK Karel a kol., 100 let požární ochrany v Pecce, Pecka 1981, s. 15–17.
- ⁶⁰⁶ Na stejném místě ale v jiné podobě stojí hasičská zbrojnice dodnes.
- ⁶⁰⁷ KAPLAN Karel, Proměny české společnosti 1948–1960 – část první, in: Česká společnost po roce 1945, sv. 3, Praha 2007, s. 44–45.
- ⁶⁰⁸ SOKA Jičín, MNV Pecka, Místní klub lidových vyzkumníků – mičurinců 1950, kart. č. 13, inv. č. 224.
- ⁶⁰⁹ HYLMAR František, Myslivecké sdružení Pecka, LP XXI, č. 2/2001, s. 16–17.
- ⁶¹⁰ SOKA Jičín, MNV Pecka, Agitační středisko 1954, kart. č. 18, inv. č. 298.
- ⁶¹¹ KOCIÁNOVÁ Věra, Výstava ke 130. výročí ochotnického divadla na Pecce zahájena, LP XVI, č. 2/2006, s. 3.
- ⁶¹² SOKA Jičín, MNV Pecka, Úpravy v kině, kart. č. 9, inv. č. 182.
- ⁶¹³ SOKA Jičín, MNV Pecka, Zprávy o činnosti místní knihovny 1945–1950, kart. č. 17, inv. č. 296.
- ⁶¹⁴ KAPLAN Karel, Proměny české společnosti 1948–1960 – část první, in: Česká společnost po roce 1945, sv. 3, Praha 2007, s. 50–53.
- ⁶¹⁵ JANKŮ Radka, Úvod k inventáři Okresní archiv Nová Paka 1943 1948–1960, Jičín 1999, s. II; SOKA Jičín, Okresní archiv Nová Paka 1943 1948–1960, Pobočka Pecka 1956–1960, kart. č. 1, inv. č. 30
- ⁶¹⁶ JOHNOVÁ BOŽENA: Úvod k inventáři Obecná /národní/ a měšťanská /hlavní, střední/ škola smíšená v Pecce, Nová Paka 1964, in SOKA Jičín.
- ⁶¹⁷ SOKA Jičín, MNV Pecka, Spojení dětského útulku Charita s mateřskou školou 1949–1950, kart. č. 17, inv. č. 291.
- ⁶¹⁸ Josef Zahradník – učitel a ředitel školy, LP XXI, č. 1/2011, s. 9–10.
- ⁶¹⁹ Almanach ZŠ Pecka 1910–2010, vydaný u příležitosti 100. výročí školní budovy, Pecka 2010, s. 5.
- ⁶²⁰ Od roku 1976 byly Uhlíře a Dolní Javoří přičleněny k bělohorskému školnímu obvodu.
- ⁶²¹ SOKA Jičín, AM Pecka, Protokoly o schůzích městské rady 1933–1945 1950, inv. č. 150, kn. č. 41, s. 510.
- ⁶²² Původně se jednalo o rodný dům faráře Josefa Štemberky, který zahynul při lidické tragédii. Pamětní kniha obce Pecka, rukopis, s. 515.
- ⁶²³ PLECHÁČ Jaroslav, Vzpomínka na zapomenutého, LP XXI, č. 4/2011, s. 4.

- ⁶²⁴ Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 257.
- ⁶²⁵ Biskup Mořic Pícha tajně vysvětil biskupem v roce 1950 Karla Otčenáška. Tento akt byl úřady kvalifikován jako velezrada. Otčenášek poté prošel nejtěžšími československými věznicemi, mimo jiné Mírovem, Leopoldovem a Valdicemi. Propuštěn byl na amnestii v dubnu 1962. Jako kněz mohl oficiálně působit až od roku 1965. Do funkce hradeckého biskupa byl oficiálně uveden až v roce 1990. Viz Životopis Mons. ThLic. Karla Otčenáška, PaedDr.h.c., Biskupství královehradecké, Hradec Králové 2012, cit. 20. 10. 2012. Dostupné z URL: http://www.bihk.cz/repository/files/zpravy/2011/201005_23/Zivotopis-Karel-Otcenasek.pdf.
- ⁶²⁶ Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, uložena ve spisovně Římskokatolické farnosti Pecka, s. 257.
- ⁶²⁷ Tamtéž, s. 435.
- ⁶²⁸ V letech 1952–1960 byla ředitelkou kúru a varhanicí Marie Mašková, v letech 1961–1966 byl varhaníkem Jaroslav Machek, 1967–1970 Lidmila Kmínková a František Zlatník, 1971–1982 Jana Grohová-Kubáňová a 1983–1986 Antonín Borůfka a poté Jaroslav Jirásko. Viz Římskokatolická farnost Pecka, Štolový deník a mzdové listy 1950–1991.
- ⁶²⁹ Tamtéž, s. 254–255.
- ⁶³⁰ Tamtéž, s. 215.
- ⁶³¹ Tamtéž, s. 256.
- ⁶³² HETFLEISCHOVÁ Milada, Pan děkan Miroslav Stryhal, LP X, č. 3/2000, s. 6.
- ⁶³³ Roku 1983 přibýly i záznamy pro Borovnici. Římskokatolická farnost Pecka, Štolový deník a mzdové listy 1950–1991.
- ⁶³⁴ Pamětní kniha obce Pecky, rukopis s. 437–438.
- ⁶³⁵ Tamtéž s. 444–445.
- ⁶³⁶ SOKA Jičín, MNV Pecka, Demolice 1950–1951, kart. č. 9, inv. č. 188.
- ⁶³⁷ Katastrálně byla Lhota připojena k peckovskému katastru v roce 1979. Viz Pamětní kniha obce Pecka, s. 443.
- ⁶³⁸ KAPLAN Karel, Kronika komunistického Československa – Kořeny reformy 1956–1968 – Společnost a moc, Brno 2008, s. 674–767.
- ⁶³⁹ SOKA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1965–1968, kn. č. 2–5, inv. č. 2–5, nefol.
- ⁶⁴⁰ PRŮCHA Václav a kol., Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992, 2. díl 1945–1992, Brno 2009, s. 654–658.
- ⁶⁴¹ Oslovy 700. výročí povýšení Pecky na město byly neopodstatněné, neboť doposud nebyl objeven žádný písemný záznam vztahující se k roku 1268, který by tuto skutečnost potvrdil.
- ⁶⁴² V rámci této generální opravy byly původní místnosti hradu přebudovány na bytovou jednotku pro kastelána a veřejné toalety pro návštěvníky.
- ⁶⁴³ SOKA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1968, kn. č. 5, inv. č. 5; MNV Pecka, Zápisy ze schůzí rady 1968, kn. č. 29, inv. č. 29 nefol.
- ⁶⁴⁴ Soukromá kronika Junáka – středisko Pecka, s. 5, 10, 14.
- ⁶⁴⁵ Socialistický svaz mládeže se stal nástupcem Československého svazu mládeže, který se v roce 1968 rozpadl. SOKA Jičín, MNV Pecka, Junák činnost a předání majetku 1973, kart. č. 18, inv. č. 310.
- ⁶⁴⁶ SOKA Jičín, OV KSČ Jičín, Zápisy ze schůzí VO KSČ v Pecce 1966–1971, kart. č. 139, inv. č. 1240, nefol.
- ⁶⁴⁷ Tamtéž.
- ⁶⁴⁸ K Pecce se připojily tyto obce: 1. 1. 1975 Vidonice, Kal, Bukovina u Pecky a Arnoštov a 1. 5. 1976 Bělá u Pecky a Horní Javoří. Viz SOKA Jičín, MNV Pecka, Slučování obcí 1973–1976, kart. č. 1, inv. č. 91–92.
- ⁶⁴⁹ Občanské výbory: Pecka I, Pecka II, Lhota, Staňkov, Vidonice, Kal, Bukovina a Arnoštov, Horní Javoří, Bělá.
- ⁶⁵⁰ Deset poslanců pocházelo z Pecky, tři zástupce měla Bělá, Staňkov a Vidonice, po dvou Bukovina, Kal a Lhota a pouze jedním členem byly zastoupeny v plénu obce Horní Javoří a Arnoštov.
- ⁶⁵¹ SOKA Jičín, MNV Pecka, Zápis z ustavující schůze MNV 15. 11. 1976, in: Zápisy ze schůzí pléna 1976, kn. č. 11, inv. č. 11, nefol.
- ⁶⁵² SOKA Jičín, MNV Pecka, Zpráva pro 9. plenární schůzi 22. 10. 1987, in: Zápisy ze schůzí pléna 1987, kn. č. 22, inv. č. 22, nefol.; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 440–442.
- ⁶⁵³ Počet členů ZO KSČ v Pecce v té době klesl z šedesáti osmi na čtyřicet osm členů. SOKA Jičín, OV KSČ Jičín, Zápisy ze schůzí VO KSČ v Pecce 1985, kart. č. 139, inv. č. 1240, nefol.

- ⁶⁵⁴ Národní podnik Tiba byl na toto vedení napojen již od roku 1966. Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 455.
- ⁶⁵⁵ V republice více práce, in: Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí, Předvoj XXVI, č. 13, s. 4.
- ⁶⁵⁶ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 486.
- ⁶⁵⁷ Tamtéž; SOkA Jičín, MNV Pecka Zápisy ze schůzí pléna 1981, kn. č. 16, inv. č. 16, nefol.; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 624.
- ⁶⁵⁸ Mlýnský rybník byl ještě v roce 1964 vybírán, ale práce byly zastaveny a od roku 1974 byl zavážen odpadovým materiálem. Viz Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 487.
- ⁶⁵⁹ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1990, kn. č. 25, inv. č. 25, nefol.
- ⁶⁶⁰ SOkA Jičín, MNV Pecka, Směrný územní plán 1972, kart. č. 9, inv. č. 175.
- ⁶⁶¹ V roce 1974 byla dokončena první bytovka JZD se šesti byty a v roce 1979 druhá. Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 471.
- ⁶⁶² Demolice byla provedena svépomocí MNV. Oba domy nebyly evidovány v soupisu státních památek a měly původní sedlovou střechu; dům čp. 46 byl ještě s vaznicovým krovem, dřevěnými trámovými stropy a klenbou v přízemí. Proti demolici byla MNV předložena pouze jedna oficiální stížnost nájemnice Boženy Páté.
- ⁶⁶³ Informační zpravodaj z Peckovska, č. 1, 1983.
- ⁶⁶⁴ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 485–492; SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1985, 1987, kn. č. 20 a 22, inv. č. 20 a 22, nefol.
- ⁶⁶⁵ Informační zpravodaj z Peckovska, č. 1, 1989.
- ⁶⁶⁶ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis, s. 450, 452, 486–487.
- ⁶⁶⁷ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1989–1990, kn. č. 24–25, inv. č. 24–25, nefol.
- ⁶⁶⁸ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis, s. 448, 487.
- ⁶⁶⁹ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1990, kn. č. 25, inv. č. 25, nefol.
- ⁶⁷⁰ V roce 1960 byl převeden dům čp. 7 Miloslava Roubala do vlastnictví Jednoty LSD v Nové Pace, do doby než bude v Pecce zřízen bytový fond. V 70. letech byly v hotelu provedeny vnitřní opravy a zavedeno ústřední topení. Viz Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 486.
- ⁶⁷¹ Peckovský zpravodaj č. 1, 1985; Informační zpravodaj z Peckovska, č. 1, 1984; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 478–484.
- ⁶⁷² Informační zpravodaj z Peckovska, č. 3, 1983; V republice více práce, in: Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí, Předvoj XXVI, č. 13, s. 4.
- ⁶⁷³ Informační zpravodaj z Peckovska, č. 1, 1983.
- ⁶⁷⁴ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1986, kn. č. 21, inv. č. 21, nefol.
- ⁶⁷⁵ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 455–456.
- ⁶⁷⁶ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 471–472.
- ⁶⁷⁷ Za další rozvoj socialistického zemědělství, in: Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí, Předvoj XXVI, č. 13, s. 5.
- ⁶⁷⁸ SOkA Jičín, OV KSČ Jičín, Zápisy ze schůzí OV KSČ v Pecce 1966–1971, kart. č. 139, inv. č. 1240, nefol.
- ⁶⁷⁹ Za další rozvoj socialistického zemědělství, in: Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí, Předvoj XXVI, č. 13, s. 5.
- ⁶⁸⁰ Průměrný plat v Československu byl téměř o pět set korun vyšší. V roce 1985 stál barevný televizor 15 200 korun, pračka 3 300 korun a průměrná mzda byla 2 920 korun. Viz NACHTMAN Filip, Platy stačí na víc spotřebního zboží než před rokem 1989, Finanční portál 2008, cit. 25. 9. 2012. Dostupné z URL: <http://dumfinanci.cz/clanky/1496>.
- ⁶⁸¹ Peckovský zpravodaj č. 4, 1985.
- ⁶⁸² BALETKA Jiří, Představuje se TIBA Pecka, in: Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí, Předvoj XXVI, č. 13, s. 4; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 474–476.
- ⁶⁸³ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1981–1989, kn. č. 16, 17, 21–24, inv. č. 16–24, nefol.; Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 515.
- ⁶⁸⁴ ŠMÍDOVÁ Iva, Mateřská školka oslavila 60 let trvání, LP XVI, č. 2/2006, s. 7–8.
- ⁶⁸⁵ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 507–508; Almanach ZŠ Pecka 1910–2010, vydанý u příležitosti 100. výročí školní budovy, Pecka 2010.
- ⁶⁸⁶ Historie a současná práce PS při ZŠ Pecka, Informační zpravodaj z Peckovska, č. 1/1989, s. 6.
- ⁶⁸⁷ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 514.
- ⁶⁸⁸ Informační zpravodaj z Peckovska č. 1, 1985.
- ⁶⁸⁹ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí rady 1986, kn. č. 45, inv. č. 45, nefol.
- ⁶⁹⁰ Hrad byl městečku vrácen opět až v roce 1992. Viz KOCIÁNOVÁ Věra – HOUŠKOVÁ Daniela – TOMÍČEK Tomáš, Hrad Pecka, Pecka 2011.

-
- ⁶⁹¹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 824.
- ⁶⁹² Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 514–515.
- ⁶⁹³ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1982, 1986 a 1990, kn. č. 12, 22, 25, inv. č. 12, 22, 25, nefol.
- ⁶⁹⁴ Peckovský zpravodaj č. 3, 1985.
- ⁶⁹⁵ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 514–515, 686, 780, 849.
- ⁶⁹⁶ VIToch František, 50 let kopané v Pecce, Pecka 1982.
- ⁶⁹⁷ Informační zpravodaj z Peckovska, č. 2, 1986.
- ⁶⁹⁸ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 782, 821, 849.
- ⁶⁹⁹ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1989, kn. č. 24, inv. č. 24, nefol.
- ⁷⁰⁰ Tento pochod se v Pecce ve stejném termínu koná dodnes.
- ⁷⁰¹ Foto kronika – příloha k Pamětní knize obce Pecka, nefol.
- ⁷⁰² Informační zpravodaj z Peckovska, č. 3–4, 1986.
- ⁷⁰³ MACHEK Karel, 100 let požární ochrany v Pecce 1881–1981, Pecka 1981.
- ⁷⁰⁴ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 577–578.
- ⁷⁰⁵ Historie sboru, in: <http://hasici-pecka.webnode.cz/historie-sboru/>.
- ⁷⁰⁶ Informační zpravodaj z Peckovska, č. 2, 1986.
- ⁷⁰⁷ Peckovský zpravodaj č. 4, 1985.
- ⁷⁰⁸ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 690.
- ⁷⁰⁹ KOCIÁNOVÁ Věra, Myšlení lidí se po dvaceti letech nezměnilo, LP IXX, č. 4/2009, s. 8–9.
- ⁷¹⁰ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1989, kn. č. 24, inv. č. 24, nefol.
- ⁷¹¹ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 863.
- ⁷¹² KOCIÁNOVÁ Věra, Přelomové roky 1989 a 1990 v Pecce, LP IXX, č. 4/2009, s. 9.
- ⁷¹³ Zpravodaj Peckovska, č. 1/1990, s. 4–5.
- ⁷¹⁴ Pamětní kniha obce Pecka, rukopis s. 881–883.
- ⁷¹⁵ SOkA Jičín, MNV Pecka, Zápisy ze schůzí pléna 1990, kn. č. 25, inv. č. 25, nefol.
- ⁷¹⁶ RŮŽKOVÁ Jiřina – ŠKRABAL Josef a kol., Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, díl I., Praha 2006, s. 9–15.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

PRAMENY

Archivní sbírky

Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Jičín: (v poznámkách uváděn pouze jako SOkA Jičín) Archiv města Pecka (1565–1945/1954/), Československý svaz protifašistických bojovníků – základní organizace Pecka (1960–1988), Divadelní spolek Tyl Pecka (1881–1958), Krecar Jan Vítězslav (1801–1901), KSČ – OV Jičín (1945–1990), KSČ – základní organizace Pecka (1848–1953), Lidová škola hospodářská (1923–1948), Místní národní výbor Pecka (1945–1990), Okresní archiv Nová Paka (/1943/ 1948–1960), Okresní národní výbor Nová Paka (1945–1960), Okresní úřad Nová Paka (1855–1942), Sokol – Tělocvičná jednota Pecka (1900–1959), Společenstvo oděvních živností Pecka (1888–1942), Společenstvo potravní Pecka (/1825/1859–1941), Společenstvo různých živností Pecka (1913–1942), Základní škola a Mateřská škola Pecka (1788–2008), Zemědělské družstvo Pecka (/1947/1949–2001), Živnostenská škola pokračovací Pecka (1923–1933).

Státní oblastní archiv v Zámrsku: Velkostatek Kumburk (1570–1949), M. B. Neumann synové – UNION, mechanická tkalcovna Pecka (1899–1946).

Státní oblastní archiv v Litoměřicích – Státní okresní archiv Semily: (v poznámkách uváděn pouze jako SOkA Semily) Sběrka rukopisů, č. 151 – POSLT Antonín, *Vznik a vývoj textilních podniků v oblasti Podkrkonoší*, Jablonec nad Jizerou 1971.

Dokumenty dalších úřadů a soukromých osob

Římskokatolická farnost Pecka: Gedenkbuch des Petzkauers Pfarrbeneficiums, založena 1836, Pokladní kniha Mariánské jednoty (1852–1892) a pokladní kniha Mariánského spolku lásky (1859–1888), Štolový deník a mzdové listy (1950–1991).

Úřad městyse: Pamětní kniha obce (/1835/ 1918–1990), Foto – kronika (1927–1985).

Matěj Pešta: Osobní fond Ladislava Langnera.

LITERATURA

Almanach ZŠ Pecka 1910–2010, vydaný u příležitosti 100. výročí školní budovy, Pecka 2010.

BALETKA Jiří, *Představuje se TIBA Pecka*, in: Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí, Předvoj XXVI, č. 13.

BENČOVÁ Ivona, *Osobnosti Novopacka*, Nová Paka 2011.

BENEŠ Zdeněk, *Dějiny Nové Paky I. do roku 1939*, Nová Paka 2012.

BLAŽÍKOVÁ Helena, *Jak se učilo po válce*, LP XVIII, č. 3/2008, s. 12–13.

BLAŽÍKOVÁ Helena, *Obchůdky a živnosti v Pecce*, LP XIV, č. 1/2004, s. 13; LP XV, č. 1/2005, s. 14; LP XVI, č. 1/2006, s. 11; LP XVI, č. 2/2006, s. 10.

BLAŽÍKOVÁ Helena, *Ze střípků mé paměti II.*, LP XVI, č. 3/2006, s. 17.

BOROVIČKA Michael – KAŠE Jiří – KUČERA Jan P. – BĚLINA Pavel, *Velké dějiny země Koruny české XIII. 1890–1918*, Praha – Litomyšl 2013.

CECHNER Antonín, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém*

-
- okrese novopackém, Praha 1909.
- COGANOVÁ Daniela – POUR Miloslav, *Paměti novopackého Sokola*, Nová Paka 2012.
- ČEŘOVSKÝ Arnošt, *Portrét Pecky*, Pecka 1937.
- ČEŘOVSKÝ Jaroslav, *Národní hymna byla jeho osudem*, LP XVIII, č. 4/2008, s. 13.
- ČEŘOVSKÝ Jaroslav, *300 let „Hostince pod hradem“ (čp. 59, staré číslování čp. 47)*, LP XVIII, č. 2/2008, s. 24.
- DRAŠAROVÁ Eva, *Stát, spolek a spolčování*, in: *Paginae historiae I.*, 1993, s. 154–156.
- DUSIL Lubomír, *Přehled vývoje národního podniku TIBA Dvůr Králové nad Labem od založení do roku 1980*, Sborník příspěvků k dějinám textilní a oděvní výroby v ČSSR sv. I, Ústí nad Orlicí 1982.
- EFMERTOVÁ Marcela – SAVICKÝ Nikolaj, *České země 1848–1918, díl I. Od březnové revoluce do požáru Národního divadla*, Praha 2009.
- ENGELMAN Rafael, *Pecka. Památník hradu a městečka se životopisem Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdrůžic, pána na Pecce*, Nová Paka 1921.
- EXNER Oldřich, *Meandry mého mládí*, LP IXX, č. 4/2009, s. 10–12.
- FRANCEK Jindřich, *Dějiny Jičína*, Praha 2010.
- GEBHART Jan – KUKLÍK Jan, *Velké dějiny země Koruny české XV. a*, Praha – Litomyšl 2006.
- HAVELKA Jaroslav, *Mým přátelům*, Ostrava 2008.
- HETFLEISCHOVÁ Milada, *Koncesovaný závod elektrotechnický Augustin Wacek Pecka*, PL IX, č. 1/1999, s. 12.
- HETFLEISCHOVÁ Milada, *Pan děkan Miroslav Stryhal*, LP X, č. 3/2000, s. 6.
- HLEDÍKOVÁ Zdeňka – JANÁK Jan – DOBEŠ Jan, *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2005.
- Historie sboru*, SDH Pecka, Pecka 2011, cit. 25. 6. 2012. Dostupné z URL: <http://hasici-pecka.webnode.cz/historie-sboru>.
- Historie a současnost podnikání na Jičínsku, Hořicku, Novopacku a Sobotecku*, kol. autorů, Žehušice 2002.
- HYLMAR František, *Myslivecké sdružení Pecka*, LP XXI, č. 2/2001, s. 16–17.
- Informační zpravodaj z Peckovska, roč. 1983, 1984, 1985, 1986, 1989.
- Josef Zahradník – učitel a ředitel školy*, LP XXI, č. 1/2011, s. 9–10.
- JANKŮ Radka, *Legionáři jičínského okresu*, Jičín 2000.
- JANŮ Otakar, *Rok 1848 v Podkrkonoší*, Turnov 1948.
- JIRÁSEK Alois a kol., *Čechy XIV, Severní Čechy II*, Praha 1908.
- KAPLAN Karel, *Kronika komunistického Československa – Kořeny reformy 1956–1968 – Společnost a moc*, Brno 2008.
- KAPLAN Karel, *Proměny české společnosti 1948–1960 – část první*, in: *Česká společnost po roce 1945*, sv. 3, Praha 2007.
- KÁRNÍK Zdeněk, *Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929)*, in: *České země v éře První republiky (1918–1938)*, díl 1., Praha 2000.
- KÁRNÍK Zdeněk, *Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930–1935)*, in: *České země v éře První republiky (1918–1938)*, Praha 2002.
- KLEMPERA Josef, *Vodní mlýny v Čechách VI.*, Praha 2003.
- KLIMEK Antonín, *Velké dějiny země Koruny české XIII. 1918–1929*, Praha – Litomyšl 2000.
- KOCIÁNOVÁ Věra, *Nástrojářská dílna pana Chládky*, LP XXI, č. 1/2011, s. 17–18.

-
- KOCIÁNOVÁ Věra, *Myšlení lidí se po dvaceti letech nezměnilo*, LP IXX, č. 4/2009, s. 8–9.
- KOCIÁNOVÁ Věra, *Osobnosti Peckovska – Augustin Wacek – elektrotechnik, konstruktér*, LP XVIII, č. 4/2008, s. 11–12.
- KOCIÁNOVÁ Věra, *Pod taktovkou rodu Bendových*, LP XV, č. 4/2005, s. 7.
- KOCIÁNOVÁ Věra, *Přelomové roky 1989 a 1990 v Pecce*, LP IXX, č. 4/2009, s. 9.
- KOCIÁNOVÁ Věra, *Taková byla válka ...*, LP XV, č. 1/2005, s. 10–11.
- KOCIÁNOVÁ Věra – HOUŠKOVÁ Daniela – TOMÍČEK Tomáš, *Hrad Pecka*, Pecka 2011.
- KOCIÁNOVÁ Věra – PAVEL Petr – TOMÍČEK Tomáš, *Hrad a městyš Pecka*, ed. Novopacko, Nová Paka 2010.
- KOCOUREK Oldřich, *Jak se u nás žilo*, Peckovský zpravodaj č. 3, 1985.
- KODYM L., *Železnice na Pecce?*, LP XIV, č. 1/2004, s. 8–9.
- KOTÍKOVÁ Zuzana, *Pecka*, in: *Poklady národního umění*, sv. 11, Praha 1940.
- KUČA Karel, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku 5*, Praha 2002.
- KUDRNÁČ Václav, *Adresář a popis politického okresu Novopackého*, Turnov 1903.
- LENDEROVÁ Milena – MACKOVÁ Marie – BEZECNÝ Zdeněk – JIRÁNEK Tomáš, *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století, 2. díl Život všední a sváteční*, Pardubice 2005.
- MACHEK Karel a kol., *100 let požární ochrany v Pecce*, Pecka 1981.
- MARTÍNEK Zdeněk, *Archiv obce – příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu*, in: *Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce*, Praha 2000.
- NACHTMAN Filip, *Platy stačí na víc spotřebního zboží než před rokem 1989*, finanční portál 2008, cit. 25. 9. 2012. Dostupné z URL: <http://dumfinanci.cz/clanky/1496>.
- NEDVĚDICKÝ Kamil, *Únor 1948 jako počátek nelegitimního režimu, Securitas Imperii 17*, č. 2/2010, s. 70–79.
- NĚMEČEK Karel, *Hotel Roubal oslaví letos 70 let trvání*, LP XV, č. 1/2005, s. 16. *Novopacko. Vlastivědná monografie okresu*, díl II., Nová Paka 1927. *Novopacko. Vlastivědná monografie okresu*, díl III., Nová Paka 1929.
- ORTH Jan – SLÁDEK František, *Topograficko-statistický slovník Čech*, Praha 1870.
- Pecka v odboji 1939–1945*, Pecka 1983.
- Peckovský zpravodaj, roč. 1985.
- PAVEL Petr, *Dodatky a zajímavosti k peckovskému pivovaru*, LP XVII, č. 4/2007, s. 12.
- PAVEL Petr, *Peckovský mlýn nazývaný Podzimkův*, LP XIV, č. 2/2004, s. 18–20.
- PLECHÁČ Jaroslav, *Vzpomínka na zapomenutého*, LP XXI, č. 4/2011, s. 4.
- PROFOUS Antonín, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny III*, Praha 1951.
- PRŮCHA Václav a kol., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992, 2. díl 1945–1992*, Brno 2009.
- RAIL Jan – MICKA Jiří, *Pačáci v odboji – Účast občanů Novopacka a okolí ve II. zahraničním a domácím odboji v letech 1939–1945*, Jičín 2010.
- REJLOVÁ Monika, *Jak vznikala škola v Pecce?*, LP XX, č. 2/2010, s. 5.
- Rod Voňků – sportovci tělem i duší*, LP XXI, č. 1/2011, s. 19–20.
- RŮŽKOVÁ Jiřina – ŠKRABAL Josef a kol., *Historický lexikon obcí České*

-
- republiky 1869–2005, díl I., Praha 2006.
- SOMMER Johann Gottfried, *Böhmen – Bidschower kreis*, Prag 1835.
- STÁREK Jaroslav, *Jak jsem začínal v Pecce s odbíjenou*, LP XIV, č. 1/2004, s. 18–19.
- STÁREK Jaroslav, *Klub českých turistů z pohledu řadového člena a turistického značkaře*, LP XVII, č. 3/2007, s. 14–15.
- STÁREK Jaroslav, *Pecka a kino*, LP XIII, č. 4/2003, s. 6–7.
- STÁREK Jaroslav, *Stíny lidské společnosti*, LP XVII, č. 1/2007, s. 14.
- Stručný průvodce hradem Peckou*, Nová Paka s. d.
- ŠMÍDOVÁ Iva, *Mateřská školka oslavila 60 let trvání*, LP XVI, č. 2/2006, s. 7–8.
- TRNKOVÁ Věra, *Mé vzpomínky na Pecku III*, LP XVII, č. 3/2007, s. 10–11.
- TRYBENEKROVÁ Věra, *Hřiště nám slouží již 60 let*, LP XVIII, č. 2/2008, s. 27.
- TRYBENEKROVÁ Věra, *Od vysvěcení kostela sv. Bartoloměje uplynulo 250 let*, LP XVIII, č. 1/2008, s. 5.
- TRYBENEKROVÁ Věra, *Peckovské osobnosti – František Pover*, LP XIV, č. 2/2004, s. 5.
- TRYBENEKROVÁ Věra, *Peckovské osobnosti – Jan Štěpán*, PL X, č. 3/2000, s. 7.
- TRYBENEKROVÁ Věra, *Stavba peckovského vodovodu*, LP XVIII, č. 1/2008, s. 12.
- URBAN Otto, *Česká společnost 1948–1918*, Praha 1982.
- VÁGENKNECHT Jan, *Hrad Pecka – městečko Pecka*, Nová Paka s. d.
- VEJVODA Břetislav, *Skorolegenda o vzniku koupaliště Prachovníku*, LP XV, č. 4/2005, s. 7–8.
- VITTOCH František, *50 let kopané v Pecce*, Pecka 1982.
- V republice více práce*, in: *Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí*, Předvoj XXVI, č. 13, s. 4.
- Vzpomínka na našeho otce drogistu Jana Tichého*, LP XVI, č. 1/2006, s. 6.
- Za další rozvoj socialistického zemědělství*, in: *Čtyřicet let socialistického budování Pecky a jejího okolí*, Předvoj XXVI, č. 13, s. 5.
- Zpravodaj Peckovska, roč. 1990.
- Životopis Mons. ThLic. Karla Otčenáška, PaedDr.h.c.,
Biskupství královehradecké, Hradec Králové 2012, cit. 20. 10. 2012.
Dostupné z URL: <http://www.bihk.cz/repository/files/zpravy/2011/20100523/Zivotopis-Karel-Otcenasek.pdf>.
- 75 let KČT v Pecce*, PL IX, č. 1/1999, s. 3–4.

SEZNAM ZKRATEK

AM	archiv města
ČČK	Československý červený kříž
ČSAD	Československá státní automobilová doprava
ČSL	Československá strana lidová
ČSS	Československá strana socialistická
DOS	Drobná opravna služeb
DPS	Drobný podnik služeb
DSO	dobrovolná sportovní organizace
f.	folio – list
FÚ	farní úřad
inv. č.	inventární číslo
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
kart. č.	karton číslo
KČT	Klub českých turistů
KČST	Klub československých turistů
KLV	Kinderlandsverschickungslager
kn. č.	kniha číslo
KSČ	Komunistická strana Československa
LP	Listy Peckovska
LSD	Lidové spotřební družstvo
LŠU	lidová škola umění
MAV NF	místní akční výbor Národní fronty
MDŽ	Mezinárodní den žen
MěstNV	městský národní výbor
MNV	místní národní výbor
NDR	Německá demokratická republika
nedat.	nedatováno
nefol.	nefoliováno
NF	Národní fronta
n. p.	národní podnik
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei
NV	národní výbor
OB	občanská beseda
OF	Občanské fórum
OÚ	okresní úřad
OMD	Odchovna mladého dobytka
ONV	okresní národní výbor
OV KSČ	okresní výbor Komunistické strany Československa
PL	Peckovské listy
PO	pionýrská organizace
PZ	Peckovský zpravodaj
r.	recte
r.	roku
RNV	revoluční národní výbor
ROH	Revoluční odborové hnutí
s.	strana
SbRk.	sbírka rukopisů
SSDK	Sbírka soudobé dokumentace a kopií

SNB	Sbor národní bezpečnosti
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv
SPOZ	sbor pro občanské záležitosti
SRPŠ	Sdružení rodičů a přátel školy
SRS	Svobodná rolnická strana
SS	Schutzstaffel (Ochranný oddíl)
SSM	Socialistický svaz mládeže
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
TDO	tříděný domácí odpad
TJ	Tělocvičná, později Tělovýchovná jednota
TNK	trestní nalézací komise
TOM	turistický oddíl mládeže
TOZ	Tyršův odznak zdatnosti
ÚM	úřad městyse
UNRRA	Správa spojených národů pro provoz a obnovu
VB	Veřejná bezpečnost
VŘSR	Velká říjnová socialistická revoluce
ZBZ	závod branné zdatnosti
ZDŠ	základní devítiletá škola
ZPA	Závody průmyslové automatizace
ZRTV	Zdravotní a rekreační tělesná výchova

RESUMÉ

Kniha se zabývá dějinami městečka Pecky od roku 1848 do roku 1990. Pecka druhé poloviny devatenáctého století a počátkem dvacátého století byla samosprávnou obcí podporující živnosti a obchod, tedy základní odvětví nezbytná pro rozvoj každé obce. Na základě řádného hospodaření, státních i soukromých subvencí mohla obec stále více finančních prostředků investovat na podporu nevýdělečných samosprávných resortů (školství, spolková činnost, zdravotní a sociální péče), které z dlouhodobého hlediska měly nezanedbatelný podíl na zvyšování celkové životní i intelektuální úrovně jejího obyvatelstva.

Konec devatenáctého století poskytoval i nové příležitosti. Jednou z nejvýznamnějších pro Pecku bylo využití cestovního ruchu. Turismus i lázeňství, které jsou jeho součástí, přestávaly v této době být pouze doménou vyšších vrstev a stávaly se obecnějším fenoménem. Hrad, jakožto dominanta regionu, a klimatické lázně nabyly na významu a zvyšovaly atraktivnost obce. Ta záhy pochopila, že pro zvýšení návštěvnosti a z ní plynoucích zisků bude muset vybudovat potřebnou infrastrukturu a nabídnout odpovídající služby. Tento trend obec razila i v období první republiky.

Největším handicapem, který pronásledoval Pecku po celé dvacáté století, byla absence železničního spojení. Zejména na konci devatenáctého a v prvním desetiletí dvacátého století byla totiž dráha velmi důležitá pro růst průmyslové výroby. Nedostatečná dopravní infrastruktura v okolí Pecky komplikovala její celkový rozvoj. Význam obce v regionu postupně klesal. Podobně na absenci železnice doplatily z okolních obcí i Miletín či Mlázovice.

Samotné městečko během dvacátého století celkem třikrát zásadně proměnilo svou tvář. Prvně tomu bylo v prvním desetiletí dvacátého století, kdy byly vystavěny oba tovární komplexy a k nim přilehlé budovy. Okolí těchto objektů bylo velmi rychle zastavěno, čímž městečko získalo nové části. Tehdy byla také postavena budova školy, která dodnes patří k dominantním stavbám v městečku. Druhá fáze proměny proběhla ve dvacátých a počátkem třicátých let. Tehdy v městečku přibýlo pět prvorepublikových vilek a řada starších domů musela ustoupit stavbě nových zděných domků. Pecka tak získala ráz prvorepublikového městečka, který si udržela až do počátku šedesátých let dvacátého století. Tehdy započaly první necitlivé zásahy do jejího urbanismu. Stará zástavba byla

znehodnocena různými přístavbami či podléhala demolicím. Nové domy byly následně stavěny v socialistickém duchu i kvalitě. Územní plán existoval, ale prakticky nebyl dodržován. Dodnes se v původní podobě dochovaly většinou jen ty domy, které do vlastnictví převzali chalupáři. Přes degradaci památkových hodnot zejména v období normalizace je Pecka oprávněně památkovou zónou, která si dodnes zachovala osobitý genius loci.

Posledních čtyřicet let bylo na zpracování materie dokumentů nejsložitější, neboť toto období zcela postrádá objektivní prameny a řada dokumentů uvádí zkreslené informace. Snaha zavděčit se režimu vedla některé činovníky k úmyslné fabulaci dat. Z tohoto důvodu nejsou v publikaci uvedeny informace o plnění různých socialistických plánů či závazků. Režim během let zasáhl do všech oblastí činnosti člověka a po znovuoobnovení demokracie se mohlo zdát, že přichází čas sebereflexe. Přesto řada bývalých, doposud žijících představitelů místního národního výboru či spolků odmítla poskytnout relevantní informace či jakýkoliv komentář k onomu období peckovských dějin. Většinovým důvodem byla skutečnost, že s komunismem nechtěli být osobně spojováni. Část starší generace se s minulostí patrně doposud nedokázala vyrovnat. Nezbyvá než doufat, že další generace budou k minulosti objektivnější a vstřícnější.

RESUME (in English)

The book deals with history of Pecka between the years 1848 – 1990. The first part of this period, i. e. the second half of 19th as well as the beginning of 20th century, can be understood as good times for this little town. Local municipality supported both trade and commerce, which as a result considerably helped its development. Satisfying business results, along with various subsidies and donations, meant very much: thus Pecka was able to invest in non-profit municipality fields like education, clubs and societies, health and social care. As a consequence, in long term perspectives Pecka could face considerable improvement of its life and intellectual standards.

The end of 19th century brought many new opportunities. For the little town of Pecka, tourism as well as spa industry became the most significant ones. At that time, these two fields stopped being the domain of the elite only; more people could afford to spend money on it. The Pecka castle, a regional landmark, together with climatic spa distinctly increased the town's attractiveness. Again, municipality did not waste its chance and decided to invest in necessary infrastructure, which would bring profits from the above mentioned fields. The same care was taken of the tourism in the first half of 20th century.

Here comes the time to refer to the greatest handicap that Pecka faced throughout the whole 20th century. Unfortunately, it did not have a rail connection (and still doesn't). Times around the turn of 20th century needed railway for industrial development of the places immensely. Thus, railway absence as a significant aspect of the town's poor traffic infrastructure made the overall development of Pecka complicated. Regional importance of Pecka continually decreased. Miletín and Mlázovice, two surrounding municipalities, were forced to struggle the similar difficulties due to the same reasons.

As for the appearance of Pecka, it considerably changed its "face" during 20th century three times. First, it happened in the first decade when two factory complexes together with several surrounding buildings were erected. Soon, new town parts saw the light of day thanks to booming construction in both factory neighbourhoods. During the same period, a new school building was built, which has been one of the town's landmarks. The twenties and early thirties brought the second stage of architectural changes. Five villas as well as numerous brick family

houses were built; on the other side, several old houses gave way to new ones. This helped Pecka gain a typical look of modern town of the time, which it kept until the early sixties. Then, first insensitive interventions to the town's architecture took place. Old buildings were either devalued by various outbuildings or demolished. New construction followed socialistic architectural style, and what is more, it also followed its poor quality. Pecka had its zoning strategy, but did not keep it. Fortunately, the little town can be proud of several old original buildings today, especially thanks to a communistic phenomenon of countryside cottage owning when living in flats in cities. Even though historical values were degraded (mostly during the third period mentioned above), Pecka still keeps a status of conservation area and can be admired for its special atmosphere and picturesqueness.

Final forty years of the period that the book focuses on meant serious difficulties for the author, as documentation processing brought the following outcomes: sources were neither objective nor precise. To cope with the regime requirements, many clerks intentionally misrepresented data. For this reason, this publication misses information about socialistic plans and their following. The author kept hope that after democratic system to be reintroduced, people remembering the times before 1989 would be a useful source for the book. Unfortunately, this source also failed; ex-municipality clerks working in town halls before 1989 refused to provide relevant information or comments on the given period. By doing so, they prevented themselves from being put in connection with communistic times. Let's hope younger generation will have a more objective and helpful attitude towards history.

JMENNÝ REJSTŘÍK

Adamec Ladislav 264
Adámek Rudolf 139, 231

Babka Václav 172
Bach Alexandr 11
Baier Jaroslav 224
Bajer Antonín 34
Bajer František (pekař) 34, 38
Bajer František (bednář) 41
Bajer Josef (obuvník) 39
Bajerová Karolína 44
Balaš Bohumil 230
Balihar Josef 151, 172, 179, 181, 187, 228
Balvín Bohumil 207
Baše Alois 34
Bäumelt Antonín 41, 45, 73, 150
Bäumelt Ferdinand 79, 114
Bäumelt František ml. 41
Bäumelt František st. 41, 73
Bäumelt Hynek 41, 70
Bäumelt Josef ml. 125, 220
Bäumelt Josef st. 41
Bäumelt Karel (soustružník) 41, 125
Bäumelt Karel (řezník, hostinský) 121, 126, 145, 166, 189
Bäumelt Vilém 41
Bäumeltová Anna 53, 125
Bažant Karel 37, 44, 106
Bekr Antonín 40
Bekr František (kameník) 40
Bekr František (letecký důstojník) 183
Benda Ferdinand 20, 36, 37, 38, 51, 70, 71
Bendová Albertina 31, 37, 121, 232
Bendová Anna 36, 73
Bendovi 45, 122
Beneš Eduard 162, 206
Benetka Jan 195
Benetka Václav 181, 188, 191, 194, 207
Berger František 181
Berger Mořic 35
Berger Václav 181–182
Bergmanová Šárka 255
Bergrová Františka 39
Berková Vilma 127
Bezstarosti František 34
Bezstarosti Ladislav 127
Biegr Josef 52
Bienenfeld V. 147
Bílek František 61, 100, 107–109, 112, 113, 116–117, 136, 146, 154, 155, 158, 161, 164, 178, 186
Bílek František z Vojic (sochař) 93, 142
Bílek Jiří 126, 219, 221
Bílek Josef 124
Bím Josef 39
Bímon Antonín 35
Bín František 39
Bínová Anna 65

Bittmanová Bohumila 233
Blahovcová Františka 35
Blahovec Josef 35, 126
Blažek František 38, 106, 121, 124
Blažková Marie 218
Blažkovi 122, 173–174
Bohdanecký František 39
Bohdanecký Jan 35, 38
Bohdanecký Václav 19, 35, 37, 38, 80, 93, 96
Boch František 44
Boch Josef (textilní obchod) 43, 44, 95, 97, 125
Boch Josef (pohřební ústav) 124
Bochovi (textilní obchod) 127
Borovský Karel Havlíček 12
Borůvka Jindřich 126
Boukal Antonín 63, 65
Bradáč Bohumír 117
Brožová-Šimková Albína 121
Brückner Josef 34
Brykner František 59, 61, 76, 93
Bryknerová Anna 43
Brzák Jan (holič) 39, 124
Brzák Josef 41
Brzák Miroslav 218
Brzová Berta 124
Bucharovi (textilní obchod) 127, 219
Budina Alois 34
Bugas Josef 42
Buchar Jan 188
Buchar Josef 127
Bucharová Vlasta 209
Bydžovský Josef 87, 106

Cerman František 127, 220
Cermanová Marie 44
Crha Jan 58, 59

Čapek Antonín 124, 219
Černý Bohumil 182, 187
Černý František 38
Čeřovská Alžběta 30
Čeřovská Anna 37, 58
Čeřovská Františka 54, 55, 59
Čeřovská Marie 30
Čeřovský Bedřich 131
Čeřovský František 148
Čeřovský Jan (obuvník) 39
Čeřovský Jan (šindelář) 40
Čeřovský Jan (lékař) 52, 53, 56
Čeřovský Jindřich 35
Čeřovský Josef (tkadlec, hudebník) 29
Čeřovský Josef (mlynář) 35
Čeřovský Josef (šindelář) 40
Čeřovský Josef (dráteník a kovář) 42, 73
Červenka Jiří 257
Čihák Václav 40

Čiháková Josefa 124
Číla Otakar 184
Čílová Blanka 265
Číp František 103, 140
Číp Josef 90, 153
Čížek (obchodník z Nové Paky) 133

Daniel Alois 40, 56, 127
Danielová Anna 44, 102, 125
Danielovi (zelinářství) 127
David Josef (projektant) 168–169, 198,
David Josef (poslanec) 208
Dec Josef 20, 97
Dlouhá Karolina 44, 53
Dlouhý Jan 39
Dlouhý Josef 43, 79
Dobeš Jan 35
Dobřenský František 37
Dobřenský Heřman ml. 37, 165
Dobřenský Heřman st. 37
Dobřenští 37
Doležal Jan 42
Doležal Josef 259
Doležalová Marie 267
Doubrava Josef 63
Drašar Václav 35, 37, 38, 79–81, 103, 120
Drašarová Anna 35
Drašarová Marie 35
Dresler Antonín 17
Dresler Jan 12, 19, 43, 68
Dresler Josef 106
Dresler Josef (senátor) 116
Dreslerovi 66
Dressler Josef 47
Dubenecký Rudolf 44
Duda Alois (firma) 112
Dufek Emil 101
Dušek Jan Vítězslav 142

Eckert František 15
Eliáš Jan 38, 44
Emler František 34, 43
Emlera Josef 39
Endt J. 170
Engelman Josef 20, 70
Engelman Rafael 16, 20, 37, 44, 59, 61, 73, 74, 76, 88, 90, 91, 93, 94, 96, 98, 103, 104, 134, 136,
140, 142, 150

Erben Karel Jaromír 69
Erbrt Ladislav 218, 221
Erbert Václav 40
Erbert František 34
Erbrtová Růžena 155
Erutera Josef 87

Fajman František 40, 124, 138
Fejfar František 120, 126, 165, 178, 190, 218

Fejfar Jan 59
Fejfarovi (hostinec, řeznictví) 159, 173–174, 218, 219
Ferdinad V. Habsburský 11, 13
Festová Ludmila 39
Fidler František 34
Fidlerová Anna 34
Fidrmuc Jaroslav 106, 193, 204
Fikar Karel 106, 133, 140, 143, 146, 153
Filip Ing. (architekt) 244
Fišera Josef 50
Fohl Josef 251
Fojtík Jan 264
Folta Jan 19, 20, 35, 43, 51, 71, 73
Foltová Anna 44
Forman (obuvník) 126
František Ferdinand d'Este 89, 90
František Josef I. Habsburský 13, 59, 90, 91
Fuchs Karel 19, 43

Gaudl František (krejčí) 39
Gaudl František (obchodní cestující) 43
Gaudlová Josefa 61
Gebauer Bohuslav 171–172
Gébl J. 144
Gobl Antonín 35
Gottstein František 175
Gottwald Klement 208, 209
Grafek Václav 150
Gráf Václav 36, 54
Gráfová Tekla 36, 54
Groh Antonín 40
Groh Bedřich 186
Groh František 34, 43
Groh František z Bělé 130
Groh Josef 43
Groh Václav 40
Grölich Josef 34
Grulich Josef 41

Hácha Emil 163, 165
Hájek Jan 165
Hájková Františka 74
Hájkovi 74
Hák Alois 34, 43
Háková Anna 43, 56
Háková Ludvika 215
Háková Marie 126
Haller Jan 39
Haman Václav 79
Hamáček František 38, 80
Hamáčková Anna 44
Hamáčková Marie 39
Hanisch Julius 17
Harcuba Josef 39
Hardaik Jiří 42
Hartman Josef 30, 52, 53, 56, 70, 74, 78, 95
Hartman Pavel 40

Havelka Jaroslav 204
Havelka Josef 79, 127
Havelka Miloš 259
Havlík Miroslav 148
Hejtman František 69
Herbst Eduard 17
Herman Robert 41
Hermanová Josefa 39
Herzogová Marie 190
Hess Jan 181
Heydrich Reinhard 178
Hlavatý František 38, 41
Hlavatý Josef 35
Hloušek (obchodník) 38
Hofman Jan 218
Hofmanovi (hostinec) 173–174
Holman František 39
Holman Josef 39
Holman Petr 127
Horáček Antonín 39
Horáček František 39
Horáček Jan 37, 55, 56, 80, 123
Horáčková Anna 123
Horákovi (obchod) 220, 247–248, 266
Horyna Ferdinand 39, 43
Horyna Jan ml. 39, 44, 124, 131, 144, 218
Horyna Jan st. 39
Horyna Josef 39, 59, 124
Horyna Ladislav 1850
Horyna Václav 39
Horynová Josefa 232
Horynovi (pekařství) 125
Horynovi (textilní obchod) 219, 222, 248
Houdková M. P. 136
Hrabová Anna 125
Hromadník Emil 178
Hrubý Antonín (kaplan, farář) 62, 71
Hrubý Antonín (lékař) 52
Hrubý Josef 40
Hruška Jan 111
Hruška Karel 144
Hubka Josef 104
Hylmar Jiří 219
Hylmar Rudolf 125, 219
Hylmarová Josefa 270
Hyšman Arnošt 86, 130, 132, 152

Chládek Jan 122, 125, 170, 218, 221
Chlístovský Otakar 37, 45, 46, 84, 125, 130
Chlupáčová Marie 43
Chmelík Jan 40
Chramosta František 127
Chramostovi (prodej obuvi) 131, 220, 247–248
Chudobová Anna 172
Chytrý Václav 41

Jakeš Miloš 264
Janák Jan 38
Janoušek Alois 125
Janoušek Josef 79
Janusová Marie 155
Jarý Josef 41
Jelen Josef 34
Jelínek Josef 34
Jelínek Václav 19, 36, 62
Jerie Jaroslav 224
Jerie Josef 74, 87, 106, 157, 165, 181, 187–188
Jeriová Blanka 266
Ježek Josef 37
Jihlavec Josef 35, 55, 60
Jindráková Marie 120, 218
Jíra Josef 103
Jiránek Václav 172
Jiříčka Jaroslav 216–217
Jiříčka Vít 129
John Josef 34
Jonáš Karel 231
Jůza Jiří 124, 248
Jůzovi (cukrářství) 219–220, 247

Kaizl Eduard 83
Kalenská Marie 232
Kalenský František 207, 223, 231–232
Kamlerová Hermína 190
Karel I. Habsburský 91, 93
Kessner Jan 41, 125
Kessnerová Anna 44
Khun František 26
Khun Jan (hostinský) 19, 30, 38, 71, 72
Khun Karel 26
Khunová viz Víchová
Kleiferstein Jan 37
Klein František 35, 38
Klika Kamil 42
Kliková Anna 44
Klúz Jan 39, 126
Klúz Josef 187
Knap František 35
Knap Josef 39
Knap Karel 100
Kneifl František 42
Kneifl Jan 42
Kneifl Václav 41
Kneiflová Anna 35
Kobr Vilém 39, 79
Kobryn Vlastimil 260
Kocián Jaroslav 209, 223
Kociánová Lenka 261
Kocourek František (pekař) 34
Kocourek František (krejčí) 39
Kocourek Josef 40
Kocourek Oldřich 206, 261
Kocourek Václav 186
Koch František (hostinský) 37

Koch František (krejčí) 39
Koch František st. (truhlář) 40
Koch František ml. (truhlář) 126, 218, 221, 223, 232
Koch Jindřich 39
Koch Josef st. (hostinský) 37
Koch Josef (trafikant) 175
Koch Josef (krejčí, nar. 1813) 39
Koch Josef (krejčí, nar. 1866) 38, 39, 44
Koch Josef (obchodník) 96, 98, 108, 125, 150
Koch Prokop (obuvník) 39
Koch Prokop (krejčí, syn Josefa Kocha) 39
Kochová Antonie 37
Kochová Berta 126, 218
Kochová Františka 39, 124
Kochová Julie 124
Kochová Marie 43
Kolaja Karel 41
Kolář František 124, 146
Kolman František 39
Kolman Karel 39
Kolowrat František Antonín 11
Komárek Petr 34
Konejl František 39
Konejl Josef (pekař) 34
Konejl Josef (sedlák) 39
Kopecká Helena 43
Kopecká Kateřina 34
Kopecká Marie 172
Kopecký Antonín (pekař) 34
Kopecký Antonín (zelinář) 38
Kopecký Jan (pekař a krupař) 34
Kopecký Jan (mlynář) 34
Kopecký Jan (obchodník) 43
Kopecký Josef 58
Kopecký Václav 199, 208
Kordina Josef Pravoslav 11, 62
Kosina Jiří 184
Kosmáčková Anna viz Lorencová
Košťál Josef 251
Koudelka František 20
Koudelka Jindřich ml. 40, 124
Koudelka Jindřich st. 40
Koudelka Josef 39
Koudelková Marie 124
Kovář František 34
Kozlanský Oldřich 91, 93
Kožený Václav 206–207, 209
Kracík Ferdinand 38
Kracík František 41, 106, 125, 127, 182, 207, 218
Kracík Josef 129, 170, 190, 194, 200, 205, 207, 218
Kracík Václav 41
Kračmar Jindřich 106
Kramolín Václav 64
Kratochvíl Jakub 34
Kraus Antonín 42
Kraus František 41
Kraus Václav 150
Krausová Šárka 255
Krčmaříková Anna viz Lišková

Krčmařík Václav 96, 108, 131, 153, 170, 190–191, 194
Krčmaříkovi (textilní obchod) 127, 220, 247–248
Krecar Antonín st. 27, 54
Krecar Antonín ml. 27, 73
Krecar Jan Vítězslav 27, 29, 70, 75
Kruliš Josef 150, 179, 182
Krupař J. (okr. hejtman) 162
Křeček Josef 41
Křečková Anna 127
Křížková Danuše 240
Kubát Josef 34, 43
Kubíček Jindřich 40, 79, 124
Kubíček Josef 34
Kubíček Leopold 39
Kubíčková Anna 39
Kudrnovský Alois 28, 138–139, 231
Kudrnovský František (malíř) 28, 40, 65, 68, 70, 71, 78, 109, 117, 126, 131, 139–140, 155–156, 158, 160–161, 163, 164, 174, 179, 200
Kudrnovský František (obchodník) 20, 43, 87
Kudrnovský Karel 139
Kuhn Jan (krejčí) 39
Kuhn Jan (barvíř) 40
Kühn Jan 40, 77
Kuhn Jan Msgre. 137
Kuhn Josef 40
Kuhnová Cecílie 39
Kulhánek Josef (pekař) 34
Kulhánek Josef (holič) 39, 85
Kulhánková Antonie 43
Kulhánková Marie 218, 222
Kulhánkovi (pekařství) 125
Kuliha Jaromír 266
Kumpán Josef 167

Lambert von (generálmajor) 184
Lang Josef 97, 150, 166
Langer Petr 39
Langner Antonín (pekař) 34, 73
Langner Antonín (koželuh) 40
Langner Antonín (dopravce) 125, 216, 218–219
Langner František (bednář) 29, 41
Langner František (předseda záložny) 51
Langner František (koželuh) 38, 40
Langner František (předseda JZD) 190, 216
Langner Ignác (Hynek) 34
Langner Jan (pekař) 34
Langner Jan (řezník) 38
Langner Jan (profesor teologie) 191–192, 194, 214
Langner Josef 34
Langner Ladislav 20, 43, 51, 97, 98, 111, 156, 164
Langerovi (obchod) 125, 219
Latour Theodor 13
Lánští (pekařství) 127, 219
Lánský František 181, 194, 207
Laüer Richard 39
Laušman Antonín 124
Laušman Bohumil 208
Laušman František 34

Laušman Josef (pekař) 34
Laušman Josef (hostinský) 218
Laušman Ladislav 202
Laušmanová Anna 127
Leder Josef 42
Ledr Antonín 41
Ledr František 150
Ledr Josef 124
Lédr Karel 144
Lehký Václav 39, 124, 158
Linek Antonín 12, 141
Linhart Antonín (pekař) 34
Linhart Antonín (krejčí) 39, 124
Linhart Antonín (truhlář) 40
Linhart Josef (zelinář) 38
Linhart Josef (obuvník) 39
Linhart Josef (truhlář) 40
Linhart Josef (soustružník) 41
Linhart Václav 40, 124
Linhartová Anna 126, 211
Linhartová Františka 38, 125
Liska Oldřich 196
Liška František 40, 87, 150
Lišková-Krčmaříková Anna 39, 44, 175
Lorencová-Kosmáčková Anna 135
Ludvík Habsbursko-Lotrinský 11
Luksch Adolf 190
Luksch Josef 190
Luňák Jan 42
Luňák Josef (pekař) 34
Luňák Josef (obuvník) 39, 124
Luňák Josef (zámečník) 41
Luňák Vendelín 39
Luštinec Jan 38
Luštinec Josef 42, 74

Macek František 136, 137–139
Mádle František 187
Mádle Václav 166
Machek Karel 172, 179, 181–182, 185, 203–204, 224, 249, 257, 262
Machytka Josef 41, 125
Machytka Miloslav 41, 147, 182, 219, 221
Maixnerovi (obchod) 125
Malý Antonín 40
Manych Josef 34, 38, 80, 85, 86, 94, 96, 97, 105, 106, 112, 131, 142, 146, 176–178, 202, 223
Manych Václav 79, 185–186
Manych Vlastimil 148–149, 181, 220
Manychová Františka 39
Manychová Jarmila 220
Manychovi (pekařství) 125, 127, 219
Mára Antonín 60, 103, 142
Marek Václav 219
Markovi (zelinářství) 127, 219–220
Marks Antonín 39
Marks František (uzdař) 39
Marks František (strážník) 98, 107, 111, 157
Marks Hynek 39
Marks Josef (hodinář) 42

Marks Josef (kočí) 42
Marks Josef (pekař) 34
Marks Josef (řezník) 38
Marksová Emilie 216
Masaryk Tomáš Garrigue 139–140
Mašek Josef 240–241, 266–267
Mašková Jana 254, 267
Matěják Antonín 34
Matěják Josef ml. 41
Matěják Josef st. 41
Matějčík Václav 40
Matoušek Karel 91
Medlák Josef 41, 125
Meixner Alois 43
Meixner Josef 43
Menčík Liboslav 204
Menšík Stanislav 219
Merta Vladimír 266
Metternich Klement 11
Michalec Zdeněk 139
Mikš Antonín 38
Mikule Jan 191, 200, 2231
Mikysková Božena 134
Mindl Josef 74, 106
Mindlová Jana 262
Mínks František 124
Mínksová Božena 209, 219
Mizera Josef 39
Mládek Heřman 38
Mohr Josef 52
Mór František 35
Moravec Emanuel 177, 179
Moser František 42
Moser Jan (pekař) 34
Moser Jan (kominík) 68
Mühl Václav 34
Mühlová Anna 34
Müller Jan 43
Munsel Heřman 19, 34, 36, 47, 68
Munsel Hynek 69
Munsel Josef 43, 68
Munsel Theodor 43, 50
Murdychová Táhna 262

Nálevka Jan (řezník) 38, 87, 124
Nálevka Josef 35
Nečásek Miloslav 150
Nejedlá Josefa 35
Nejedlý Josef 34, 35
Nejedlý Vincent ml. 35, 125
Nejedlý Vincent (Čeněk) st. 35
Nejedlý Zdeněk 104
Neradovi viz Neuradovi
Nermut Alois 91
Neterda František 60
Neumann M. B. (firma) 47, 48, 55, 56, 58, 61, 85, 98, 115, 128, 129, 159, 170
Neumanová Alžběta 39
Neurad Arnold 43, 95, 132, 165, 180–181

Neurad František 186
Neurad Josef 35, 44
Neurad Karel 186
Neuradovi 127, 220, 248
Němeček (poštovník) 124
Nosek Bedřich 144
Nosek František (kočí) 42
Nosek František (obuvník) 39
Nosek Jan 34
Nosek Josef (obchodník) 44, 125, 131
Nosek Josef (viceprezident pozemkového úřadu) 116
Nosek Josef z Kalu 120
Nosek Michal 255
Nosek Stanislav 240
Nosková Marie 35
Novotná Josefa 38
Novotný Antonín 236
Novotný Jaroslav 181, 183, 187
Novotný Josef (stavitel) 150, 191, 194, 196–197, 207, 215, 270, 231
Novotný Josef (učitel) 61
Nyč Antonín 40
Nyč Bohumil 15, 36, 40, 43, 55, 56, 79, 80, 97, 112, 119, 125
Nyč Josef 252
Nyč Vladimír 238, 262, 266
Nyčová Anna 36, 44
Nýdrle Antonín 43
Nýdrle Karel 87, 106
Nýdrle Václav ze Staré Paky 211
Nýdrlová Františka 217
Nýdrlovi (obchod) 125
Nypl František 194, 207

Okrouhlický Josef 61
Ott Hynek 38, 41

Pačesná Irena 261
Paďour Jindřich 127
Patera Václav 125
Patočka Václav 35
Patočka (obchodník) 122
Pátí (prodej mléka) 220
Pátý Josef 40, 58, 61, 65, 125, 127
Pátý Stanislav 176, 178, 181, 184–185, 187
Pavel Antonín 39
Pavel Josef 34, 44
Pavel Karel 218
Pavel Petr 240, 266
Pavlousek Ladislav 194
Pavlovi (pekařství) 125, 220
Pavlíček Jan 126
Pazderka František 127, 131, 157–158, 164–165, 178, 187–188, 219
Pazderková Žofie 126, 218
Pech Antonín 126, 208, 218, 221
Pech Jan 131
Pecháň František 219, 230
Pecháňová Šárka 261
Pekárek Josef 87

Pelzell Jan 131, 156, 176–178, 180, 192–193
Petera Teodor 39
Petr (konzum) 127
Petr Karel (lesní správce) 15, 19
Petr Karel (muzejní sbor) 179, 204
Petr Oldřich 163–164, 179, 204
Petr Vladimír 266
Petr Václav 38, 39
Petrs František 52
Píč Josef 56, 154
Pícha Mořic 231
Pitra František 264
Plašil František 79, 80
Plecháč František 126, 205, 218
Plecháč Jaroslav 231
Plecháč Josef 87
Plecháč (hostinský) 123
Podlipný Jan 144
Podzimek Antonín 100, 110, 114, 116–118, 125, 126, 143, 170, 216, 219
Podzimek František 39, 124
Podzimek Miroslav 237
Podzimková Františka 126
Podzimková Marie 250
Pohl Heřman 39
Pohlava Antonín (obuvník) 39
Pohlava Antonín (obchod s obrazy) 44
Pohlava František 39
Pohnal (strážmistr) 176
Pochman Vojtěch 199
Pokorný Vilém 48, 58, 85, 128
Polák Josef 175, 181, 199
Popper Adolf 43, 44, 47, 48, 49, 55, 56, 79, 80, 82, 83, 100, 129
Popper Josef 79
Popper Jindřich 150, 180, 192
Popper Karel 147
Popper Markus 39
Popper Otta 180, 192
Popperová Růžena 180
Popperovi 115, 127, 129, 131, 180
Poslt Antonín 34
Poslt Ernst 170
Poslt František ml. 36, 84, 85, 96, 97, 102, 105, 107, 109, 116, 123, 153, 155, 159, 161, 163, 164–165, 178, 179, 193, 205, 228
Poslt František st. 36, 43, 78
Poslt Heřman 39
Poslt Hynek (koželuh) 40
Poslt Hynek (stavitel) 42, 55, 56, 80, 85, 92, 102, 112, 125, 131, 144, 152
Poslt Josef 19, 40, 73
Poslt Karel 43
Posltová Anna 38, 44
Posltovi (obchod) 219–220
Pospíšil František 237
Pospíšil Jan 63
Pospíšil Karel 40
Pospíšilová Růžena 187, 194
Pover František ml. 28
Pover František st. 28
Prášek Bedřich 127
Procházka Josef 50, 93, 124

Procházka Václav 40
Prokop František 39
Prokop Vladimír 52
Prokůpek Josef 40
Prokůpek Václav 186
Půlpán František 164, 187–188, 191
Purm Antonín 79
Purm Josef 39
Purm Jan 39
Puš Josef 106, 150

Qauiserová Ella 190

Rádle Karel 255
Rachota Antonín (pekař) 34
Rachota Antonín (učitel) 69
Rachota Jan (hajný) 24
Rachota Josef 87
Rachota Oldřich 182
Rachota Václav 34
Raimund František 41, 74, 106, 125, 219
Raimund (Rejmont) Jan 126, 153, 232
Raimund Josef (pekař) 34
Raimund Josef (textilní obchod) 38, 44, 125
Raimund (Rejmont) Karel 126, 153, 182
Rais Alois 43
Rais Antonín 38, 40, 56, 66, 124
Rais František 40, 70, 126
Rais Hynek 42
Rais Jan 40
Rais Josef 126
Rais Karel Václav 104
Raisner František 53
Raisová Božena 112, 120
Raisová Pavlína 38, 44
Raisovi (zelinářství) 127
Rašín Alois 93
Raumann Emil 128
Reich Ferdinand 215
Reichrt Ludvík 237
Reischel Erwin 162
Reisner Jan 39
Rejč Josef 41
Rejč Vilém 39, 125, 219
Rejčovi (divadlo) 227
Rejmont viz Raimund
Rejmont Antonín 20, 93, 97, 107
Rejmont František (krejčí) 39
Rejmont Jan (krejčí) 39
Rejmont Jan (barvíř) 40
Rejmont Jan (knihař) 40
Rejmont Josef (obecní vodák) 20
Rejmont Josef (obuvník) 39
Rejmontová Anna 126
Renftel František 172
Riedl Ladislav 176, 205
Riemer Rudolf 170, 184, 192–194

Richter Stanislav 181
Rolf Jan 87, 217, 251
Roubal František 121, 126, 181, 190–191, 218
Roubalovi (hostinec, řeznictví) 173, 219, 271, 247
Rücker Jan Jiří 34
Rulf Antonín 150, 216
Rulf František 20, 111, 179
Rulf Jan 179
Rulf Josef (krejčí) 39
Rulf Josef (vodák) 168, 195
Rulf Karel 175
Rulfová Dorota 39
Ruml Jan 42
Ruml Josef 126
Rumler František 18, 21, 28
Rumler Josef 28
Ryba Pavel 265, 266, 267
Rybová Alena 265
Rydval (architekt) 203
Rychtera Antonín 102
Rychtera Jaromír 181–180, 183, 205, 208
Rychtera Josef 39

Řehoř Karel 40
Řehořka Jan 34
Říha Josef Karel 101

Sál Josef 191
Salfický František 63, 65, 108, 137–138
Smek Josef 130
Sedláček (okr. vrchní komisař) 162
Sedláček Ladislav 158
Sedlnický Josef 11
Sehnal Jan 20, 39, 98, 108 –109, 117, 124, 158, 165, 178
Sehnalová Berta 39
Sejkora Rudolf 111
Seliger Antonín ml. 41
Seliger Antonín st. 41
Seliger František (kolář, čp. 137, syn Jana Seligera) 41, 73
Seliger František (kolář, čp. 131, syn Josefa Seligera) 41
Seliger František 125, 151, 219, 221, 225, 248
Seliger Jan 41
Seliger Josef (kolář, čp. 131, syn Jana Seligera) 41
Seliger Josef 41 (kolář, čp. 137, syn Františka Seligera) 41
Seliger Josef (kočí) 42
Seliger Václav 24
Schnabel František 132
Schönbora Josef 41
Sidon Jan 17
Sitko Jan 41
Sitko Josef 41
Skrbek Kamil 172
Slanina Zdeněk 182
Slavík František 34, 79
Smolík Josef 80, 87
Smrčina Matouš 40, 70
Sollar Jaroslav 120, 126

Söllner Bedřich (lékař) 43, 52
Söllnerová Anna 43
Souček Josef 40
Souček Karel 40, 163, 166, 186
Souček Václav 40, 68, 126
Soukup František 93
Spanilý Josef (holič) 39, 124, 127, 146, 177–178, 182–183, 187–188, 192–193, 208, 219, 221
Spanilý Josef (obuvník) 39
Spanilý Zdeněk 208–209
Spitzer Ervín 48, 55, 56
Stanislav Antonín 42
Stárek Bohumil 126, 144, 218, 221, 248
Stárek František 144
Stárek Jaroslav 144, 187, 209, 219, 221, 231
Stárek Josef 41, 125, 138, 186
Stárek Vladislav 148, 248
Stárková Marie 44
Stašek Josef 38
Stefan Vilém 66
Štemberka František 40
Stránská Anna 41
Stránský Hynek 40
Stránský Josef 41
Strejc František 185
Stryhal Miroslav 232
Stříbrný Jiří 93, 100
Stříhavka František 126
Stuchlík Bedřich 126, 221
Stuchlík František (hostinský) 98, 121
Stuchlík Jan 39, 71
Stuchlík Josef (hudebník) 125, 147
Stuchlík Josef (řezník) 38
Stuchlík Ladislav (dopravce) 125, 218
Stuchlík Ladislav (Svazarm a OF) 262, 266
Stuchlík Václav (majitel tkalcovny) 129, 170, 199
Stuchlík Václav (zemědělec) 216
Stuchlík Vladimír 127, 219
Stuchlíková Kateřina 39
Stuchlíková Ludmila 126, 218
Styblík Jiří 266
Svatý František 24
Svatý Jan 24
Svoboda Antonín 40
Svoboda Jan ml. 40
Svoboda Jan st. 40
Syrový Jan 160

Šacler Vilém 87
Šádek František 182, 187, 208
Šafář Karel 127, 194, 219
Šauer Ladislav Ing. 165
Šeps Bohumil 187
Šeps František (kovář) 41
Šeps František (pekař) 29, 34
Šeps František (obuvník) 124
Šeps Václav 219
Šepsovi (prodej květin, mléka) 220
Šimek František 43, 73

Šimek Jan 43
Šimůnek Josef 39
Škvrna Jan 41
Šmíd Josef 126
Šmída Jan 131
Šolc Karel 187, 194
Šorf Hynek 38
Šorm Antonín (obchodník) 20, 44, 61, 97, 136
Šorm Jan 216
Šorm Josef 43
Špalek Jan 39
Špínar Ferdinand 43, 51, 71
Špůr Antonín 127
Špůr Josef 106, 111, 165, 178
Špůr Václav 182
Špůrek Václav 40, 87, 150
Šrámek Jan 208
Šťastný Václav 99
Štefan František 54
Štefan Josef 20
Štefan Josef 41
Štefan Václav 68
Šteinberger František 125
Šteinbergrová Marie 43
Štemberka Jindřich 29, 142, 153
Štemberka Josef 185–186
Štemberka František 40
Šternberský Arnošt 82
Štěpán Jan 28
Štěpán Karel 20, 28, 58
Štěpán Miroslav 264
Štěpánová Františka 58
Štěrbá Jan 106
Štěrbá Jaromír 186
Štěrbá Josef 131
Štěrbá Karel 79, 127
Štěrbová Žofie 125, 218, 222
Štika Karel 208
Šturm Antonín (barvívř) 40
Šturm Antonín (člen správní komise) 96
Šturm Antonín (okr. škol. inspektor) 140, 153
Šturm Jan (uzdař) 39
Šturm Jan (rolník, starosta) 55, 96, 97, 107, 108, 111–112, 140
Šturm Josef (řezník) 38
Šturm Josef (uzdař a obuvník) 39
Šturm Josef (obchodník) 19, 43
Šturm Josef Vincent 19
Šubrt Josef 40
Šulc Ing. (člen zemědělské rady) 113–114
Šulc František 39
Šulc Josef (řezbář) 40
Šulc Josef (obchod s koňským masem) 44
Švec Emanuel 123
Švehla Antonín 93
Švejgllová Kateřina 39
Švejma Vincent 68

Tauchman František 40, 125, 155
Tauchman Jaromír 262
Tauchman Josef 87
Tauchmanová Marie 126
Tázlar Alois 207
Tázlar František 147, 180
Těšínský František 50, 140
Tichý Jan (zedník) 42
Tichý Jan (obchodník) 109, 117, 127, 131–132, 150, 158, 164–165, 167, 179, 200, 205, 219, 228
Tobiášek Jan 12, 62, 68
Tomáš Josef 182–183, 191, 209, 223, 230, 253, 263
Tomek Ferdinand 104
Tomek Jindřich 148, 156, 178, 202
Trauttmansdorffové 15, 24, 45, 65
z Trauttmansdorffu Ferdinand 14, 57
z Trauttmansdorffu Karel 14, 102
z Trauttmansdorffu Karel Josef 130, 138–139
Trčka František 176, 180, 181, 184, 185, 187
Trejbal František 144
Truneček (holič) 126
Trybenekr František 169
Trybenekr Ivan 266
Trybenekrová Věra 257
Turková Ludmila 180
Tyrichter Josef 39

Uher František 114
Ulman (podplukovník) 161
Ulrich Bohumil 186
Ulrich František (krejčí) 218
Ulrich (Ulrych) Jan ml. 219, 221
Ulrich (Ulrych) Jan st. 39
Ulrich Jindřich 39, 150
Ulrich Rudolf 38
Ulrichová Marie 53
Ulrichová Vlasta 218, 222
Ulrych František 59
Ulrych Josef 39
Urban František 34
Urban Josef 56, 126, 219, 221
Urban Petr 39

Vacek August 42, 45, 125
Vacek Eugen 139, 187219
Vacek František 34
Vagenknecht Jan 127, 153
Vágner Antonín (mlynář) 34, 35
Vágner Antonín (obuvník) 39, 124
Vágner Antonín (tesař) 40
Vágner František (krejčí) 39
Vágner František (obuvník) 131
Vágner František (tesař) 40
Vágner Josef 40, 150
Vágnerová Františka 44
Vajs Antonín 24
Valenta František 209, 234, 237

Valenta Václav 124
Valeš Jaroslav 123, 126, 220
Valeš Jiří 256–257
Valeš Václav 34
Vamberra František 124
Veber Hynek 42
Večeřík František 93, 125, 135, 157
Vedral (fotograf) 125
Věchet Bedřich 56, 79
Věchtová Julie 56, 105
Věchtová Vlasta 126
Vejevoda Břetislav 109, 117, 136, 145–146, 155, 158, 164–165, 172, 178–179, 191, 200, 202–203, 226, 228–229

Veska Jan 38, 41
Vích Jan 111, 130, 165, 188, 192, 194–195
Víchová Františka 121, 159, 220
Vítek František 176, 191, 220
Vítkovi (obchod) 127, 219, 248
Vitoch František ml. 260
Vitoch František st. 167, 190, 219, 221, 232
Vitoch Josef 42, 56, 125
Vlček František 174
Vlček Jan (koželuh) 40
Vlček Jan (učitel) 61, 87
Vlček Karel 42
Vlček Vincent 39
Vodochodská Františka 127, 219
Vodochodský Václav 124, 219
Vodvárka Václav 35, 72
Vojtášek Martin 253
Vokatý Emil 127, 166, 187, 192
Vokatý František (tkadlec a tesař) 31, 40
Vokatý František (zámečník) 41, 73
Vokatý Jan (kočí) 42
Vokatý Jan (komunista) 163, 166, 182, 187
Vokatý Jan z Prahy 185
Vokatý Jaroslav 163
Vokatý Josef 39, 79
Vokatý Karel 182
Vokatý Michal 39, 124
Vokrouhlický Antonín 41
Vondra Josef 150, 180–182, 187, 208–209
Vondráček Alois 20, 43, 70
Vondrová Vlasta 126, 218, 222
Vonka Emanuel 38, 124
Vonka Ladislav 26, 36, 54, 79, 81
Vonka Leopold 36, 43
Vonková Anna 43
Voňka Ivo 225
Voňka Václav 148 224
Voňka Vladimír 225
Voral Alois 172
Vorel Rudolf 118, 163, 166, 178, 185, 187, 192
Vrbata Heřman 41

Wagner Václav 139
Werner Alois 110, 169, 193
Werner August 19, 38, 43, 50, 70, 71
Windischgrätz Alfred 13

Wolf Arnold 15, 26, 112, 116, 133, 142, 153, 161, 166, 190, 214
Wolf František ml. (stavitel) 60
Wolf František st. (stavitel) 55, 58
Wolf František (syn Arnolda) 150, 202, 214–215, 263, 268
Wolf Karel 150
Wolfová Růžena 214
Wolfovi 214–215
Willomitzer Viktor 199

Zadražil V. F. (firma) 114
Zahálka Otakar 161
Zahradník Josef 148, 172, 181, 229, 234–235, 254
Zápotocký Antonín 217
Zedník Otakar 79, 80
Zejda (četník) 38
Zimmerler (strážmistr) 185
Zlatník Antonín 42, 60, 93
Zlatník František 40
Zlatník Jan 194
Zlatník Josef 39, 79, 124

Žák František 123
Železný František 42
Žítek František 127
Žlab Josef 181
Žlab Karel 223